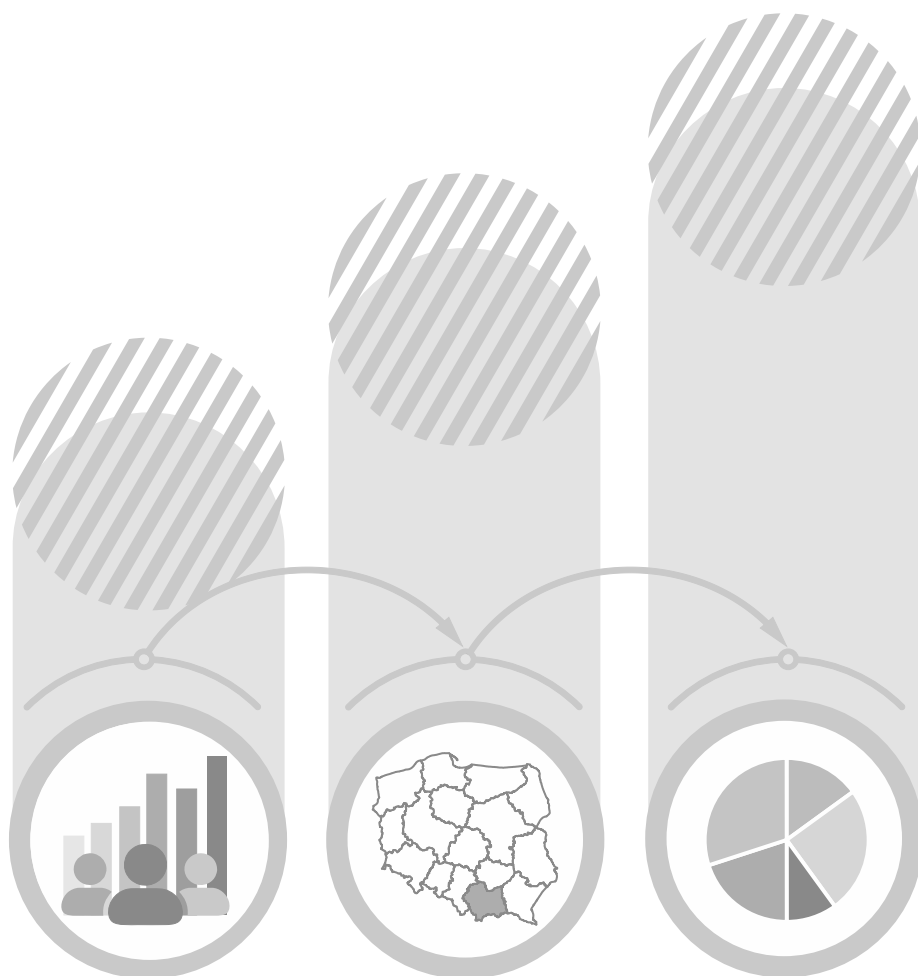

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego 2023

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego 2023

Report on the socio-economic situation of Małopolskie Voivodship 2023

Urząd Statystyczny w Krakowie Statistical Office in Kraków

Kraków 2023

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Krakowie, Dział Opracowań Regionalnych
Statistical Office in Kraków, Regional Studies Division

pod kierunkiem
supervised by

Agnieszki Szlubowskiej

Zespół autorski

Editorial team

Anna Dziedzic, Katarzyna Jarębska, Ewa Juda, Marta Kłósek, Marcin Łacic, Roman Michalik, Karolina Rudnik,
Agnieszka Ziomek-Požoga

Prace redakcyjne

Editorial work

Bogusław Bubula, Marcin Łacic, Renata Ptak

Tłumaczenie

Translation

Anna Dziedzic

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Karolina Rudnik

ISSN 2720-1910

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

<http://krakow.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Przekazuję Państwu najnowszą edycję „Raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego 2023”, będącego kontynuacją wydawnictw charakteryzujących potencjał regionu, autorstwa pracowników Urzędu Statystycznego w Krakowie.

Publikacja zawiera wszechstronny zestaw informacji statystycznych opisujących społeczeństwo, kapitał ludzki, jakość i warunki życia, gospodarkę, finanse jednostek samorządu terytorialnego oraz środowisko naturalne. Chcąc umożliwić czytelnikom analizę i ocenę zmian zachodzących na przestrzeni ostatnich lat w regionie wybrane zagadnienia zaprezentowano w retrospekcji od 2015 r.

Niniejsze opracowanie stanowi połączenie analizy z graficzną prezentacją w postaci licznych wykresów i map obrazujących zmienność przestrzenną i czasową zjawisk. Dodatkowo wzbogaciliśmy publikację dołączając tablice przekrojowe pozwalające porównać wybrane dane o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego na tle kraju, a także scharakteryzować miasta na prawach powiatu, w tym w szczególności Kraków.

Oddając w Państwa ręce aktualne wydanie Raportu składam serdeczne podziękowanie wszystkim przekazującym rzetelnie i terminowo dane statystyczne. Mam nadzieję, że opracowanie będzie dla Państwa użytecznym źródłem wiedzy o województwie małopolskim. Zachęcam również do zapoznania się z bogatą ofertą wydawniczą Urzędu Statystycznego w Krakowie, która stale uzupełniana jest o nowe pozycje.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Krakowie

Agnieszka Szlubowska

Preface

I present to you the latest edition of the "Report on the socio-economic situation of Małopolskie Voivodship 2023", which is a continuation of publications characterising the region's potential, written by employees of the Statistical Office in Kraków.

The publication contains a comprehensive set of statistical information describing society, human capital, quality of living conditions, economy, finances of local government units and the natural environment. In order to enable readers to analyse and evaluate changes taking place in the region over the last few years, selected issues have been presented in retrospection since 2015.

This study is a combination of analysis and graphical presentation in the form of numerous charts and maps illustrating the spatial and temporal variability of phenomena. Moreover, we have enriched the publication by adding cross-sectional tables which make possible to compare selected data on the socio-economic situation of Małopolskie Voivodship against the background of the country, and to characterise cities with powiat status, including in particular Kraków.

By handing over to you the current edition of the Report, I would like to express my sincere thanks to all those who provide statistical data in a reliable and timely manner. I hope that the study will be a useful source of knowledge about Małopolskie Voivodship for you. I also encourage you to familiarise yourself with the rich publishing offer of the Statistical Office in Kraków, which is constantly supplemented with new items.

Director
of the Statistical Office
in Kraków

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'A. Szlubowska', with a stylized flourish at the end.

Agnieszka Szlubowska

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface.....	4
Spis treści.....	5
Contents	5
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty.....	7
Symbols. Main abbreviations.....	7
Synteza.....	9
Executive summary	15
Rozdział 1. Województwo na tle kraju	21
Chapter 1. Voivodship against the background of the country	21
Rozdział 2. Województwo na tle pozostałych województw	24
Chapter 2. Voivodship against the background of other voivodships.....	24
Rozdział 3. Powierzchnia i podział terytorialny województwa	32
Chapter 3. Area and territorial division of the voivodship	32
Rozdział 4. Środowisko	34
Chapter 4. Environment	34
4.1. Powierzchnia	34
4.1. Area	34
4.2. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe	36
4.2. Water consumption. Municipal and industrial wastewater	36
4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza.....	40
4.3. Pollution and protection of air.....	40
4.4. Ochrona przyrody. Lasy	42
4.4. Nature protection. Forests	42
4.5. Odpady przemysłowe i komunalne	46
4.5. Industrial and municipal waste.....	46
4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska.....	50
4.6. Economic aspects of environmental protection	50
Rozdział 5. Społeczeństwo.....	52
Chapter 5. Society.....	52
5.1. Kapitał ludzki	52
5.1. Human capital	52
5.2. Jakość życia	75
5.2. Quality of life	75
Rozdział 6. Gospodarka	115
Chapter 6. Economy.....	115
6.1. Produkt krajowy brutto.....	115
6.1. Gross domestic product	115
6.2. Przedsiębiorczość	118
6.2. Entrepreneurship	118
6.3. Produkcja i usługi.....	137
6.3. Production and services	137
Rozdział 7. Zarządzanie rozwojem.....	166
Chapter 7. Development management	166
7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego	166
7.1. Revenue of local government units.....	166
7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	169
7.2. Expenditure of local government units.....	169

7.3.	Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego.....	172
7.3.	Result of budgets of local government units	172
7.4.	Projekty dofinansowane ze środków europejskich	175
7.4.	Projects co-financed by the European funds	175
7.5.	Planowanie przestrzenne	178
7.5.	Spatial planning.....	178
Rozdział 8.	Wybrane dane o województwie małopolskim	184
Chapter 8.	Selected data on Małopolskie Voivodship.....	184
Rozdział 9.	Wybrane dane o Krakowie.....	188
Chapter 9.	Selected data on Kraków.....	188
Rozdział 10.	Wybrane dane o miastach na prawach powiatu	190
Chapter 10.	Selected data on cities with powiat status	190

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (–)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification presented in an abbreviated form
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
zł PLN	złoty zloty
tys.	tysiąc
mln	milion
g	gram gram
kg	kilogram kilogram
dt	decytona decitonne
t	tona tonne
l	litr litre
ha	hektar hectare

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
m ²	metr kwadratowy square metre
m ³	metr sześcienny cubic metre
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
szt. pcs	sztuka piece
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności NACE classification
r/r y/y	rok do roku year on year
Dz. U.	Dziennik Ustaw
UE EU	Unia Europejska European Union
dam ³	dekametr sześcienny cubic decametre
hm ³	hektometr sześcienny cubic hectometre
MW	megawat megawatt
kWh	kilowatogodzina kilowatt-hour
GWh	gigawatogodzina gigawatt-hour

Synteza

Powierzchnia w 2021 r.

grunty zrekultywowane	-35,5% r/r
grunty zagospodarowane	-35,8% r/r

W ciągu roku odnotowano spadek powierzchni gruntów zrekultywowanych oraz gruntów zagospodarowanych.

Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe w 2021 r.

zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	-4,3% r/r
zużycie wody na potrzeby przemysłu	-7,4% r/r
zużycie wody na potrzeby gospodarstw domowych	-1,3% r/r
ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania	+0,6% r/r
ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	+0,6 p. proc. r/r

W relacji do 2020 r. zmniejszyło się zużycie wody zarówno na potrzeby przemysłu, jak i gospodarstw domowych. Wzrosła ilość ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczania, w tym zwłaszcza oczyszczanych mechanicznie. Zwiększył się odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków.

Zanieczyszczenie i ochrona powietrza w 2021 r.

emisja zanieczyszczeń powietrza:	
pyłowych	+6,2% r/r
gazowych (bez dwutlenku węgla)	-4,7% r/r
zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:	
pyłowe	99,8%
gazowe (bez dwutlenku węgla)	60,8%

Wzrosła emisja zanieczyszczeń pyłowych powietrza, natomiast spadła zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla). Odsetek zanieczyszczeń zatrzymanych w urządzeniach do ich redukcji zwiększył się w przypadku zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂), a w przypadku zanieczyszczeń pyłowych pozostał na poziomie sprzed roku.

Ochrona przyrody. Lasy w 2021 r.

powierzchnia obszarów prawnie chronionych	+1712 ha r/r
powierzchnia gruntów leśnych	-284 ha r/r
lesistość	28,6%

Zwiększyła się powierzchnia obszarów prawnie chronionych, natomiast mniejsza była powierzchnia gruntów leśnych. Wskaźnik lesistości utrzymał się na poziomie notowanym rok wcześniej.

Odpady przemysłowe i komunalne w 2021 r.

odpady przemysłowe wytworzone	-18,8% r/r
odpady komunalne zebrane	+4,2% r/r
udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie	+1,3 p. proc. r/r

Spadła ilość wytworzonych odpadów przemysłowych, a wzrosła ilość odpadów komunalnych. Wyższy niż przed rokiem był udział odpadów zebranych selektywnie.

Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska w 2021 r.

nakłady na środki trwałe służące:	
ochronie środowiska	-4,5% r/r
gospodarce wodnej	+25,4% r/r

Nakłady poniesione na środki trwałe służące ochronie środowiska były niższe niż w ujęciu rocznym, większe natomiast poniesiono w gospodarce wodnej. Większość tych nakładów pochodziła ze środków własnych inwestora.

Demografia w 2022 r.

liczba ludności	-0,04% r/r	W 2022 r. odnotowano spadek liczby ludności w porównaniu z poprzednim rokiem. Zmniejszyła się liczba zgonów i urodzeń. Przyrost naturalny przyjął wartość ujemną, a ogólne saldo migracji stałej pozostało dodatnie. Zawarto również mniej małżeństw.
na 1000 ludności:		
urodzenia żywe	9,06	
zgony	10,49	
przyrost naturalny	-1,42	
saldo migracji stałej	1,20	
małżeństwa zawarte	4,49	

Edukacja w roku szkolnym 2021/22

dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	+4,3% r/r	Rok szkolny 2021/22 był kolejnym, w którym odnotowano wzrost liczby dzieci uczestniczących w wychowaniu przedszkolnym.
uczniowie w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży	+1,5% r/r	Zmniejszyła się liczba szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży, ale wzrosła liczba uczniów uczęszczających do nich.
uczniowie w szkołach ponadpodstawowych dla dzieci i młodzieży	+0,5% r/r	Zwiększyła się liczba uczniów w szkołach ponadpodstawowych. Największą popularnością cieszyły się te szkoły, które dawały możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości, a tym samym kontynuowania nauki na uczelniach. W szkołach tych pobierało naukę 84,9% ogólnej liczby uczniów na tym poziomie kształcenia.
studenci w uczelniach	+0,5% r/r	W relacji do poprzedniego roku zwiększyła się liczba studentów. Wśród osób, które ukończyły studia wyższe, największy odsetek stanowili absolwenci kierunków związanych z techniką, przemysłem i budownictwem.

Zasoby pracy w 2021 r.

pracujący	+2,0% r/r	Wzrosła liczba pracujących w gospodarce narodowej w porównaniu ze stanem z końca 2020 r.
stopa bezrobocia rejestrowanego	-0,5 p. proc. r/r	
współczynnik aktywności zawodowej w 4 kwartale według BAEL	+0,4 p. proc. r/r	W stosunku do 2021 r. spadła liczba zarejestrowanych bezrobotnych w urzędach pracy, jak i stopa bezrobocia rejestrowanego.
wskaźnik zatrudnienia w 4 kwartale według BAEL	+0,9 p. proc. r/r	Według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w relacji do 4 kwartału 2021 r. zwiększyła się liczba osób aktywnych zawodowo, a zmniejszyła grupa bezrobotnych i biernych zawodowo.
stopa bezrobocia w 4 kwartale według BAEL	-0,9 p. proc. r/r	

Zamożność mieszkańców w 2021 r.

przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw	+15,0% r/r	Tempo wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw było wyższe niż rok wcześniej.
przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych	+9,0% r/r	W ujęciu rocznym, zmniejszyła się liczba osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe, przy jednoczesnym wzroście przeciętnej wysokości miesięcznej emerytury i renty. Świadczenia wypłacane przez ZUS rosły szybciej niż świadczenia rolników indywidualnych.
przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych	+5,4% r/r	W relacji do 2020 r. wzrost przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych.
dochody gospodarstw domowych	+6,5% r/r	

wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w 2021 r.	+1,2 p.proc. r/r	W 2021 r. w ujęciu rocznym odnotowano wzrost wskaźnika zagrożenia ubóstwem oraz współczynnika Giniego.
współczynnik Giniego w 2021 r.	+0,2 p. proc. r/r	Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych uległa poprawie w większości grup społeczno-ekonomicznych.

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny w 2021 r.

beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	-9,2% r/r	Obniżyła się liczba osób, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej, jak również liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej.
świadczenia rodzinne	-0,8% r/r	W porównaniu z 2020 r. zmalała liczba beneficjentów świadczeń rodzinnych, zmniejszyła się również kwota wydatków na te świadczenia.
świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+”	-0,1% r/r	Wzrosła liczba żłobków i klubów dziecięcych oraz liczba przebywających w nich dzieci.
placówki opieki nad dziećmi do lat 3	+5,3% r/r	

Warunki mieszkaniowe w 2021 r.

zasoby mieszkaniowe	+1,2% r/r	Poprawiły się warunki mieszkaniowe w stosunku do stanu sprzed roku. Wzrosła liczba mieszkań w zasobach mieszkaniowych, zwiększyła się ich przeciętna powierzchnia użytkowa oraz średnia liczba izb w mieszkaniu. Zwiększyła się długość sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej oraz liczba przyłączy prowadzących do budynków.
powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	30,1 m ²	
zużycie w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca:		
wody z sieci wodociągowej	-1,3% r/r	
gazu z sieci	+23,8% r/r	

Ochrona zdrowia w 2021 r.

ambulatoryjna opieka zdrowotna		W porównaniu z 2020 r. zwiększyła się liczba podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, jak również liczba udzielonych w nich porad. Stacjonarną opiekę zdrowotną świadczyła większa liczba szpitali ogólnych, które dysponowały większą liczbą łóżek.
podmioty	+3,1% r/r	
udzielone porady	+9,8% r/r	
łóżka w szpitalach ogólnych	+2,1% r/r	Odnutowano wzrost liczby wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w porównaniu do 2021 r. Zwiększyła się także liczba osób, którym udzielono świadczenia zdrowotnego na miejscu zdarzenia.
apteki ogólnodostępne	-2,1% r/r	
wyjazdy zespołów ratownictwa medycznego w 2022 r.	+4,7% r/r	

Kultura w 2021 r.

czytelnicy bibliotek publicznych	-0,2% r/r	W stosunku do 2020 r. odnotowano spadek liczby czytelników bibliotek publicznych, wzrosła natomiast liczba wypożyczonego księgozbioru. Wzrosła także liczba uczestników imprez w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach, jak również zwiedzających galerie i salony sztuki.
uczestnicy imprez w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach	+38,0% r/r	W 2022 r. odnotowano wzrost liczby zwiedzających muzea, widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych, jak również w kinach stałych.
widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych w 2021 r. widzowie w kinach stałych w 2022 r.	+101,1% r/r	
widzowie w kinach stałych w 2022 r.	+54,8% r/r	

Bezpieczeństwo publiczne w 2022 r.

przestępstwa stwierdzone	+7,5% r/r	Liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych była wyższa niż rok wcześniej. Zmniejszył się wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw. Na drogach województwa Policja odnotowała mniej wypadków.
wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych	-1,0 p. proc. r/r	
wypadki drogowe	-0,6% r/r	

Społeczeństwo informacyjne w 2022 r.

gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu	93,3%	Udział gospodarstw domowych posiadających w domu łącze internetowe systematycznie rośnie. W 2022 r. zwiększyła się liczba osób w wieku 16–74 lata korzystających z Internetu. W porównaniu z 2021 r. zwiększył się również odsetek osób korzystających z usług administracji publicznej przez Internet.
osoby w wieku 16–74 lata korzystające z usług administracji publicznej przez Internet	55,5%	

Aktywność społeczna w 2022 r.

fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	+4,0% r/r	W 2022 r. utrzymał się wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.
--	-----------	--

Produkt krajowy brutto w 2021 r.

produkt krajowy brutto (ceny bieżące)	+13,8% r/r	Według wstępnego szacunku produkt krajowy brutto był wyższy niż w 2020 r. Poprawiła się relacja PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej do średniej unijnej.
produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (w PPS; UE27=100)	+2,0 p. proc. r/r	

Podmioty gospodarki narodowej w 2022 r.

podmioty gospodarki narodowej	+4,0% r/r	Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wzrosła w ujęciu rocznym. Rozwojowi przedsiębiorczości towarzyszył wzrost zarówno liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, jak i spółek handlowych, fundacji i stowarzyszeń.
spółki handlowe	+6,9% r/r	

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna w 2021 r.

nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową	+18,6% r/r	Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową były wyższe niż w roku poprzednim.
personel wewnętrzny B+R	+8,7% r/r	Wzrosły nakłady poniesione na działalność innowacyjną w grupie przedsiębiorstw usługowych, spadły natomiast w grupie przedsiębiorstw z sektora przemysłowego.
nakłady na działalność innowacyjną:		
w przemyśle	-4,3% r/r	
w usługach	+22,4% r/r	

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach w 2022 r.

przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu	+1,0 p. proc. r/r	Z roku na rok coraz więcej przedsiębiorstw posiada szerokopasmowy dostęp do Internetu. Zwiększa się również udział przedsiębiorstw wyposażających pracowników w urządzenia mobilne z dostępem do Internetu.
przedsiębiorstwa wyposażające pracowników w urządzenia mobilne	+15,3 p. proc. r/r	

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2022 r.

wynik finansowy netto	-2,2% r/r	Wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw były gorsze w porównaniu z 2021 r. Odnotowano spadek wyniku finansowego brutto i netto. Pogorszeniu uległy podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Zmniejszył się ponadto udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności, jak również udział ich zysku netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności.
wskaźnik rentowności obrotu:		
brutto	-1,7 p. proc. r/r	
netto	-1,5 p. proc. r/r	

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych w 2022 r.

nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)	+19,6% r/r	Nakłady inwestycyjne badanych przedsiębiorstw niefinansowych były większe niż w 2021 r. Największy wzrost dotyczył nakładów na maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i wyposażenie. Zmniejszyła się liczba nowych inwestycji, przy jednoczesnym wzroście ich wartości kosztorysowej.
-------------------------------------	------------	--

Rolnictwo w 2022 r.

bydło	-5,2% r/r	W 2022 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, zanotowano spadek pogłowia trzody chlewnej, bydła i owiec. Zwiększył się skup pszenicy oraz mleka, natomiast zmniejszył się skup żyta i ziemniaków. Mniej skupiono także żywca wołowego, wieprzowego i drobiowego. W ujęciu rocznym ceny skupu podstawowych produktów rolnych były wyższe.
trzoda chlewna	-20,4% r/r	
owce	-4,2% r/r	
skup produktów rolnych:		
ziarno zbóż	+2,2% r/r	
ziemniaki	-10,9% r/r	
żywiec rzeźny	-2,8% r/r	

Przemysł w 2022 r.

produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe)	+6,0% r/r	Produkcja sprzedana przemysłu była wyższa (w cenach stałych) niż przed rokiem. Zanotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia i wydajności pracy, mierzonej wielkością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego.
--	-----------	--

Budownictwo w 2022 r.

produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące)	+18,7% r/r	W porównaniu z 2021 r. odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa, jak i produkcji budowlano-montażowej. Wzrosła wydajność pracy mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego. Według wstępnych danych oddano do użytkowania więcej mieszkań niż w poprzednim roku.
produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące)	+8,0% r/r	
mieszkania oddane do użytkowania	+9,1% r/r	

Rynek wewnętrzny w 2022 r.

sprzedaż detaliczna	+30,6% r/r	Sprzedaż detaliczna towarów była większa niż rok wcześniej, wzrosła również sprzedaż hurtowa towarów zarówno w przedsiębiorstwach handlowych, jak i hurtowych.
sprzedaż hurtowa	+89,0% r/r	

Transport w 2021 r.

drogi publiczne o twardej nawierzchni	+1,3% r/r	W porównaniu z 2020 r. zwiększyła się długość dróg publicznych, w tym dróg o nawierzchni twardej. Większa była liczba linii obsługiwanych przez komunikację miejską, a także liczba tras obsługiwanych przez port lotniczy. Wzrosła liczba osób korzystających z komunikacji miejskiej oraz transportu lotniczego.
przewozy pasażerów komunikacją miejską	+1,8% r/r	
przewozy pasażerów w transporcie lotniczym	+18,4% r/r	

Energia w 2021 r.

produkcja energii elektrycznej	+14,7% r/r	W 2021 r. odnotowano wzrost produkcji energii elektrycznej. Zwiększyła się liczba odbiorców oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych.
zużycie energii elektrycznej	+2,1% r/r	

Dochody jednostek samorządu terytorialnego w 2021 r.

dochody ogółem	+10,9% r/r	Dochody jednostek samorządu terytorialnego były wyższe niż uzyskane w 2020 r., ale tempo ich wzrostu było wolniejsze w relacji do roku poprzedniego.
dochody własne	+10,1% r/r	

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w 2021 r.

wydatki ogółem	+7,2% r/r	Wydatki jednostek samorządu terytorialnego były wyższe niż przed rokiem. Zwiększył się udział wydatków majątkowych, które niemal w całości zostały przeznaczone na inwestycje.
wydatki inwestycyjne	+13,5% r/r	

Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2021 r.

wynik finansowy	+334,6% r/r	Wynik finansowy za 2021 r. jednostek samorządu terytorialnego był dodatni. Obniżył się wskaźnik zadłużenia.
wskaźnik zadłużenia	-0,6 p. proc. r/r	

Executive summary

Land area in 2021

reclaimed land	-35.5% y/y	A decrease in the area of reclaimed land and managed land was recorded during the year.
managed land	-35.8% y/y	

Water consumption. Municipal and industrial wastewater in 2021

water consumption for the needs of the national economy and population	-4.3% y/y	Compared to 2020, water consumption for the needs of both industry and households decreased. The amount of industrial and municipal wastewater requiring treatment, especially mechanically treated, has increased. The percentage of the population connected to wastewater treatment plants has increased.
water consumption for the needs of industry	-7.4% y/y	
water consumption for the needs of households	-1.3% y/y	
industrial and municipal wastewater requiring treatment	+0.6% y/y	
population connected to wastewater treatment plants	+0.6 pp y/y	

Pollution and protection of air in 2021

emission of air pollutants:		The emission of particulate pollutants in the air increased, while the emission of gaseous pollutants (without carbon dioxide) decreased. The percentage of pollutants retained in pollutant reduction systems increased in the case of gaseous pollutants (without CO ₂), however, in the case of particulate pollutants remained at the previous year's level.
particulates	+6.2% y/y	
gaseous (excluding carbon dioxide)	-4.7% y/y	
retained pollutants in pollutant reduction systems:		
particulates	99.8%	
gaseous (excluding carbon dioxide)	60.8%	

Nature protection. Forests in 2021

areas under legal protection	+1712 ha y/y	The area of legally protected areas increased, while the area of forest land decreased. The forest cover indicator remained at the level recorded in the previous year.
forest land area	-284 ha y/y	
forest cover	28.6%	

Industrial and municipal waste in 2021

industrial waste generated	-18.8% y/y	The amount of generated industrial waste decreased and the amount of municipal waste increased. The share of selectively collected waste was higher than in the previous year.
municipal waste collected	+4.2% y/y	
municipal waste collected separately	+1.3 pp y/y	

Economic aspects of environmental protection in 2021

outlays on fixed assets for:		Outlays on fixed assets for environmental protection were lower on an annual basis, while they were higher in water management. Most of these outlays came from the investor's own funds.
environmental protection	-4.5% y/y	
water management	+25.4% y/y	

Demography in 2022

number of population	-0.04% y/y	In 2022, there was a decrease in the population compared to the previous year. The number of deaths and births decreased. The natural increase was negative and the total net permanent migration remained positive. There were also fewer marriages contracted.
per 1000 population:		
live births	9.06	
deaths	10.49	
natural increase	-1.42	
net permanent migration	1.20	
marriages contracted	4.49	

Education in the 2021/22 school year

children in pre-primary establishments	+4.3% y/y	The 2021/22 school year was another in which an increase in the number of children participating in pre-primary education was recorded.
pupils in primary schools for children and youth	+1.5% y/y	The number of primary schools for children and youth decreased, but the number of pupils attending them increased.
students in post-primary schools for children and youth	+0.5% y/y	The number of students in post-primary schools has increased. The most popular were those schools that gave the opportunity to obtain a matriculation certificate, and thus continue education at higher education institutions. 84.9% of the total number of students at this level of education attended these schools.
students at higher education institutions	+0.5% y/y	Compared to the previous year, the number of students increased. Among people who graduated from higher education, the largest percentage were graduates of faculties related to technology, industry and construction.

Labour resources

employed persons in 2021	+2.0% y/y	The number of the employed in the national economy increased compared to the end of 2020. Compared to 2021, the number of the registered unemployed at labour offices and the registered unemployment rate decreased.
registered unemployment rate in 2021	-0.5 pp y/y	
activity rate by LFS in the fourth quarter of 2021	+0.4 pp y/y	According to the results of the Labour Force Survey (LFS), compared to the fourth quarter of 2021 the number of economically active people increased, and the group of the unemployed and economically inactive decreased.
employment rate by LFS in the fourth quarter of 2021	+0.9 pp y/y	
unemployment rate by LFS in the fourth quarter of 2021	-0.9 pp y/y	

Inhabitants' wealth

average monthly gross wages and salaries in enterprise sector in 2022	+15.0% y/y	The growth rate of monthly gross wages and salaries in enterprise sector was higher than in the previous year.
average monthly retirement and other pension paid from the non-agricultural social security system	+9.0% y/y	In annual terms, the number of people receiving retirement and other pension benefits decreased, while the average monthly amount of retirement and other pension increased. Benefits paid by the Social Insurance Institution augmented faster than benefits of individual farmers.
average monthly retirement and other pension for individual farmers	+5.4% y/y	

household income in 2021	+6.5% y/y
at-risk-of-poverty rate after social transfers in 2021	+1.2 pp y/y
Gini coefficient in 2021	+0.2 pp y/y

In relation to 2020, the average monthly disposable income per capita in households increased. The surplus of income over expenses increased, which allowed for an increase in savings. In 2021, the at-risk-of-poverty rate and the Gini coefficient increased in annual terms. The subjective assessment of the financial situation of households improved in most socio-economic groups.

Social assistance and family support in 2021

beneficiaries of social assistance at domicile	-9.2% y/y
family benefits	-0.8% y/y
child-raising benefit "Family 500 plus"	-0.1% y/y
establishments providing care for children up to the age of 3	+5.3% y/y

The number of people who were granted social assistance benefits decreased, as well as the number of beneficiaries of social assistance at domicile. Compared to 2020, the number of beneficiaries of family benefits decreased, the amount of expenditure on these benefits also decreased. The number of nurseries and children's clubs increased, as well as the number of children staying in them.

Housing conditions in 2021

dwelling stocks	+1.2% y/y
useful floor area of a dwelling per person	30.1 m ²
consumption in households per capita:	
of water from water supply system	-1.3% y/y
of gas from gas supply system	+23.8% y/y

Housing conditions improved compared to the previous year. The number of dwellings in dwelling stocks augmented, their average useful floor area and the average number of rooms per dwelling increased. The length of the water, sewage and gas networks and the number of connections leading to buildings increased.

Health care in 2021

out-patient health care	
entities	+3.1% y/y
consultations provided	+9.8% y/y
beds in general hospitals	+2.1% y/y
generally available pharmacies	-2.1% y/y
calls to the occurrence places of emergency rescue teams in 2022	+4.7% y/y

Compared to 2020, the number of out-patient health care entities increased, as well as the number of consultations provided by them. In-patient health care was provided by a larger number of general hospitals, which had more beds.

There was an increase in the number of calls to the occurrence places of emergency rescue teams compared to 2021. The number of people who were provided health services at place of accident also increased.

Culture in 2021

borrowers of public libraries	-0.2% y/y
event participants in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres	+38.0% y/y
audience in theatres and music institutions in 2022	+101.1% y/y
audience in indoor cinemas in 2022	+54.8% y/y

In relation to 2020, the number of borrowers of public libraries decreased, while the number of borrowed book collections increased. The number of event participants in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres as well as the number of visitors to galleries and art salons also increased.

In 2021, there was recorded an increase in the number of visitors to museums and audience in theatres and music institutions.

Public safety in 2022

ascertained crimes	+7.5% y/y	The number of ascertained crimes in completed preparatory proceedings was higher than in the previous year. The rate of detectability of delinquents in ascertained crimes decreased. Fewer accidents were recorded by the Police on the roads of the voivodship.
rate of detectability of delinquents in ascertained crimes	-1.0 pp y/y	
road accidents	-0.6% y/y	

Information society in 2022

households with Internet access	93.3%	The share of households with an Internet connection at home is systematically growing. In 2022, the number of people aged 16–74 using the Internet increased. Compared to 2021, the percentage of people using public administration services via the Internet also increased.
persons aged 16–74 using public administration services via the Internet	55.5%	

Social activity in 2022

foundations, associations and social organisations		In 2022, an annual growth in the number of foundations, associations and social organisations continued.
--	--	--

Gross domestic product in 2021

gross domestic product (current prices)	+13.8% y/y	According to preliminary estimates, the gross domestic product was higher than in 2020. The ratio of GDP per capita according to purchasing power parity to the EU average has improved.
gross domestic product per capita (in PPS; EU27=100)	+2.0 pp y/y	

Entities of the national economy in 2022

entities of the national economy	+4.0% y/y	The number of national economy entities entered in the REGON register increased on an annual basis. The development of entrepreneurship was accompanied by an increase in the number of natural persons conducting business activity, as well as commercial companies.
commercial companies	+6.9% y/y	

Research and development and innovation activity in 2021

internal expenditure on research and development	+18.6% y/y	Intramural expenditure on research and development was higher than in the previous year. Expenditure on innovation activities increased in the group of service enterprises, while it decreased in the group from the industrial sector.
internal R&D personnel	+8.7% y/y	
expenditure on innovation activities:		
in industry	-4.3% y/y	
in services	+22.4% y/y	

Using of information and communication technologies in enterprises in 2022

enterprises with broadband Internet access	+1.0 pp y/y	Every year more and more enterprises have broadband access to the Internet. The share of enterprises equipping employees with mobile devices with Internet access is also increasing.
enterprises equipping employees with mobile devices	+15.3 pp y/y	

Financial results of non-financial enterprises in 2022

net financial result	-2.2% y/y
turnover profitability rate:	
gross	-1.7 pp y/y
net	-1.5 pp y/y

The financial results of the surveyed enterprises were worse compared to 2021. There was a decrease in the gross and net financial result. Basic economic and financial indicators deteriorated. Moreover, the share of revenues of enterprises showing a net profit in the total amount of revenues from total activity decreased, as well as the share of their net profit in the total amount of revenues from total activity.

Investment outlays of non-financial enterprises in 2022

investment outlays (current prices)	+19.6% y/y
-------------------------------------	------------

Investment outlays of the surveyed non-financial enterprises were higher than in 2021. The greatest increase concerned outlays on machinery, technical equipment, tools and equipment. The number of new investments decreased, while the estimated cost value increased.

Agriculture in 2022

cattle	-5,2% y/y
pigs	-20,4% y/y
sheep	-4,2% y/y
procurement of agricultural products	
cereal grains	+2,2% y/y
potatoes	-10,9% y/y
livestock for slaughter	-2.8% y/y

In 2022, compared to the previous year, a decrease in the stock of pigs, cattle and sheep was recorded. The procurement of wheat and milk increased, while the procurement of rye and potatoes decreased. Less beef pork and poultry livestock has been also procured. Throughout the year, the procurement prices of basic agricultural products were higher.

Industry in 2022

sold production of industry (constant prices)	+6.0% y/y
---	-----------

The sold production of industry was higher (in constant prices) than in the previous year. Average paid employment increased, and labour productivity increased as well, measured by the volume of sold production per employee.

Construction in 2022

sold production of construction (current prices)	
construction and assembly production (current prices)	
dwellings completed	

In comparison with 2021, an increase in sold production of construction as well as in construction and assembly production was recorded. Labour productivity, measured by the value of production sold per 1 employee, increased. According to preliminary data, more dwellings have been completed than in the previous year.

Internal market in 2022

retail sales	+30.6% y/y
wholesale	+89.0% y/y

Retail sales of goods were higher than in the previous year, and the wholesale of goods both in trade and wholesale enterprises increased as well.

Transport in 2021

hard surface public roads	+1.3% y/y	Compared to 2020, the length of public roads has increased, including hard surface roads. The number of lines served by urban transport was greater, as was the number of routes served by the airport. The number of people using public transport and air transport has increased.
transport of passengers by urban transport	+1.8% y/y	
transport of passengers by air transport	+18.4% y/y	

Energy in 2021

production of electricity	+14.7% y/y	In 2021, an increase in electricity production was recorded. The number of recipients and electricity consumption in households increased.
consumption of electricity	+2,1% y/y	

Revenue of local government units in 2021

total revenue	+10.9% y/y	The revenue of local government units was higher than that obtained in 2020, but its growth rate was slower compared to the previous year.
own revenue	+10.1% y/y	

Expenditure of local government units in 2021

total expenditure	+7.2% y/y	The expenditure of local government units was higher than a year ago. The share of capital expenditure, which was almost entirely allocated to investments, increased.
investment expenditure	+13.5% y/y	

Result of budgets of local government units in 2021

financial result	+334.6% y/y	The financial result for 2021 of local government units was positive. The debt ratio has decreased.
debt ratio	-0.6 pp y/y	

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Województwo na tle kraju

Table 1. Voivodship against the background of the country

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Woj. małopolskie Małopolskie Voivodship
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania ^a w powierzchni ogółem w 2021 r. w % Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management ^a in total area in 2021 in %	0,2	0,1
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2021 r. w hm ³ Consumption of water for needs of the national economy and population in 2021 in hm ³	8845,0	387,3
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2021 r. w hm ³ Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2021 in hm ³	7769,3	434,6
Ścieki komunalne oczyszczane ogółem w 2021 r. w dam ³ Total municipal wastewater treated in 2021 in dam ³	1355953	115835
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2021 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air purity in 2021 in tonnes/year:		
gazowych gaseous	209490154	7647073
pyłowych particulates	22168	1155
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2021 r. w % Total area under legal protection in total area in 2021 in %	32,3	53,1
Lesistość w 2021 r. w % Forest cover in 2021 in %	29,6	28,6
Ludność ^a na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2022 r. Population ^a per 1 km ² of total area in 2022	121	226
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2022 r. Natural increase per 1000 population in 2022	-3,8	-1,4
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2022 r. Net migration for permanent residence per 1000 population in 2022	0,1	1,2
Przeciętne trwanie życia w 2021 r. w latach Life expectancy in 2021 in years		
mężczyźni males	71,8	73,5
kobiety females	79,7	81,0

^a Stan w dniu 31 grudnia.

^a As of 31 December.

Tablica 1. Województwo na tle kraju (cd.)

Table 1. Voivodship against the background of the country (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Woj. małopolskie Małopolskie Voivodship
Dzieci w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego ^a na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w 2021/2022 r. Children aged 3–6 in pre-primary education establishments ^a per 1000 children aged 3–6 in 2021/2022 school year	904	906
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^b w 2022 r. w % Employment rate by LFS ^b in 2022 r. in %	56,3	55,3
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^b w 2022 r. w % Activity rate by LFS ^b in 2022 in %	58,0	56,6
Stopa bezrobocia według BAEL ^b w 2022 r. w % Unemployment rate by LFS ^b in 2022 in %	2,9	2,4
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2022 r. Registered unemployed persons per job offer in 2022	18	16
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^c w 2022 r. w zł Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^c in 2022 in PLN	6653,67	6923,39
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2022 r. w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from the non-agricultural social security system in 2022 in PLN	2789,89	2736,32
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2021 r. w zł Average monthly available income per capita in households in 2021 in PLN	2061,93	2038,88
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych ^d w 2021 r. w % At-risk-of-poverty rate after social transfers ^d in 2021 in %	14,8	14,9
Współczynnik Giniego ^d w 2021 r. w % Gini coefficient ^d in 2021 in %	26,8	27,7
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2021 r. w % Beneficiaries of social assistance in the number of total population in 2021 in %	3,7	3,4
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2021 r. w tys. zł Social assistance benefits granted in 2021 in thousand PLN	3451528	292516
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych ^e na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2021 r. Children staying in nurseries and children's clubs ^e per 1000 children up to the age of 3 in 2021	155,2	143,3
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2021 r. Population per out-patient health care unit in 2021	1474	1588
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2021 r.: Medical personnel per 10 thousand population in 2021:		
lekarze doctors	34,3	34,4
pielęgniarki nurses	56,6	56,7

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. b Przeciętne w roku. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Na podstawie danych z Europejskiego badania dochodów i warunków życia ludności (EU-SILC). e łącznie z oddziałami żłobkowymi i żłobkami przykładowymi.

a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points; including children in units performing health care activities throughout the school year. b Annual averages. c Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. d Based on data from the European Survey of Income and Living Conditions (EU-SILC). e Including nursery wards and workplace nurseries.

Tablica 1. Województwo na tle kraju (dok.)
Table 1. Voivodship against the background of the country (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Woj. małopolskie Małopolskie Voivodship
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2021 r. Beds in hospitals per 10 thousand population in 2021	44,4	40,3
Produkt krajowy brutto ^a (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2021 r. w zł Gross domestic product ^a (current prices) per capita in 2021 in PLN	69069	62842
Podmioty gospodarki narodowej ^b na 10 tys. ludności w 2022 r. Entities of the national economy ^b per 10 thousand population in 2022	1323	1350 ^c
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego ^b na 10 tys. ludności w 2022 r. Commercial companies with foreign capital participation ^b per 10 thousand population in 2022	23	19 ^c
Personel wewnętrzny w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^d w 2021 r. Internal R&D personnel per 1000 economically active persons ^d in 2021	9,0	14,6
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych ^e w 2022 r. w % Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed ^e in 2022 in %	83,2	87,6
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^e w 2022 r. w % Cost level indicator in non-financial enterprises ^e in 2022 in %	94	93
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^e w 2022 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^e in 2022 (previous year=100; current prices)	118,2	112,2
Obsada bydła ^f na 100 ha użytków rolnych w 2022 r. w szt. Cattle density ^f per 100 ha of agricultural land in 2022 in heads	43,1	29,3
Obsada trzody ^f chlewnej na 100 ha użytków rolnych w 2022 r. w szt. Pigs density ^f per 100 ha of agricultural land in 2022 in heads	64,3	16,7
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle ^g w 2022 r. w zł Sold production of industry (current prices) per 1 average employed person in industry ^g in 2022 in PLN	895324	796751
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie ^g w 2022 r. w zł Sold production of construction (current prices) per 1 average employed person in construction ^g in 2022 in PLN	908593	843606
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2022 r. Dwellings completed per 1000 population in 2022	6,3	7,0
Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2021 r. Public roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2021	100,9	174,4
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w km w 2021 r. Length of railway lines operated per 100 km ² in km in 2021	6,2	7,1
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2021 r. w % Share of renewable energy sources in production of electricity in 2021 in %	17,0	14,7

a Wstępny szacunek. b Stan w dniu 31 grudnia. c Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejsu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON. d Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne. e Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. f Stan w dniu 1 czerwca. Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2021 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r. g Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Preliminary estimation. b As of 31 December. c Excluding entities for which the information on the business address or place of residence does not exist in the REGON register. d Active population (all persons employed and considered as unemployed) – based on the Labour Force Survey – average annual data. e Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. f As of 1 June. The data on agricultural land as of 1 June 2020 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on 1 June 2020. g Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Rozdział 2

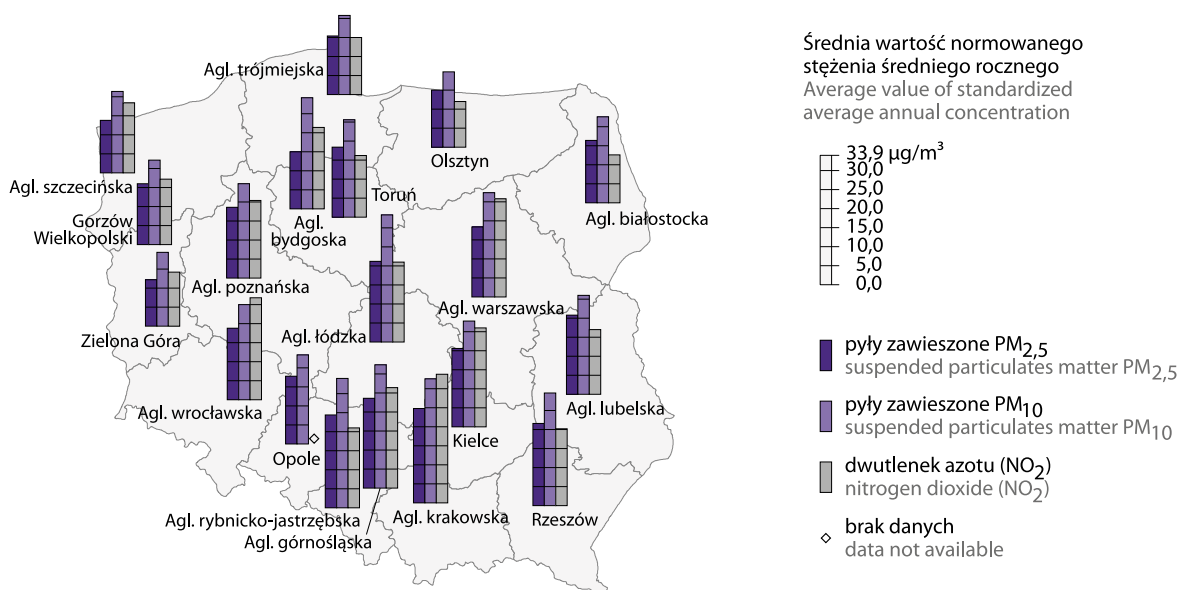
Chapter 2

Województwo na tle pozostałych województw

Voivodship against the background of other voivodships

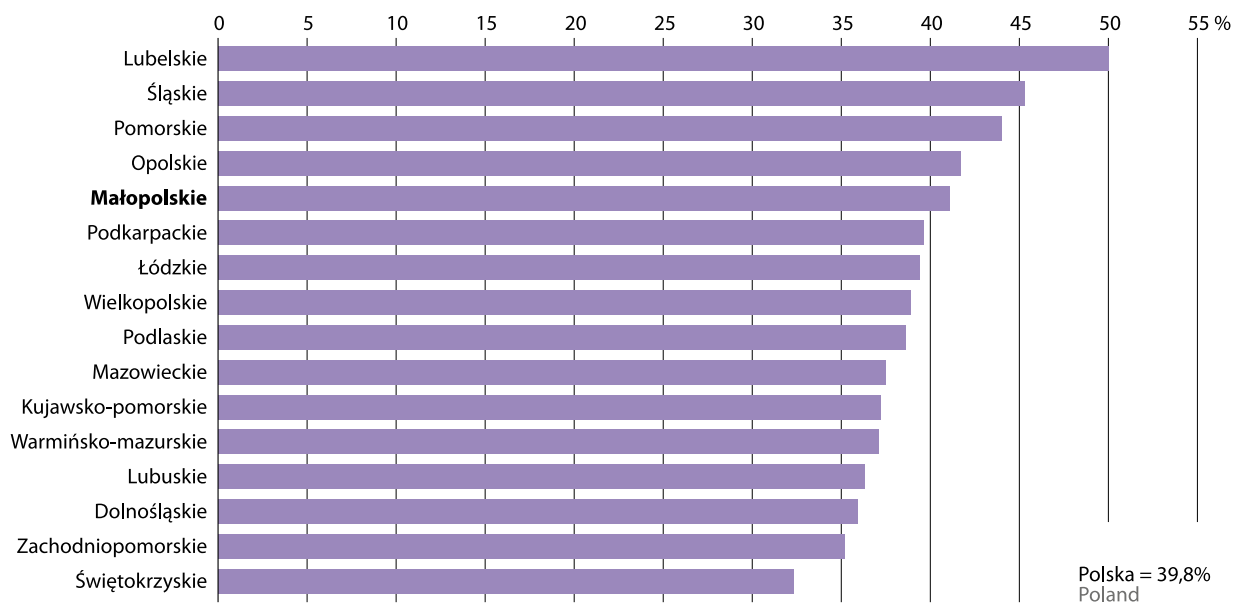
Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀ i NO₂ w 2021 r.

Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀ and NO₂ in 2021

Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku w 2021 r.

Chart 1. Municipal waste collected separately during the year in 2021

Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2022 r.

Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2022

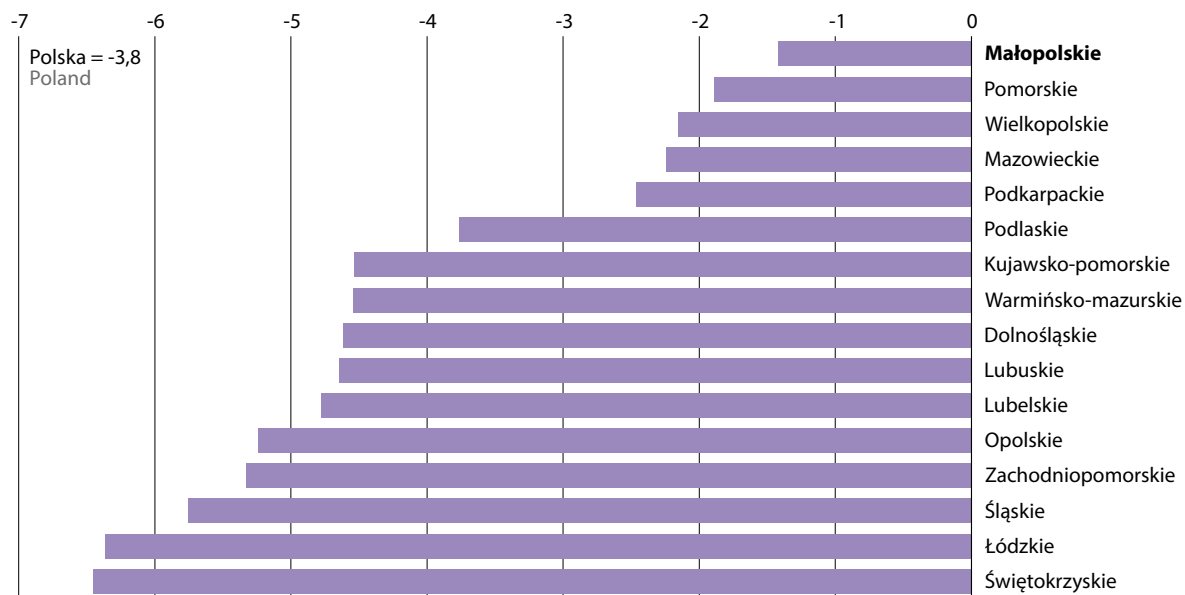
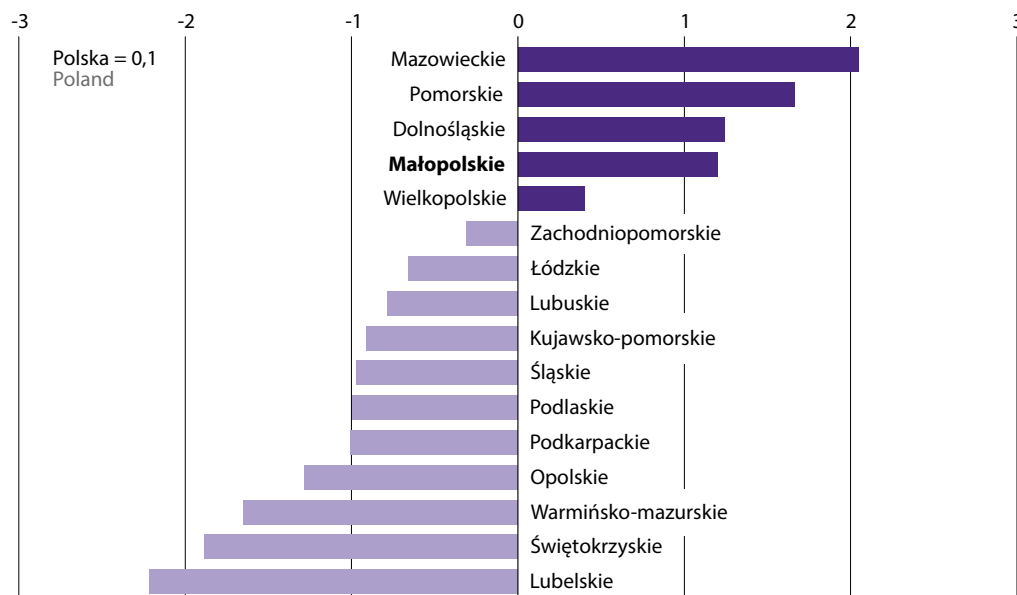
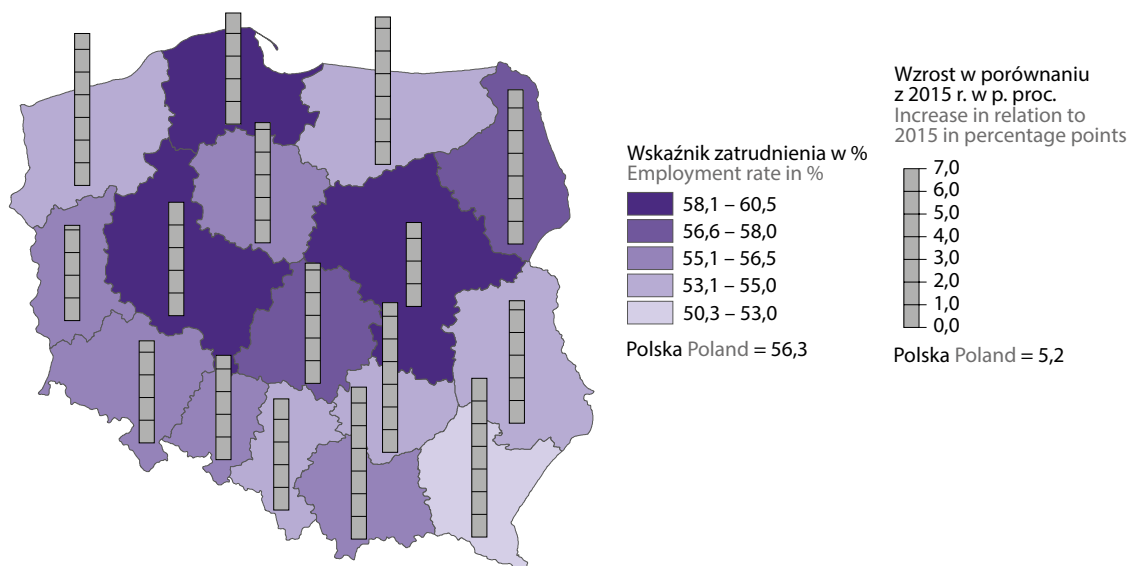
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2022 r.

Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2022

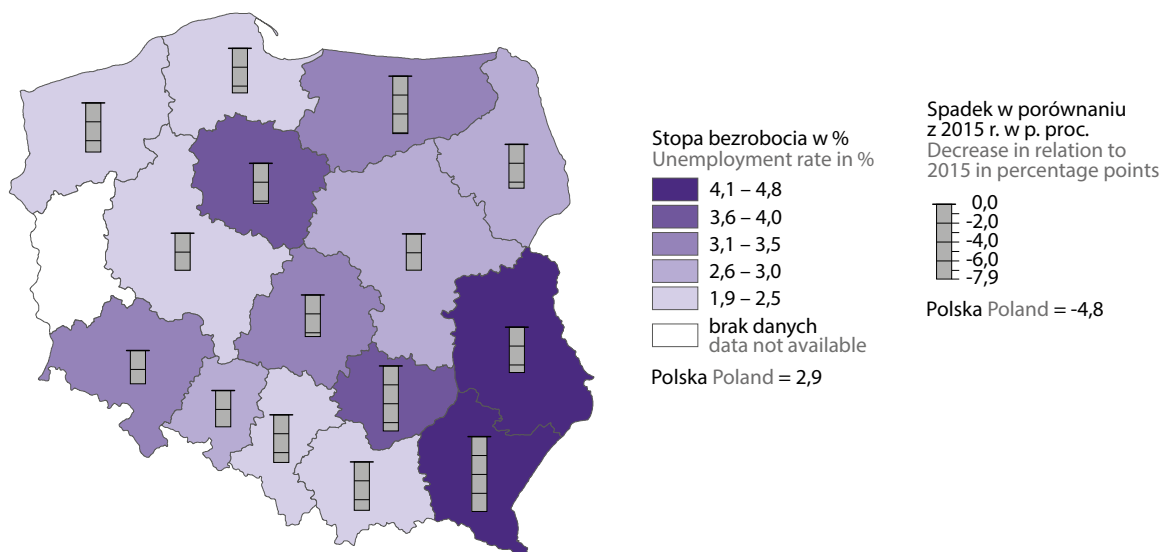
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2022 r. (przeciętne w roku)

Map 2. Employment rate by LFS in 2022 (annual averages)

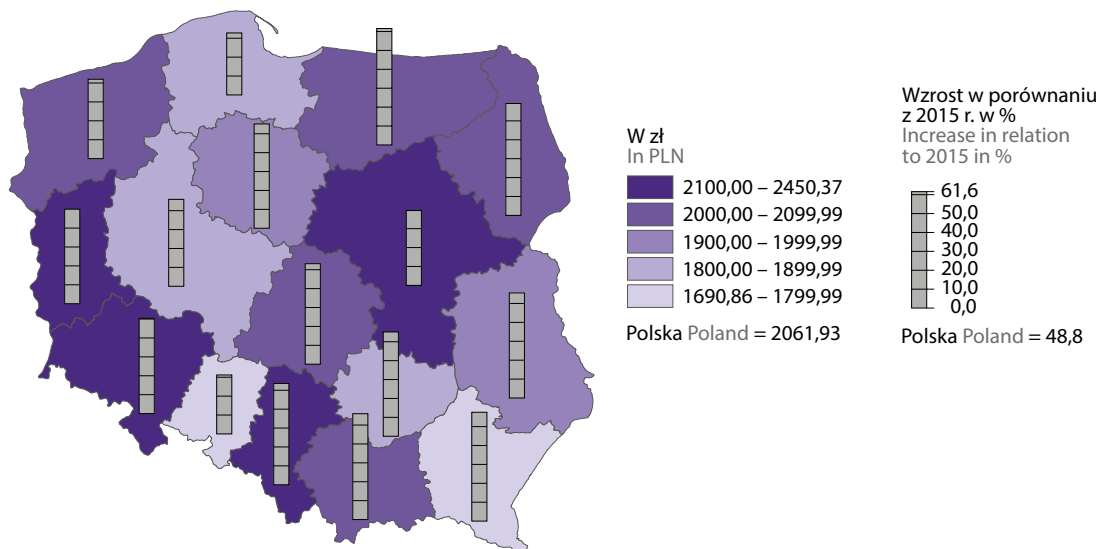
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2022 r. (przeciętne w roku)

Map 3. Unemployment rate by LFS in 2022 (annual averages)

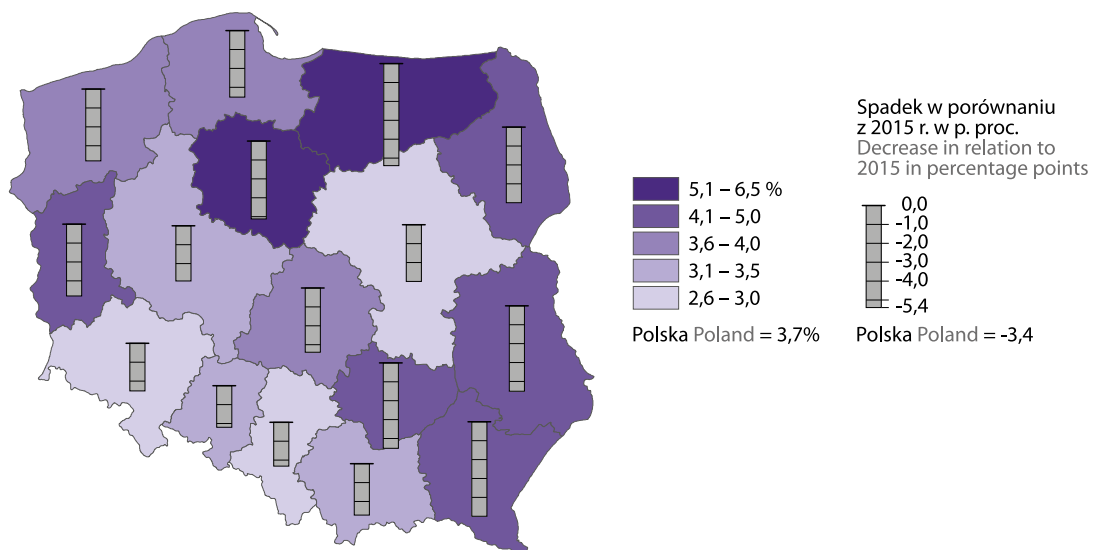

Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2021 r.

Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2021

Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2021 r.

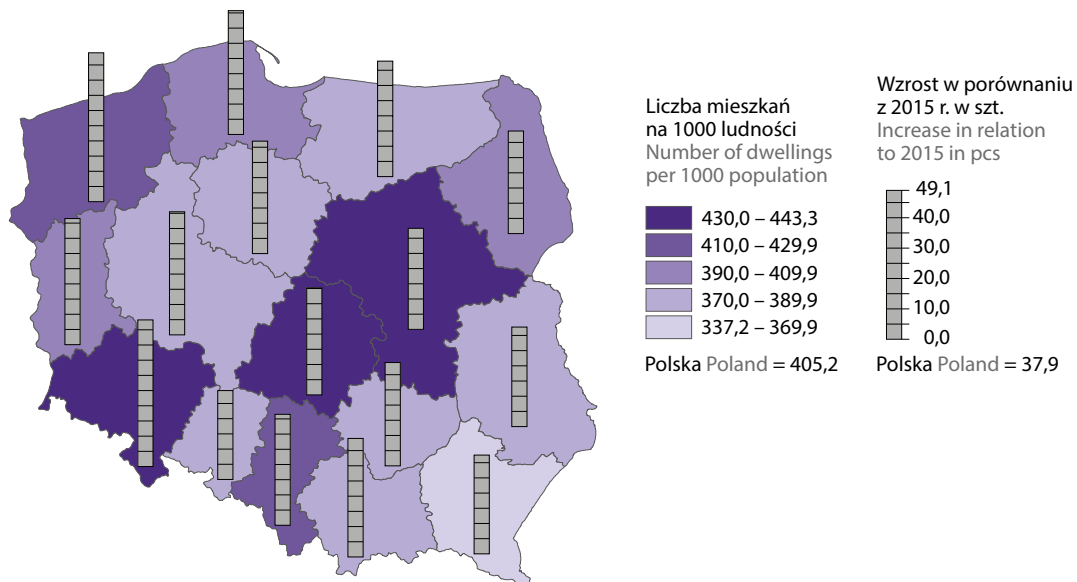
Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2021

Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2021 r.

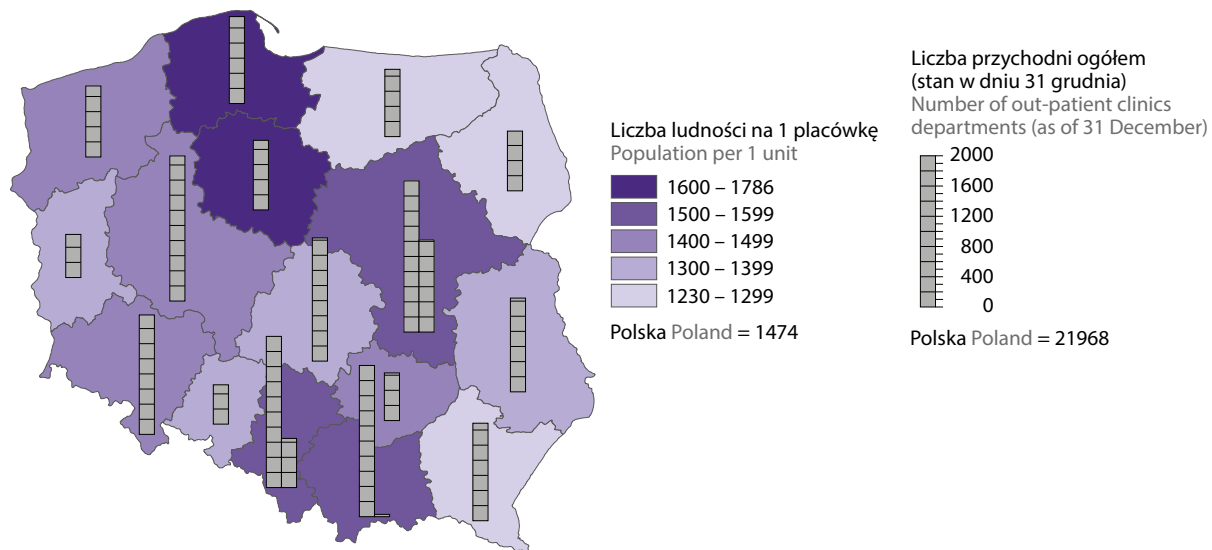
Stan w dniu 31 grudnia

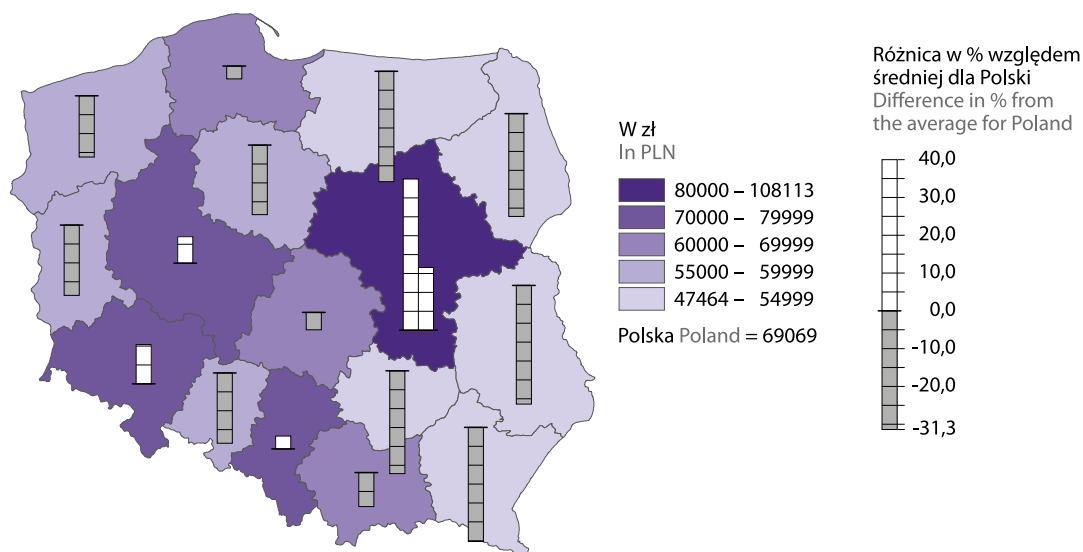
Map 6. Dwelling stocks per 1000 population in 2021
As of 31 December

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2021 r.

Map 7. Out-patient health care units in 2021

Mapa 8. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w 2021 r. (ceny bieżące)Map 8. Gross domestic product^a per capita in 2021 (current prices)

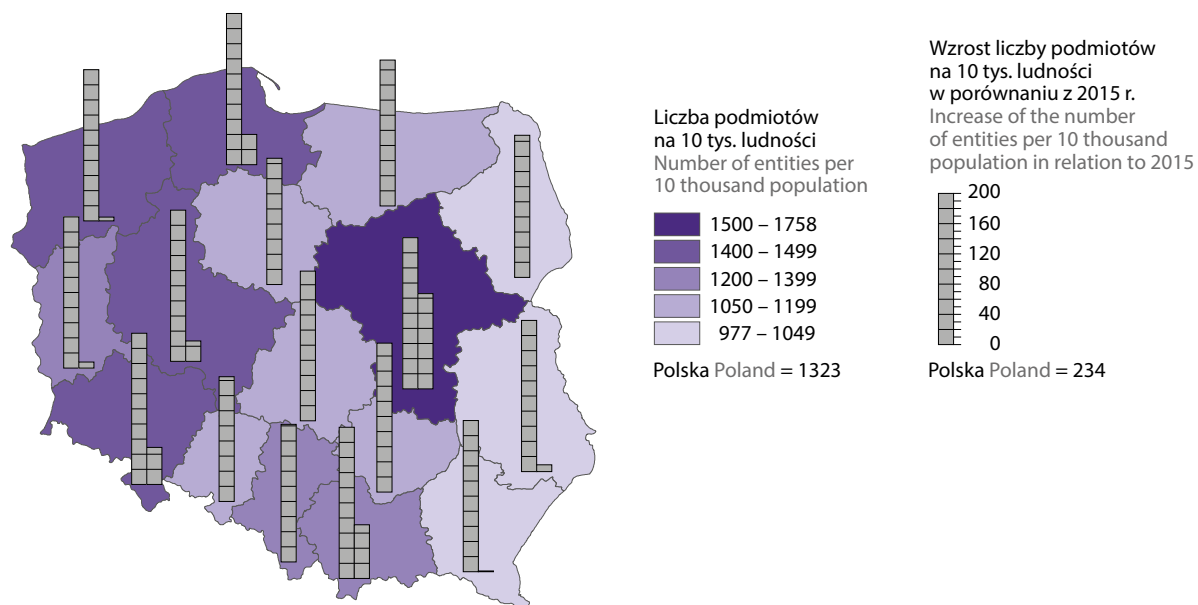
^a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; wstępne szacunki.
^a Grouping by local kind-of-activity unit method; provisional estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2022

As of 31 December

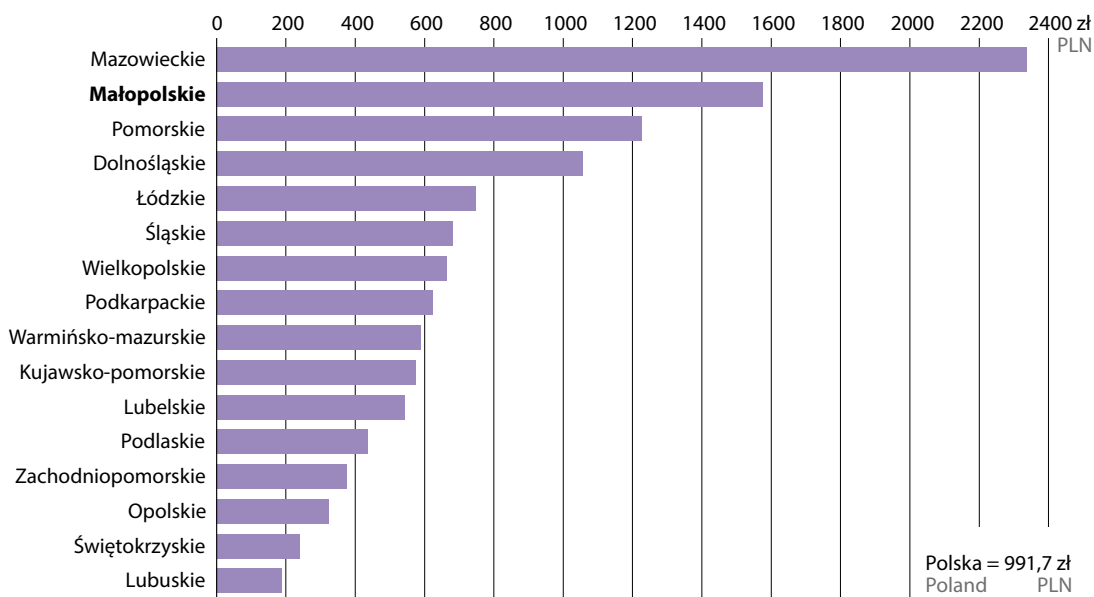

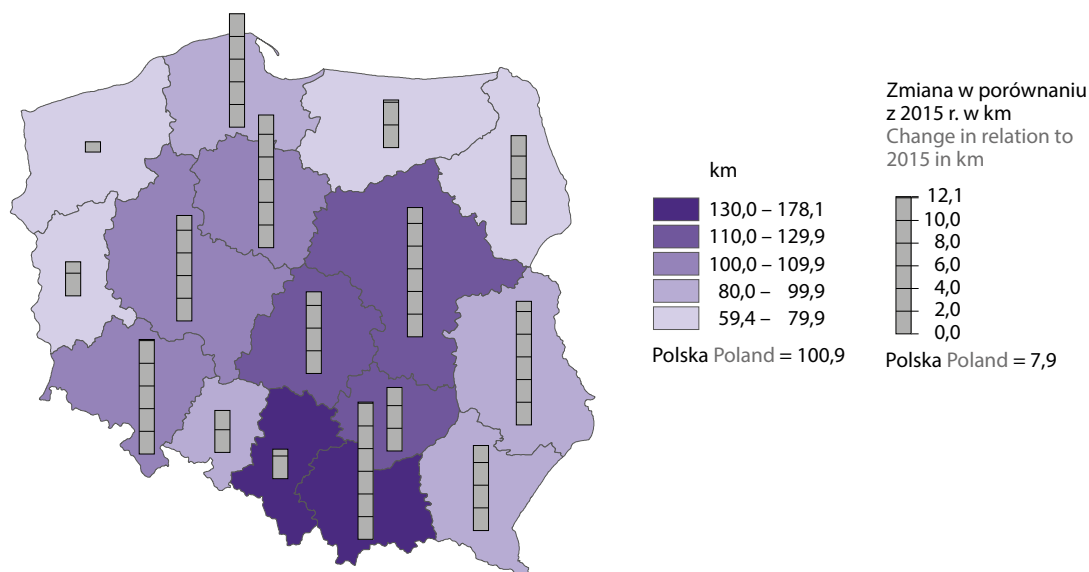
Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2022 r.

Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2022

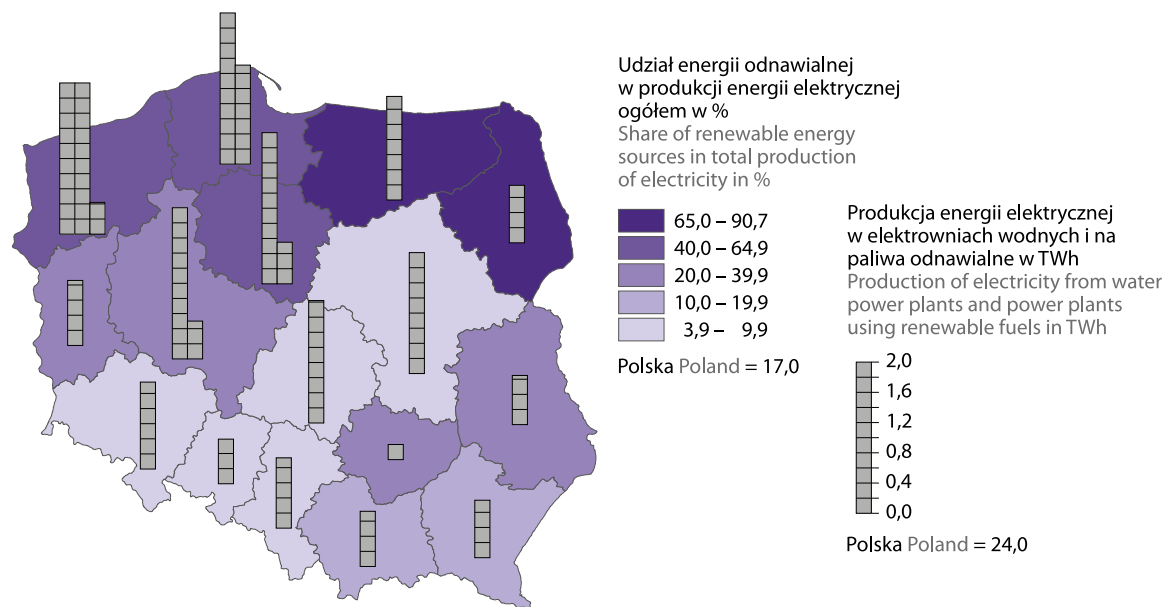
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2021 r. (ceny bieżące)

Chart 5. Intramural expenditure on research and development per capita in 2021 (current prices)

Mapa 10. Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2021 r.Map 10. Hard surface public roads per 100 km² of total area in 2021**Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2021 r.**

Map 11. Energy from renewable sources in 2021

Rozdział 3

Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

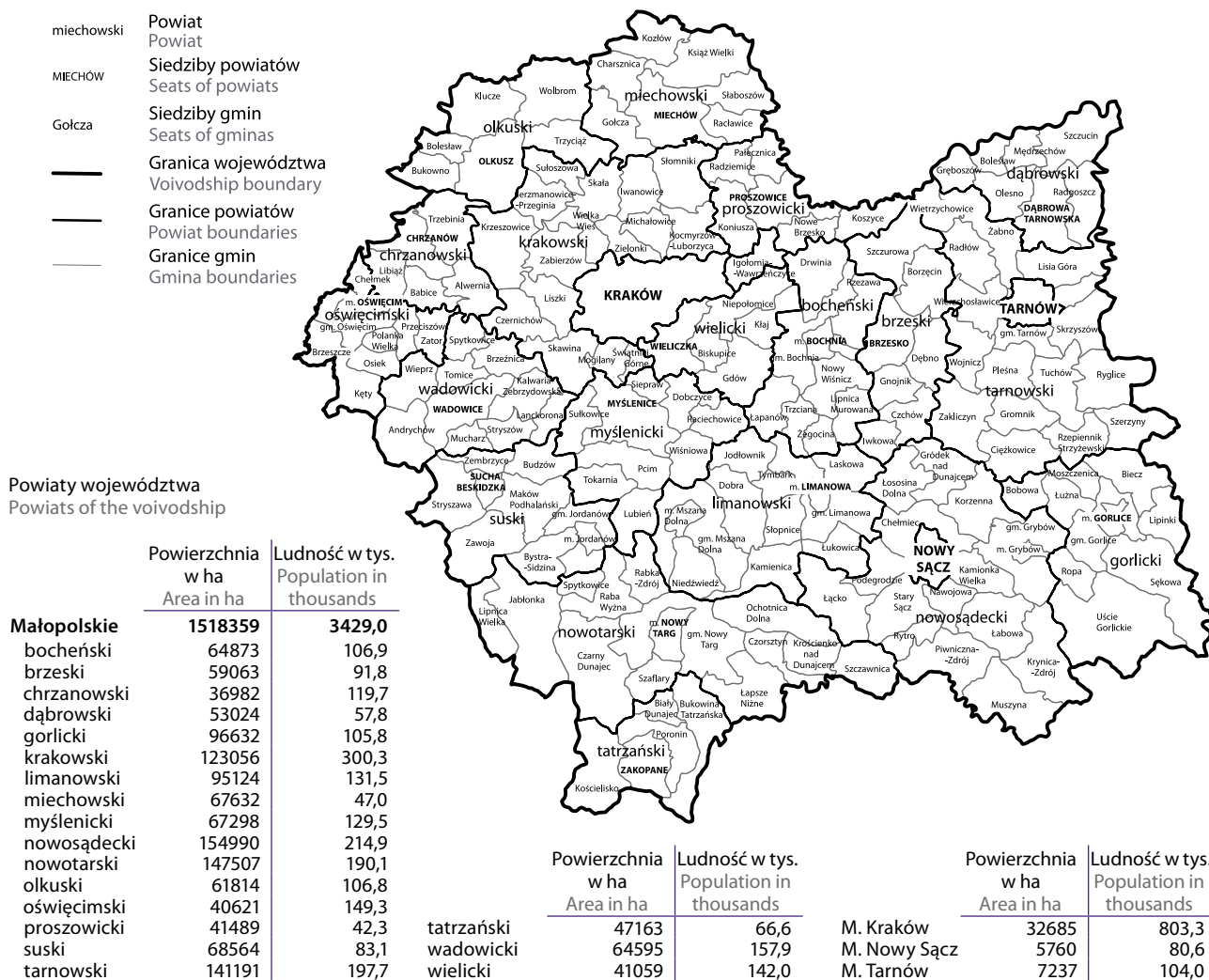
Area and territorial division of the voivodship

Mapa 12. Podział administracyjny województwa małopolskiego w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 12. Administrative division of Małopolskie Voivodship in 2022

As of 31 December

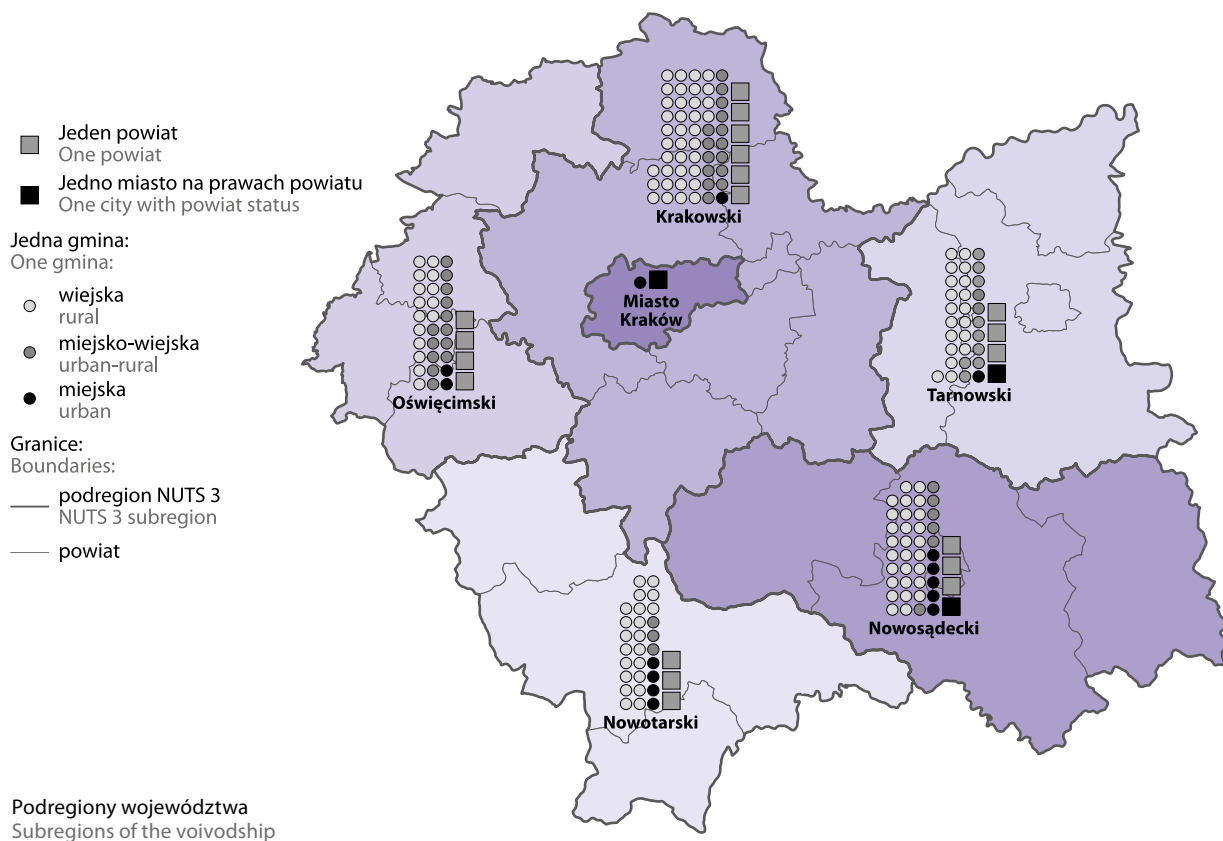
Według stanu w dniu 1 stycznia 2023 r. województwo małopolskie zajmowało powierzchnię 15184 km² (1518359 ha), co stanowiło 4,9% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r.) mieszkało 3429,0 tys. osób, tj. 9,1% ludności Polski. Gęstość zaludnienia wynosiła 226 osoby (druga lokata w kraju). W miastach mieszkało 47,8% ludności województwa.

Mapa 13. Podział województwa małopolskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 13. Division of Małopolskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2022

As of 31 December

	Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thousands
Małopolskie	1518359	3429,0
Krakowski	405407	768,0
m. Kraków	32685	803,3
Nowosądecki	352506	532,9
Nowotarski	263234	339,8
Oświęcimski	204012	533,7
Tarnowski	260515	451,3

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Powierzchnia

4.1. Area

Dane ewidencji geodezyjnej wskazują na dalszy wzrost powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych kosztem użytków rolnych i gruntów leśnych. Stopień rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdeastowanych i zdegradowanych jest nadal niski.

Województwo małopolskie leży w południowej części Polski. Pod względem powierzchni należy do najmniejszych w kraju. Od zachodu graniczy z województwem śląskim (długość granicy 291 km), od północy – z świętokrzyskim (185 km), od wschodu – z podkarpackim (187 km), a południowa granica jest granicą państwową ze Słowacją (319 km).

Tablica 2. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania

Stan w dniu 1 stycznia

Table 2. Geodesic area by land use

As of 1 January

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	w ha in ha				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Powierzchnia ogólna Total area	1518279	1518279	1518279	1518359	4,9
w tym: of which:					
Użytki rolne Agricultural land	922656	916862 ^a	914846 ^a	911105 ^a	4,9
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	463966	460648	460565	460016	4,8
Grunty pod wodami powierzchniowymi Land under surface waters	20603	22409	22496	22700	3,4
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanised areas	93637	101624 ^b	103683 ^b	108055 ^b	6,0
Nie użytki Wasteland	11449	11333	11306	11761	2,5

^a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. ^b Łącznie z gruntami przeznaczonymi na budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

^a Including woodland and shrubland on agricultural land, classified until 2016 in the item “forest land as well as woodland and shrubland”. ^b Including land for the construction of public roads or railways.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

Całkowita powierzchnia geodezyjna województwa wynosi 1518359 ha, co stanowi 4,9% ogólnej powierzchni Polski. W strukturze gruntów według kierunków wykorzystania największy udział mają użytki rolne – 60,0%, a w dalszej kolejności grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 30,3%, grunty zabudowane i zurbanizowane – 7,1% oraz grunty pod wodami powierzchniowymi, nieużytki, tereny różne, użytki ekologiczne – łącznie 2,6%.

W odniesieniu do 2015 r. powierzchnia użytków rolnych zmniejszyła się o 11551 ha, a w relacji do 2021 r. – o 3741 ha. Areał gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych zmniejszył się odpowiednio o 3950 ha i 549 ha. Dane ewidencji geodezyjnej wskazują na dalszy wzrost powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych – o 14418 ha względem 2015 r. i 4372 ha w ujęciu rocznym.

W 2021 r. w województwie małopolskim powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji liczyła 2021 ha, z czego na grunty zdewastowane przypadało 86,5%, a na grunty zdegradowane 13,5%. Grunty te stanowiły 0,1% ogólnej powierzchni województwa, a ich udział w powierzchni gruntów tego typu w kraju wyniósł 3,2%. Powierzchnia gruntów zdewastowanych w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się o 93 ha do 1748 ha, natomiast wzrosła powierzchnia gruntów zdegradowanych – o 158 ha do 273 ha.

W 2021 r. poddano rekultywacji 111 ha gruntów wobec 172 ha w roku poprzednim. Areał gruntów zagospodarowanych wyniósł 43 ha (w 2020 r. – 67 ha). Stopień rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdewastowanych i zdegradowanych był nadal niezadowalający i wyniósł odpowiednio 5,5% i 2,1% ogólnej powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych. W latach 2015–2021 zrehabilitowano 973 ha i zagospodarowano 473 ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, głównie na cele rolnicze oraz leśne.

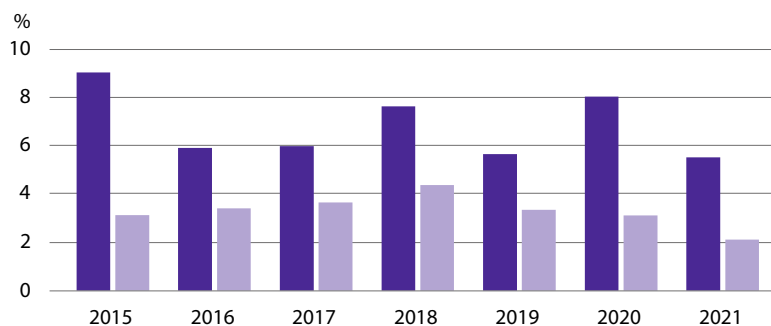
Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrehabilitowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Wykres 6. Grunty zrehabilitowane i zagospodarowane w ciągu roku

Chart 6. Land reclaimed and managed during the year

W % powierzchni gruntów zdegradowanych i zdewastowanych:

In % of land reclaimed and managed:

■ grunty zrehabilitowane
reclaimed land

■ grunty zagospodarowane
managed land

4.2. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.2. Water consumption. Municipal and industrial wastewater

W 2021 r. odnotowano spadek zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w odniesieniu do roku poprzedniego. Największe zużycie generuje przemysł. Mniejsze niż rok wcześniej było zużycie wody w gospodarstwach domowych.

W ujęciu rocznym zmniejszyła się ilość ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzonych do wód lub do ziemi. Systematycznie wzrasta odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków.

W 2021 r. zużycie wody ogółem w województwie małopolskim wyniosło 387,3 hm³ i było mniejsze zarówno w ujęciu rocznym (o 4,3%), jak i porównaniu z 2015 r. (o 17,5%). Największy udział w strukturze zużycia wody ma przemysł. Zużycie wody na cele przemysłowe w 2021 r. wyniosło 213,7 hm³, co oznacza spadek względem roku poprzedniego (o 7,4%) oraz w odniesieniu do 2015 r. (o 27,9%). Gospodarstwa domowe zużyły w omawianym okresie 96,8 hm³ wody, czyli mniej niż w roku poprzednim (o 1,3%) oraz więcej niż w 2015 r. (o 7,2%). Do napełniania i uzupełniania stawów rybnych zużyto tyle samo wody, ile w roku poprzednim (50,7 hm³) i zarazem mniej niż w 2015 r. (o 11,9%).

Zużycie wody w województwie małopolskim stanowiło 4,4% całkowitego zużycia wody w Polsce (w 2020 r. – 4,8%). Gospodarstwa domowe w województwie zużyły 7,6% ilości wody zużytej przez gospodarstwa domowe w kraju (rok wcześniej – 7,5%). Zużycie wody do napełniania i uzupełniania stawów rybnych stanowiło 6,0% zużycia w kraju (w 2020 r. – 6,3%), natomiast zużycie wody na potrzeby przemysłu stanowiło 3,4% zużycia krajowego (rok wcześniej – 3,9%).

Tablica 3. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku

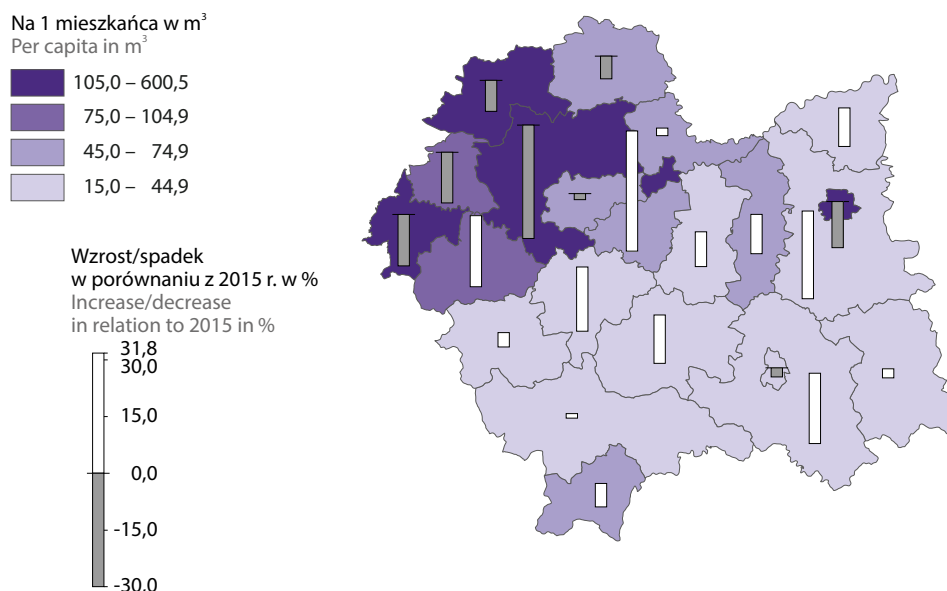
Table 3. Water consumption by needs during the year

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ogółem^a Total ^a	469,7	392,6	404,9	387,3	4,4
w tym: of which:					
Przemysł Industry	296,4	213,4	230,8	213,7	3,4
Rybnictwo ^b Fishing ^b	57,5	54,3	50,7	50,7	6,0
Gospodarstwa domowe Households	90,3	95,7	98,1	96,8	7,6

a Do 2018 r. łącznie z nawodnieniami w rolnictwie i leśnictwie. b Napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych.
a Until 2018, includes irrigation in agriculture and forestry. b Filling and completing fish ponds.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2021 r. wyniosło 112,9 m³ i było ponad dwukrotnie mniejsze niż przeciętnie w kraju (232,8 m³). Spadek zużycia wody *per capita* odnotowano zarówno w ujęciu rocznym (o 4,9 m³), jak i w porównaniu z 2015 r. (o 26,4 m³). W ujęciu terytorialnym największe zużycie wody na 1 mieszkańca od lat notuje się w powiatach krakowskim i oświęcimskim (w 2021 r. odpowiednio 600,5 m³ i 342,8 m³) co wynika z umiejscowienia na ich terenie dużych zakładów przemysłowych. Najmniejsze zużycie wody *per capita* odnotowano w powiecie gorlickim (15,0 m³).

Mapa 14. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2021 r.
 Map 14. Water consumption for the needs of the national economy and population in 2021

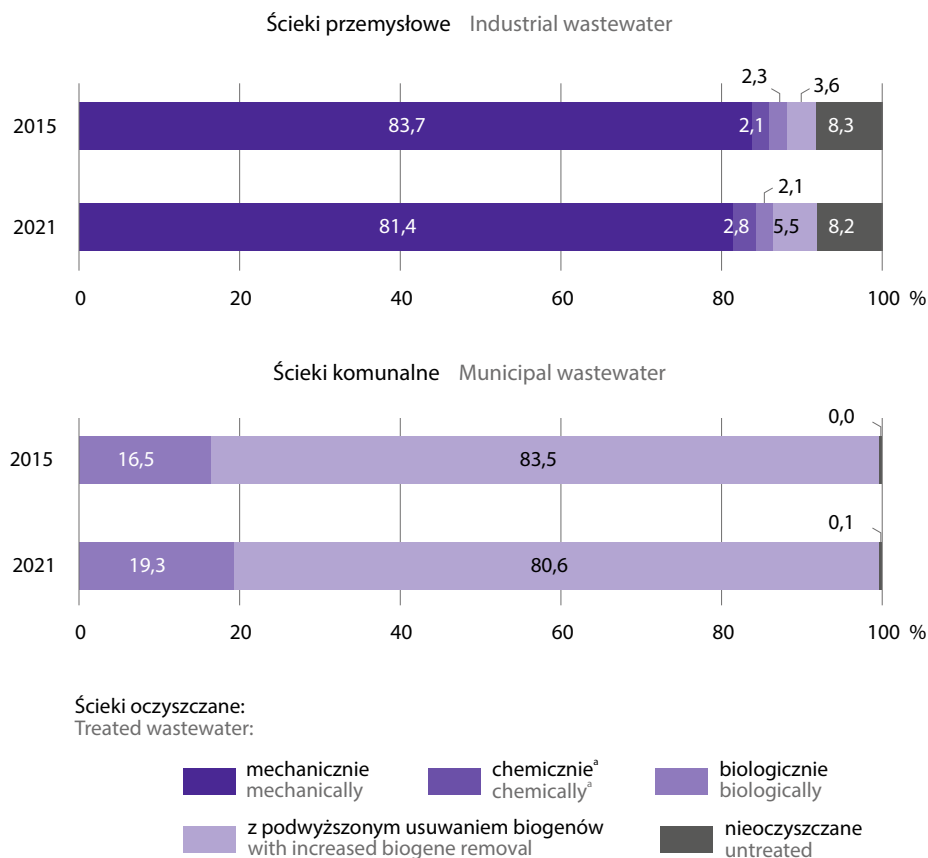
Na stopień degradacji i zanieczyszczenia zasobów wodnych i gleby w znacznym stopniu wpływa ilość wytwarzanych ścieków. W 2021 r. w województwie małopolskim odprowadzono do wód lub do ziemi łącznie 434,6 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych. Spośród ogólnej ilości ścieków 318,6 hm³ przypadało na ścieki odprowadzane z zakładów, a pozostałe 116,0 hm³ na ścieki odprowadzone przy użyciu sieci kanalizacyjnej. Ścieki z województwa małopolskiego stanowiły 5,6% ogółu ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi w Polsce. Oczyszczenia wymagało łącznie 263,2 hm³ ścieków, tj. 11,7% ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia w kraju.

W 2021 r. w województwie odprowadzono 147,2 hm³ ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia, a ich ilość zmniejszyła się zarówno w relacji do 2015 r. (o 6,8%), jak i w ujęciu rocznym (o 0,2%). Ścieki te większości poddano oczyszczeniu (91,7%), głównie mechanicznemu (88,7%). W ostatnich latach maleje ilość ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia odprowadzonych w postaci nieoczyszczonej. W 2021 r. takich ścieków było 12,1 hm³, podczas gdy rok wcześniej – 13,8 hm³, a w 2015 r. – 13,1 hm³.

Ilość odprowadzonych ścieków komunalnych wymagających oczyszczenia wyniosła 116,0 hm³ i była większa o 1,7% niż w 2020 r. oraz o 9,5% w relacji do 2015 r. Ścieki komunalne niemal w całości zostały poddane oczyszczeniu (99,9%). Ścieki komunalne oczyszczane są głównie w oczyszczalniach z podwyższonym usuwaniem biogenów, jednakże odsetek ścieków oczyszczanych w ten sposób maleje na rzecz oczyszczania metodami biologicznymi. W 2021 r. oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów poddały oczyszczeniu 80,7% ogółu ścieków oczyszczanych, podczas gdy w 2020 r. odsetek ten wyniósł 81,7%, a w 2015 r. – 83,5%.

Wykres 7. Struktura ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia odprowadzonych do wód lub do ziemi

Chart 7. Structure of industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

a Dotyczy tylko ścieków przemysłowych.
a Concerns only industrial wastewater.

Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Tablica 4. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
 Table 4. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Oczyszczalnie ścieków (stan w dniu 31 grudnia) Wastewater treatment plants (as of 31 December)	312	313	310	313
Ścieki komunalne odprowadzone w dam ³ Municipal wastewater discharged in dam ³	105870	115932	113995	115973
Ścieki przemysłowe odprowadzone w dam ³ Industrial wastewater discharged in dam ³	157970	153923	147525	147203
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	64,6	67,3	67,6	68,2

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
 a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

W końcu roku w województwie działało 313 oczyszczalni ścieków przemysłowych i komunalnych (w Polsce 4127). W 2020 r. oczyszczalni było łącznie 310, a w 2015 r. – 312.

Ścieki przemysłowe poddano oczyszczaniu w 68 oczyszczalniach o całkowitej przepustowości wynoszącej 837,8 dam³/d (dekametrów sześciennych na dobę). Większość przemysłowych oczyszczalni ścieków stanowiły oczyszczalnie biologiczne – 41 obiektów. Oczyszczalnie mechanicznych było 18, chemicznych 6, a z podwyższonym usuwaniem biogenów – 3. W relacji do 2015 r. przybyła 1 oczyszczalnia ścieków przemysłowych, natomiast łączna przepustowość zmniejszyła się o 11,9 dam³/d.

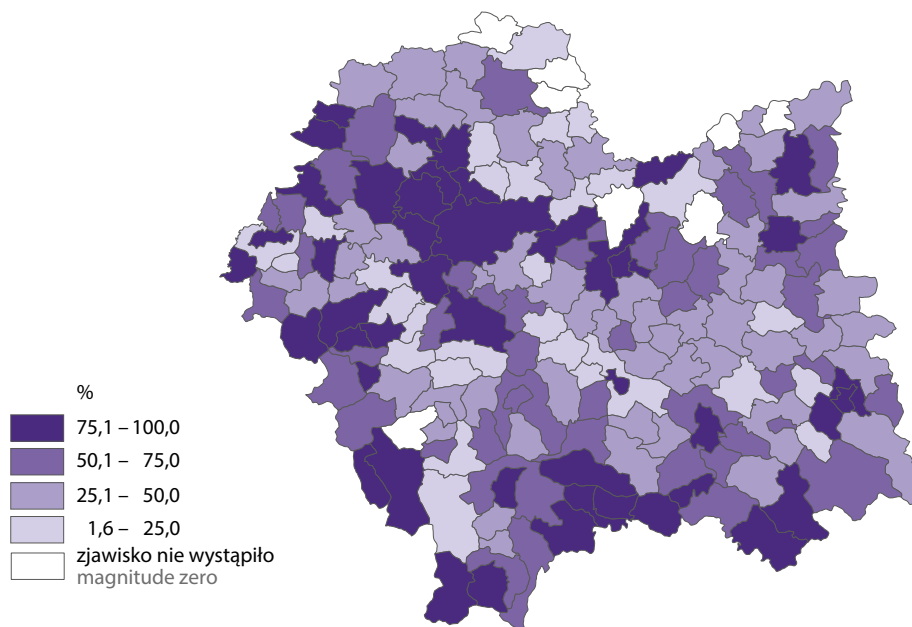
Spośród działających w województwie 245 oczyszczalni ścieków komunalnych 174 to oczyszczalnie biologiczne, a 71 oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów. Liczba oczyszczalni komunalnych nie uległa zmianie w porównaniu z 2015 r. Ogólna przepustowość oczyszczalni komunalnych wyniosła 765,6 dam³/d (o 183,3 dam³/d mniej niż w 2015 r.).

Dane o ludności **korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Systematycznie wzrasta odsetek ludności województwa korzystającej z oczyszczalni ścieków. W 2021 r. ukształtował się na poziomie 68,2% i był większy o 0,6 p. proc. niż rok wcześniej i o 3,6 p. proc. w porównaniu z 2015 r. W kraju omawiany wskaźnik wyniósł 75,2% wobec 74,9% rok wcześniej i 72,7% w 2015 r.

Największy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków odnotowano w gminach miejskich Gorlice i Tarnów oraz w gminie Krzeszowice (po 100,0%), natomiast najmniejszy w gminie Igołomia-Wawrzeńczyce (1,6%). Mieszkańcy 8 gmin województwa nie korzystali z oczyszczalni ścieków.

Mapa 15. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2021 r.
 Map 16. Population connected to wastewater treatment plants in 2021

4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.3. Pollution and protection of air

W 2021 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, odnotowano wzrost emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. Zwiększył się stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń gazowych (60,8%), natomiast pyłowych pozostał na tym samym poziomie (99,8%). Wśród zakładów generujących największą emisję zanieczyszczeń, dominowały jednostki z branży energetycznej.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Źródłami zanieczyszczeń powietrza są m.in. zakłady przemysłowe, kotłownie, paleniska domowe opalane węglem najczęściej niskiej jakości, a także środki transportu. Zanieczyszczenia przemysłowe powstają w tzw. punktowych źródłach emisji, czyli w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza.

W końcu 2021 r. na terenie województwa działały 144 zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza (o 1 zakład mniej niż w 2020 r.), które stanowiły 7,8% ogólnej liczby tego typu zakładów w Polsce. W urzędzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych wyposażone były 84 zakłady (58,3%), a zanieczyszczeń gazowych 30 (20,8%).

Tablica 5. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 5. Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	tys. ton/rok thousand tonnes/year				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gaseous pollutants					
Ogółem Total	10841,9	8996,2	7002,0	7647,1	3,7
w tym: of which:					
dwutlenek siarki sulphur dioxide	30,4	8,2	5,8	6,5	3,6
tlenki azotu nitrogen oxides	20,2	12,1	10,4	10,6	5,9
tlenek węgla carbon monoxide	18,0	18,4	17,0	14,3	5,5
dwutlenek węgla carbon dioxide	10738,1	8925,6	6937,2	7585,2	3,6
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	2,8	1,6	1,1	1,2	5,2
w tym: of which:					
ze spalania paliw from fuel combustion	1,7	0,6	0,4	0,4	3,5
niezorganizowana unorganised	0,1	0,1	0,0	0,0	1,1

Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza w 2021 r. wyemitowały 7647,1 tys. ton zanieczyszczeń gazowych, tj. o 9,2% więcej w stosunku do poprzedniego roku, podczas w Polsce 209490,2 tys. ton (wzrost o 12,5%). Wśród zanieczyszczeń gazowych w województwie dominował dwutlenek węgla – 7585,2 tys. ton, tj. o 648,1 tys. ton więcej niż w 2020 r. Dwutlenek węgla stanowił 99,2% ogólnej ilości wyemitowanych zanieczyszczeń gazowych, w kraju – 99,5%. Udział wojewódzkiej emisji dwutlenku węgla w skali kraju wyniósł 3,6% (rok wcześniej – 3,7%).

Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza wyemitowały 61,8 tys. ton zanieczyszczeń gazowych (wyłączając dwutlenek węgla), których udział w ogólnej emisji tych zanieczyszczeń w Polsce wyniósł 5,6%. W ujęciu rocznym ilość wypuszczonych zanieczyszczeń gazowych zmniejszyła się o 4,7% (w kraju – o 2,0%). Największy odsetek w ogólnej emisji zanieczyszczeń gazowych w województwie stanowił metan 44,5% (spadek o 0,8 p. proc. w stosunku do 2020 r.).

Emisja zanieczyszczeń pyłowych wyniosła 1,2 tys. ton i była o 0,1 tys. ton większa niż w 2020 r. Głównym źródłem powstawania zanieczyszczeń pyłowych w województwie było spalanie paliw (36,4%). Udział województwa w emisji zanieczyszczeń pyłowych wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe w kraju wyniósł 5,2% i był wyższy o 0,4 p. proc. niż w 2020 r.

W 2021 r. większość zanieczyszczeń powietrza pochodziła z zakładów zajmujących się, według Polskiej Klasyfikacji Działalności, wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, które to zakłady wyemitowały 61,5% ogółu zanieczyszczeń gazowych oraz 25,0% pyłowych.

W województwie małopolskim w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza zatrzymano lub zneutralizowano 60,8% zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) i 99,8% pyłowych wyemitowanych przez zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza (w 2020 r. odpowiednio 59,2% i 99,8%). W Polsce odsetek ten wyniósł 73,5% w przypadku zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) i 99,9% dla zanieczyszczeń pyłowych.

4.4. Ochrona przyrody. Lasy

4.4. Nature protection. Forests

W końcu 2021 r. powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona obejmowała 53,1% powierzchni województwa. W relacji do roku poprzedniego zwiększyła się o 1,7 tys. ha. Wskaźnik lesistości wyniósł 28,6%, co oznacza, że pozostał na poziomie notowanym w 2020 r. Spośród gatunków zwierząt objętych ochroną w ujęciu rocznym wzrosła liczba bobrów i wilków, a zmniejszyła się populacja kozic.

Obszary prawnie chronione według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. zajmowały łącznie 806,4 tys. ha, tj. 53,1% powierzchni województwa i 8,0% ogólnej powierzchni chronionej w Polsce. W odniesieniu do roku poprzedniego powierzchnia obszarów objętych ochroną zwiększyła się o 1,7 tys. ha, a w relacji do 2015 r. – o 1,8 tys. ha. W kraju udział powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej wyniósł 32,3%.

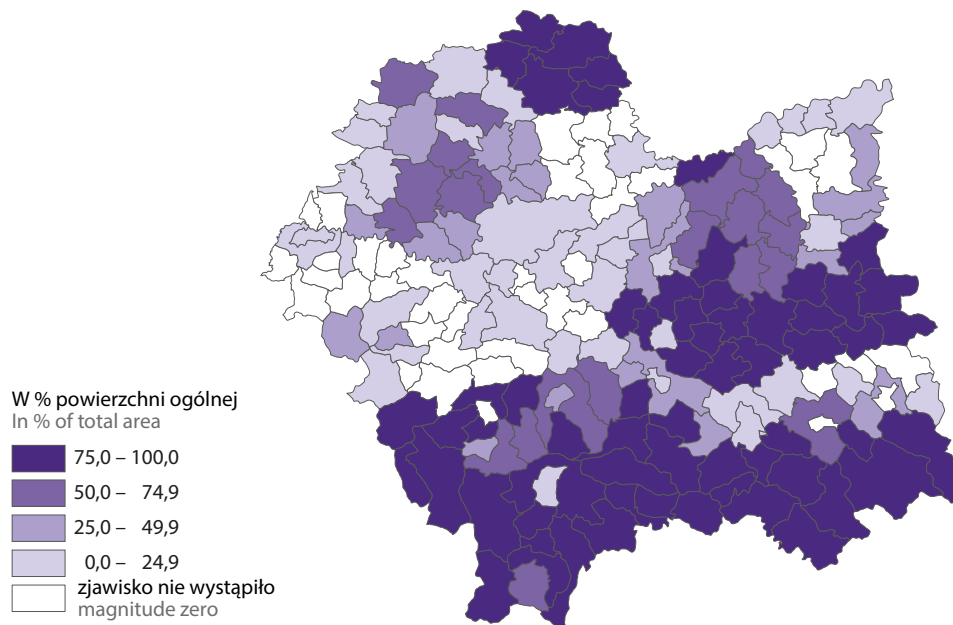
Największy odsetek obszarów prawnie chronionych w województwie odnotowano w powiecie tatrzańskim (92,6%), a najmniejszy – w Tarnowie (0,1%). W przekroju gminnym rozpiętość tego wskaźnika była jeszcze bardziej widoczna. W 27 gminach województwa małopolskiego obszary prawnie chronione zajmowały 100% powierzchni całkowitej tych gmin, natomiast w 40 gminach nie było tego rodzaju obszarów.

Mapa 16. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 16. Area of special nature value under legal protection in 2021

As of 31 December

Na terenie województwa małopolskiego znajduje się 5 spośród 23 parków narodowych w Polsce. Są to: Babiogórski Park Narodowy, Gorczański Park Narodowy, Ojcowski Park Narodowy, Pieniński Park Narodowy oraz Tatrzański Park Narodowy. Niewielki fragment zajmuje także położony w województwie podkarpackim Magurski Park Narodowy. W 2021 r. powierzchnia parków narodowych wyniosła 38,0 tys. ha, co stanowiło 2,5% ogólnej powierzchni województwa. Ponad połowa (57,9%) powierzchni parków narodowych w województwie objęta była ochroną ścisłą, gdzie jest chroniona cała przyroda oraz całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka. Największym parkiem jest Tatrzański Park Narodowy, który zajmuje obszar 21,2 tys. ha. Powierzchnia parków narodowych w województwie stanowiła 11,5% powierzchni parków narodowych w kraju.

Rezerваты przyrody są jedną z najstarszych form ochrony przyrody. W końcu 2021 r. w województwie zlokalizowanych było 86 rezerwatów przyrody (w kraju 1506), których powierzchnia wynosiła 3,5 tys. ha, co stanowiło 0,2% ogólnej powierzchni województwa. Największą powierzchnię zajmowały rezerваты leśne i krajobrazowe – łącznie 3,0 tys. ha (85,2% ogólnej powierzchni rezerwatów w województwie). Pod ścisłą ochroną znajdowało się 14,4% powierzchni rezerwatów.

Parki krajobrazowe są terenami chronionymi ze względu na walory przyrodniczo-krajobrazowe, historyczne, a jednocześnie pełnią funkcję rekreacyjno-wypoczynkową. Powierzchnia parków krajobrazowych w 2021 r. wyniosła 180,0 tys. ha, tj. 11,9% ogólnej powierzchni województwa. Największym parkiem wchodzącym w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego jest Popradzki Park Krajobrazowy (53,4 tys. ha), którego udział w całkowitej powierzchni parków krajobrazowych w województwie wyniósł 29,7%.

Do terenów objętych ochroną prawną należą także obszary chronionego krajobrazu. W 2021 r. obszary te zajmowały powierzchnię 573,0 tys. ha, tj. 37,7% ogólnej powierzchni geodezyjnej województwa. Powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu w województwie stanowiła 8,2% powierzchni tego rodzaju w kraju.

Liczba pomników przyrody w 2021 r. wyniosła 2227, co stanowiło 6,4% ogólnej ich liczby w Polsce. Wśród nich przeważały pojedyncze drzewa – 1701 obiektów, a w dalszej kolejności grupy drzew – 227 oraz skałki – 164. Inne formy ochrony przyrody, o łącznej powierzchni 15,3 tys. ha, które występowały na terenie województwa, to stanowiska dokumentacyjne (79 obiektów), użytki ekologiczne (49) oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (8).

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Najmłodszą formą ochrony przyrody, wprowadzoną w Polsce w 2004 r., jest Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000. W 2021 r. obszary Natura 2000 zajmowały 18,9% powierzchni województwa. Ta forma ochrony przyrody obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz specjalne obszary ochrony siedlisk przyrodniczych, wybranych cennych gatunków roślin i zwierząt (SOO). Obszary ochrony ptaków zajmowały powierzchnię 133,4 tys. ha, tj. 8,8% powierzchni województwa, natomiast obszary ochrony siedlisk o powierzchni 153,0 tys. ha stanowiły 10,1%. Udział powierzchni OSO w województwie w ogólnej tego typu powierzchni w kraju wyniósł 2,7%, a powierzchni SOO – 4,4%.

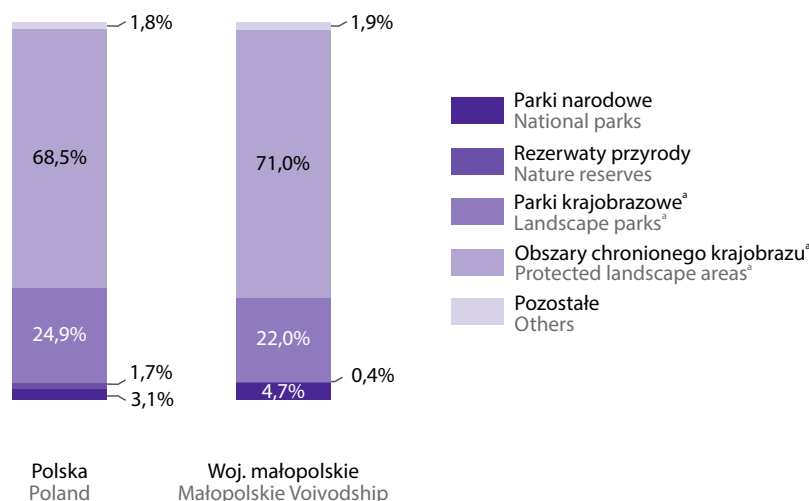
Na terenie województwa występuje wiele gatunków zwierząt podlegających ochronie. W 2021 r. populacja kozicy tatrzańskiej liczyła 314 szt. (94,0% populacji krajowej), to jest o 16 szt. mniej niż rok wcześniej. W omawianym roku zarejestrowano 65 niedźwiedzi brunatnych (podobnie w 2020 r.), które stanowiły 18,4% ogólnej ich liczby w Polsce. Zarejestrowano ponadto 130 wilków (w 2020 r. – 120) oraz 50 rysi (podobnie rok wcześniej), których liczba stanowiła odpowiednio 3,4% i 9,9% stanu krajowego. Licząca 5,1 tys. szt. populacja bobrów zwiększyła się o 100 osobników, a jej udział w populacji krajowej stanowił 3,5%.

Łączna powierzchnia parków spacerowo-wypoczynkowych, zieleńców i terenów zielonych wyniosła 4157,1 ha (o 43,0 ha więcej niż w 2020 r.), tj. 0,3% ogólnej powierzchni województwa. Ponad 91% tych terenów znajdowało się na obszarach miejskich.

Wykres 8. Struktura powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 8. Structure of the area of special nature value under legal protection in 2021
As of 31 December

a Bez rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody (stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych) położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a Excluding nature reserves and other forms of nature protection (documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes) situated in the area of landscape parks and protected landscape areas.

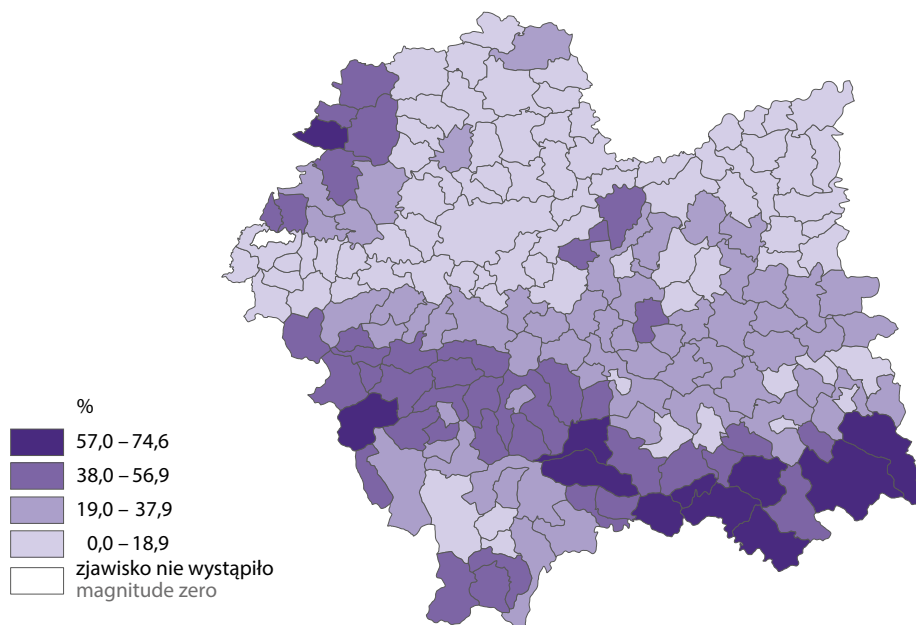
Wskaźnik lesistości (lesistość) – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni danego obszaru (kraju, województwa, powiatu, gminy).

W 2021 r. grunty leśne zajmowały obszar 439,0 tys. ha (o 0,3 tys. ha mniej niż w 2020 r.), co stanowiło 28,9% ogólnej powierzchni województwa oraz 4,6% ogólnej powierzchni gruntów leśnych w kraju.

Powierzchnia lasów w województwie wyniosła 434,2 tys. ha (wobec 434,5 ha w 2020 r. i 435,4 ha w 2015 r.). W strukturze własnościowej przeważały lasy publiczne (56,5%; w kraju – 80,7%). Wśród nich zdecydowaną większość (81,2%) stanowiły lasy znajdujące się w zarządzie Lasów Państwowych.

Wskaźnik lesistości wynoszący w województwie 28,6% był o 1,0 p. proc. mniejszy od krajowego. W ujęciu rocznym nie zmienił się, natomiast w relacji do 2015 r. był nieznacznie mniejszy (o 0,1 p. proc.). Wskaźnik lesistości charakteryzował się dużym zróżnicowaniem w ujęciu terytorialnym. Największą wartość odnotował w gminie Szczawnica (74,6%), natomiast najmniejszą w Gręboszowie (0,0% – w gminie tej powierzchnia lasów wyniosła zaledwie 0,07 ha). W gminie miejskiej Oświęcim nie było lasów.

Mapa 17. Lesistość w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Map 17. Forest cover in 2021
As of 31 December

4.5. Odpady przemysłowe i komunalne

4.5. Industrial and municipal waste

W 2021 r. w województwie małopolskim ilość wytworzonych odpadów przemysłowych spadła o blisko 1/5 w porównaniu z rokiem poprzednim. Nieznacznie zmniejszyła się ilość odpadów składowanych w obiektach własnych, jak i powierzchnia ich składowania. Zwiększył się udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w relacji do odpadów ogółem. Wzrosła liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk.

W 2021 r. w województwie małopolskim działało 129 zakładów wytwarzających odpady (z wyłączeniem odpadów komunalnych); w Polsce – 1836. W ujęciu rocznym ich liczba zwiększyła się o 4, natomiast w relacji do 2015 r. była o 12 mniejsza. Zakłady te wygenerowały w ciągu roku 4299,9 tys. ton odpadów przemysłowych, tj. mniej o 18,8% niż w 2020 r. i o 29,2% niż w 2015 r. Udział odpadów przemysłowych wytworzonych na terenie województwa w ogólnej ilości odpadów wytworzonych w kraju wyniósł 4,0% wobec 4,8% w roku poprzednim. Ponad połowę (50,2%) ilości wytworzonych odpadów przekazano innym odbiorcom (w 2020 r. – 42,8%), odzyskowi poddano 44,2% (przed rokiem – 51,7%), a do czasowego magazynowania przekazano 0,6% (rok wcześniej 1,5%).

Ilość odpadów przemysłowych składowanych (nagromadzonych) w obiektach własnych spadła w ujęciu rocznym o 0,1% i w końcu 2021 r. wyniosła 123070,3 tys. ton, tj. 6,8% wielkości krajowej. Powierzchnia składowania odpadów przemysłowych wyniosła 753,1 ha (w Polsce – 8051,1 ha) i była o 0,2 ha mniejsza w ujęciu rocznym (w Polsce wzrosła o 150,0 ha). W porównaniu z 2015 r. ilość składowanych odpadów przemysłowych wzrosła o 8,4%, a powierzchnia ich składowania – o 3,7%.

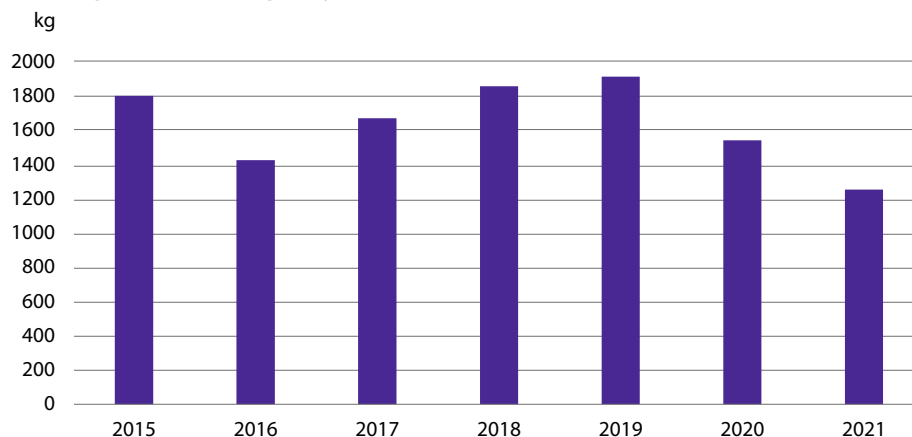
Tablica 6. Odpady przemysłowe
Table 6. Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2015		2019	2020	2021	
	w tysiącach ton in thousand tonnes	w odsetkach (Polska = 100) in percent (Poland = 100)	w tysiącach ton in thousand tonnes		w odsetkach (Polska = 100) in percent (Poland = 100)	
Odpady wytworzone (w ciągu roku) – ogółem Waste generated (during the year) – total	6069,2	4,6	6511,0	5296,7	4299,9	4,0
w tym: of which:						
unieszkodliwione we własnym zakresie conditioned by waste producer on site	156,5	0,6	280,4	213,8	215,8	0,9
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	2051,5	2,8	2429,6	2266,7	2159,0	3,6
magazynowane czasowo temporarily stored	129,9	7,1	187,0	77,3	23,7	2,0
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^a ; stan w końcu roku) – ogółem Waste landfilled to date (accumulated ^a ; as of the end of the year) – total	113534,6	6,8	124367,6	123188,6	123070,3	6,8

a Na składowiskach (w tym hałdach i stawach osadowych) własnych.

a On own landfills (including heaps and settling ponds).

Wykres 9. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 9. Industrial waste generated during the year per capita

W 2021 r. w województwie małopolskim zebrano 1177,4 tys. ton odpadów komunalnych (8,6% wielkości krajowej). Ich ilość zwiększyła się o 4,2% w ujęciu rocznym, a w porównaniu z 2015 r. wzrosła niemal o połowę (48,0%). Z gospodarstw domowych pochodziło 1050,4 tys. ton odpadów, które stanowiły 89,2% ogólnej ilości zebranych odpadów.

Z roku na rok wzrasta ilość odpadów zebranych selektywnie. W 2021 r. w ten sposób zebrano 483,6 tys. ton odpadów, tj. o 7,6% więcej niż rok wcześniej i o 154,3% w relacji do 2015 r. Odsetek odpadów zebranych selektywnie stanowił 41,1% ogółu odpadów komunalnych, wobec 23,9% w 2015 r.

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

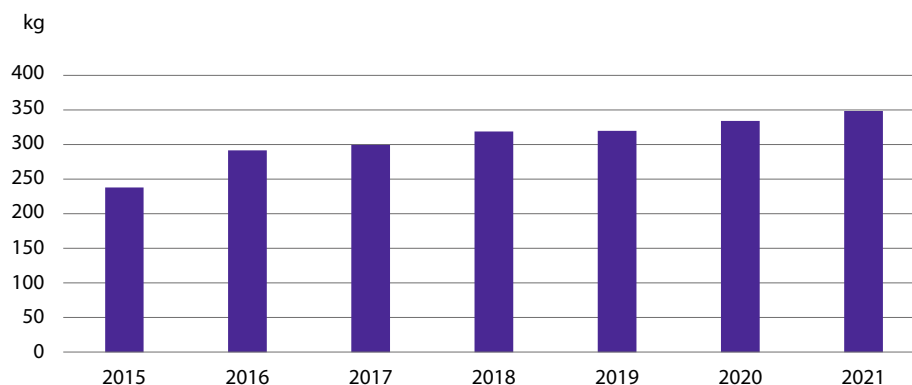
W strukturze odpadów komunalnych zebranych selektywnie największy udział miały odpady biodegradowalne – 31,1% (w 2015 r. – 26,1%). Frakcjami o dużym udziale były ponadto: odpady wielkogabarytowe – 17,5% (15,3%), szkło – 14,5% (20,7%), zmieszane odpady opakowaniowe – 13,1% (14,5%), tworzywa sztuczne – 11,4% (12,8%), papier i tektura – 8,9% (6,4%).

Tablica 7. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
Table 7. Municipal waste collected separately during the year

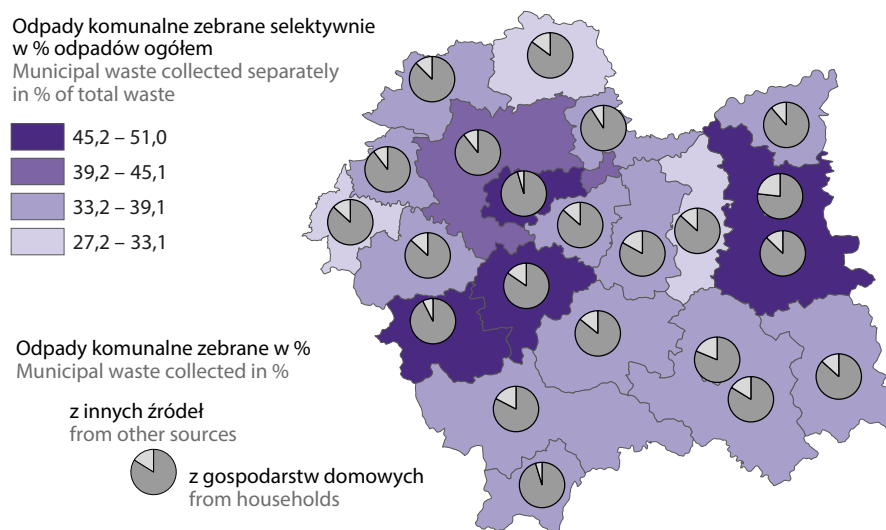
Wyszczególnienie Specification	2015		2019	2020	2021			
	ogółem total	w tym z gospodarstw do- mowych of which from house- holds	ogółem total				w tym z gospodarstw domowych of which from households	
			w tonach in tonnes			w od- setkach (Polska = 100) in percent (Poland = 100)	w tonach in tonnes	w od- setkach (Polska = 100) in percent (Poland = 100)
Ogółem Total	190152,1	172707,4	357653,3	449476,0	483596,0	8,9	460759,2	9,1
w tym: of which:								
Papier i tektura Paper and cardboard	12091,2	9321,4	21840,2	38679,4	43235,7	7,9	39657,7	8,4
Szkło Glass	39424,5	37741,9	54694,8	68038,5	70077,1	8,9	68236,5	9,2
Tworzywa sztuczne Plastics	24393,6	22091,2	48394,4	77929,6	55237,4	10,6	52959,4	11,1
Metale Metals	984,4	897,8	759,1	507,4	483,5	5,6	465,7	6,0
Tekstylia Textiles	354,4	352,1	254,0	368,9	337,1	7,6	335,0	7,8
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	2056,0	1931,4	4032,9	4392,1	4791,6	10,7	4716,7	10,9

W podregionie m. Kraków zebrano najwięcej odpadów z papieru i tektury (44,6% całkowitej ilości tego typu odpadów zebranych w województwie) oraz ze szkła (25,6%). W podregionie krakowskim – tworzyw sztucznych (26,6%) i metali (46,9%), a w podregionie nowotarskim – tekstyliów (40,0%). Blisko połowa zebranych odpadów biodegradowalnych oraz zmieszanych odpadów opakowaniowych pochodziła z podregionu m. Kraków (odpowiednio 47,9% i 47,4%).

Wykres 10. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
 Chart 10. Municipal waste collected during the year per capita

Mapa 18. Odpady komunalne zebrane w 2021 r.
 Map 18. Municipal waste collected in 2021

Podstawowym sposobem unieszkodliwiania odpadów komunalnych nadal jest deponowanie ich na składowiskach. W 2021 r. masa zebranych odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania wyniosła 349,2 tys. ton (w 2020 r. – 331,3 tys. ton), tj. 6,6% masy ogólnokrajowej. W końcu roku na terenie województwa odnotowano 14 czynnych kontrolowanych składowisk przyjmujących odpady komunalne (w Polsce – 265). Składowiska zajmowały powierzchnię 86,0 ha (w kraju – 1667,2 ha), w tym powierzchnia zrekultywowana liczyła 25,3 ha (w kraju – 319,6 ha). W ujęciu rocznym nie odnotowano zmiany liczby składowisk w województwie, nie zmieniła się również ich powierzchnia.

Obowiązująca od 2012 r. ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nie spowodowała likwidacji nielegalnego pozbywania się śmieci. Według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. na obszarze województwa znajdowały się 93 nielegalne dzikie wysypiska odpadów (w Polsce 2246), a ich liczba zmniejszyła się o 6 względem roku poprzedniego (w Polsce wzrosła o 238). Tereny te zajmowały powierzchnię 0,7 ha (0,6 ha w 2020 r.). W ciągu roku zlikwidowano 1580 dzikich wysypisk (1487 w 2020 r.), z których zebrano 1,9 tys. ton odpadów komunalnych (rok wcześniej – 2,7 tys. ton).

4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.6. Economic aspects of environmental protection

W 2021 r. w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano niewielki wzrost nakładów poniesionych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Głównym źródłem nakładów były środki własne inwestora, istotny udział miały także środki z zagranicy.

W latach 2015–2021 nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w województwie małopolskim wyniosły łącznie 7863,8 mln zł, co stanowiło 8,4% nakładów poniesionych na ten cel w kraju. Na ochronę środowiska przypadało 80,5% tej sumy, a na gospodarkę wodną pozostałe 19,5% (w Polsce odpowiednio 80,1% i 19,9%). Kwota nakładów na ochronę środowiska i gospodarkę wodną w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wyniosła w tym okresie 331 zł (w Polsce – 350 zł). W 2021 r. omawiane nakłady osiągnęły wartość 1084,0 mln zł, tj. o 1,4% większą niż w 2020 r. oraz o 46,2% mniejszą w porównaniu z 2015 r. W 2021 r. nakłady te stanowiły 6,9% wartości dla kraju, tj. mniej o 0,7 p. proc. niż w 2020 r. oraz o 4,0 p. proc. niż w 2015 r.

Tablica 8. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej^a w latach 2015–2021 (ceny bieżące)

Table 8. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management^a in 2015–2021 (current prices)

Wyszczególnienie Specification	W tys. zł In thousand PLN	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)	Na 1 mieszkańca ^b w złotych Per capita ^b in PLN
Ochrona środowiska – ogółem Environmental protection – total	6327334,1	8,4	266
w tym: of which:			
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu protection of air and climate	1743417,7	7,2	73
gospodarka ściekowa i ochrona wód wastewater management and protection of waters	2880677,3	8,4	121
gospodarka odpadami waste management	936757,4	11,5	40
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu protection of biodiversity and landscape	18967,1	2,2	1
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	510167,8	9,0	21
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total	1536442,0	8,2	65
w tym: of which:			
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	883464,1	10,4	37
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	92703,1	3,4	4
zbiorniki i stopnie wodne water reservoirs and falls	186138,1	4,3	8
obwałowania przeciwpowodziowe flood embankments	252652,4	14,0	11

a Według lokalizacji inwestycji. b Średnia wartość z danego okresu.

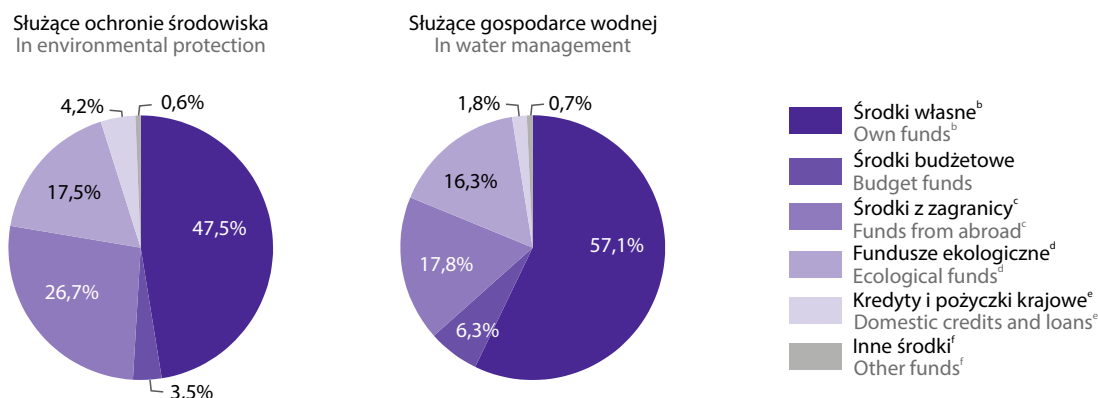
a By site location of investment. b Average value from a given period.

Nakłady na ochronę środowiska w województwie małopolskim poniesione w 2021 r. wyniosły 819,6 mln zł i były mniejsze niż rok wcześniej o 4,5%, a w stosunku do 2015 r. obniżyły się niemal o połowę (49,9%). Środki na ochronę środowiska wydatkowane w województwie stanowiły 6,6% ogólnej kwoty przeznaczonej na ten cel w kraju (w 2020 r. – 7,5%, w 2015 r. – 10,8%). Ponad połowę poniesionych nakładów (54,5%) stanowiły środki własne. Najwięcej środków pieniężnych przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód – 406,6 mln zł, tj. mniej zarówno w ujęciu rocznym (o 15,4%), jak i w relacji 2015 r. (o 30,8%). Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 207,3 mln zł. Było to więcej niż rok wcześniej (o 11,8%) oraz mniej niż w 2015 r. (o 55,0%). W przeliczeniu na jednego mieszkańca nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły 239 zł (wobec 250 zł w 2020 r. i 485 zł w 2015 r.), a w Polsce – 326 zł (wobec odpowiednio 300 zł i 394 zł).

Na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2021 r. wydatkowano 264,4 mln zł, tj. o 25,4% więcej niż w poprzednim roku oraz o 30,5% mniej niż w 2015 r. Stanowiły one 8,1% ogólnej kwoty nakładów służących gospodarce wodnej w kraju (rok wcześniej – 7,9%, w 2015 r. – 11,5%). Podobnie jak w przypadku nakładów na ochronę środowiska, głównym źródłem finansowania były środki własne (49,6%). Z funduszy przeznaczonych na gospodarkę wodną, najwięcej zainwestowano w ujęcia i doprowadzanie wody – 122,1 mln zł, tj. o 16,1% więcej w skali roku oraz o 40,5% mniej niż w 2015 r. Znaczące nakłady poniesiono także na obwałowania przeciwpowodziowe – 107,2 mln zł (prawie dwukrotnie więcej niż w 2020 r. i ponad czterokrotnie więcej niż w 2015 r.).

W 2021 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa małopolskiego wyniosły łącznie 316 zł (w 2020 r. – 311 zł, w 2015 r. – 598 zł), podczas gdy w Polsce – 412 zł (odpowiednio: 369 zł i 480 zł).

Wykres 11. Nakłady^a na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2015–2021 (ceny bieżące)
Chart 11. Outlays^a on fixed assets by source of financing in 2015–2021 (current prices)

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie ze środkami z budżetu gmin będących inwestorami. c Środki bezzwrotne i zwrotne uzyskane w ramach międzynarodowych programów funduszy pomocowych (w tym Fundusz Spójności), funduszy strukturalnych, pomocy bilateralnej, ekokonwersji. d Pożyczki, kredyty i dotacje. e W tym bankowe. f W tym nakłady niesfinansowane.

a By site location of investment. b Including funds from budgets of gminas which are investors. c Non-refundable and refundable funds received from international programmes of aid funds (including the Cohesion Fund), structural funds, bilateral assistance, ecological conversion. d Loans, credits and grants. e Of which bank credits and loans. f Of which non-financed outlays.

W 2021 r. w zakresie ochrony środowiska oddano do użytku 4 oczyszczalnie ścieków komunalnych (podobnie rok wcześniej) o przepustowości 10665 m³/dobę, w Polsce – 24 (w 2020 – 39) o przepustowości 49380 m³/dobę. Ponadto oddano 392,5 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki oraz wody opadowe (w 2020 r. – 504,9 km), w Polsce – 4106,2 km (odpowiednio 3956,9 km). Powstało 100 indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków (wobec 29 w 2020 r.), w kraju 2498 (w 2020 r. – 2457).

Wśród efektów rzeczowych uzyskanych w gospodarce wodnej w 2021 r. oddano do użytku ujęcia wodne o wydajności 0,6 tys. m³/dobę (1,7 tys. m³/dobę rok wcześniej), w Polsce – 62,7 tys. m³/dobę (w 2020 – 54,4 tys. m³/dobę). Ponadto oddano 238,9 km sieci wodociągowej (w 2020 r. – 328,9 km), w kraju – 2960,5 km (2739,3 km rok wcześniej), a także przeprowadzono 33,5 km regulacji i zabudowy rzek i potoków (przed rokiem – 44,0 km), a w Polsce – 41,0 km (w 2020 r. – 52,1 km).

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

Demografia

Demography

W województwie małopolskim w 2022 r. odnotowano spadek liczby ludności w porównaniu z rokiem poprzednim. Zawarto mniej małżeństw, spadła również liczba zgonów i urodzeń. Przyrost naturalny przyjął wartość ujemną, a ogólne saldo migracji stałej pozostało dodatnie.

Dane dotyczące **ludności** – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się według **krajowej definicji zamieszkania** i dotyczą liczby stałych mieszkańców gminy skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące; do ludności gminy nie są zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast zaliczani są stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności).

Szacunki stanu i struktury ludności dla lat międzyspisowych sporządza się metodą bilansową, w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu zmian w kolejnych okresach spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony), migracjami ludności (migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały oraz wewnętrzne na pobyt czasowy), a także przesunięciami ludności z tytułu zmian administracyjnych mających swoje odzwierciedlenie w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta. Dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały pochodzą z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (obejmują wyłącznie migracje zarejestrowane). Dane o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach pochodzące ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego. Dane o orzeczonych rozwodach i separacjach pochodzące ze sprawozdawczości sądów. Prognoza ludności na podstawie badania GUS.

Dane o ludności oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjmując jako bazę wyjściową:

- dla lat 2015–2019 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011,
- dla lat 2020–2022 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

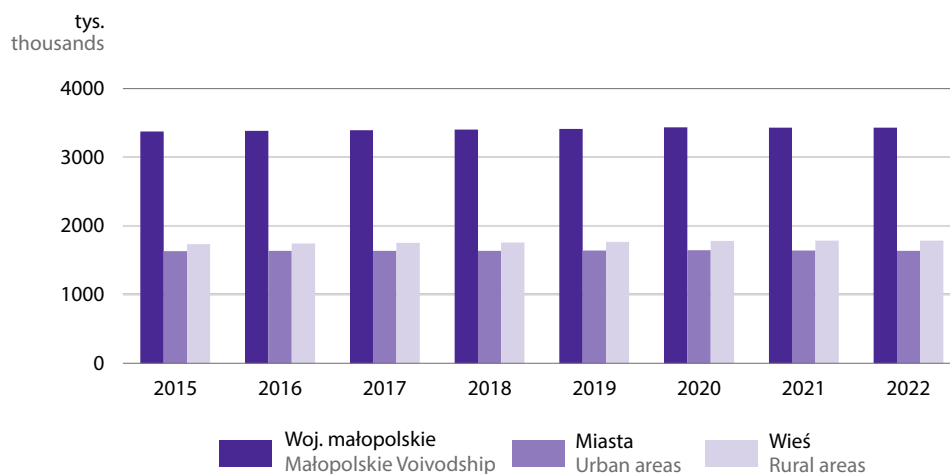
Dane prezentowane za lata 2020–2021 zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Raportu.

Tablica 9. Ludność
Stan w dniu 31 grudnia
Table 9. Population
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ogółem Total				
w tys. in thousands	3372,6	3432,7	3430,4	3429,0
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	8,8	9,0	9,0	9,1
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	106	106	106	106
Miasta – w % ogólnej liczby ludności Urban areas – in % of total population	48,5	48,1	47,9	47,8
Wieś – w % ogólnej liczby ludności Rural areas – in % of total population	51,5	51,9	52,1	52,2
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	222	226	226	226

Liczba ludności województwa na koniec grudnia 2022 r. wyniosła 3429,0 tys. osób i w relacji do poprzedniego roku zmniejszyła się o 0,04% (w Polsce wystąpił spadek o 0,4%). Liczba ludności województwa stanowiła 9,1% ogólnej liczby ludności w kraju. Roczny ubytek rzeczywisty wyniósł minus 1,4 tys. (w Polsce – minus 141,4 tys.), na który złożyła się suma ujemnych wartości przyrostu naturalnego, dodatniego salda migracji stałej oraz ujemna różnica w saldach migracji czasowych. W miastach województwa odnotowano spadek liczby ludności o 4,7 tys. osób, a na wsi wzrost o 3,3 tys. osób.

Wykres 12. Ludność
Stan w dniu 31 grudnia
Chart 12. Population
As of 31 December

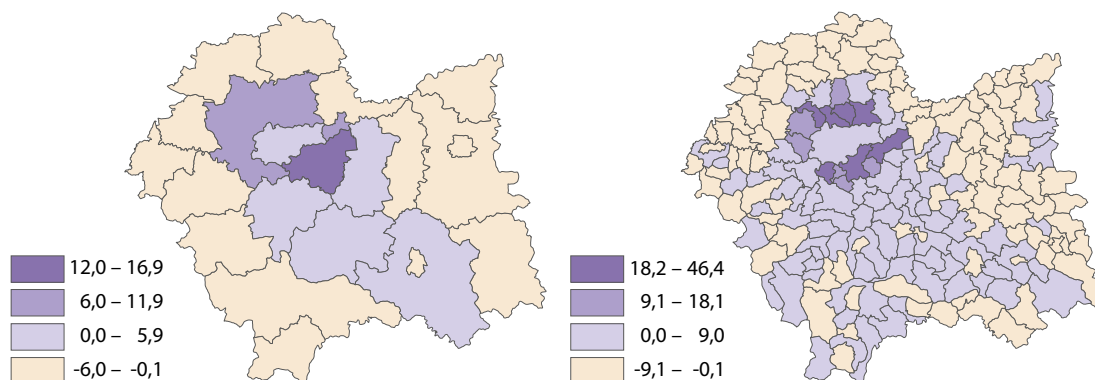
W okresie 2015–2022 liczba ludności województwa zwiększyła się o 56,4 tys. osób. Na wsi przybyło w tym czasie 51,2 tys. osób, a w miastach 5,2 tys. osób. Liczba mężczyzn wzrosła o 26,4 tys., a kobiet – o 30,0 tys.

Mapa 19. Zmiana liczby ludności w latach 2015–2022

Stan w dniu 31 grudnia

Map 19. Population changes in 2015–2022

As of 31 December

Wśród powiatów najwyższą liczbą ludności w 2022 r. charakteryzował się Kraków (803,3 tys. osób), tj. 23,4% ogólnej liczby ludności województwa. Wzrost liczby ludności w stosunku do 2021 r. wystąpił w 7 powiatach, w tym najwyższy, podobnie jak przed rokiem – w powiecie wielickim (o 1,2%). W pozostałych 16 powiatach liczba mieszkańców zmniejszyła się. Najwięcej osób ubyło w Tarnowie (o 1,0%).

W relacji do 2015 r. liczba ludności zmniejszyła się w 15 powiatach. Największy spadek (o 6,0%) odnotowano w Tarnowie. W pozostałych 7 powiatach przybyło mieszkańców, największe w powiecie wielickim (o 16,9%). Wśród 182 gmin województwa w 87 wystąpił wzrost liczby ludności w porównaniu z 2015 r., największy w Wielkiej Wsi (o 46,4%). W 94 gminach odnotowano spadek populacji, największy w Szczawnicy – o 9,1%, natomiast w gminie Moszczenica liczba ludności utrzymała się na poziomie 2015 r.

Województwo cechuje wyższa gęstość zaludnienia niż przeciętnie w Polsce. W 2022 r. w województwie na 1 km² powierzchni przypadało 226 osób, w kraju – 121. Rozkład tego wskaźnika wskazuje, że na poziomie powiatów największe zagęszczenie wystąpiło w Krakowie (2458 osób/km²), a najniższe w powiecie miechowskim (69 osób/km²).

W porównaniu z 2021 r. zmniejszyła się liczba ludności w miastach województwa (o 4,7 tys.), w których mieszkało 1640,1 tys. osób, natomiast na wsi liczba ludności wzrosła (o 3,3 tys.) do 1789,0 tys. osób. Udział ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności wyrażony współczynnikiem urbanizacji wyniósł 47,8% (w kraju – 59,6%). Sukcesywnie zmniejsza się udział ludności miejskiej, w relacji do 2015 r. wartość współczynnika urbanizacji obniżyła się o 0,7 p. proc. Wyższe wartości współczynnika urbanizacji od średniego dla województwa odnotowano w 2022 r. w powiatach chrzanowskim (60,5%) i oświęcimskim (51,4%). Najmniej zurbanizowany był powiat tarnowski (11,6%).

W strukturze ludności według płci od lat przeważają kobiety. W 2022 r., podobnie jak w roku poprzednim, stanowiły 51,5% ludności województwa (w Polsce – 51,7%). Współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn, wyniósł 106 (w kraju – 107 kobiet). Przewagę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn odnotowano w 21 powiatach. Największa dysproporcja płci wystąpiła w Krakowie (114 kobiet na 100 mężczyzn). Wyjątek stanowił powiat limanowski, w którym na 100 kobiet przypadało 100 mężczyzn.

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku z roku na rok widoczny jest postępujący proces starzenia się populacji. Wzrasta udział osób w wieku poprodukcyjnym, a maleje w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. W latach 2015–2022 w strukturze ludności udział populacji w wieku poprodukcyjnym zwiększył się z 18,6% do 21,0% (w Polsce z 19,6% do 22,9%). W końcu 2022 r. ta grupa ekonomiczna liczyła 720,9 tys. osób i wzrosła o 11,1 tys. osób (o 1,6%) w porównaniu z 2021 r. Populacja w wieku produkcyjnym

liczyła 2045,7 tys. osób, tj. o 11,6 tys. osób (o 0,6%) mniej niż w 2021 r. Zbiorowość ta stanowiła 59,7% (62,4% w 2015 r.) ogólnej liczby ludności (w kraju odpowiednio – 58,7% i 62,4%).

Dzieci i młodzieży w wieku 0–17 lat (tj. w wieku przedprodukcyjnym) było 662,4 tys., czyli o 0,8 tys. (o 0,1%) mniej niż rok wcześniej. Udział tej grupy w ogólnej liczbie ludności wyniósł 19,3% wobec 18,9% w 2015 r. (w Polsce odpowiednio 18,4% i 18,0%).

Współczynnik obciążenia demograficznego (relacja osób w wieku nieprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym) wyniósł 68 osób (w Polsce – 70), podczas gdy w 2015 r. było to 60 osób, a w 2021 r. 67 osób. Wśród powiatów najniższą wartość współczynnika odnotowano w powiecie dąbrowskim i w Krakowie (63 osoby), a najwyższą w powiecie miechowskim (76 osób).

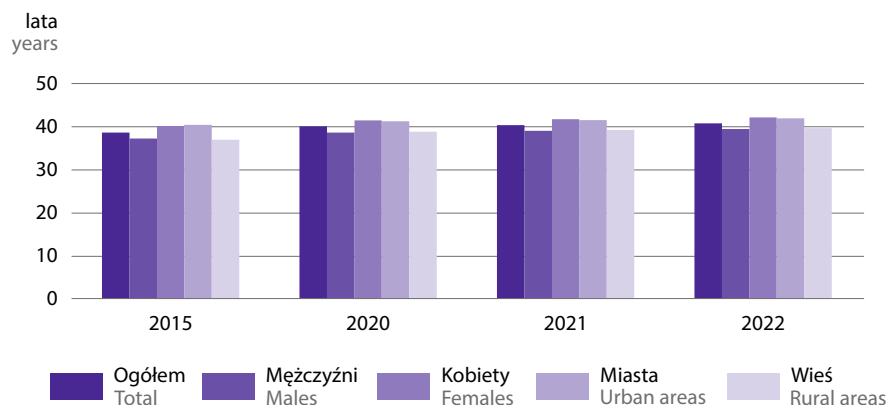
Proces starzenia się populacji województwa potwierdza również obserwowana w ciągu ostatnich lat tendencja wzrostu m.in. mediany wieku, wskaźników starości i wsparcia międzypokoleniowego.

Mediana wieku (wiek środkowy) ludności wskazuje przeciętny wiek osób w danej zbiorowości (np. zamieszkującej określone terytorium). Wartość mediany wyznacza granicę wieku, którą połowa osób w danej zbiorowości już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Mediana wieku mieszkańców województwa w końcu 2022 r. wyniosła 40,7 lat (w Polsce – 42,3 lata), co oznacza, że połowa populacji nie osiągnęła tego wieku, a druga połowa go przekroczyła. Rok wcześniej mediana wieku mieszkańców wyniosła 40,3 lat, a w 2015 r. – 38,6 lat. Przeciętnie ludność na obszarach wiejskich województwa była młodsza od ludności mieszkającej w miastach. Mediana wieku ludności wsi wyniosła 39,6 lat (36,9 lat w 2015 r.), a mieszkańców miast 41,9 lat (40,4 lat w 2015 r.). Statystyczny mężczyzna był młodszy od statystycznej kobiety o nieco ponad 2,5 roku. Wiek środkowy dla mężczyzn to 39,4 lat, a dla kobiet – 42,1 lat (w 2015 r. odpowiednio: 37,2 i 40,1 lat).

Najmłodsi byli mieszkańcy powiatu limanowskiego – przeciętnie 37,2 lat, a najstarsi Tarnowa – 45,5 lat.

Wykres 13. Mediana wieku ludności
Chart 13. Median age of population

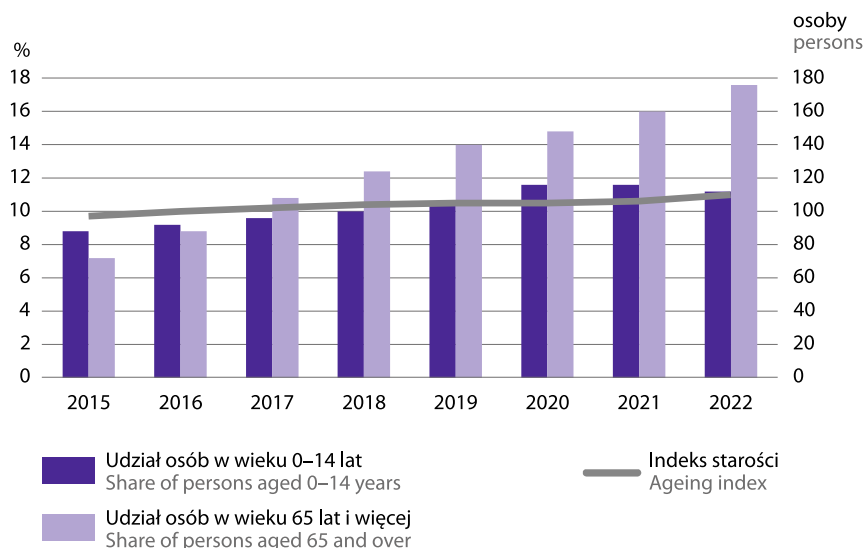

Indeks starości – relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat.

Indeks starości, w końcu 2022 r. wyniósł 110 osób (w Polsce – 126 osób) w wieku 65 lat i więcej na 100 dzieci w wieku 0–14 lat (średnio na 100 potencjalnych wnuków przypadało 110 dziadków i babć). Poglębiają się różnice w proporcji między najmłodszymi a najstarszymi generacjami. Począwszy od 2015 r. wartość indeksu starości wzrosła o 13 osób.

W podziale terytorialnym omawiany wskaźnik osiągnął wartość poniżej 100 osób (więcej dzieci niż osób starszych) w 8 powiatach, w tym najniższą w powiecie limanowskim (71 osób). W pozostałych 14 powiatach jego wartość przekroczyła 100 osób, w tym najwyższą odnotowano w Tarnowie (182 osoby).

Wykres 14. Indeks starości
Chart 14. Ageing index

Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego, zwany również wskaźnikiem wsparcia osób najstarszych, to liczba osób w wieku 85 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 50-64 lata.

Relacje międzypokoleniowe między osobami najstarszymi, a ich dziećmi określa wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego.

W latach 2015-2022 w województwie obserwowano systematyczny wzrost wartości tego wskaźnika z 9 osób w 2015 r. do 12 osób w 2022 r. (w Polsce wzrost odpowiednio z 9 do 11 osób). Oznacza to, że na 100 osób w wieku 50-64 lata przypadało 12 osób w wieku 85 lat i więcej. Rozpiętość tego wskaźnika kształtowała się od 9 osób w powiatach myślenickim, nowosądeckim i wielickim do 16 osób w Krakowie.

Wskaźnik starości demograficznej to udział osób w wieku 60 lub 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności. W opracowaniu wzięto pod uwagę ludność w wieku 65 lat i więcej.

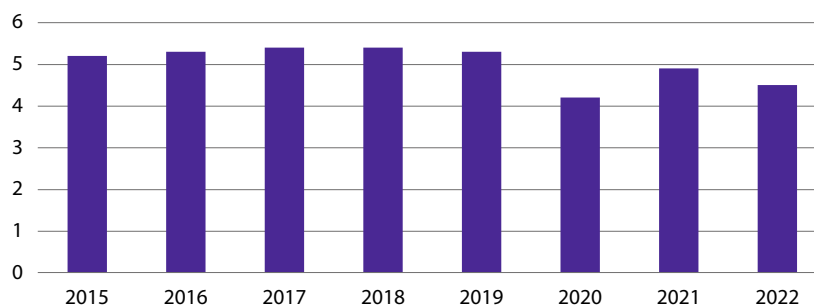
W 2022 r. osoby w wieku starszym (tj. 65 lat i więcej) stanowiły 17,9% ogólnej liczby ludności, tj. więcej o 2,6 p. proc. w porównaniu z 2015 r.

Istotną miarą procesu starzenia się ludności, zwłaszcza z punktu widzenia potrzeb w zakresie usług pielęgnacyjnych i zdrowotnych, jest wskaźnik starzenia podwójnego, który określa udział osób sędziwych (powyżej 84 lat) w populacji osób starszych (w wieku 65 lat i więcej). W relacji do 2015 r. wskaźnik starzenia podwójnego zwiększył się o 0,2 p. proc. do 11,9%.

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 czerwca).

W omawianym roku zawarto 15,4 tys. związków małżeńskich, tj. mniej o 1,2 tys. (o 7,5%) niż w 2021 r. i o 2,1 tys. (o 11,8%) niż w 2015 r. Małżeństwa zawarte w województwie stanowiły 9,9% ogólnej liczby małżeństw zawartych w Polsce. W miastach odnotowano 7,9 tys. małżeństw, tj. o 3,9% więcej niż na wsi. Na 1 tys. ludności zawarto 4,5 małżeństw (w Polsce – 4,1), rok wcześniej – 4,9, a w 2015 r. – 5,2. W miastach wskaźnik był wyższy o 0,6 pkt niż na wsi i wyniósł 4,8. Najwięcej małżeństw na 1 tys. ludności odnotowano w Krakowie – 5,8, a najmniej w powiecie krakowskim – 3,4.

Wykres 15. Małżeństwa zawarte
Chart 15. Marriages contracted

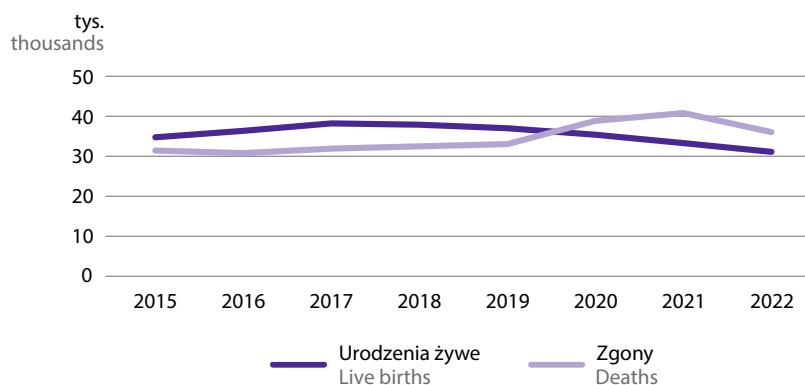

W 2022 r. zarejestrowano 31,1 tys. urodzeń żywych, mniej o 6,6% niż rok wcześniej i o 10,5% niż w 2015 r. (w Polsce odnotowano spadek odpowiednio o 8,0% i o 17,4%). Liczba urodzeń w województwie stanowiła 10,2% ogólnej liczby urodzeń w kraju. Współczynnik urodzeń na 1 tys. ludności wyniósł 9,1 (w Polsce – 8,1); w miastach – 9,0, na wsi – 9,1. Najwyższą wartość współczynnika urodzeń na 1 tys. ludności odnotowano w powiecie limanowskim – 10,9; a najniższą w powiecie olkuskim – 6,6.

W 2022 r. zmarło 36,0 tys. osób, tj. o 11,7% mniej niż w 2021 r. i o 14,6% więcej niż w 2015 r. (w Polsce spadek odpowiednio o 13,7% i wzrost o 13,6%). Współczynnik zgonów na 1 tys. ludności wyniósł 10,5 (w Polsce 11,9), wobec 11,9 przed rokiem i 9,3 w 2015 r. W miastach współczynnik ten był wyższy o 1,4 pkt niż na wsi i wyniósł 11,2. Najniższą jego wartość odnotowano w powiecie wielickim (8,6), a najwyższą w powiecie miechowskim (14,5). Zmarło 87 dzieci w wieku poniżej 1 roku życia, tj. o 13,0% mniej w porównaniu z 2021 r.

Niezmiennie od wielu lat głównymi przyczynami zgonów zarówno w województwie małopolskim, jak i w Polsce, są choroby układu krążenia oraz choroby nowotworowe. W 2021 r. stanowiły odpowiednio 38,1% i 21,2% wszystkich zgonów w województwie (w kraju odpowiednio 34,8% i 19,6%). W 2021 r. trzecią najczęstszą przyczyną zgonów był COVID-19 – 16,7% (w kraju 17,9%).

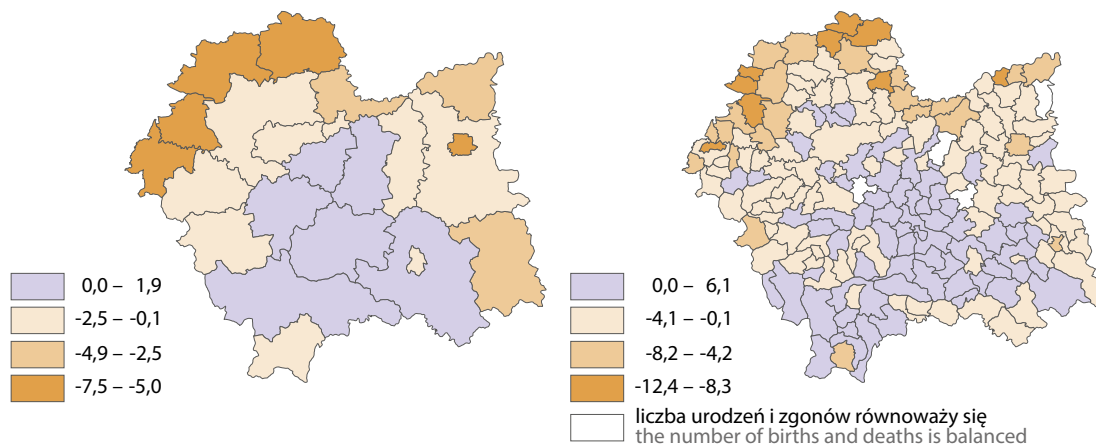
Wykres 16. Ruch naturalny ludności
Chart 16. Vital statistics of population

W wyniku przewagi liczby zgonów nad liczbą urodzeń w województwie odnotowano ujemny przyrost naturalny, który wyniósł minus 4,9 tys. osób. W przeliczeniu na 1 tys. ludności omawiany współczynnik wyniósł minus 1,4 (w Polsce – minus 3,8) wobec minus 2,2 w 2021 r. i plus 1,0 w 2015 r. Zarówno w miastach, jak i na wsi współczynnik przyjął wartości ujemne (odpowiednio minus 2,2 i minus 0,7). Najwyższy poziom współczynnika przyrostu naturalnego na 1 tys. ludności odnotowano w powiecie nowosądeckim (plus 1,9), a najniższy – w powiecie miechowskim (minus 7,5).

Mapa 20. Przyrost naturalny ludności na 1000 ludności w 2022 r.

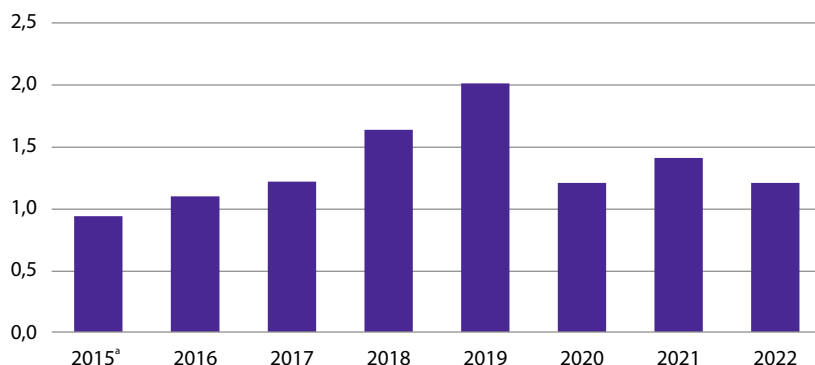
Map 20. Natural increase per 1000 population in 2022

Ogólne saldo migracji na pobyt stały ukształtowało się na poziomie plus 4,1 tys. osób wobec plus 4,8 tys. osób w 2021 r. W przeliczeniu na 1 tys. ludności wyniosło plus 1,2 wobec plus 1,4 w 2021 r. (w Polsce – plus 0,1). W miastach współczynnik ogólnego salda migracji stałej był ujemny i wyniósł minus 0,3, a na wsi dodatni – plus 2,6.

Wykres 17. Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności

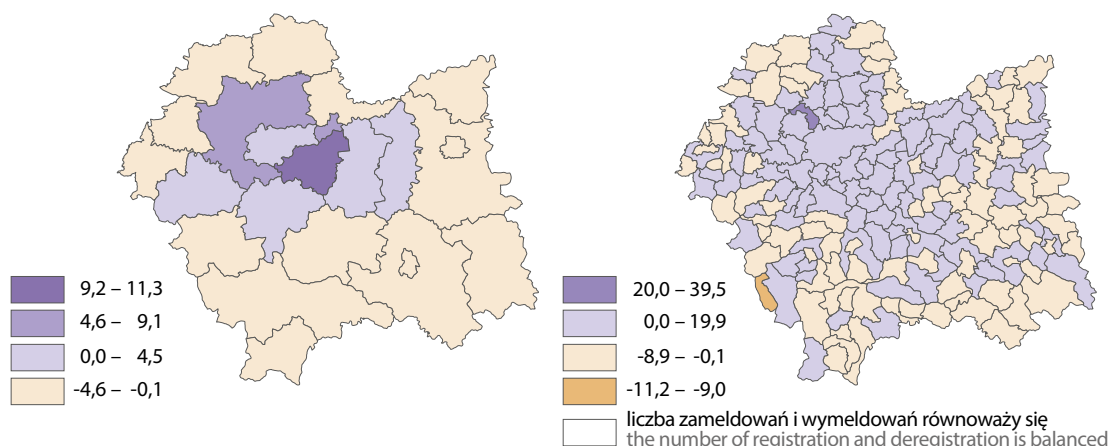
Chart 17. Net migration of population for permanent residence per 1000 population

^a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
^a Data on internal migration for 2015 and foreign migration for 2014 were used to calculate the balance.

Wśród powiatów najwyższe ogólne saldo migracji stałej na 1 tys. ludności odnotowano w powiecie wielickim – plus 11,3, a najniższe w Tarnowie – minus 4,6.

Mapa 21. Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności w 2022 r.
 Map 21. Net migration of population for permanent residence per 1000 population in 2022

Edukacja

Education

W roku szkolnym 2021/22 w relacji do roku szkolnego 2020/21 zwiększyła się zarówno liczba placówek wychowania przedszkolnego, jak również liczba dzieci uczestniczących w różnych formach wychowania przedszkolnego. Zmniejszyła się liczba szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży, ale wzrosła liczba uczniów uczęszczających do nich. W 2021 r. wzrosły wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie.

Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o uczelniach, zdawalności egzaminów i o wydatkach jednostek samorządu terytorialnego, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Od roku akademickiego 2017/18 dane o uczelniach, z wyjątkiem danych o części uczelni prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

Dane dotyczące zdawalności egzaminów pochodzą z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. Informacje dotyczące wydatków jednostek samorządu terytorialnego zaprezentowano na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Finansów.

W roku szkolnym 2021/22 na terenie województwa funkcjonowało 2399 placówek wychowania przedszkolnego, w tym 1405 (58,6% ogólnej liczby placówek) na wsi. W strukturze placówek dominowały przedszkola, które stanowiły 64,1% ogólnej liczby placówek wychowania przedszkolnego. Udział oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych wyniósł 32,9%, pozostałe 3,0% przypadało na punkty przedszkolne. W województwie nie funkcjonowały zespoły wychowania przedszkolnego.

Liczba placówek wychowania przedszkolnego zwiększyła się zarówno w stosunku do roku szkolnego 2015/16, jak i 2020/21 odpowiednio o 10,3% i 1,5% (w kraju o 6,2% i 0,3%). W porównaniu z rokiem szkolnym 2021/22 zwiększyła się tylko liczba przedszkoli (o 60, tj. 4,1%).

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

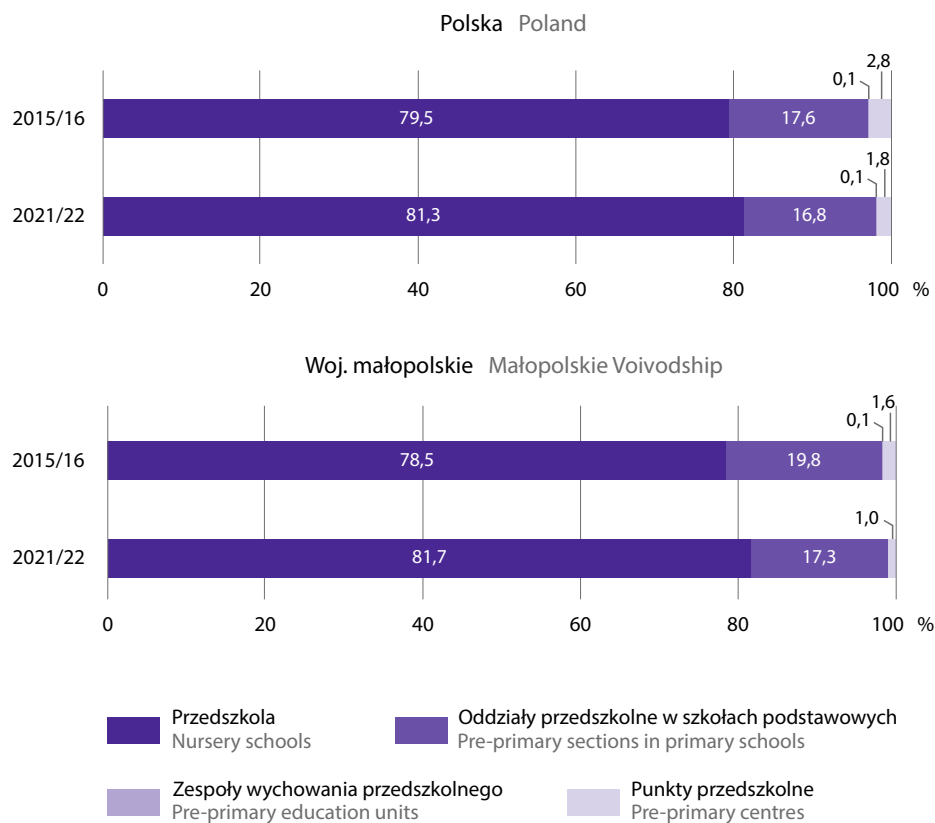
Tablica 10. Wychowanie przedszkolne^a
Table 10. Pre-primary education^a

Wyszczególnienie Specification	2015/16	2019/20	2020/21	2021/22
Placówki Establishments	2175	2350	2363	2399
miasta urban areas	810	943	963	994
wieś rural areas	1365	1407	1400	1405
w tym przedszkola of which nursery schools	1216	1439	1478	1538
w tym specjalne of which special	15	27	26	27
Dzieci Children	110727	134644	137052	143000
miasta urban areas	58863	71586	72758	75019
wieś rural areas	51864	63058	64294	67981
w tym w wieku: 6 lat of which at the age of: 6	13701	34189	35507	35974
5 lat 5	37223	34478	34854	36656

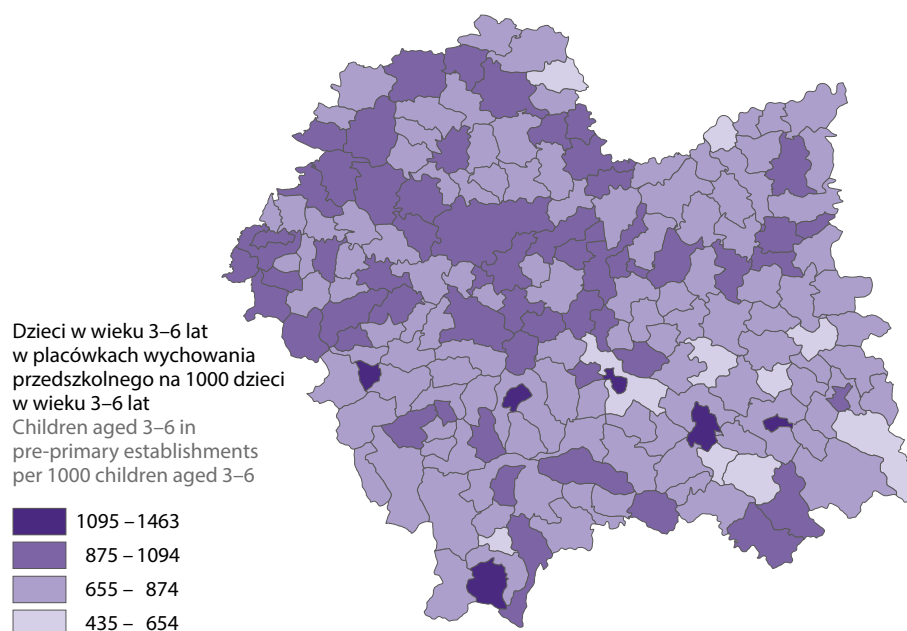
^a Łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
^a Including children staying in the units performing health care activities.

Wychowaniem przedszkolnym objęto 143,0 tys. dzieci, tj. o 4,3% więcej niż rok wcześniej i o 29,1% więcej niż w roku szkolnym 2015/16. W edukacji przedszkolnej w miastach uczestniczyło 70,7 tys. dzieci, a na wsi – 46,0 tys. Do przedszkoli uczęszczało 116,8 tys. dzieci (81,7% ogólnej liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym). W oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych było 24,8 tys. dzieci (17,3% ogólnej liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym), a do punktów przedszkolnych uczęszczało 1,4 tys. dzieci.

Wykres 18. Struktura dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego według typów placówek
 Chart 18. Structure of children in pre-primary establishments by type of establishments

Mapa 22. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2021/2022
 Map 22. Pre-primary education in the 2021/2022 school year

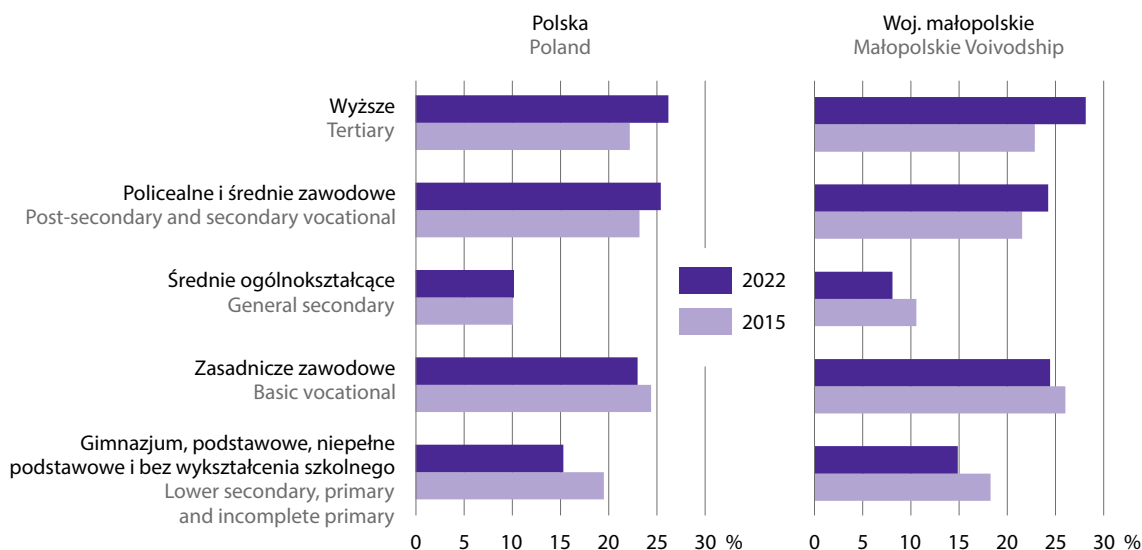
Miarą dostępności wychowania przedszkolnego jest m.in. liczba dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na 1000 dzieci w tej grupie wieku. W roku szkolnym 2021/22 omawiany wskaźnik wyniósł 906 dzieci (rok wcześniej – 882). Spośród gmin województwa wskaźnik przekraczający wartość 1000 wystąpił w 15 gminach. Największy dotyczył gminy miejskiej Grybów (1463), natomiast najmniejszą wartość wskaźnika odnotowano w gminie wiejskiej Biały Dunajec (435). Wartości wskaźnika bliskie lub przekraczające 1000 świadczą o dowożeniu dzieci spoza gminy do placówek położonych na jej terenie.

Edukacja

Według wyników reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w 2022 r. 28,2% osób w wieku 15–89 lat legitymowało się wykształceniem wyższym, co oznacza wzrost o 5,3 p. proc. w porównaniu z 2015 r. (w Polsce udział ten wyniósł 26,2%, tj. o 4,0 p. proc. więcej). Zmniejszył się udział osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym oraz niższym – z 18,3% w 2015 r. do 14,9% w 2022 r. (w Polsce z 19,5% do 15,3%) oraz udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym/zasadniczym branżowym odpowiednio z 26,1% do 24,5% (w Polsce z 24,4% do 23,0%). Wykształcenie policealne oraz średnie zawodowe posiadało 24,3% mieszkańców województwa, natomiast najmniej osób legitymowało się wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 8,1% (w Polsce udział wyniósł odpowiednio 25,4% i 10,2%).

Wykres 19. Struktura ludności^a według poziomu wykształcenia według BAEL

Chart 19. Structure of population^a by level of educational attainment by LFS

^a W wieku 15–89 lat.
^a Aged 18–89.

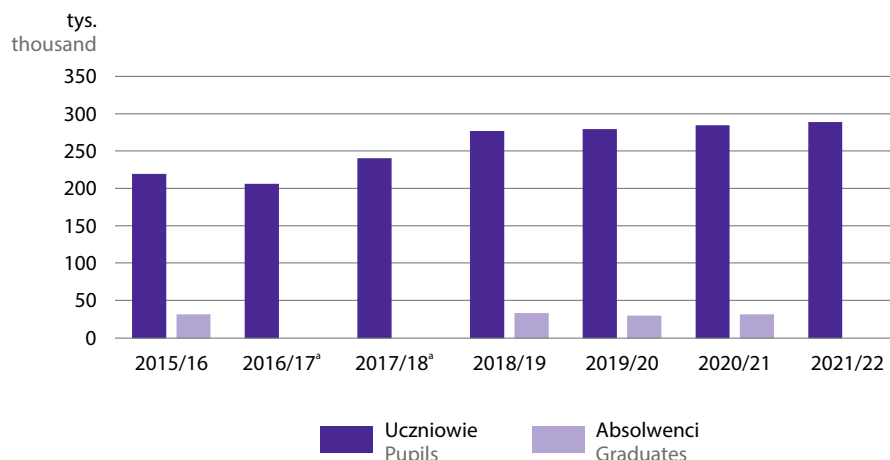
Edukacja w szkołach podstawowych

W roku szkolnym 2021/22 w województwie działało 1514 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi) – o 2 mniej niż w poprzednim roku szkolnym oraz o 53 więcej niż w roku szkolnym 2015/16 (w Polsce 14144 szkoły, odpowiednio o 75 mniej i o 584 więcej). Szkoły zlokalizowane na terenach wiejskich stanowiły 70,0% ogólnej liczby szkół podstawowych.

Naukę na poziomie podstawowym pobierało 290,0 tys. uczniów (152,1 tys. na wsi i 137,9 tys. w miastach). W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba uczniów zwiększyła się o 1,5% (w kraju – o 1,0%). W wyniku reformy edukacji i wydłużeniu nauki w szkole podstawowej o dwa lata, liczba uczniów w stosunku do roku szkolnego 2015/16 zwiększyła się odpowiednio o 31,5% w województwie i o 25,8% w Polsce.

Wykres 20. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych

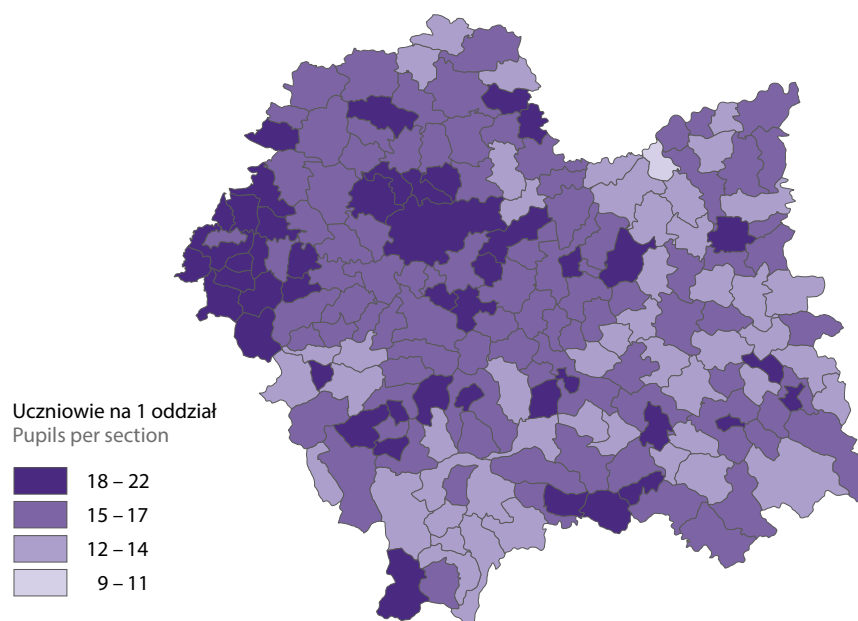
Chart 20. Pupils and graduates of primary schools

a Brak absolwentów związany jest z reformą systemu edukacji, tj. z przejściem z 6- na 8-letnią szkołę podstawową.
 a Lack of graduates is connected with the reform of the educational system i. e. transition from a 6-year to 8-year primary school.

Mapa 23. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2021/22

Map 23. Pupils in primary schools in the 2021/22 school year

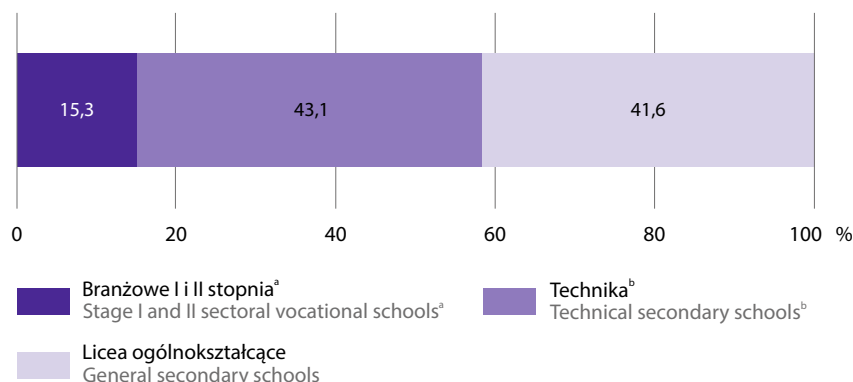
W roku szkolnym 2021/22 średnia wielkość oddziału w szkole podstawowej (łącznie ze specjalnymi) wyniosła 16 uczniów. Oddział szkoły wiejskiej liczył średnio 15 uczniów, a w miastach 18 uczniów. Najmniej liczne oddziały szkół podstawowych funkcjonowały w gminie wiejskiej Wietrzychowice (9 uczniów), a najliczniejsze w gminach miejskich Limanowa, Jordanów oraz w gminie Raławice (po 22 uczniów).

W roku szkolnym 2020/21 w województwie małopolskim szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży opuściło 32,6 tys. absolwentów (o 6,6% więcej niż w roku szkolnym 2019/20); w miastach – 15,6 tys., a na wsi – 16,9 tys. (odpowiednio więcej o 12,8% i 1,4%). W kraju liczba absolwentów zwiększyła się o 4,8% (w miastach o 7,6%, a na wsi o 0,2%).

Edukacja w szkołach ponadpodstawowych

Do szkół ponadpodstawowych zalicza się: specjalne szkoły przysposabiające do pracy, branżowe szkoły I stopnia, branżowe szkoły II stopnia, licea ogólnokształcące, technika, ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz szkoły policealne.

Wykres 21. Struktura uczniów szkół ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2021/22
Chart 21. Structure of students of post-primary schools by types of schools in the 2021/22 school year

a Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. b Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a Including special job-training schools. b Including general art schools leading to professional certification.

W roku szkolnym 2021/22 działały 553 szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży (łącznie ze specjalnymi): 187 liceów ogólnokształcących, 151 techników, 152 szkoły branżowe I stopnia, 42 szkoły specjalne przysposabiające do pracy, 12 ogólnokształcących szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe oraz 9 szkół branżowych II stopnia. W relacji do poprzedniego roku szkolnego nastąpił wzrost łącznej liczby szkół o 1,8%. Uczęszczało do nich 144,4 tys. uczniów (o 0,5% więcej niż w poprzednim roku szkolnym), w tym 84,9% uczniów uczęszczało do szkół dających możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości, a tym samym kontynuowania nauki w uczelniach.

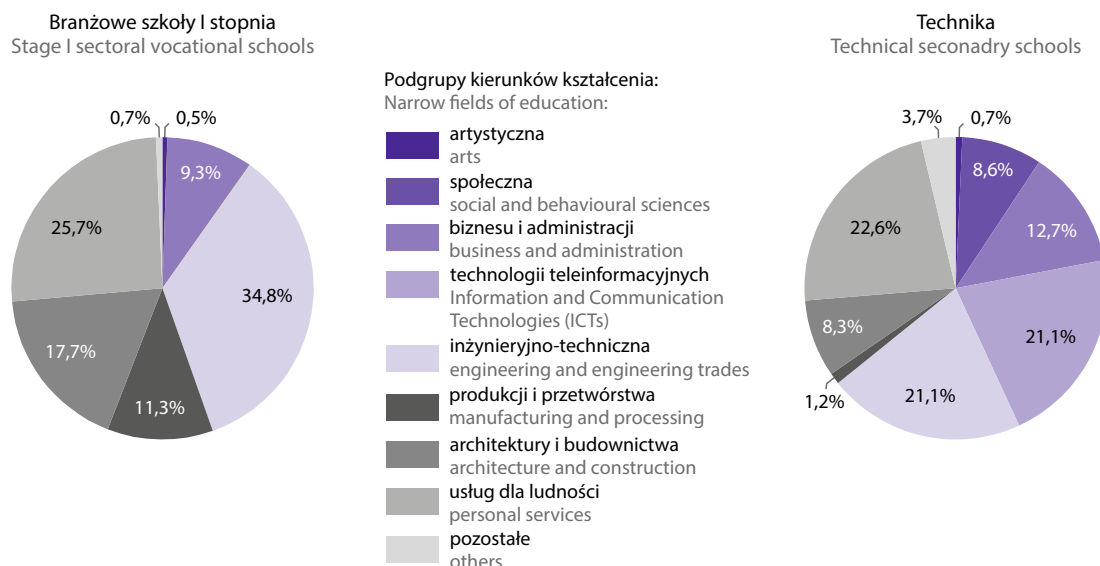
Wśród szkół ponadpodstawowych dla młodzieży największą liczbę uczniów skupiały technika, do których uczęszczało 60,9 tys. młodzieży (0,5% mniej niż rok wcześniej) oraz licea ogólnokształcące – 60,0 tys. osób (o 1,1% więcej). Odsetek kobiet w technikach wyniósł 38,5%, a w liceach ogólnokształcących 64,5%.

W branżowych szkołach I stopnia kształciło się 20,8 tys. uczniów, a w szkołach specjalnych przysposabiających do pracy – 1,0 tys. (tj. o 0,6% i 1,6% więcej niż rok wcześniej). Głównym celem tych szkół jest wykształcenie umiejętności przydatnych do pracy w określonym zawodzie. Udział kobiet wśród uczniów tych szkół wyniósł odpowiednio 30,4% i 39,8%. W szkołach branżowych II stopnia, w których w roku szkolnym 2020/21 po raz pierwszy odbył się nabór do klasy pierwszej, uczyło się 290 osób (w tym 29,7% kobiet).

Odrębną grupę wśród szkół ponadpodstawowych stanowiły ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. W roku szkolnym 2021/22 uczniami tych szkół było 1,4 tys. osób (z tego 76,9% stanowiły kobiety).

Wykres 22. Struktura absolwentów szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia^a w roku szkolnym 2020/21

Chart 22. Structure of graduates of vocational school for youth by narrow fields of education^a in the 2020/21 school year

a Zgodne z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-2013).

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-2013).

W czerwcu 2021 r. szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży opuściło 30,4 tys. absolwentów (o 0,9% mniej niż w czerwcu 2020 r.), w tym 46,5% stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących, 37,7% – techników, a 14,5% – szkół branżowych I stopnia. Absolwenci szkół specjalnych przysposabiających do pracy i ogólnokształcących szkół artystycznych stanowili odpowiednio 0,5% i 0,8% ogólnej liczby absolwentów. Najwięcej absolwentów szkół zawodowych stanowiły osoby, które kształciły się w zawodach z grupy kierunków inżynieryjno-technicznych oraz usług dla ludności. Zarówno wśród absolwentów szkół branżowych I stopnia, jak i techników mężczyźni najczęściej ukończyli szkoły, w których kształcili się na kierunkach z grupy inżynieryjno-technicznej (w roku szkolnym 2020/21 – 99,6% w szkołach branżowych i 90,4% w technikach), a kobiety – usług dla ludności (73,7% w szkołach branżowych i 78,1% w technikach).

W roku szkolnym 2021/22 na terenie województwa funkcjonowało 97 szkół policealnych (w poprzednim roku szkolnym – 112), do których uczęszczało 17,4 tys. uczniów (o 3,7% więcej niż przed rokiem). Podobnie jak rok wcześniej, wśród uczniów przeważały kobiety, które w roku szkolnym 2021/22 stanowiły 72,1% ogólnej liczby uczniów tego typu szkół. W kraju liczba uczniów zwiększyła się o 13,7%, a udział kobiet wyniósł 70,4%. Liczba absolwentów szkół policealnych w roku szkolnym 2020/21 wyniosła 4,3 tys. osób i zwiększyła się o 9,3% w stosunku do poprzedniego roku (w kraju – o 2,5%).

Wyniki egzaminu maturalnego

Na zakończenie każdego etapu edukacji przewidziany jest egzamin sprawdzający efekty kształcenia. Egzaminy przeprowadzane są przez Centralną Komisję Egzaminacyjną wraz z Okręgowymi Komisjami Egzaminacyjnymi we współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki.

W 2022 r. do egzaminu maturalnego przystąpiło 26,4 tys. osób (o 0,8% mniej niż rok wcześniej), wśród których przeważały kobiety, stanowiące 54,5% ogółu osób zdających (w 2021 r. – 54,1%). Pozytywne wyniki egzaminu dojrzałości uzyskało 82,1% uczniów (rok wcześniej – 78,1%), w tym 55,0% to kobiety.

Tablica 11. Liczba osób, które przystąpiły/zdały egzamin maturalny^a
Table 11. Number of persons who took or passed matriculation exam^a

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Kobiety Females				
przystąpiło do egzaminu maturalnego took matriculation exam	14577	14072	14415	14401
zdało egzamin maturalny passed matriculation exam	11297	11162	11437	11915
Mężczyźni Males				
przystąpiło do egzaminu maturalnego took matriculation exam	11843	11766	12215	12007
zdało egzamin maturalny passed matriculation exam	9173	8971	9372	9762

^a Od 2015 r. egzamin maturalny przeprowadzany jest w nowej formule. W 2015 r. podano łącznie liczbę osób zdających egzamin maturalny według nowej i starej formuły.

^a Since 2015, the matriculation examination has been carried out in a new formula. In 2015, the total number of persons taking the matriculation examination according to the new and old formula was reported.

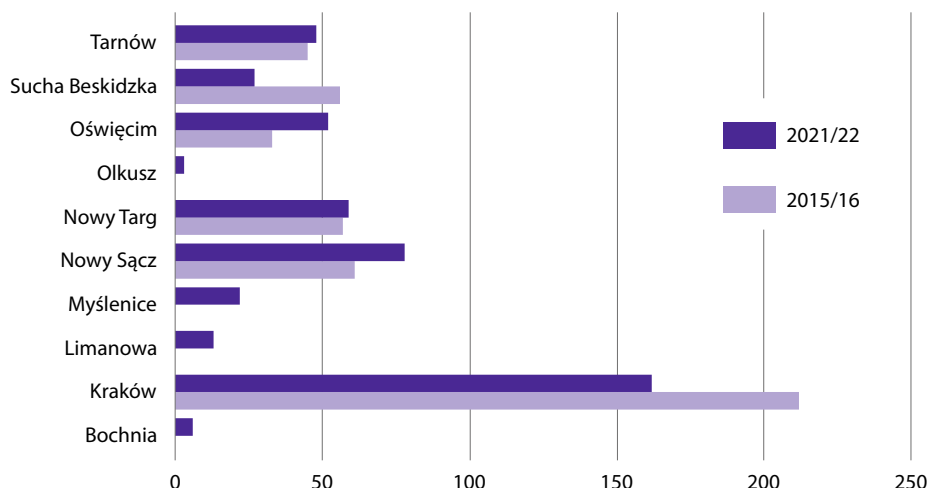
Szkolnictwo wyższe

W roku akademickim 2021/2022 w 26 uczelniach mających siedzibę na terenie województwa małopolskiego kształciło się 144,4 tys. studentów, z czego 5,4% to cudzoziemcy. Liczba uczelni województwa małopolskiego stanowiła 7,5% wszystkich polskich uczelni, a liczba studentów (łącznie z cudzoziemcami) 11,9% ogólnej liczby studentów w Polsce. W 13 uczelniach o profilu akademickim uczyło się 120,6 tys. studentów, a w 13 o profilu zawodowym – 23,8 tys.

W ogólnej liczbie studiujących zdecydowaną większość stanowili studenci uczelni publicznych (79,4%). W uczelniach o tej formie własności 80,8% studentów uczyło się na studiach stacjonarnych, podczas gdy w szkołach niepublicznych 55,4% studentów wybrało niestacjonarną formę kształcenia. W porównaniu ze stanem sprzed roku w uczelniach publicznych liczba studentów zmniejszyła się o 1,3%, natomiast uczelnie niepubliczne odnotowały wzrost o 7,8% wynikający z większej liczby studentów studiujących zarówno w systemie stacjonarnym, jak i niestacjonarnym (odpowiednio o 7,1% i 8,3%).

Najpopularniejszymi grupami kierunków studiów były: Technika, przemysł i budownictwo – 27,9 tys. studentów (19,3%), Biznes, administracja i prawo – 27,5 tys. (19,1%), Nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja – 21,1 tys. (14,6%) oraz Nauki humanistyczne i sztuka – 18,1 tys. (12,5%).

Wykres 23. Studenci stacjonarni uczelni w miejscowościach akademickich na 1000 ludności
Chart 23. Students in full-time programmes in academic towns per 1000 population

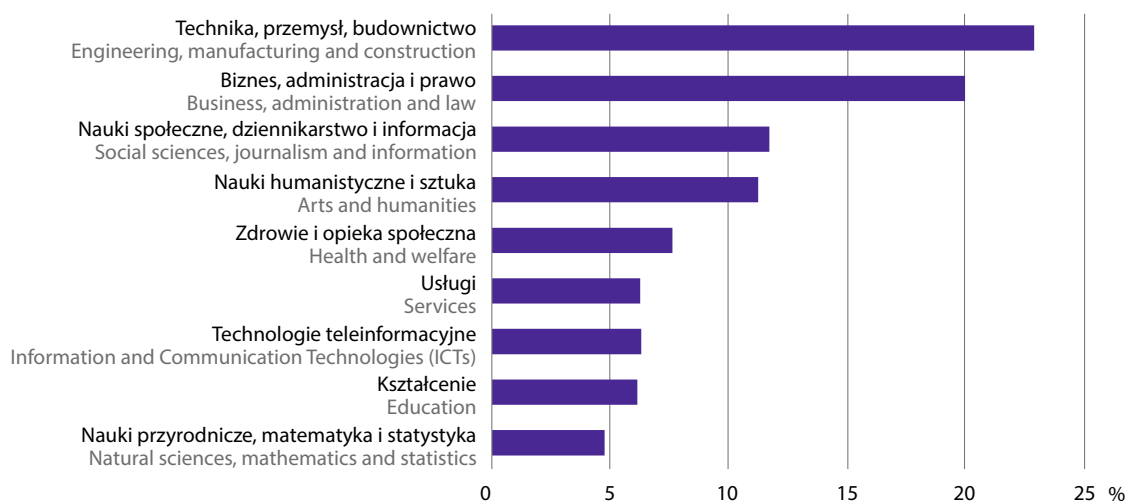

W roku akademickim 2020/21 dyplomy ukończenia studiów wyższych w województwie małopolskim otrzymało 37,0 tys. osób (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 12,4% ogólnej liczby absolwentów z całego kraju. W porównaniu z poprzednim rokiem liczba absolwentów zwiększyła się 1,5%, natomiast w relacji do roku akademickiego 2015/16 obniżyła się o 23,3%.

Wśród osób, które ukończyły studia wyższe, największy odsetek stanowili absolwenci kierunków związanych z techniką, przemysłem i budownictwem (22,9%).

Wykres 24. Struktura absolwentów uczelni według wybranych grup kierunków kształcenia^a w roku akademickim 2020/21

Chart 24. Structure of graduates by selected broad fields of education^a in the 2020/21 academic year

^a Absolwenci, którzy uzyskali dyplomy ukończenia studiów w 2021 r. łącznie z cudzoziemcami. Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F-2013).

^a Graduates who obtained higher education diplomas in 2021. Including foreigners. According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F-2013).

Kształcenie dorosłych

Według stanu w dniu 30 września 2021 r. w województwie działało 58 szkół dla dorosłych, z tego 2 szkoły podstawowe i 56 liceów ogólnokształcących. W szkołach podstawowych uczyło się 31 osób, a w liceach ogólnokształcących – 5164 osoby. W roku szkolnym 2020/21 r. szkoły dla dorosłych ukończyło łącznie 2448 uczniów, tj. o 3,6% więcej niż w roku szkolnym 2019/20.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w dziale „Edukacja”

W 2021 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie oraz edukacyjną opiekę wychowawczą (łącznie ze środkami otrzymanymi z budżetu państwa) wyniosły 8535,4 mln zł, co stanowiło 30,1% wydatków ogółem poniesionych przez jednostki samorządu terytorialnego. W porównaniu z 2020 r. wydatki na oświatę wzrosły o 10,5%.

Na oświatę i wychowanie oraz edukacyjną opiekę wychowawczą gminy przeznaczyły 4593,8 mln zł, miasta na prawach powiatu – 2733,4 mln zł, powiaty – 1101,6 mln zł, a województwo – 106,6 mln zł.

Zasoby pracy

Labour resources

W województwie małopolskim, w porównaniu ze stanem na koniec 2020 r. zwiększyła się liczba pracujących.

W ujęciu rocznym, według stanu na koniec grudnia 2022 r., spadła liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy i stopa bezrobocia.

Według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w 4 kwartale 2022 r. osoby aktywne zawodowo stanowiły 56,9% ogólnej liczby osób w wieku 15–89 lat. W ujęciu rocznym zwiększyła się liczba osób aktywnych zawodowo, a spadła liczba bezrobotnych i biernych zawodowo. Odnotowano również spadek stopy bezrobocia. Wydłużył się czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne.

Pracujący

Dane roczne o **pracujących w gospodarce narodowej** (stan na 31 grudnia) według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności bazują na sprawozdawczości GUS. Dane te nie uwzględniają pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Dane dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód.

Według stanu w końcu grudnia 2021 r. liczba pracujących w województwie wyniosła 1337,6 tys. osób, tj. o 26,5 tys. (2,0%) więcej niż rok wcześniej i stanowiła 9,1% ogólnej liczby pracujących w Polsce. W porównaniu z danymi z 2015 r. populacja osób pracujących zwiększyła się o 1,2% (tj. 15,7 tys. osób), a w kraju o 1,1% (153,8 tys.).

Sektor prywatny skupiał 80,8% pracujących, tj. 1080,4 tys. osób (79,1% w kraju), co stanowi wzrost w ujęciu rocznym o 0,3 p. proc. Przybyło również pracujących w sektorze publicznym – o 1,1 tys. osób (0,4%). W porównaniu ze stanem z 2015 r. zwiększyła się liczba osób pracujących w obu sektorach odpowiednio o 0,5% (5,4 tys.) i 4,2% (10,3 tys.).

Wśród pracujących, podobnie jak przed rokiem, przeważali mężczyźni (52,5%), którzy stanowili jednocześnie większość zatrudnionych w sektorze prywatnym (57,3%). W podmiotach sektora publicznego dominowały kobiety, stanowiąc 68,1% ogółu zatrudnionych w tym sektorze.

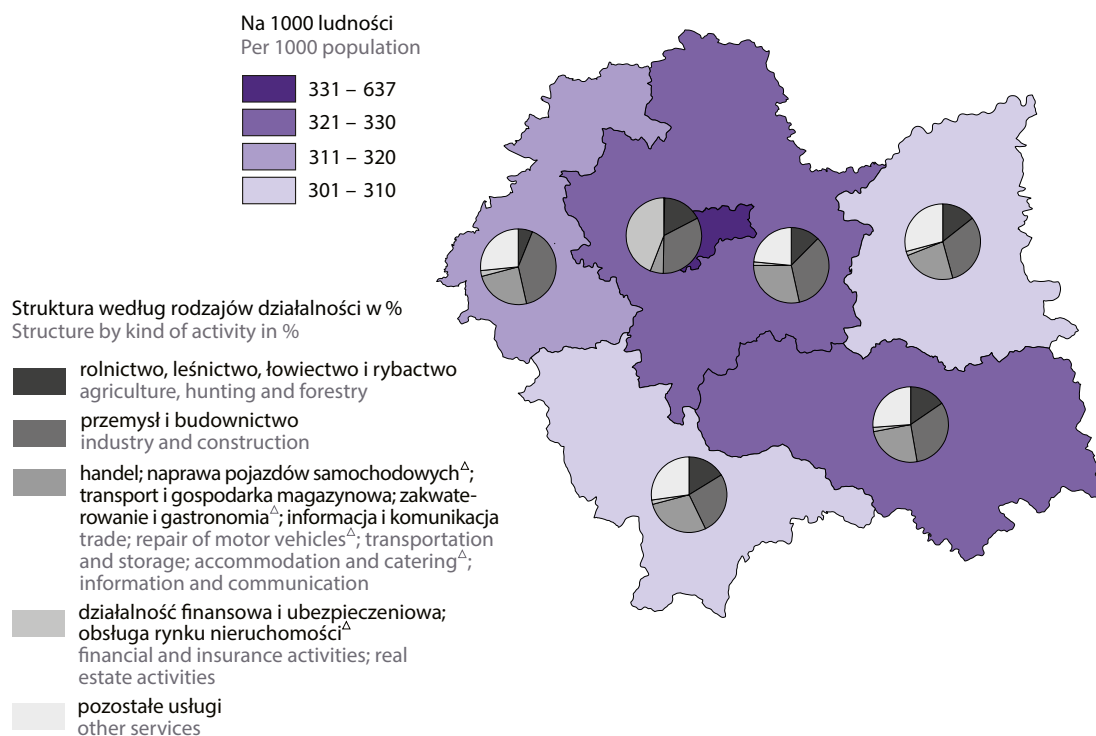
W województwie małopolskim w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo pracowało 7,9% (rok wcześniej – 8,1%) ogólnej liczby pracujących, w przemyśle i budownictwie – 27,2% (27,5% przed rokiem), w handlu; naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii, informacji i komunikacji – 28,6% (28,5%), w działalności finansowej i ubezpieczeniowej, obsłudze rynku nieruchomości 3,3% (podobnie jak przed rokiem), w pozostałych sekcjach – 33,0% (32,6%).

W omawianym okresie, przeciętnie na 1000 mieszkańców województwa przypadało 390 osób pracujących (382 – w 2020 r.). W kraju wskaźnik ten wyniósł odpowiednio w 2021 r. – 387 osób i 379 w roku poprzednim.

Mapa 24. Pracujący w gospodarce narodowej^a w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 24. Employed persons in national economy^a in 2021
As of 31 December

^a Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

^a Excluding persons employed in budgetary entities operating in the scope of national defence and public safety; by actual workplace and kind of activity.

Bezrobocie rejestrowane

Dane o **bezrobociu rejestrowanym** podano na podstawie badania, które opiera się na rejestracji osób w powiatowych urzędach pracy. Osoby te muszą spełniać kryteria przedstawione w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690, z późn. zm.), w której określono je jako bezrobotne oraz w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 583, z późn. zm.).

W końcu grudnia 2022 r. zarówno liczba bezrobotnych jak i stopa bezrobocia były niższe w ujęciu rocznym. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy wyniosła 64,4 tys. osób i była mniejsza o 5,6 tys. osób (tj. o 8,0%) niż rok wcześniej. Stopa bezrobocia, według stanu na koniec grudnia 2022 r. wyniosła 4,5% i była niższa od zeszłorocznej o 0,5 p. proc.

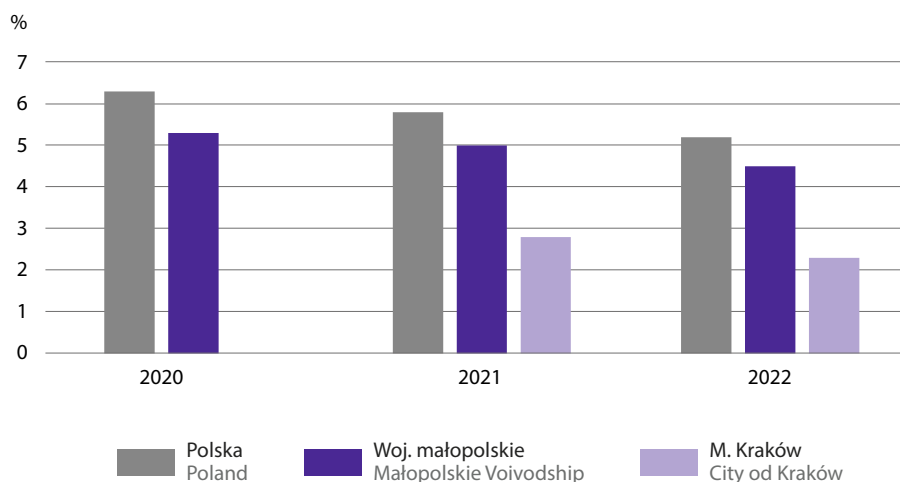
Powiatem o najwyższej stopie bezrobocia był powiat dąbrowski (12,5% wobec 12,7% w grudniu 2021 r.), a najniższą stopę bezrobocia odnotowano w powiecie m. Kraków (2,3% wobec 2,8% w grudniu 2021 r.). W porównaniu z analogicznym okresem 2021 r. największy spadek stopy bezrobocia odnotowano w powiecie nowotarskim – o 1,6 p. proc.

Wykres 25. Stopa bezrobocia rejestrowanego

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 25. Registered unemployment rate

As of 31 December

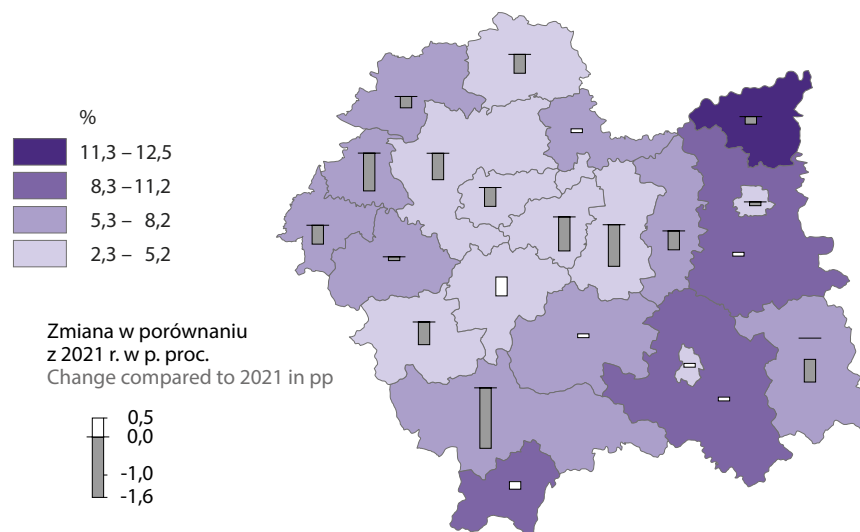
Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Od 2020 r. wskaźnik ten podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowaną – na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020. Dane te nie są w pełni porównywalne z okresami wcześniejszymi.

Mapa 25. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 25. Registered unemployment rate in 2022

As of 31 December

Osoby bezrobotne w województwie stanowiły 7,9% ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych w kraju. Większość omawianej grupy stanowiły kobiety – 35,3 tys. osób (tj. 54,9%, a 53,7% w kraju). Udział bezrobotnych kobiet w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych wzrósł w ujęciu rocznym o 0,5 p. proc. W ciągu roku, w powiatowych urzędach pracy, zarejestrowało się 102,7 tys. osób (rok wcześniej 94,1 tys.). Liczba osób wyrejestrowanych z ewidencji bezrobotnych była większa niż przed rokiem – 108,2 tys. osób wobec 107,2 tys. w 2021 r. Głównym powodem wyłączenia z ewidencji było podjęcie pracy, co dotyczyło 56,3 tys. osób (64,2 tys. w 2021 r.).

Na koniec grudnia 2022 r. wśród bezrobotnych zarejestrowanych 49,6% (51,7% w kraju) stanowiły osoby długotrwale bezrobotne (rok wcześniej ich udział wyniósł 55,6%). Nieznacznie (o 0,1 p. proc.) zwiększył się udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia i wyniósł 26,2%. Wyższy niż rok wcześniej był także odsetek bezrobotnych niepełnosprawnych (6,9% wobec 6,5%), zmniejszył się natomiast udział osób bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 roku życia (17,1% wobec 18,0%). Absolwenci stanowili 6,3% ogółu bezrobotnych, a ich udział w skali roku zwiększył się o 2,0 p. proc. Odsetek osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (1,2%) oraz posiadających dziecko niepełnosprawne w wieku do 18 roku życia (0,2%) pozostał bez zmian.

Trudna sytuacja na rynku pracy dotyczyła przede wszystkim ludzi młodych. Według stanu w końcu grudnia 2022 r. bezrobotni w wieku do 34 roku życia stanowili 39,3% (o 0,2 p. proc. mniej niż przed rokiem) wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych. W kraju, odsetek osób bezrobotnych, którzy nie przekroczyli 34 roku życia był niższy i wyniósł 36,8%.

Osoby bez stażu pracy bądź posiadające niewielki staż pracy, tj. do 5 lat stanowiły 58,9% (o 1,2 p. proc. więcej niż w 2021 r.) ogółu osób bezrobotnych w województwie, a 59,1% w kraju.

Podobnie jak przed rokiem, najwięcej bezrobotnych legitymowało się wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym – 26,3% wobec 25,8% w 2021 r. Najniższy odsetek osób bezrobotnych, zarówno w województwie jak i w kraju stanowią osoby z wykształceniem ogólnokształcącym (odpowiednio 11,4% i 11,9%). Biorąc pod uwagę czas pozostawania bez pracy, najliczniejsza grupa to osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy. Stanowili oni 39,6% ogółu bezrobotnych w województwie, 40,5% w kraju. W relacji do poprzedniego roku ich udział w ogólnej liczbie osób bezrobotnych zmniejszył się o 8,4 p. proc. Najmniejszy odsetek (9,9%) stanowiły natomiast osoby pozostające bez pracy najkrócej (do 1 miesiąca).

W województwie małopolskim w końcu grudnia 2022 r. na wsi mieszkało więcej bezrobotnych niż w miastach (33,9 tys. wobec 30,5 tys.). W odniesieniu do poprzedniego roku, liczba bezrobotnych zmniejszyła się zarówno w miastach jak i na wsi odpowiednio o 9,9% i 6,1%.

Do powiatowych urzędów pracy województwa małopolskiego w 2022 r. zgłoszono 92,5 tys. ofert zatrudnienia, tj. o 2,2% mniej niż w roku poprzednim. W ciągu roku najwięcej ofert wpłynęło do urzędów pracy w Krakowie (35,2 tys.), a najmniej w powiecie miechowskim (0,7 tys.). W końcu grudnia 2022 r. w województwie na 1 ofertę pracy przypadało średnio 16 osób bezrobotnych, podczas gdy w kraju – 18 (przed rokiem odpowiednio 13 i 15).

Aktywność ekonomiczna ludności

Źródłem danych kwartalnych o **ludności aktywnej zawodowo** (tj. pracujących i bezrobotnych według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz wytycznych Eurostatu) oraz o **osobach biernych zawodowo**, tj. tych, którzy pozostają poza siłą roboczą jest Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

Od 1 kwartału 2021 r. w BAEL wprowadzono zmiany metodologiczne wynikające z wdrożenia rozporządzenia ramowego dla statystyki społecznej, tj. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1700 z dnia 10 października 2019 r. oraz jego aktów implementacyjnych. Zmiany dotyczyły m.in. zakresu podmiotowego badania (badanie zasadnicze obejmuje osoby w wieku 15–89 lat, do 2020 r. włącznie były to osoby w wieku 15 lat i więcej) oraz definicji i sposobu wyodrębniania poszczególnych populacji osób na rynku pracy, tj. pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo. Na potrzeby analiz porównawczych zaprezentowano w publikacji przeliczone dane BAEL dla lat wcześniejszych, z uwzględnieniem definicji obowiązujących od 2021 r.

Według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w 4 kwartale 2022 r. zbiorowość aktywnych zawodowo liczyła 1492 tys. osób, a biernych zawodowo – 1129 tys. Stanowili oni odpowiednio 8,6% i 9,1% ogółu aktywnych i biernych zawodowo w kraju. Ludność aktywna zawodowo obejmowała pracujących w liczbie 1461 tys. osób (16796 tys. w kraju) i bezrobotnych – 31 tys. (499 tys. w kraju).

W porównaniu z danymi dla analogicznego okresu 2021 r. zbiorowość aktywnych zawodowo zwiększyła się o 12 tys. osób (tj. 0,8%) i o tyle samo zmniejszyła się grupa biernych zawodowo (1,1%). Liczba osób pracujących, w ujęciu rocznym, zwiększyła się o 25 tys. (tj. 1,7%), a bezrobotnych spadła o 13 tys. (29,5%).

Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat w 4 kwartale według BAEL^a
Table 12. Economic activity of the population aged 15–89 in the 4 quarter by LFS^a

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	1320	1470	1480	1492	17294
pracujący employed persons	1229	1433	1436	1461	16796
bezrobotni unemployed persons	91	37	44	31	499
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	1157	1162	1141	1129	12426
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	53,3	55,9	56,5	56,9	58,2
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	49,6	54,4	54,8	55,7	56,5
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	6,9	2,5	3,0	2,1	2,9

a Populacja osób bezrobotnych dotyczy osób w wieku 15–74 lata.
a The unemployed population includes people aged 15–74.

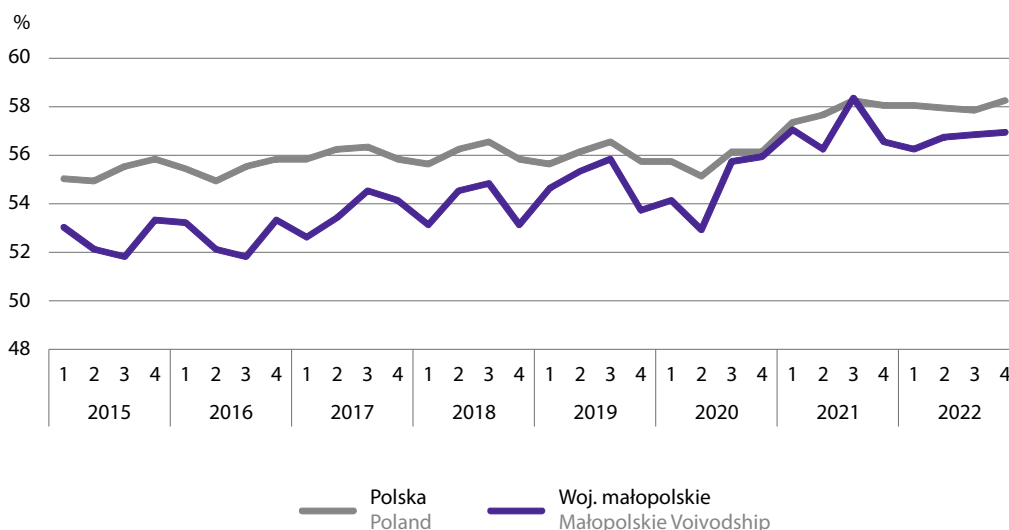
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL obliczono jako udział aktywnych zawodowo danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

W województwie małopolskim współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 56,9% (w kraju 58,2%), co oznacza wzrost w ujęciu rocznym o 0,4 p. proc. Wyższą aktywność zawodową zarówno w województwie, jak i w kraju wykazywali mężczyźni niż kobiety (w województwie 65,5% wobec 49,0%, a w kraju 65,9% wobec 51,1%).

Najwyższą wartość współczynnika aktywności zawodowej odnotowano w grupie wiekowej 25–34 lata (91,3%), a najniższą (25,3%) w grupie wiekowej 55–59 lat (tj. wśród osób zbliżających się do wieku emerytalnego lub które ten wiek osiągnęły). Ze względu na poziom wykształcenia, najwyższą wartość współczynnika aktywności zawodowej zaobserwowano wśród osób z wykształceniem wyższym (81,2%), a najniższą u osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (10,3%).

Wykres 26. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów

Chart 26. Activity rate by quarters

Do **pracujących według BAEL** zaliczono osoby w wieku 15–89 lat, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód, tzn. były zatrudnione w firmie/instytucji publicznej lub u prywatnego pracodawcy, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- miały pracę, ale jej nie wykonywały:
 - z powodu choroby lub urlopu wypoczynkowego, urlopu związanego z rodzicielstwem (macierzyńskiego, rodzicielskiego, ojcowskiego lub wychowawczego), organizacji czasu pracy (systemu pracy lub odbioru nadgodzin), szkolenia związanego z wykonywaną pracą,
 - z powodu sezonowego charakteru pracy, jeśli w okresie poza sezonem nadal regularnie wypełniały zadania i obowiązki związane z pracą lub prowadzeniem działalności (z wyłączeniem obowiązków prawnych lub administracyjnych),
 - z innych powodów, jeśli przewidywany okres nieobecności w pracy nie przekracza 3 miesięcy.

Wskaźnik zatrudnienia według BAEL obliczono jako udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Wskaźnik zatrudnienia, czyli udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15–89 lat, w omawianym okresie wyniósł 55,7% (56,5% w kraju), co oznacza wzrost w porównaniu z poprzednim rokiem (o 0,9 p. proc.). Wskaźnik zatrudnienia, ze względu na płeć był wyższy wśród mężczyzn – 64,0% (wzrost o 1,9 p. proc. w relacji do poprzedniego roku), a ze względu na miejsce zamieszkania wśród mieszkańców miast – 57,5% (48,1% wśród kobiet i 54,1% wśród mieszkańców wsi). W podziale według grup wieku oraz poziomu wykształcenia najwyższy wskaźnik zatrudnienia cechował ludność w wieku 25–34 lata (87,4% wobec 83,1% w 4 kwartale 2021 r.) oraz osoby z wykształceniem wyższym (80,9% wobec 80,1% przed rokiem).

W 4 kwartale 2022 r. zatrudnionych w sektorze prywatnym było ponad dwukrotnie więcej niż w sektorze publicznym. Z ogólnej liczby zatrudnionych 69,9% (69,4% w kraju) stanowili pracownicy sektora prywatnego (847 tys. osób). W sektorze publicznym zatrudnionych było 365 tys. osób, tj. 30,1% ogółu zatrudnionych (w kraju 30,6%). Pracę na czas nieokreślony (stałą) wykonywało 87,5% zatrudnionych, a pracodawcy i pracujący na własny rachunek (246 tys. osób) stanowili 16,8% ogólnej liczby zatrudnionych.

W omawianym okresie wśród osób pracujących przeważali mężczyźni (807 tys., tj. 55,2% ogólnej liczby osób pracujących) oraz mieszkańcy wsi (743 tys., tj. 50,9%). Osoby pracujące stanowiły 55,7% ogółu populacji w wieku 15–89 lat (przed rokiem – 54,8%). W ujęciu rocznym zwiększyła się liczba pracujących mężczyzn (o 3,2%), jak również pracujących kobiet – o 0,2%.

Według grup zawodów, wśród osób pracujących, najliczniejszą zbiorowość tworzyli specjaliści – 371 tys. osób, a najmniej rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy – 35 tys. osób. Największy wzrost liczby pracujących w ciągu roku odnotowano w grupie operatorów i monterów maszyn i urządzeń (o 32,1%), a największy spadek wystąpił w grupie rolników, ogrodników, leśników i rybaków (o 45,3%).

Spośród pracujących 1096 tys. (tj. 75,0%) stanowiły osoby, które w badanym tygodniu przepracowały 40 godzin i więcej, a ich liczba zwiększyła się w porównaniu z poprzednim rokiem o 16 tys. (o 1,5%). W niepełnym wymiarze czasu pracy pracowało 244 tys. osób (tj. 16,7% ogólnej liczby osób pracujących), co oznacza spadek w ujęciu rocznym o 5 tys. (tj. 2,0%). Pracujących, którzy posiadali pracę, ale w badanym tygodniu jej nie wykonywali było 62 tys., tj. o 1 tys. (1,6%) mniej niż w analogicznym okresie 2021 r.

Stopę bezrobocia według BAEL obliczono jako udział bezrobotnych danej kategorii w liczbie aktywnych zawodowo danej kategorii.

W 4 kwartale 2022 r. znacznie zmniejszyła populacja osób bezrobotnych w wieku 15–74 lata. Bezrobotni stanowili 2,1% ogółu osób aktywnych zawodowo. Wśród bezrobotnych przeważali mężczyźni (61,3%) oraz mieszkańcy wsi (71,0%). Spadek w zestawieniu z 4 kwartałem 2021 r. dotyczył zarówno bezrobotnych kobiet (o 45,8%), jak i mężczyzn (o 9,5%), mieszkańców miast (o 47,1%) i wsi (o 18,5%).

W podziale według wieku, największy odsetek bezrobotnych notowano w grupie 25–34 lata (54,8% ich ogólnej liczby), a według poziomu wykształcenia – wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (45,2%).

Stopa bezrobocia w województwie małopolskim wyniosła 2,1% i była niższa od krajowej o 0,8 p. proc.

Spośród osób pozostających bez pracy, podobnie jak rok wcześniej, najliczniejszą grupę – 67,7% – stanowiły osoby, które straciły pracę. Odsetek osób powracających do pracy po przerwie wyniósł 22,6%, a osób podejmujących pracę po raz pierwszy – 6,5%.

Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne wyniósł 11 miesięcy (8,3 w kraju) i wydłużył się w stosunku do poprzedniego roku o 2,2 miesiące. W 4 kwartale 2022 r. krócej pracy poszukiwali mężczyźni (8,6 miesiąca) i mieszkańcy miast (5,9 miesiąca), a dłużej – kobiety (15,5 miesiąca) i mieszkańcy wsi (13 miesięcy).

Zbiorowość biernych zawodowo liczyła 1129 tys. osób i stanowiła 43,1% ogólnej liczby ludności w wieku 15–89 lat i więcej (w kraju udział ten kształtował się na poziomie 41,8%). Wśród biernych zawodowo w województwie przeważały kobiety, których udział wyniósł 61,5% (w Polsce – 60,9%).

W populacji biernych zawodowo, ze względu na wiek dominowały osoby w grupie 55–89 lat, których w analizowanym okresie było 731 tys., tj. 64,7% (67,2% w kraju). Osoby w wieku produkcyjnym (410 tys.) stanowiły 36,3% (31,6% w kraju) ogółu badanej zbiorowości. W zestawieniu z danymi z 4 kwartału poprzedniego roku, liczba osób biernych zawodowo w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 23 tys. (tj. 5,3%). Najwięcej osób biernych zawodowo było w grupie z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym, niepełnym podstawowym i bez wykształcenia szkolnego (30,1%).

Zbiorowość biernych zawodowo w wieku 15–74 lata, według badania BAEL w 4 kwartale 2022 r. liczyła (podobnie jak przed rokiem) 916 tys. osób i stanowiła 9,0% ogółu tej grupy w kraju. Osoby, które nie poszukiwały pracy stanowiły 99,6% (tj. 912,0 tys.) badanej zbiorowości. W analogicznym okresie poprzedniego roku osób nieposzukujących pracy było o 1 tys. mniej. Większość z nich, tj. 47,7% stanowiły osoby nieposzukujące pracy w związku z emeryturą. Najmniejszy odsetek (0,2%) w grupie nieposzukujących pracy stanowiły osoby zniechęcone bezskutecznością poszukiwań pracy.

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

Zamożność mieszkańców

Inhabitants' wealth

W 2021 r. w województwie małopolskim przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ukształtowało się na poziomie wyższym niż w roku poprzednim.

W porównaniu z 2020 r. zmniejszyła się przeciętna liczba emerytów i rencistów. Odnotowano wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto wypłacanej przez ZUS. Przeciętne świadczenia wypłacane rolnikom indywidualnym były wyższe niż w 2020 r.

W 2021 r. w ujęciu rocznym nastąpił wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych poprawiła się w większości grup społeczno-ekonomicznych.

W tej części raportu przedstawiono informacje o wysokości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w roku 2021. Prezentowane są one na podstawie dwóch badań statystyki publicznej: przeprowadzanego raz w roku badania Z-06 o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy (dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących) – na tej podstawie przedstawiono zróżnicowanie terytorialne wynagrodzeń w 2021 r. oraz miesięcznego meldunku o działalności gospodarczej DG-1, na podstawie którego przedstawiono przeciętne miesięczne wynagrodzenia w 2022 r. w sektorze przedsiębiorstw.

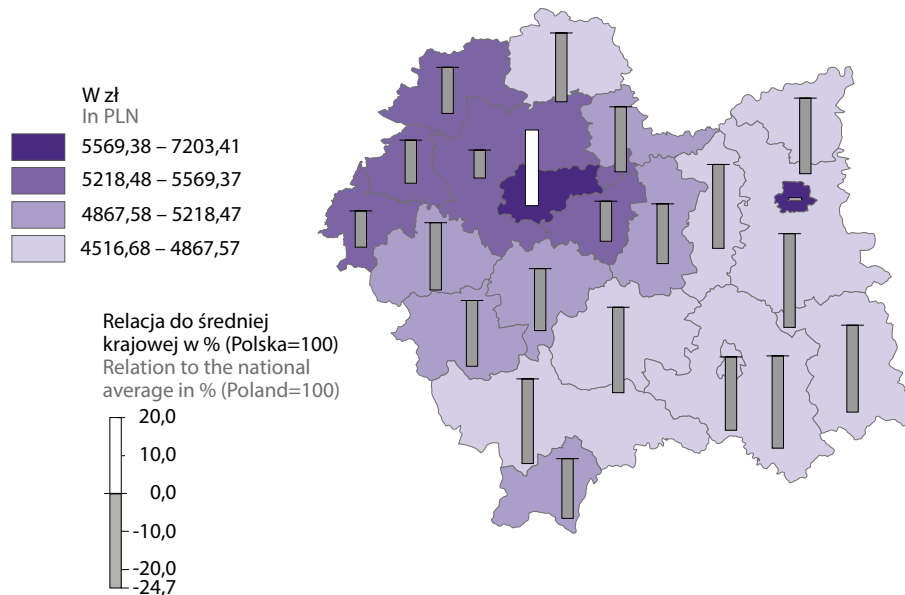
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w podmiotach, w których liczba pracujących przekroczyła 9 osób wyniosło w 2021 r. – 6046,95 zł, tj. o 9,2% więcej w ujęciu rocznym. Było ono wyższe o 0,8% od przeciętnego wynagrodzenia brutto w kraju. W porównaniu z 2020 r. wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto odnotowano we wszystkich powiatach województwa małopolskiego, z wyjątkiem powiatu krakowskiego, w którym zanotowano spadek przeciętnego wynagrodzenia o 3,9%. Najwyższy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w relacji do zeszłego roku odnotowano w powiecie bocheńskim (o 11,8%), a najniższy (o 6,4%) w powiecie wielickim. W porównaniu do 2015 r. najwyższy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia nastąpił w powiecie m. Tarnów (o 64,5%), a najniższy w powiecie krakowskim (o 32,3%).

W 2021 r. powiatach województwa małopolskiego występowało znaczne zróżnicowanie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto. Najwyższe wynagrodzenie brutto w wysokości 7203,41 zł otrzymali pracownicy zatrudnieni w Krakowie. Relatywnie wysokie średnie wynagrodzenie otrzymywali również zatrudnieni w Tarnowie – 6035,40 zł. Najniższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie odnotowano w powiecie tarnowskim – 4516,68 zł.

Mapa 26. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2021 r.

Map 26. Average monthly gross wages and salaries^a in 2021

^a Dotyczy podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących 10 i więcej.
^a Concern economic entities with 10 or more employed persons.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2022 r. ukształtowało się na poziomie 6923,39 zł i było o 15,0% wyższe niż w 2021 r. W kraju przeciętne wynagrodzenie wyniosło 6653,67 zł, co oznacza wzrost o 13,0% w ujęciu rocznym.

Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty o liczbie pracujących 10 i więcej osób prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności prawniczej, rachunkowo-księgowej i doradztwa podatkowego, działalności firm centralnych (*head offices*); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

W porównaniu z 2021 r. najwyższy wzrost wynagrodzeń w sekcjach PKD odnotowano w transporcie i gospodarce magazynowej (o 28,4%), następnie w handlu hurtowym i detalicznym (o 16,8%).

W omawianym roku najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto odnotowano w sekcji informacja i komunikacja – przekroczyło o 80,9% średnie wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w województwie. Relatywnie wysokie były także wynagrodzenia w sekcjach działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – wyższe odpowiednio o 39,3% i o 36,6%. Najniższe płace odnotowano w sekcji pozostała działalność usługowa – niższe od średniego wynagrodzenia w województwie o 36,7%.

Tablica 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
Table 13. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

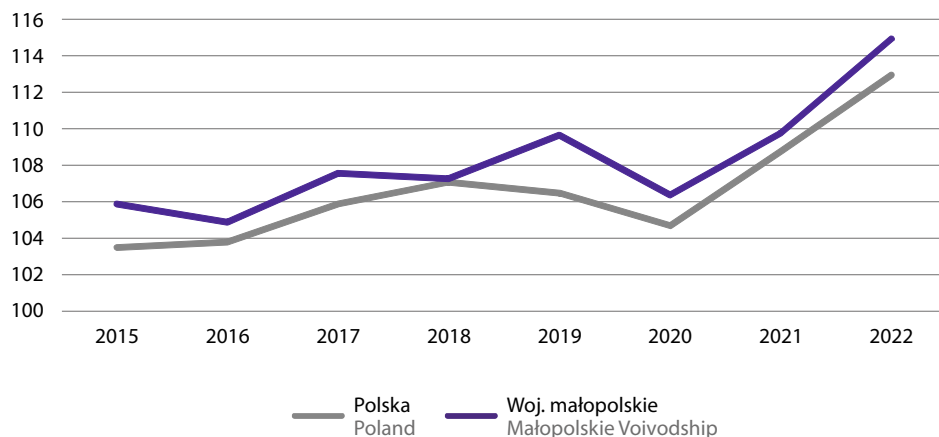
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	3876,04	5483,28	6020,56	6923,39
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the national average (Poland=100)	94,0	101,3	102,2	104,1

Wykres 27. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw

Rok poprzedni=100

Chart 27. Indices of average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

Previous year=100

Przeciętna liczba emerytów i rencistów w województwie małopolskim w 2022 r. wyniosła 743,2 tys. osób i była o 0,2% mniejsza od notowanej przed rokiem. Udział osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe w województwie stanowił 8,0% ogólnej liczby tej zbiorowości w kraju i utrzymał się na poziomie sprzed roku. W porównaniu z 2015 r. liczba osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe wzrosła o 24,4 tys. osób (tj. o 3,4%).

Emerytury i renty wypłacane przez ZUS w 2022 r. otrzymało 657,1 tys. osób (w 2021 r. – 655,8 tys. osób). W porównaniu z 2021 r. zanotowano wzrost przeciętnej liczby emerytów o 1,3%, a w stosunku do 2015 r. o 18,9%. W 2022 r. odnotowano natomiast spadek liczby świadczeniobiorców otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy (o 7,0% w porównaniu z rokiem poprzednim i o 41,8% w porównaniu z 2015 r.). Zmniejszyła się również liczba osób korzystających z rent rodzinnych (odpowiednio o 1,3% i 6,1%). Podobnie jak w roku poprzednim, najliczniejszą grupę świadczeniobiorców ZUS stanowili emeryci (76,8% całej zbiorowości), a najmniej – osoby pobierające renty z tytułu niezdolności do pracy (7,7%).

Przeciętna liczba osób otrzymujących świadczenia emerytalno-rentowe w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych (KRUS) była niższa względem 2021 r. o 2,8% i o 13,1% w relacji do 2015 r. W 2022 r. odnotowano 86,1 tys. osób pobierających emerytury i renty rolnicze.

Tablica 14. Świadczenia społeczne

Table 14. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	718,8	746,8	744,4	743,2
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1938,81	2351,94	2509,36	2736,32
w tym emerytura of which retirement pension	2041,23	2425,04	2589,81	2825,47
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	1140,46	1341,18	1393,37	1468,04
w tym emerytura of which retirement pension	1190,54	1366,87	1419,59	1495,25

Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS w 2022 r. wyniosła 2736,32 zł i była wyższa o 9,0% niż rok wcześniej (w kraju wzrost o 9,2%). Porównując kwotę przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto do kwoty z 2015 r. odnotowano wzrost niniejszego świadczenia o 41,1%. Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez KRUS wyniosła 1468,04 zł i wzrosła o 5,4% w skali roku (w kraju o 5,0%). Wysokość omawianego świadczenia w relacji do 2015 r. zwiększyła się o 28,7%.

Zarówno w województwie, jak i w kraju zaobserwowano wzrost wysokości świadczeń we wszystkich kategoriach. Wśród emerytur i rent realizowanych przez ZUS największy wzrost w skali roku odnotowano w przypadku emerytury – o 9,1% (w kraju o 9,2%). Renta rodzinna i renta z tytułu niezdolności do pracy zwiększyły się odpowiednio o 8,3% i 8,0% (w kraju o 8,3% i 8,2%). Wśród świadczeń wypłacanych przez KRUS w największym stopniu wzrosła renta rodzinna – o 6,2% (w kraju o 6,3%). Emerytura zwiększyła się o 5,3% (w kraju o 5,0%), a renta z tytułu niezdolności do pracy – o 5,2% (w kraju o 4,7%).

Przeciętna miesięczna emerytura i renta z ZUS w województwie małopolskim stanowiła 98,1% przeciętnej emerytury i renty w kraju, a przeciętne świadczenia pobierane przez rolników indywidualnych – 97,8%. W przypadku wypłat realizowanych przez ZUS tylko renta z tytułu niezdolności do pracy przewyższała średnią krajową (o 4,9%), renta rodzinna i emerytura były natomiast niższe (odpowiednio o 2,9% i 2,2%). W przypadku świadczeń z KRUS wysokość wszystkich wypłat kształtowała się poniżej średniej krajowej. Renta rodzinna była niższa o 8,2%, a emerytura i renta z tytułu niezdolności do pracy – o 0,8%.

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne – wyniki **Badania Budżetów Gospodarstw Domowych**.

Dochody ludności są podstawowym czynnikiem kształtującym konsumpcję i często stanowią miarę poziomu życia ludności. Obejmują one łączne przychody pieniężne oraz te otrzymywane przez gospodarstwa domowe w naturze. Pochodzą m.in. z pracy osobiście wykonywanej, świadczeń społecznych (z ubezpieczeń społecznych w tym emerytur, rent i z pozostałych świadczeń społecznych w tym świadczeń rodzinnych), innych źródeł np. z własności lub najmu. Rozpatrywane po opodatkowaniu i zapłaceniu obowiązkowych składek ubezpieczeniowych nazywane są dochodami rozporządzalnymi. Jest to ta część dochodu gospodarstwa domowego, którą może ono przeznaczyć na cele konsumpcyjne lub przyrost oszczędności. Podstawowym źródłem danych w zakresie tego tematu są wyniki reprezentacyjnego „Badania budżetów gospodarstw domowych”.

Tablica 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny
Table 15. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	2021 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in a household	1305,45	1773,08	1914,74	2038,88	2061,93
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1269,38	1742,81	1888,14	2010,48	2014,61

W porównaniu z 2020 r. sytuacja materialna gospodarstw domowych poprawiła się. W 2021 r. przeciętne gospodarstwo domowe rozporządzało miesięcznym dochodem wynoszącym 2038,88 zł na osobę, tj. o 6,5% wyższym niż w roku poprzednim. Jednocześnie dochód ten był o 1,1% niższy od przeciętnego w kraju. Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwach domowych na osobę były wyższe o 4,2% od notowanych rok wcześniej (o 8,8% w kraju).

Mediana (wartość środkowa) przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w 2021 r. wyniosła 1825,75 zł i stanowiła 89,5% wartości przeciętnego dochodu rozporządzalnego.

W strukturze dochodu rozporządzalnego gospodarstw domowych dominującą rolę odgrywały dochody z pracy najemnej, czyli wynagrodzenia i pochodne. Z tego źródła pochodziło 57,2% dochodów ogółem (w kraju 53,0%). W skali roku odsetek ten zmniejszył się o 1,7 p. proc., a w kraju pozostał na tym samym poziomie. Drugim co do wielkości źródłem dochodów gospodarstw domowych były dochody ze świadczeń społecznych, w tym ze świadczenia wychowawczego „Rodzina 500+”. Udział tych dochodów wzrósł w ujęciu rocznym do poziomu 30,4% (w kraju nieznacznie spadł – o 0,7 p. proc. do 31,5%). Udział dochodu ze świadczenia wychowawczego „Rodzina 500+” w przeciętnym miesięcznym dochodzie rozporządzalnym na 1 osobę w gospodarstwach domowych stanowił 5,9% (w 2020 r. – 6,0%). W strukturze dochodu rozporządzalnego gospodarstw domowych 8,9% stanowiły dochody z pracy na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym, a 0,8% dochody z indywidualnego gospodarstwa rolnego.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki, takie jak: dary przekazane z gospodarstwa domowego, wydatki na cele społeczne, kaucje oraz odszkodowania płacone innym osobom i instytucjom stanowił dochód do dyspozycji. W 2021 r. przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji wyniósł 2010,48 zł i na przestrzeni roku wzrósł o 6,5% (w kraju o 7,5%).

Wybrane wskaźniki spójności społecznej w oparciu o wyniki Europejskiego Badania Warunków Życia Ludności (EU-SILC):

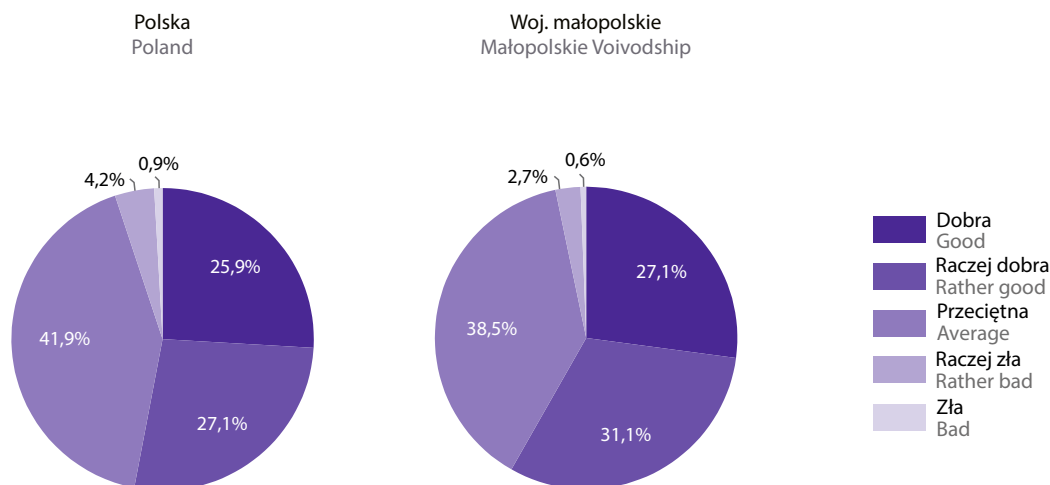
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych to odsetek osób z rocznym ekwiwalentnym dochodem do dyspozycji poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który wynosi 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji uwzględniający transfery społeczne.

Współczynnik Giniego to miara nierówności rozkładu dochodów; przybiera wartość między 0 a 1 (lub jeśli przemnożymy przez 100, między 0 a 100). Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy. Zatem, im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów i większe jest ich zróżnicowanie. W badaniu EU-SILC wskaźnik ten wyliczono dla rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego.

Według Europejskiego Badania Warunków Życia Ludności (EU-SILC), w którym zebrano informacje o sytuacji gospodarstw domowych w 2021 roku, wskaźnik zagrożenia ubóstwem w województwie po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych wyniósł 14,9% (13,7% w 2020 r.). W Polsce, podobnie jak w poprzednim roku, zagrożonych ubóstwem było 14,8% ludności.

Miarą nierówności rozkładu dochodów jest współczynnik Giniego. Według tej miary im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów, a tym samym większe nierówności osiąganych dochodów. Współczynnik Giniego dla przeciętnego ekwiwalentnego rocznego dochodu do dyspozycji wyniósł w badaniu z 2021 r. – 27,7% (27,5% w 2020 r.). W kraju wartość współczynnika wyniosła 26,8% (w 2020 r. – 27,2%).

Wykres 28. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2021 r.
 Chart 28. Subjective evaluation of the material situation of households in 2021

W 2021 r. subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych systematycznie poprawia się w większości grup społeczno-ekonomicznych. Wyjątek stanowią gospodarstwa domowe rolników, którzy w większości ocenili swą sytuację jako przeciętną (tj. 60,7% ogólnej liczby badanych w tej grupie).

Ponad połowa ogółu badanych gospodarstw domowych oceniła swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą (58,2%, rok wcześniej – 56,2%). Dla porównania, w kraju, oceniło tak swoją sytuację materialną 53,0% gospodarstw domowych. W przeciętnej sytuacji materialnej znajdowało się 38,5% (41,9% w kraju) badanych gospodarstw, co oznacza spadek w relacji do poprzedniego roku o 2,2 p. proc. Liczba gospodarstw domowych określających swoją sytuację materialną jako raczej złą wyniosła, podobnie jak rok wcześniej – 2,7% (4,2% w kraju), natomiast 0,6% (0,9% w kraju) gospodarstw oceniło tę sytuację jako złą.

Najlepiej swoją sytuację materialną postrzegali gospodarstwa domowe pracujących na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym. Wśród omawianych gospodarstw 78,0% określiło swoją sytuację jako dobrą i raczej dobrą, a tylko 1,2% gospodarstw oceniło ją jako raczej złą. Najgorzej oceniali swoją sytuację materialną gospodarstwa domowe rencistów – 22,9% określiło swoją sytuację materialną jako dobrą i raczej dobrą, a 17,5% jako złą i raczej złą.

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social assistance and family support

Systematycznie zmniejsza się liczba osób, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej, jak również liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. W porównaniu z rokiem poprzednim zmalała liczba świadczeniobiorców świadczeń rodzinnych, jak również kwota wydatków na te świadczenia.

W latach 2015–2021 zwiększała się liczba żłobków i klubów dziecięcych oraz liczba przebywających w nich dzieci.

Środowiskowa pomoc społeczna wraz ze stacjonarnymi formami pomocy społecznej tworzą System Pomocy Społecznej, który funkcjonuje w oparciu o ustawę o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268). Zgodnie z ustawą pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Środowiskową pomoc pieniężną stanowią między innymi różnego rodzaju zasiłki np.: stałe, okresowe, celowe, pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, pomoc dla cudzoziemców. Pomoc niepieniężna obejmuje m.in: posiłek, schronienie w placówkach dla bezdomnych, ubranie, sprawienie pogrzebu, usługi opiekuńcze, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej. Osoby potrzebujące mogły otrzymać pomoc zarówno w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej.

W 2021 r. kontynuowano program Karta Dużej Rodziny. Głównym celem programu jest zapewnienie posiadaczom karty bardziej korzystnego, od ogólnie obowiązującego, dostępu do towarów i usług oraz innych form aktywności. Zniżki mogą być oferowane przez instytucje publiczne lub partnerów handlowych. Kartę mogą otrzymać, niezależnie od otrzymanego dochodu, rodziny z co najmniej trójką dzieci: poniżej 18 lat, poniżej 25 roku życia w przypadku, gdy dzieci uczą się w szkole lub w szkole wyższej lub bez względu na wiek w przypadku, gdy dzieci posiadają orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności. W 2021 r. Kartę Dużej Rodziny posiadało 126,8 tys. rodzin z województwa, o 10,3% więcej niż rok wcześniej. Największy odsetek rodzin, posiadających KDR odnotowano w Krakowie – 11,8% ogólnej liczby rodzin w województwie, a najmniejszy w powiecie proszowskim – 1,1%.

W 2021 r. w województwie wobec 80,4 tys. osób podjęto decyzję o przyznaniu świadczeń społecznych (o 12,4% mniej niż rok wcześniej) bez względu na liczbę pobieranych świadczeń, ich rodzaj, formę oraz źródło finansowania. Stanowiły one 8,3% ogólnej liczby osób w kraju, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej. Systematycznie zmniejsza się liczba osób, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej, w porównaniu z 2015 r. liczba osób obniżyła się o 38,3%. W 2021 r. świadczenia w formie pieniężnej otrzymało na podstawie decyzji 80,3 tys. osób, w tym głównie zasiłki celowe – 44,6 tys. osób (55,6%). Świadczenia w formie niepieniężnej przyznano na podstawie decyzji dla 36,7 tys. osób, przede wszystkim w postaci codziennego posiłku dla 26,4 tys. osób.

W omawianym roku, na każde 10 tys. ludności przypadały 234 osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej (w 2020 r. – 267, w 2015 r. – 387), tj. o 22 osoby mniej niż średnio w kraju.

Tablica 16. Świadczenia pomocy społecznej
Table 16. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczb osób) Beneficiaries of social assistance benefits (total real number of persons)	130279	100469	91840	80447
Udzielone świadczenie w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	236611	279325	280489	292516
pomoc pieniężna financial assistance	162166	186359	197412	203658
pomoc niepieniężna non-financial assistance	74445	92966	83077	88858
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of social assistance benefits per 10 thousand population	387	295	267	234

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy – gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268).

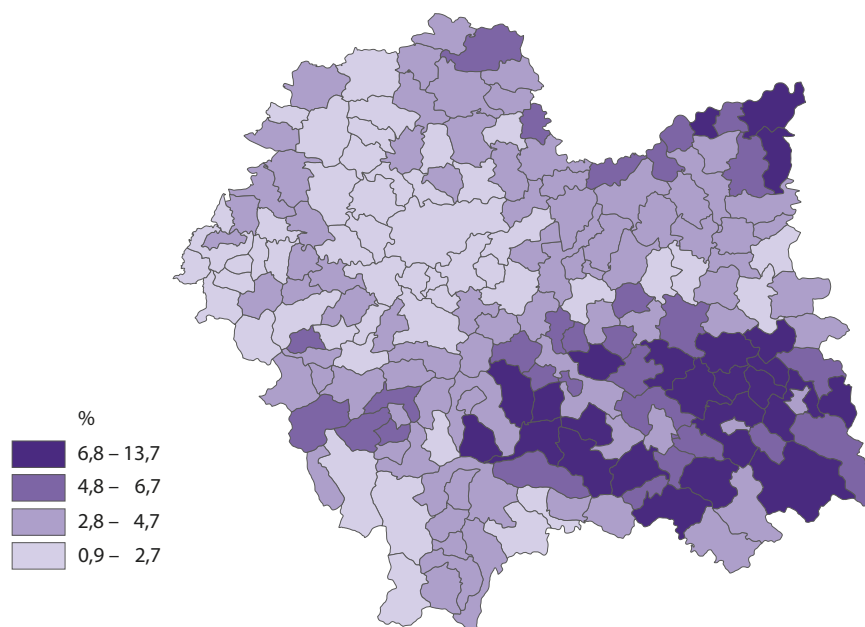
W 2021 r. z różnych form środowiskowej pomocy społecznej skorzystało 115,1 tys. beneficjentów, tj. mniej o 9,2% niż rok wcześniej i o 44,1% niż w 2015 r. Zbiorowość ta stanowiła 8,1% ogólnej liczby beneficjentów w Polsce. Beneficjenci otrzymali wsparcie w wysokości 292,5 mln zł, co stanowiło 8,5% ogółu środków wydatkowanych na tę pomoc w kraju. Z ogólnej kwoty świadczeń mieszkańcy województwa otrzymali 203,7 mln zł, tj. 69,6% w formie świadczeń pieniężnych, a 88,9 mln zł, tj. 30,4% w formie świadczeń niepieniężnych. Najwięcej środków – 84,0 mln zł, czyli 28,7% ogólnej kwoty, wypłacono jako zasiłki celowe. Na zasiłki stałe wydatkowano 69,9 mln zł, co stanowiło 23,9% ogólnej wartości świadczeń. Warunkiem przyznania tego świadczenia, poza kryterium dochodowym, jest niemożność podjęcia pracy (z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności). Trzecią pod względem wartości grupę świadczeń stanowiły zasiłki okresowe – 44,4 mln zł, tj. 15,2%.

Tablica 17. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej
Table 17. Beneficiaries of social assistance at domicile

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from social assistance at domicile	73855	60237	55975	52842
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	205906	140715	126768	115140
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of social assistance at domicile per 10 thousand population	611	413	369	336

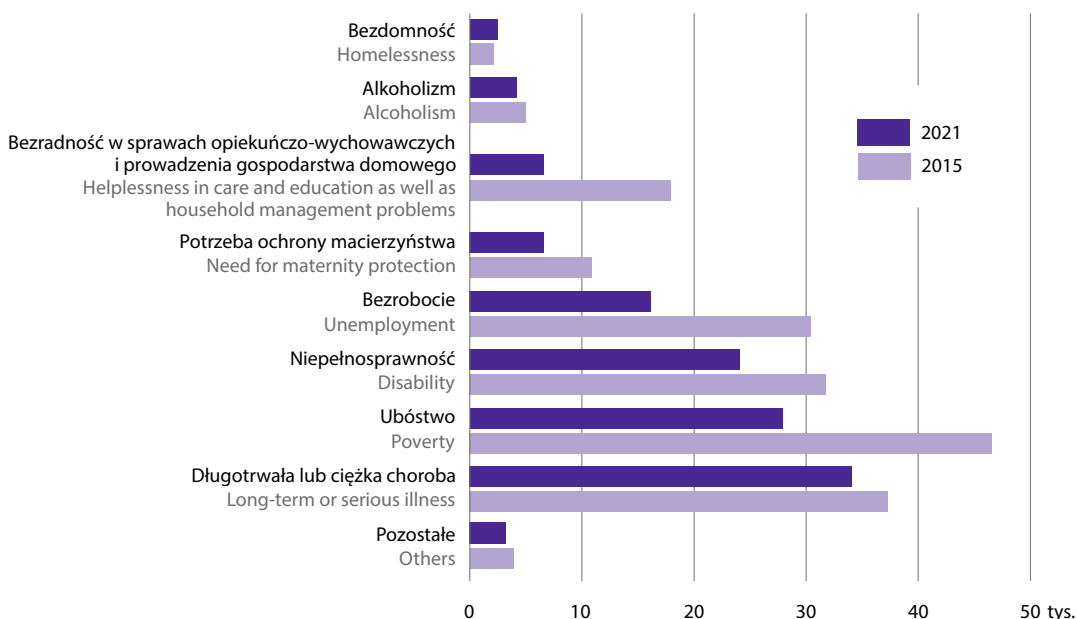
Udział beneficjentów w ogólnej liczbie ludności, określany jako zasięg korzystania z pomocy społecznej wynosił 3,4% wobec 3,7% w kraju. Co rok zmniejszał się zasięg korzystania z pomocy społecznej, w porównaniu z 2020 r. o 0,3 p. proc., a w relacji do 2015 r. o 2,7 p. proc. (w Polsce spadek o 0,5 p. proc. i o 3,4 p. proc.). W latach 2015–2021 udział beneficjentów w ludności województwa kształtował się na poziomie poniżej średniej krajowej.

Mapa 27. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2021 r.
Map 27. Scope of use of social assistance at domicile in 2021

W jednej rodzinie mogło wystąpić kilka przyczyn udzielenia pomocy środowiskowej. W 2021 r. w województwie małopolskim najczęstszymi powodami przyznania świadczenia była długotrwała lub ciężka choroba – 34,1 tys. rodzin (o 1,2 tys. rodzin mniej niż w roku poprzednim). Ubóstwo i niepełnosprawność były głównymi powodami przyznania świadczenia dla odpowiednio 27,9 tys. (o 1,2 tys. mniej niż w poprzednim roku) i 24,1 tys. rodzin (o 1,4 tys. mniej niż w 2020 r.). W ujęciu rocznym spadła liczba rodzin (o 0,9 tys.), które pobierały świadczenia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, jak również ze względu na potrzeby ochrony macierzyństwa (o 0,7 tys.). Czynniki te były głównym powodem pobierania świadczeń dla 6,6 tys. rodzin.

Wykres 29. Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc według przyczyn^a
Chart 29. Number of families with assigning help (based on the decisions) by reasons^a

a Na podstawie decyzji.
 a Based on the decisions.

System świadczeń rodzinnych jest systemem pomocowym państwa skierowanym głównie do rodzin o najniższych dochodach. Państwo udziela finansowej pomocy w wychowywaniu dzieci oraz wspomaga osoby starsze i niepełnosprawne w celu zaspokojenia potrzeb życiowych. Część świadczeń rodzinnych – zasiłek rodzinny, specjalny zasiłek opiekuńczy, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka, to świadczenia zależne od kryterium dochodowego. Te świadczenia są przyznawane na roczne okresy zasiłkowe. Podstawę prawną systemu świadczeń rodzinnych stanowi ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111).

Beneficjenci świadczeń rodzinnych to rodziny pobierające świadczenia na dzieci pozostające na utrzymaniu oraz osoby dorosłe pobierające świadczenia na siebie.

W 2021 r. ze świadczeń rodzinnych w województwie korzystało średnio miesięcznie 325,1 tys. świadczeniobiorców, czyli o 28,8 tys. mniej niż rok wcześniej. W ciągu roku wypłacono świadczenia na łączną kwotę 880,7 mln zł, tj. o 7,0 mln zł mniej niż w 2021 r. Wartość świadczeń wypłaconych w województwie stanowiła 8,0% ogólnej kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w Polsce.

W strukturze wydatków na świadczenia rodzinne w 2021 r., podobnie jak w poprzednich latach, dominowały wydatki na zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, czyli pomoc skierowana do rodzin z dziećmi. Na te świadczenia przeznaczono łącznie 326,5 mln zł, tj. 37,1% ogólnej kwoty wydatków na świadczenia rodzinne w województwie. Podobnie jak w poprzednich latach najwyższe kwoty świadczeń rodzinnych wypłacono w Krakowie (105,4 mln zł), natomiast najniższe w powiecie proszowskim (9,8 mln zł). Ponadto wypłacono świadczenia rodzicielskie na kwotę 60,2 mln zł (6,8% ogółu wypłaconych świadczeń) oraz w postaci jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w kwocie 18,9 mln zł (2,2% świadczeń rodzinnych). Świadczenia opiekuńcze, kierowane do osób niepełnosprawnych i ich opiekunów, wyniosły 471,6 mln zł i stanowiły 53,6% wartości świadczeń rodzinnych ogółem.

W kwietniu 2016 r. wprowadzono w ramach rządowego programu „Rodzina 500 plus” świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł miesięcznie na dziecko w wieku poniżej 18 lat. Do końca czerwca 2019 r. przysługiwało na drugie i kolejne dzieci (do ukończenia 18 roku życia), niezależnie od dochodu oraz na pierwsze lub jedyne dziecko, jeżeli dochód netto na osobę w rodzinie nie przekraczał 800 zł (lub 1200 zł w przypadku rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym). Od lipca 2019 r. nastąpiły zmiany w zasadach wypłacania świadczenia wychowawczego i zostały nim objęte wszystkie dzieci w wieku do 18 lat, niezależnie od wysokości uzyskiwanego dochodu na osobę w rodzinie.

Tablica 18. Świadczenie wychowawcze „RODZINA 500+”
Table 18. “FAMILY 500+” child-raising benefit

Wyszczególnienie Specification	2016	2019	2020	2021
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Child-raising benefit payments in thousand PLN	1615842	2941117	3795384	3789871
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze Monthly average number of children for whom families received a child-raising benefit	360198	<u>348238</u> ^a 556990	595549	599947

a Dane dotyczą okresu: w liczniku – od 1 stycznia do 30 czerwca, w mianowniku – od 1 lipca do 31 grudnia.

a Data concern the period: in the numerator – from 1 January to 30 June, in the denominator – from 1 July to 31 December.

Wartość wypłaconych w 2021 r. świadczeń wychowawczych wyniosła 3789,9 mln zł i była niższa o 0,1% w porównaniu z poprzednim rokiem. Kwota świadczeń wychowawczych wypłaconych w województwie stanowiła 9,5% świadczeń wypłaconych w kraju. Opis nie uwzględnia dodatku wychowawczego, wypłacanego na dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka. Średnio miesięcznie świadczenie wypłacano na 599,9 tys. dzieci. Najwyższą kwotę świadczeń wychowawczych, tj. 786,0 mln zł wypłacono w Krakowie na średnio miesięcznie 129,4 tys. dzieci. Natomiast najniższą kwotę 44,9 mln zł w powiecie proszowskim na średnio miesięcznie 7,4 tys. dzieci.

Tablica 19. Świadczenia na rzecz rodziny
Table 19. Benefits to the family

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	2020	2021
Dobry Start^a Good Start ^a				
kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	.	.	123154,5	122858,1
liczba dzieci (i osób uczących się), na które wypłacono świadczenie (w ciągu roku) number of children (and learners) for whom benefits have been paid (during a year)	.	.	410711	409466
Zasiłek rodzinny Family allowance				
kwota świadczeń ^b wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of family allowances ^b (during a year) in thousand PLN	447,3	418,2	366,3	326,5
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny children for whom the parents shall receive family allowances	219,8	205,7	176,9	156,6
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. share of children aged under 17 years for whom the parents shall receive family allowances in the total number of children in this age	31,6	29,5	24,9	22,0
Fundusz alimentacyjny Alimony fund				
kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	73533,0	67423,7	63565,2	61407,8
liczba wypłaconych świadczeń number of paid benefits	174203	157652	146815	141383
Ulga prorodzinna w zeznaniach podatkowych PIT Family tax relief in PIT tax returns				
kwota odliczeń od podatku z tytułu ulgi prorodzinnej w tys. zł amount of tax deductions for family tax relief in thousand PLN	509466,0	518358,2	510533,8	.
liczba dzieci ^c number of children ^c	600863	605423	611930	.

a W ramach programu „Dobry Start” dla każdego uczącego się dziecka, rozpoczynającego rok szkolny wypłacane jest jeden raz w roku świadczenie na wyprawkę szkolną. b Wraz z dodatkami. c Liczba dzieci podana została łącznie, tj. dzieci, na które dokonano odliczenia od podatku jak również dzieci, na które przysługiwał zwrot nieodliczonej kwoty ulgi na dzieci.

a As part of the “Good Start” program, for each learning child, at the beginning of the school year, a benefit for a school layette is paid once a year. b Including appendices. c The number of children was given in total, i.e. children for whom the child relief was deducted from tax as well as children who were entitled to the reimbursement of not deducted child relief.

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godzin dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1324, z późn. zm.). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godzin dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

W latach 2015–2021 znacząco poprawiła się sytuacja w województwie w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3. W końcu grudnia 2021 r. na terenie województwa działało 540 żłobków i klubów dziecięcych (o 5,3% więcej niż rok wcześniej i o 157,1% więcej w porównaniu z 2015 r.). Stanowią one 10,8% wszystkich placówek

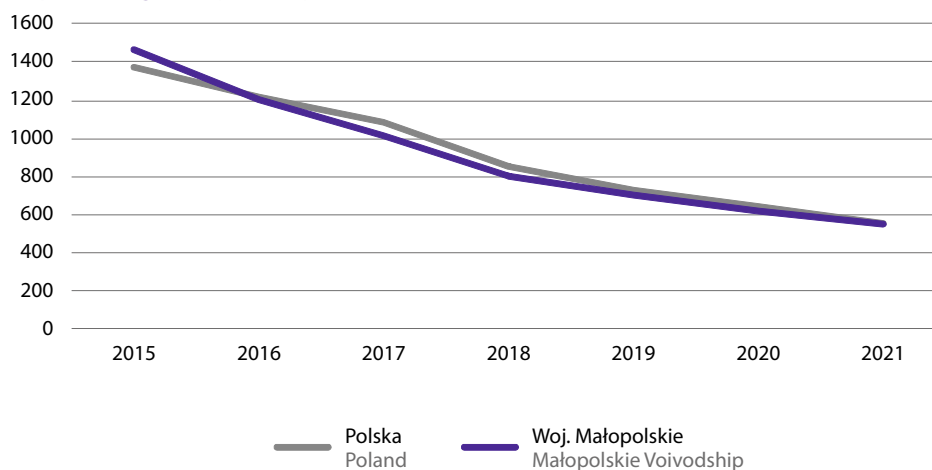
opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w Polsce. Wśród ogółu tego typu placówek największy odsetek stanowiły żłobki (84,8%). Łącznie placówki dysponowały 19,3 tys. miejsc, a w ciągu roku przebywało w nich 24,1 tys. dzieci, tj. o 1,5 tys. więcej niż w roku poprzednim. Koszty pobytu w placówkach dla 62,6% dzieci zostały częściowo lub całkowicie pokryte przez gminy.

Tablica 20. Żłobki i kluby dziecięce
Stan w dniu 31 grudnia
Table 20. Nurseries and children's clubs
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Żłobki Nurseries	171	399	433	458
w tym publiczne of which public	38	55	68	70
Kluby dziecięce Children's clubs	39	72	80	82
w tym publiczne of which public	3	8	14	14
Miejsca: Places:				
w żłobkach in nurseries	6412	14909	16456	17736
w klubach dziecięcych in children's clubs	687	1275	1458	1550
Dzieci przebywające (w ciągu roku): Children staying (during the year):				
w żłobkach in nurseries	9134	20013	20585	22006
w klubach dziecięcych in children's clubs	881	1851	2022	2109

W 2021 r. na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych przypadało 78 dzieci przebywających w tych placówkach (w Polsce 85), przed rokiem – 75 dzieci.

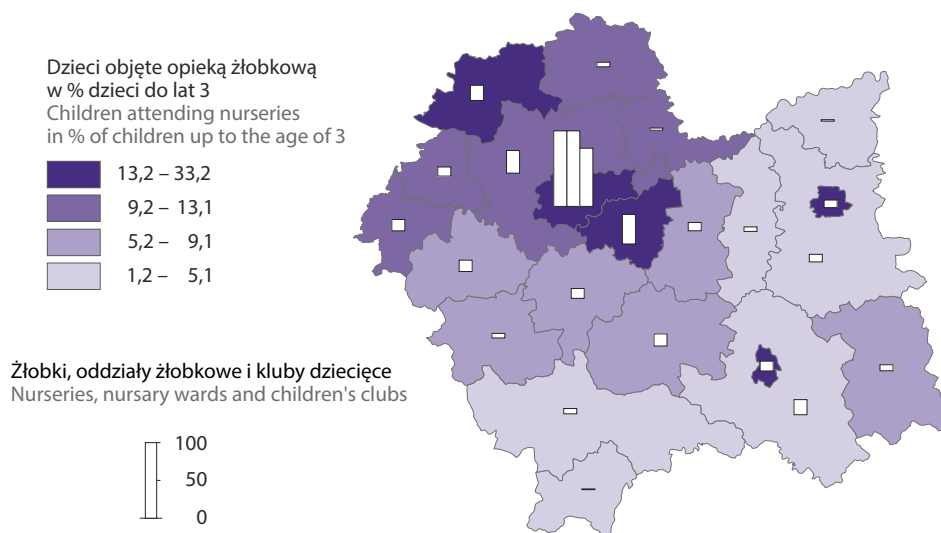
Wykres 30. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach^a i klubach dziecięcych
Chart 30. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries^a and children's clubs

^a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.
^a Including nursery sections.

Na 1 tys. dzieci w wieku do lat 3 przypadało 143 dzieci przebywających w żłobkach i klubach dziecięcych, w Polsce – 155. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w Krakowie (332), najniższą w powiecie tarnzańskim (12).

Mapa 28. Żłobki i kluby dziecięce w 2021 r.
Map 28. Nurseries and children's clubs in 2021

Warunki mieszkaniowe

Housing conditions

W porównaniu z poprzednim rokiem poprawiły się warunki mieszkaniowe w województwie. Wzrosła liczba mieszkań w zasobach mieszkaniowych, zwiększyła się ich przeciętna powierzchnia użytkowa oraz średnia liczba izb w mieszkaniu. Przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie i 1 izbę zmniejszyła się przy równoczesnym wzroście powierzchni użytkowej przypadającej na 1 osobę.

Według stanu na koniec 2021 r. zasoby mieszkaniowe w województwie obejmowały 1299,6 tys. mieszkań (więcej o 1,2% niż w 2020 r. i o 13,4% niż w 2015 r.) o łącznej powierzchni użytkowej 104506,0 tys. m² (wzrost odpowiednio o 1,5% i 16,9%). W mieszkaniach tych znajdowało się 5178,8 tys. izb (tj. więcej o 1,2% i 15,4%). W miastach znajdowało się 773,3 tys. mieszkań, tj. o 9,5 tys. (o 1,2%) więcej niż rok wcześniej. Na wsi przybyło 5,9 tys. mieszkań (wzrost o 1,1%). Na jedno mieszkanie przypadały średnio 3 osoby, a przeciętna powierzchnia jednego mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyniosła 80,4 m² (w kraju – 75,1 m²). Udział województwa małopolskiego w zasobach mieszkaniowych Polski wyniósł, podobnie jak rok wcześniej, 8,5% (w 2015 r. – 8,1%).

Pod względem powierzchni użytkowej i liczby izb, wyższy standard posiadały mieszkania na wsi. Przeciętna wielkość mieszkania na wsi wyniosła 103,3 m² i była większa o 38,5 m² niż mieszkania w mieście. Mieszkanie na wsi posiadało średnio 4,78 izby, podczas gdy w mieście było to 3,44 izby.

Mieszkania o liczbie izb mniejszej niż średnia w województwie (3,99 izby) znajdowały się w miastach na prawach powiatu: Krakowie (3,09), Tarnowie (3,60) i Nowym Sączu (3,93). Pozostałe powiaty osiągnęły wskaźnik wyższy od średniej wojewódzkiej, przy czym największy odnotowano w powiecie krakowskim (4,73).

Najmniejsze mieszkania pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej odnotowano w miastach na prawach powiatu: w Krakowie (57,7 m²), Tarnowie (64,4 m²) i Nowym Sączu (76,1 m²). Największą powierzchnię użytkową posiadały mieszkania w powiecie krakowskim (104,2 m²).

Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 21. Dwelling stocks^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020 ^b	2021 ^b
Mieszkania Dwellings	1145914	1220632	1284212	1299582
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1000 population	340	358	374	379
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,92	3,91	3,98	3,99
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	78,0	78,8	80,2	80,4
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,94	2,79	2,67	2,64

a Na podstawie bilansów. b Dane uwzględniają wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

a Based on balances. b The data take into account the results of the National Population and Housing Census 2021.

Badanie z zakresu gospodarki mieszkaniowej w części dotyczącej stanu zasobów mieszkaniowych, jak i wybranych informacji charakteryzujących warunki mieszkaniowe, zostało przygotowane na podstawie opracowania statystycznego **Bilans Zasobów Mieszkaniowych** za dany rok (według stanu na 31 grudnia).

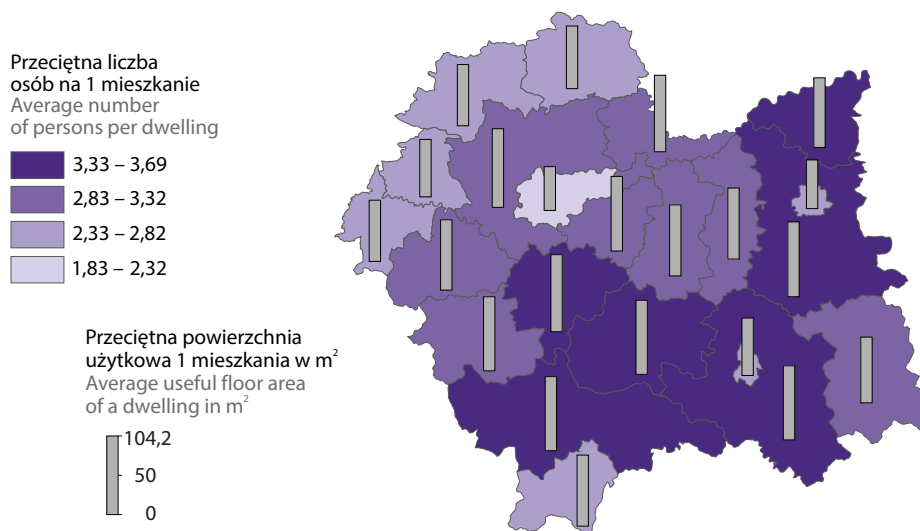
Zasoby mieszkaniowe – ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się lokali w obiektach zbiorowego zakwaterowania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej) z wyjątkiem znajdujących się tam mieszkań; pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

Mapa 29. Warunki mieszkaniowe ludności według powiatów w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 29. Housing conditions of population by powiats in 2021

As of 31 December

Uwaga. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej lub gazowej obliczono z wykorzystaniem danych pochodzących z NSP 2011.

Wodociągi to kompleks urządzeń wodociągowych służących do ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studni publicznych, urządzeń służących do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody.

Długość rozdzielczej sieci wodociągowej w końcu 2021 r. wyniosła 21939,1 km (wzrost w relacji do 2020 r. i 2015 r. odpowiednio o 278,5 km i 2152,0 km), co stanowiło 6,9% długości sieci wodociągowej w Polsce. Na terenach wiejskich sieć wodociągowa (16823,9 km) była ponad 3 razy dłuższa niż w miastach (5115,2 km). W relacji do 2015 r. długość sieci na obszarach wiejskich zwiększyła się o 1706,4 km, a w miastach o 445,6 km.

Duże dysproporcje w długości sieci wodociągowych obszarów wiejskich i miejskich uwarunkowane są m.in. różnicami w koncentracji ludności oraz gęstości zabudowy. Zagęszczenie sieci wodociągowej w województwie wyniosło 144,5 km/100 km² (w Polsce – 101,3 km/100 km²) i w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyło się o 1,8 km na 100 km² (w Polsce – o 1,1 km/100 km²). W miastach zagęszczenie sieci było znacznie wyższe niż na wsi (308,3 km/100 km² wobec 124,4 km/100 km²). W relacji do 2015 r. gęstość sieci w miastach wzrosła o 26,2 km/100 km², a na wsi – o 12,6 km/100 km².

Tablica 22. Wodociągi
Stan w dniu 31 grudnia
Table 22. Water supply system
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	19787,1	21292,3	21660,6	21939,1
Przylączy prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	458790	495881	508108	520823
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	90,3	95,7	98,1	96,8

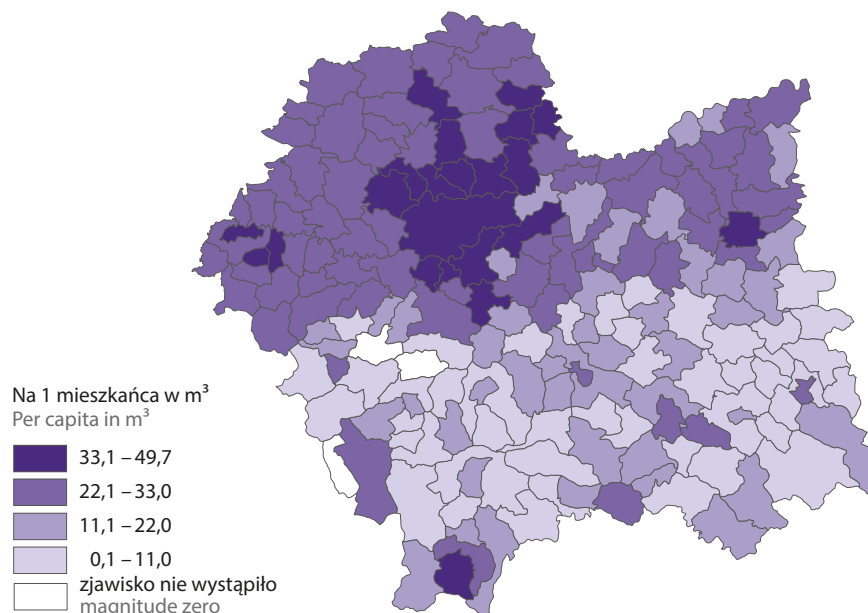
W 2021 r. z sieci wodociągowej korzystało 82,1% ogólnej liczby ludności, co w porównaniu z 2020 r. oznaczało wzrost o 0,2 p. proc., a w odniesieniu do 2015 r. o 1,4 p. proc. W kraju dostęp do wodociągu miało 92,4% ogółu ludności (wzrost odpowiednio o 0,2 p. proc. i 0,6 p. proc.).

W miastach wskaźnik ludności korzystającej z sieci wodociągowej w % ogółu ludności wyniósł 95,7%, tak jak przed rokiem i była to wartość wyższa od zanotowanej w 2015 r. o 0,5 p. proc. Na obszarach wiejskich z sieci wodociągowej korzystało 69,5% ogółu ludności (wzrost o 0,4 p. proc. w porównaniu z 2020 r. i o 2,5 p. proc. w relacji do 2015 r.).

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych wyniosło 96,8 hm³ i w porównaniu z 2020 r. zmniejszyło się o 1,3 hm³. W przeliczeniu na 1 mieszkańca zużycie wody wyniosło 28,2 m³, przy czym w miastach było to 37,0 m³, a na terenach wiejskich 20,1 m³. W Polsce przeciętne zużycie wody w gospodarstwie domowym *per capita* było o 5,5 m³ wyższe niż w województwie małopolskim, przy czym w miastach było o 1,7 m³ mniejsze, a na wsi o 11,1 m³ większe.

Największe średnie zużycie wody z wodociągów na 1 mieszkańca odnotowano w gminie Zakopane (49,7 m³), najmniej wody z wodociągów w omawianym okresie zużyli mieszkańcy gmin Łużna i Ochotnica Dolna (po 0,1 m³ na osobę). W 3 gminach nie było sieci wodociągowej.

Mapa 30. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2021 r.
Map 30. Consumption of water from water supply systems in households in 2021

Kanalizacja to kompleks urządzeń kanalizacyjnych służący do odprowadzania ścieków: sieć kanalizacyjna, wyloty urządzeń służących do wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków.

W 2021 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej wyniosła 17783,2 km i stanowiła 10,3% długości sieci krajowej. Długość sieci zwiększyła się o 422,0 km (o 2,4%) w porównaniu z 2020 r. i o 2732,8 km (o 18,2%) w stosunku do 2015 r. Równocześnie w badanym okresie liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania (364,6 tys. szt.) wzrosła o 3,6% w porównaniu z 2020 r. i o 26,0% w relacji do 2015 r. (w Polsce wzrost odpowiednio o 3,0% i o 20,1%).

Na obszarach wiejskich znajdowała się większa część sieci kanalizacyjnej województwa (68,3% ogólnej długości) oraz większość przyłączy (57,7%). W porównaniu z 2020 r. długość sieci na terenach wiejskich wzrosła o 339,9 km, a liczba przyłączy o 9223 szt. (w miastach wzrost odpowiednio o 82,1 km i o 3476 szt.).

Na 100 km² powierzchni województwa w 2021 r. przypadało 117,1 km sieci kanalizacyjnej (w Polsce – 55,5 km), co oznacza wzrost w relacji do poprzedniego roku o 2,8 km na 100 km² (w Polsce – o 1,3 km/100 km²). Zagęszczenie sieci kanalizacyjnej w miastach wyniosło 340,3 km na 100 km² (w kraju – 311,6 km), a na wsi – 89,7 km na 100 km² (w kraju – 35,7 km). W porównaniu z 2015 r. gęstość sieci w województwie zwiększyła się o 18,0 km/100 km², w miastach – o 31,0 km/100 km², a na wsi – o 16,3 km/100 km².

Tablica 23. Kanalizacja
Stan w dniu 31 grudnia
Table 23. Sewage system
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Sieć kanalizacyjna rozdzielcza ^a w km Sewage distribution system ^a in km	15050,4	16746,8	17361,2	17783,2
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	289292	337404	351883	364582
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	105,9	115,9	114,0	116,0
w tym oczyszczane of which treated	105,9	115,0	114,0	115,8

a Łącznie z kolektorami.
a Including collectors.

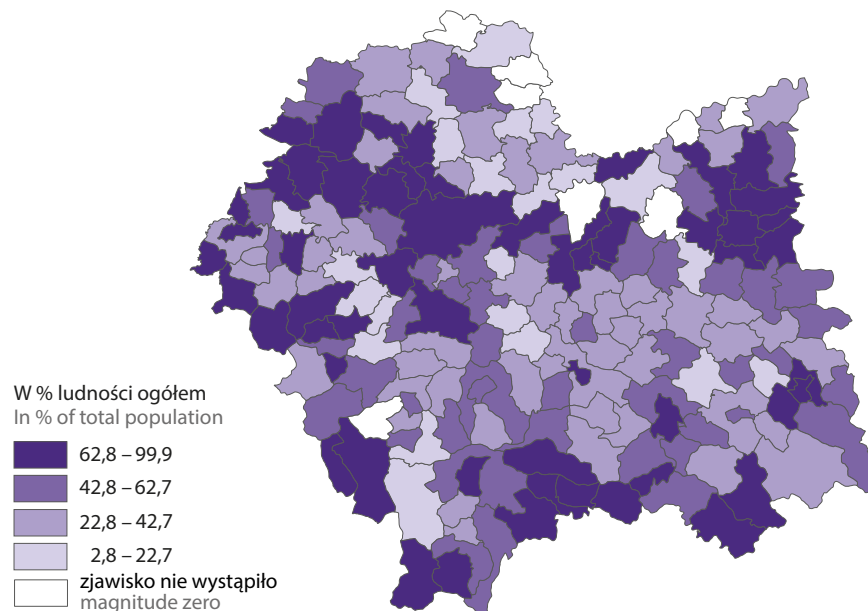
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej stanowiła 65,1% mieszkańców województwa (w Polsce – 71,9%). Wskaźnik ten wzrósł o 0,5 p. proc. w porównaniu z 2020 r. i o 3,7 p. proc. w stosunku do 2015 r. (w kraju wzrost odpowiednio o 0,4 p. proc. i 2,2 p. proc.).

W miastach odsetek ludności korzystającej z systemu odprowadzania ścieków był znacznie większy niż na terenach wiejskich – odpowiednio 89,1% i 43,0% (w kraju – 90,7% i 43,8%). W relacji do 2015 r. wskaźnik ten wzrósł w miastach o 1,3 p. proc., a na wsi o 6,4 p. proc.

Wśród gmin województwa największy udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej odnotowano w Mucharzu (99,9%), a najmniejszy w Biskupicach (2,8%). W 8 gminach sieć kanalizacyjna nie wystąpiła.

Mapa 31. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2021 r.

Map 31. Population connected to the sewage system in 2021

Sieć gazowa to system przewodów doprowadzających do odbiorców paliwa gazowe przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przesyłu i dystrybucji gazu. W systemie przewodów rozróżnia się:

- sieć przesyłową i rozdzielczą (na gaz wysokometanowy i zaazotowany) – przewody uliczne przeznaczone do doprowadzenia gazu do budynków lub innych obiektów za pośrednictwem przyłączy;
- przyłącza – system przewodów łączących sieć rozdzielczą z budynkami i innymi obiektami.

Długość sieci gazowej w 2021 r. wyniosła 25661,9 km i w porównaniu z 2020 r. zwiększyła się o 3,3%, a w stosunku do 2015 r. o 10,5% (w kraju odpowiednio wzrost o 2,2% i 13,5%). Liczba przyłączy gazowych wyniosła 507,1 tys. szt. i była większa o 4,1% niż w 2020 r.

Na obszarach wiejskich długość sieci gazowej stanowiła 74,3% całej sieci gazowej województwa, a liczba przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych – 64,3%. W odniesieniu do 2020 r. długość sieci na obszarach wiejskich wzrosła o 623,7 km (o 3,4%), a w miastach o 188,8 km (o 2,9%).

W ciągu 2021 r. zużyto 7126,0 GWh gazu sieciowego, czyli o 23,7% więcej niż rok wcześniej (w kraju o 18,2%) przy równoczesnym wzroście liczby odbiorców o 2,2% (w kraju o 2,5%). Wzrost zużycia gazu oraz liczby odbiorców wystąpił zarówno wśród mieszkańców wsi, jak i miast. Na obszarach wiejskich odpowiednio – o 47,0% (w kraju o 4,5%), a miejskich o 6,1% (w Polsce o 1,0%). W porównaniu z 2020 r. zużycie gazu sieciowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosło o 23,8% (na wsi wzrosło o 46,8%, a w miastach o 6,6%).

W 2021 r. gęstość sieci gazowej w przeliczeniu na 100 km² wyniosła 164,0 km i w odniesieniu do 2020 r. wzrosła o 10,2 km na 100 km² (w kraju wzrosła o 4,4 km/100 km²). W miastach zagęszczenie sieci wyniosło 387,3 km/100 km² i było znacznie większe niż na terenach wiejskich, gdzie wskaźnik ten osiągnął wartość 136,7 km/100 km².

Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 grudnia

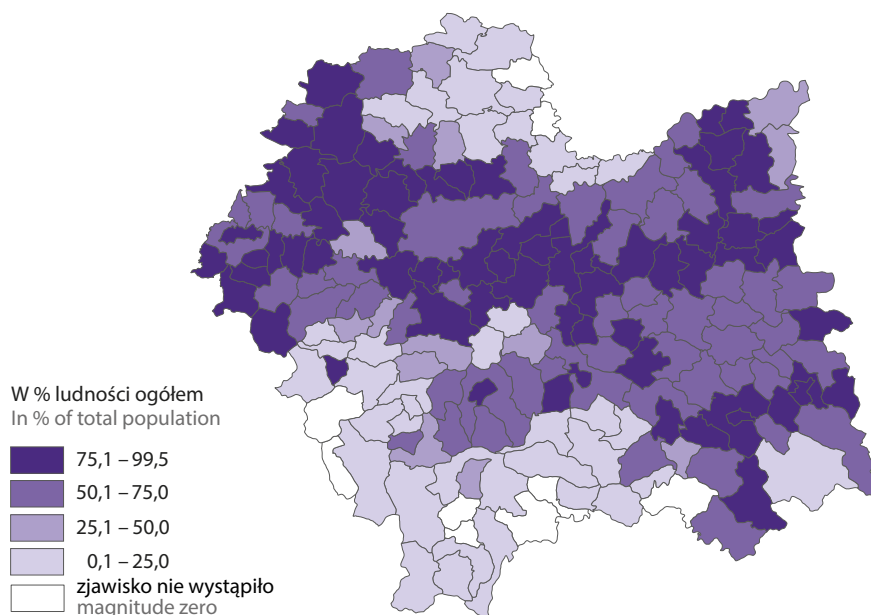
Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	23213,3	24474,6	24849,4	25661,9
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in units	434993	475591	486908	507064
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	713,3	791,8	825,6	843,6
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	4355,1	5429,5	5762,0	7126,0
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	1292,0	1594,6	1676,9	2076,8

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
a Including gas customers using collective gas-meters.

W 2021 r. z sieci gazowej korzystało 65,4% mieszkańców województwa (w kraju – 54,8%) wobec 64,8% w 2020 r. i 62,3% w 2015 r. Ze względu na większe zagęszczenie sieci gazowej w miastach, z gazu sieciowego korzystało 74,8% ludności miejskiej (w kraju – 72,3%) i 56,7% ludności zamieszkującej tereny wiejskie (w Polsce – 28,8%). W porównaniu z 2020 r. odnotowano wzrost odsetka osób korzystających z sieci na wsi o 1,5 p. proc., a w miastach spadek o 0,4 p. proc.

Najwyższy odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej wystąpił w gminie Zabierzów (99,5%), a najmniejszy w gminach: Kozłów, Rytro, Ochotnica Dolna, Koszyce, Budzów, Bystra Sidzina, Stryszawa oraz Bukowina Tatrzańska (po 0,1%). W 9 gminach województwa nie było sieci gazowej.

Mapa 32. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2021 r.**Map 32. Population connected to the gas supply system in 2021**

Ochrona zdrowia

Health care

W 2021 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła liczba personelu medycznego, zmniejszyła się jedynie liczba farmaceutów. Zwiększyła się liczba podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, a także liczba udzielonych w nich porad. Liczba szpitali ogólnych wzrosła, a wykorzystanie łóżek wyniosło 66,4%. Częściej niż rok wcześniej na miejsce zdarzenia wyjeżdżały zespoły ratownictwa medycznego, udzieliły one pomocy medycznej większej liczbie osób.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

W końcu 2021 r. w województwie działało 2160 podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (w Polsce – 25,7 tys.) realizujących świadczenia finansowane ze środków publicznych w przychodniach i praktykach lekarskich. W analizowanym roku w województwie funkcjonowały 2034 przychodnie (w kraju 22,0 tys.) oraz 126 praktyk lekarskich (w kraju 3,8 tys.). W porównaniu z 2020 r. liczba przychodni zwiększyła się o 3,5% (w kraju – o 2,2%), natomiast liczba praktyk lekarskich spadła o 3,1% (w Polsce – o 7,3%). W relacji do 2015 r. liczba przychodni zwiększyła się o 11,9%, natomiast praktyk lekarskich zmniejszyła się o 33,3% (w kraju odnotowano odpowiednio wzrost o 7,6% oraz spadek o 32,4%).

Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej

Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Health care facilities

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Przychodnie Out-patient departments	1817	1924	1966	2034
Praktyki lekarzy i lekarzy dentystów ^a Medical and dental practices ^a	189	141	130	126
Porady udzielone ^{bc} w tys. Consultations provided ^{bc} in thousands				
lekarskie ^d medical ^d	24684,5	26048,2	23393,0	25450,0
stomatologiczne dental	3422,9	3522,6	2870,4	3385,0
Szpitale ogólne General hospitals	81	73	72	73
Łóżka w szpitalach ogólnych Beds in general hospitals	14861	13750	13540	13819
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	44,1	40,3	39,4	40,3
wykorzystanie łóżek w % usage of beds in %	69,9	72,9	59,6	66,4
Przeciętny pobyt chorego w dniach Average patient stay in days	5,9	5,8	5,8	6,0

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. c W ciągu roku. d Łącznie z poradami z izb przyjęć udzielanymi pacjentom niehospitalizowanym.

a Data concern practices that have signed a contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients. c During the year. d Including consultations provided to non-hospitalised patients in admission rooms.

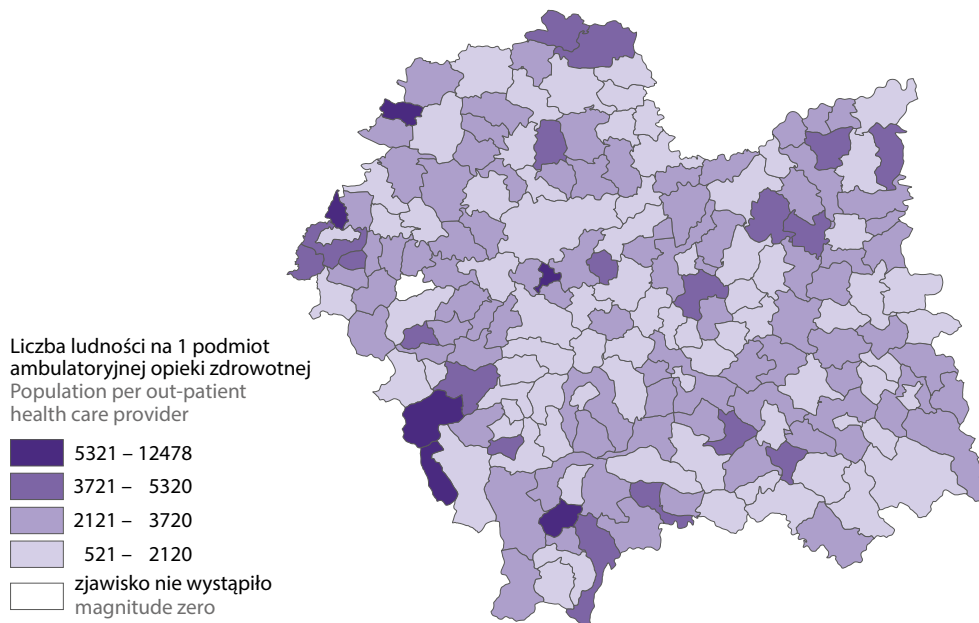
Według stanu w końcu 2021 r. w województwie małopolskim na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadało 1588 osób (1638 w 2020 r. i 1681 w 2015 r.). W kraju wskaźnik ten wahał się od 1481 w 2015 r. do 1474 w 2021 r.

W 2021 r. udzielono 28835,0 tys. porad, o 9,8% więcej niż w 2020 r. i o 2,6% niż w 2015 r. Spośród porad lekarskich 43,3% stanowiły porady w opiece specjalistycznej (42,5% rok wcześniej i 44,1% w 2015 r.).

Liczba udzielonych porad ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa, podobnie jak w kraju, wyniosła 8,4 (w 2020 r. – 7,6, a w 2015 r. – 8,3).

Mapa 33. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2021 r.

Map 33. Out-patient health care in 2021

Od 2019 r. dane dotyczące **lekarzy, lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych** opracowywane są w oparciu o źródła administracyjne, w tym rejestry:

- posiadających prawo wykonywania zawodu (lekarzy i lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych),
- płatników składek ZUS,
- podmiotów wykonujących działalność leczniczą,
- praktyk lekarskich,
- praktyk pielęgniarek i położnych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, bez względu na główne miejsce pracy. W związku z przejściem na nowe źródło dane nie są porównywalne z danymi opublikowanymi w poprzednich edycjach Raportu, opartymi o metodę sprawozdawczości.

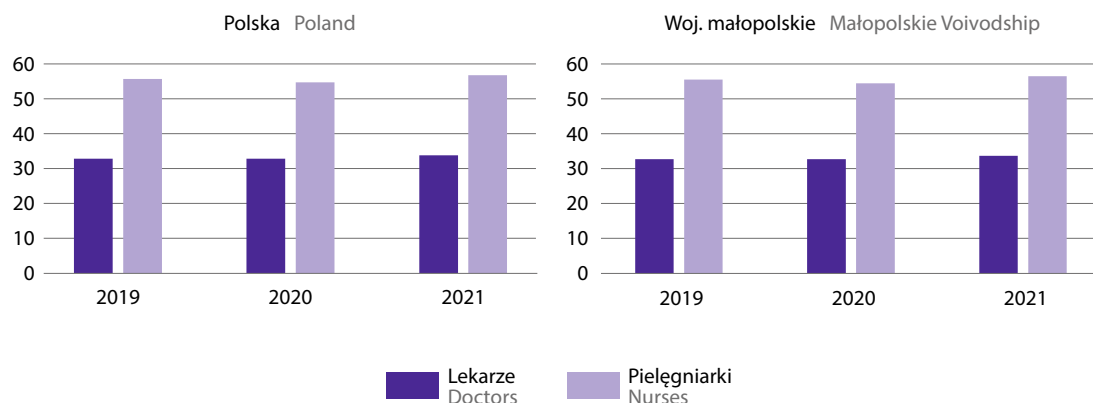
Jednym z wielu czynników decydujących o warunkach życia ludności jest poziom zaspokojenia potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, który przekłada się na długość życia i stan zdrowia mieszkańców. Podstawowym zadaniem sprawnie działającego systemu ochrony zdrowia jest zapewnienie dostępu do kadry medycznej, a także dbanie o jakość oferowanych usług. W województwie małopolskim w 2021 r. opiekę nad pacjentami sprawowało 11,8 tys. lekarzy (w tym 7,9 tys. lekarzy specjalistów), 3,2 tys. lekarzy dentystów, 19,5 tys. pielęgniarek, 2,6 tys. położnych, 3,9 tys. fizjoterapeutów, 2,5 tys. farmaceutów i 1,2 tys. diagnostów laboratoryjnych. Zarówno w odniesieniu do poprzedniego roku, jak i do 2019 r. w wyżej wymienionych zawodach medycznych odnotowano wzrost liczby pracowników, przy czym największy w grupie fizjoterapeutów (odpowiednio o 12,0% i o 52,8%), zmniejszyła się jedynie liczba farmaceutów (odpowiednio o 0,9% i o 3,1%).

Ważnym czynnikiem jest także rozmieszczenie przestrzenne kadry pracującej bezpośrednio z pacjentem. W końcu 2021 r. w województwie, podobnie jak w kraju, na 10 tys. mieszkańców przypadało przeciętnie 34 lekarzy i 57 pielęgniarek.

Wykres 31. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 31. Doctors and nurses per 10 thousand population
As of 31 December

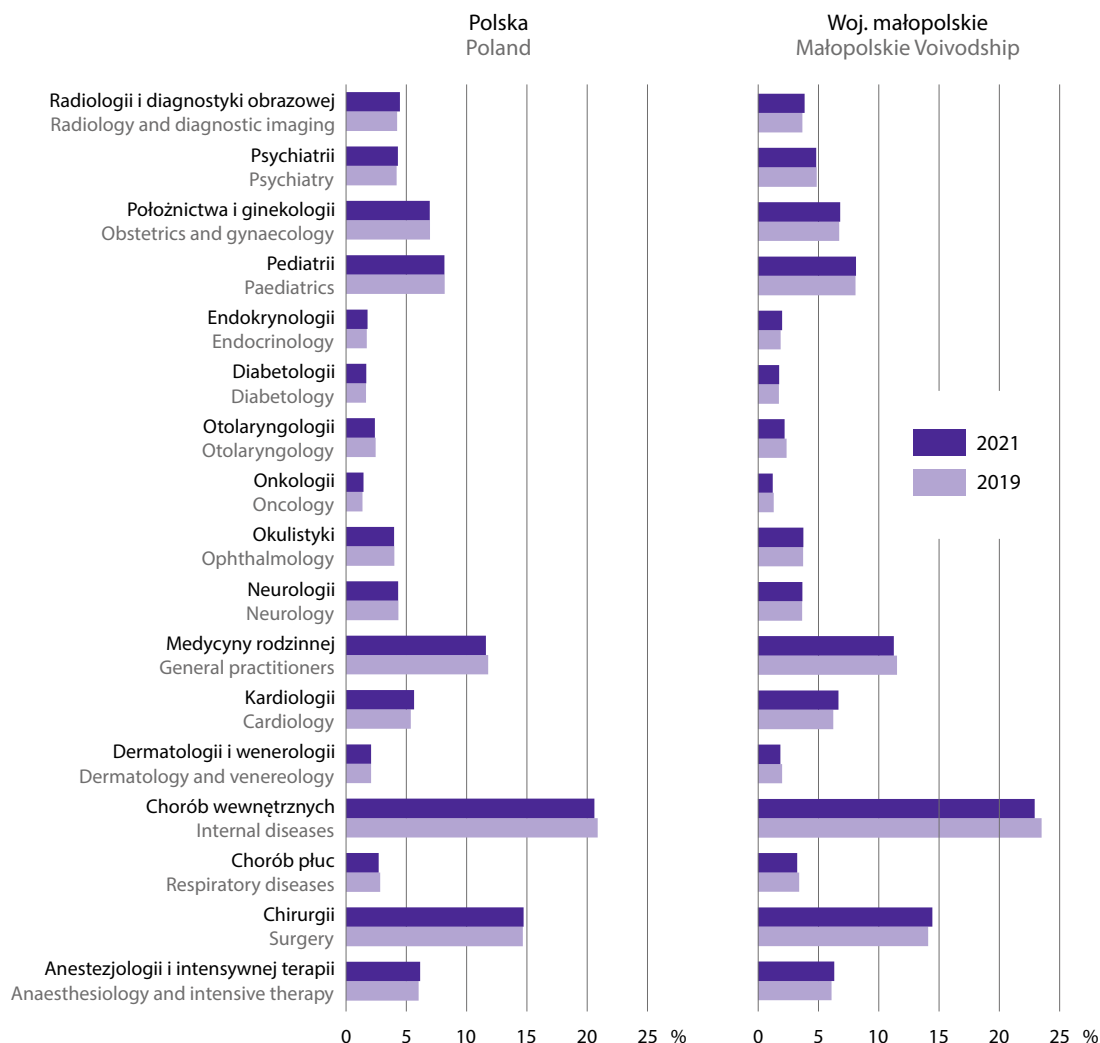

O poziomie kwalifikacji lekarzy świadczy odsetek lekarzy specjalistów. Na koniec 2021 r. ich udział w ogólnej liczbie lekarzy wyniósł 66,7% (w kraju – 67,2%). Najwięcej lekarzy posiadało specjalizację z zakresu chorób wewnętrznych (23,0%).

Wykres 32. Udział lekarzy wybranych specjalizacji w ogólnej liczbie lekarzy specjalistów

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 32. Share of doctors of selected specialisations in the total number of medical specialists
As of 31 December

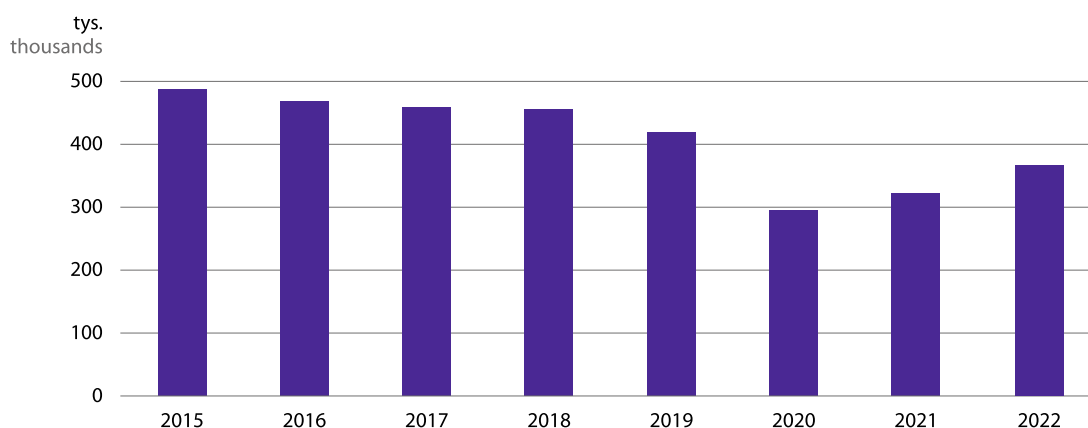
Na koniec 2021 r. w województwie małopolskim funkcjonowały 73 stacjonarne szpitale ogólne, tj. o 1 więcej niż w 2020 r. i o 8 mniej niż w 2015 r. W placówkach tych do dyspozycji pacjentów było 13,8 tys. łóżek (wzrost o 2,1% w stosunku do 2020 r. oraz spadek o 7,0% w porównaniu z 2015 r.). Na 10 tys. mieszkańców przypadało 40 łóżek (średnio 248 osób na 1 łóżko), podczas gdy w Polsce wskaźnik ten wyniósł 44 (225 osób na 1 łóżko). Przeciętne wykorzystanie łóżka w ciągu roku wyniosło 66,4% (w kraju – 61,3%) i było większe o 6,8 p. proc. niż w 2020 r. i o 3,5 p. proc. mniejsze niż w 2015 r. Liczba hospitalizowanych wyniosła 521,8 tys. osób, tj. o 11,7% więcej niż rok wcześniej. Przeciętny pobyt chorego na oddziałach szpitalnych trwał 6 dni (w kraju – 5). Wzrosło średnie wykorzystanie łóżka w szpitalach ogólnych z 218 dni w 2020 r. do 242 dni w 2021 r. (w Polsce – z 201 do 224).

W województwie małopolskim stosunkowo dobrze rozwinięte jest leczenie uzdrowiskowe. W końcu 2021 r. funkcjonowały 43 zakłady leczenia uzdrowiskowego (w kraju – 258). W ciągu roku leczeniem uzdrowiskowym objęto 70,5 tys. osób (o 40,9% więcej niż w 2020 r.), z których 90,5% skorzystało z usług oferowanych przez 38 szpitali i sanatoriów w systemie stacjonarnym. Szpitale i sanatoria uzdrowiskowe w województwie stanowiły 16,7% wszystkich tego typu zakładów działających w kraju. W placówkach tych 1 łóżko wykorzystywane było średnio przez 191 dni (119 dni w 2020 r.), w kraju – 186 dni. Średni czas pobytu kuracjusza w opiece stacjonarnej wyniósł 17 dni (w kraju – 16 dni).

Według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r. pomoc medyczną w nagłych wypadkach świadczyło 135 zespołów ratownictwa medycznego (o 1 więcej niż w 2021 r. i o 12 niż w 2015 r.), w tym 114 zespołów podstawowych i 21 specjalistycznych. W ramach systemu działał 1 lotniczy zespół ratownictwa medycznego oraz 21 szpitalnych oddziałów ratunkowych (SOR). Pomoc doraźną świadczyło również 5 izb przyjęć.

Wykres 33. Świadczenia udzielone w trybie ambulatoryjnym w szpitalnych oddziałach ratunkowych i izbach przyjęć

Chart 33. Out-patient health services provided in hospital emergency wards and admission rooms

W 2022 r. w województwie małopolskim odnotowano 245,3 tys. wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia (tj. 8,0% ogólnej liczby wyjazdów w kraju). W porównaniu z 2021 r. liczba wyjazdów zwiększyła się o 4,7%, a w kraju o 0,4%. Liczba osób, którym udzielono świadczenia zdrowotnego na miejscu zdarzenia na 1 tys. ludności wyniosła – 71,8 (w 2021 r. – 68,5). Na 100 tys. osób zamieszkujących województwo małopolskie przypadały 4 zespoły ratownictwa medycznego (bez uwzględnienia zespołu lotniczego).

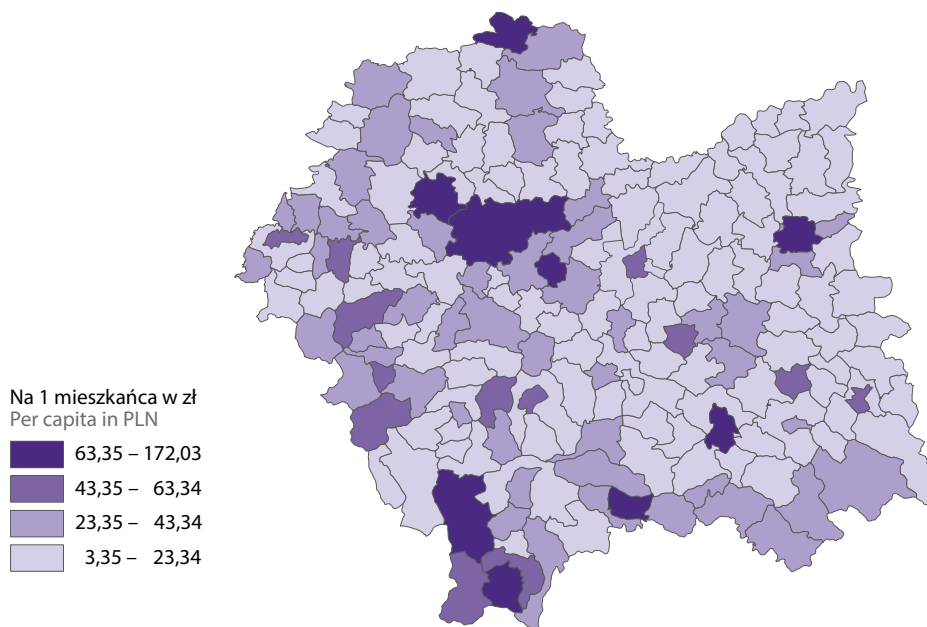
Świadczenia medyczne w trybie ambulatoryjnym w placówkach działających w ramach Systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne otrzymało 367,0 tys. osób. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba świadczeń medycznych zwiększyła się o 16,0%. Szpitalne oddziały ratunkowe świadczyły również pomoc stacjonarną, w ramach której objęto leczeniem 225,1 tys. osób, tj. o 10,4% więcej.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na ochronę zdrowia w 2021 r. wyniosły łącznie 479,7 mln zł, co oznacza spadek o 3,9% w relacji do poprzedniego roku. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki na ochronę zdrowia jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 139,80 zł (w 2020 r. – 145,24 zł). W strukturze jednostek administracyjnych, jako płatników ochrony zdrowia, 224,2 mln zł stanowiły wydatki województwa, 111,6 mln zł wydatki miast na prawach powiatu, 77,2 mln zł wydatki powiatów, a 66,7 mln zł wydatki gmin. W porównaniu z 2020 r. wydatki publiczne na ochronę zdrowia zwiększyły się w gminach (o 44,8%), powiatach (o 31,9%) oraz w miastach na prawach powiatu (o 6,3%), natomiast w województwie były mniejsze (o 22,5%).

Wydatki na ochronę zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca różniły się znacznie w przypadku poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Z budżetu województwa przeznaczono na ochronę zdrowia 65,34 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w 2020 r. – 84,23 zł). W budżetach powiatów najwyższe wydatki na osobę w 2021 r. odnotowano w powiecie proszowickim (69,96 zł), natomiast najmniej wydano w powiecie tarnowskim (0,95 zł). Z budżetów miast na prawach powiatu na ochronę zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca najczęściej przeznaczono w Krakowie (116,70 zł), a najmniej w Nowym Sączu (78,13 zł). W przypadku budżetów gmin najwyższe wydatki na osobę odnotowano w gminie Krościenko nad Dunajcem (172,03 zł), najmniej wydatkowano w gminie wiejskiej Bochnia (3,35 zł).

Według rozdziałów klasyfikacji budżetowej gminy 74,4% wydatków na ochronę zdrowia przeznaczyły na finansowanie przeciwdziałania alkoholizmowi. Powiaty w największym stopniu przeznaczyły swoje środki na szpitale ogólne – 30,4% wydatków na ochronę zdrowia. Spośród jednostek terytorialnych, miasta na prawach powiatu dysponowały największym budżetem i przeznaczyły go głównie na 3 rozdziały budżetowe: szpitale ogólne (35,9%), przeciwdziałanie alkoholizmowi (24,9%) oraz na zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze (3,0%).

Mapa 34. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2021 r.
Map 34. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2021

Kultura Culture

W relacji do poprzedniego roku spadła liczba bibliotek publicznych i punktów bibliotecznych. Odnotowano również spadek liczby czytelników, wzrosła natomiast liczba zrealizowanych przez nich wypożyczeń.

W 2022 r. zwiększyła się liczba osób zwiedzających galerie i salony sztuki, które zorganizowały więcej wystaw w kraju i zagranicą. W 2022 r. odnotowano wzrost liczby zwiedzających muzea, widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych, jak również w kinach stałych.

Na terenie województwa działają instytucje kultury oraz inne podmioty, które prowadzą wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Bogactwo ofert skierowanych do odbiorców w różnym wieku i o rozmaitych upodobaniach umożliwia aktywne uczestnictwo w życiu społeczno-kulturalnym.

W końcu 2022 r. działalność prowadziło 107 (105 w 2021 r.) muzeów (łącznie z oddziałami), tj. 11,1% wszystkich muzeów w kraju. Wśród muzeów najwięcej było historycznych – 50 (46,7% ogólnej liczby muzeów w województwie), a następnie muzeów sztuki – 20 (18,7%) i etnograficznych i antropologicznych – 14 (13,1%). W ciągu roku muzea odwiedziło 8,7 mln osób, czyli o 66,3% więcej niż w 2021 r. W przeliczeniu na 1 tys. ludności odnotowano 2550 zwiedzających muzea i oddziały muzealne, dla Polski wskaźnik ten wyniósł 970 osób. Łączna liczba zbiorów muzealnych, według stanu na koniec 2022 r. wyniosła 3,4 mln szt., co stanowiło 16,2% zbiorów krajowych. W 2022 r. muzea i oddziały muzealne zorganizowały 364 wystawy stałe (354 w 2021 r.) oraz 518 wystaw czasowych (364 rok wcześniej). Ponadto zorganizowały również 22 wystawy za granicą, które odwiedziło 310,4 tys. osób. Oprócz działalności muzealnej, muzea i oddziały muzealne zajmowały się również organizacją wydarzeń edukacyjnych i kulturalnych, których liczba w ciągu 2022 r. wyniosła 21,6 tys. (o 6,7 tys. więcej niż w roku poprzednim). Odkryto się, m.in. 16,3 tys. lekcji muzealnych i warsztatów, 3,5 tys. odczytów, prelekcji i spotkań o 0,5 tys. imprez plenerowych. Dla porównania, w 2021 r. odbyło się odpowiednio 6,9 tys., 2,0 tys. i 0,4 tys. wyżej wymienionych wydarzeń. Obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych z udogodnieniami wewnątrz budynku stanowiły 11,5% wszystkich tego typu obiektów w kraju, a z ułatwieniem w postaci wejścia do budynku – 11,2%.

Na koniec 2022 r. działalność wystawienniczą (podobnie jak przed rokiem) prowadziło 58 galerii i salonów sztuki (tj. 18,7% wszystkich galerii i salonów sztuki w kraju), z których 69,0% (40) zlokalizowanych było w Krakowie. W porównaniu z 2015 r. liczba galerii i salonów sztuki zmniejszyła się w województwie o 7 (tj. 12,1%), a w kraju o 21 (tj. 6,3%). Podobnie jak przed rokiem, do sektora publicznego należało 30 galerii i salonów sztuki (w tym 10 do samorządu gminnego), a do sektora prywatnego – pozostałe 28, z których 16 było własnością osób fizycznych. W kraju, w relacji do roku poprzedniego, liczba galerii i salonów sztuki z sektora publicznego pozostała na tym samym poziomie, a zmniejszyła się (o 3) liczba galerii i salonów sztuki należących do sektora prywatnego.

Omawiane instytucje zorganizowały w Polsce i zagranicą łącznie 557 wystaw (408 w 2021 r.). W kraju również zaznaczył się wzrost zorganizowanych wystaw (o 524). W województwie wystawy odwiedziło 876,7 tys. (o 15,4% więcej niż w poprzednim roku), w tym 540,1 tys. wystawy plenerowe (o 10,3% mniej niż w 2021 r.). Przeciętnie 1 galerię i salon sztuki odwiedziło 15,1 tys. osób (13,1 tys. w 2021 r.), a 1 wystawę – 1,6 tys. zwiedzających (1,9 tys. w roku poprzednim). Dla porównania w kraju 1 galerię i salon sztuki odwiedziło 9,6 tys. osób, a 1 wystawę 0,8 tys. Z obiektów przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (51,7% ogółu obiektów), ułatwienia w postaci wejścia do budynku posiadało 29 obiektów (50,0%), a ułatwienia w postaci udogodnień wewnątrz budynku – 25 obiektów (tj. 43,1%).

Według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r. działalność sceniczną prowadziły 22 instytucje posiadające własny zespół artystyczny – 13 teatrów dramatycznych, 3 teatry muzyczne, 2 lalkowe, 3 orkiestry oraz 1 filharmonia. W omawianym okresie, teatry i instytucje muzyczne wystawiły 5,8 tys. przedstawień i koncertów, w których uczestniczyło 972,9 tys. widzów i słuchaczy (więcej niż w 2021 r., odpowiednio o 69,4% i 101,1%). Dla porównania, w 2021 r. w województwie działały 24 instytucje prowadzące działalność sceniczną, a w 2015 r. – 18.

W teatrach i instytucjach muzycznych na 1 tys. ludności w 2022 r. przypadało 284 widzów i słuchaczy (o 143 osoby więcej niż w 2021 r.). W przeliczeniu na 1 przedstawienie i/lub koncert w omawianych instytucjach przypadało 167 widzów i słuchaczy (o 27 więcej niż w poprzednim roku). Przeciętnie 1 podmiot zorganizował 266 przedstawień i koncertów (o 122 więcej niż w 2021 r.).

Teatry wystawiły 4,5 tys. spektakli (tj. 48,0% więcej niż w 2021 r.), w których udział wzięło 728,6 tys. widzów i słuchaczy (tj. 82,8% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim). Filharmonie, orkiestry i chóry zorganizowały łącznie 1,3 tys. koncertów (0,4 tys. w poprzednim roku), w których udział wzięło 244,4 tys. osób (85,3 tys. osób w 2021 r.).

Od wielu lat zarówno w kraju, jak i w województwie obserwuje się spadek liczby bibliotek publicznych. W końcu 2021 r. w województwie małopolskim działało 737 bibliotek publicznych i punktów bibliotecznych (o 5 mniej w porównaniu z końcem 2020 r. i 33 mniej w porównaniu z 2015 r.). W omawianym okresie liczba działających bibliotek (708), jak i punktów bibliotecznych (29) uległa zmniejszeniu (odpowiednio o 1 i 4 placówki). W ciągu roku 544,8 tys. czytelników bibliotek publicznych (o 1,1 tys. mniej niż rok wcześniej i o 119,9 tys. mniej niż w 2015 r.) wypożyczyło na zewnątrz 8,5 mln woluminów księgozbioru. W porównaniu w rokiem poprzednim, liczba wypożyczeń wzrosła się o 1,5 mln, a w relacji do 2015 r. była o 1,5 mln mniejsza.

Sukcesywnie wzrasta również liczba osób przypadających na 1 placówkę biblioteczną. W 2021 r. na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi) przypadało 4,7 tys. osób (4,4 tys. w kraju), a w 2015 r. 4,4 tys. osób. W przeliczeniu na 1 tys. ludności liczba czytelników w bibliotekach publicznych wyniosła, podobnie jak przed rokiem – 159 osób (197 w 2015 r.), dla porównania wskaźnik ten w Polsce wyniósł 127 czytelników (162 w 2015 r.).

Wskaźnik wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika w województwie wzrósł w porównaniu do 2020 r. (o 2,9 wol.) i wyniósł 15,7 woluminów (15,0 wol. w 2015 r.). Na 1 bibliotekę przypadało średnio 769 czytelników (917 w 2015 r.). W miastach liczba czytelników na 1 bibliotekę jest znacznie wyższa niż na wsi, a w 2021 r., podobnie jak rok wcześniej, liczba czytelników w miastach była sześciokrotnie wyższa niż na wsi. Na koniec 2021 r. w zbiorach bibliotek publicznych znajdowało się 11,2 mln woluminów, tj. 9,0% księgozbioru krajowego. W relacji do 2015 r. zbiory biblioteczne powiększyły się o 199,0 tys. woluminów. Dzięki komputeryzacji liczba bibliotek oferujących katalog on-line stale rośnie. W 2021 r. 652 biblioteki udostępniały swoje zasoby w formie elektronicznej (o 28 więcej niż w roku poprzednim r. i o 150 więcej niż w 2015 r.).

Poza świadczeniem usług bibliotecznych, biblioteki organizowały także różnego rodzaju imprezy kulturalno-oświatowe. W ciągu roku biblioteki publiczne i placówki biblioteczno-informacyjne zorganizowały dla użytkowników 7,5 tys. imprez stacjonarnych, w których wzięło udział 228,5 tys. osób.

W województwie według stanu na koniec 2022 r. działalność prowadziło 46 kin stałych (podobnie jak w roku poprzednim i o 1 więcej niż 2015 r.), które stanowiły 8,6% ogólnej liczby kin stałych w kraju. W ciągu roku zorganizowano w nich 173,2 tys. seansów filmowych (o 54,2% więcej niż w 2021 r.), które obejrzało 3,8 mln widzów (tj. o 54,8% więcej niż w roku poprzednim). Na jeden seans filmowy, podobnie jak przed rokiem, przypadały średnio 22 osoby. Przeciętna liczba ludności przypadająca na 1 miejsce w kinie stałym wyniosła 149 (127 w kraju), natomiast liczba widzów w przeliczeniu na 1 tys. ludności – 1098 osób (1097 w kraju).

W 2022 r., podobnie jak w roku poprzednim, w województwie zlokalizowane były 4 multiplexy, które posiadały w sumie 52 sale projekcyjne. Zorganizowano w nich łącznie 90,3 tys. seansów filmowych, tj. 52,1% ogólnej liczby seansów, w których uczestniczyło 2,2 mln widzów (58,3% ogólnej liczby widzów). Dla porównania, w 2015 r. w województwie znajdowało się 5 multiplexów z łącznie 62 salami projekcyjnymi. W ciągu roku jeden multiplex zorganizował średnio 22,6 tys. seansów filmowych (średnio 14,0 tys. przed rokiem) i zgromadził 549,2 tys. widzów (354,2 tys. w 2021 r.).

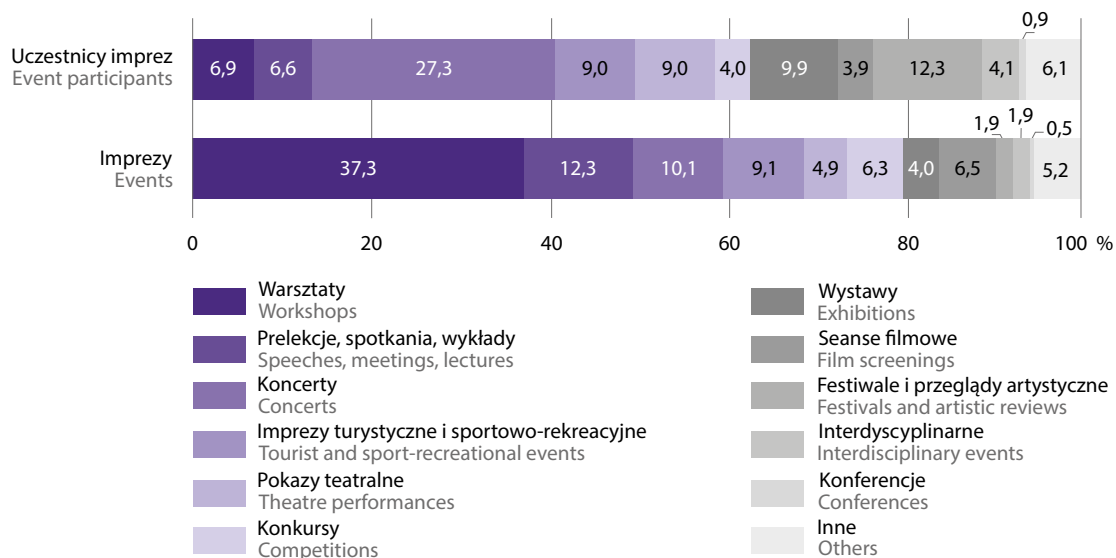
Tablica 26. Instytucje kultury
Stan w dniu 31 grudnia
Table 26. Culture institutions
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	2022
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	770	746	742	737	.
Muzea i oddziały muzealne ^a Museum with branches ^a	134	135	101	105	107
Galerie i salony sztuki Art galleries	65	61	57	58	58
Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions	18	22	25	24	22
Centra, domy i ośrodki kultury Centre of culture, cultural centres and establishments	261	258	260	257	.
Kluby i świetlice Clubs and community centres	183	201	193	176	.
Kina stałe Indoor cinemas	45	45	43	46	46
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	4380	4572	4626	4655	.
Zwiedzający muzea i oddziały muzealne ^{ab} na 1000 ludności Museums and exhibition visitors ^{ab} per 1000 population	2638	3268	949	1533	2550
Liczba ludności na 1 instytucję kultury ^c Number of population per 1 culture institution ^c	7596	7431	7578	7922	.

a Od 2020 r. do muzeów zaliczane są wyłącznie muzea działające w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach. b W ciągu roku. c Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

a Starting from 2020, museums include only museums operating on the basis of a statute or regulations agreed with the minister responsible for culture and protection of national heritage, pursuant to Art. 6 of the Act of 21 November 1996 on museums. b During the year. c Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

Wykres 34. Struktura imprez i uczestników imprez organizowanych przez placówki kultury w 2021 r.
Chart 34. Structure of events organised by culture institutions and event participants in 2021

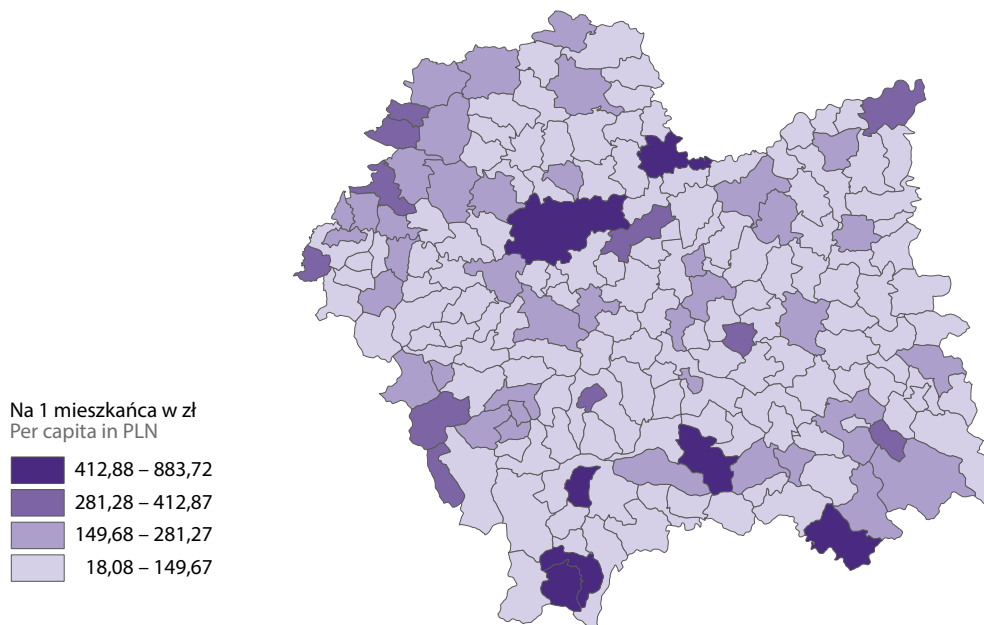

W 2021 r. działały 433 (o 20 mniej niż w 2020 r. i 11 mniej niż w 2015 r.) małopolskie instytucje, takie jak: centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice. W województwie zlokalizowanych było 11,0% ogółu omawianych instytucji. Zorganizowały one łącznie 19,0 tys. imprez (o 27,4% więcej w porównaniu z 2020 r. i 23,5% mniej niż w 2015 r.), w których wzięło udział 1,7 mln uczestników (o 38,0% więcej w odniesieniu do 2020 r. i 53,1% mniej niż w 2015 r.). W ramach działalności wyżej wymienionych instytucji działało, podobnie jak przed rokiem – 1,5 tys. grup artystycznych skupiających 28,9 tys. członków (o 0,4 tys. mniej niż przed rokiem). W porównaniu z 2015 r. liczba grup artystycznych zmniejszyła się o 0,2 tys., a ich członków o 5,0 tys. W kraju odnotowano podobne tendencje, tj. spadek liczby zarówno działających grup artystycznych (o 3,0 tys. w porównaniu z 2015 r.), jak i ich członków (o 72,7 tys. w porównaniu z 2015 r.). W porównaniu z poprzednim rokiem, wzrosła liczba uczestników imprez w przeliczeniu na 1 tys. ludności. W 2021 r. wskaźnik ten wyniósł w województwie małopolskim 500 osób i był wyższy od wskaźnika krajowego o 20 osób. W porównaniu z 2015 r. wskaźnik ten był mniejszy zarówno w województwie jak i w kraju (odpowiednio o 586 i 411 osób).

Spośród wszystkich grup artystycznych najbardziej popularne (podobnie jak przed rokiem) były grupy folklorystyczne (29,3% ogólnej liczby grup). Dzieci i młodzież szkolna stanowiły 65,4% wszystkich członków grup (67,7% w 2020 r.). Omawiane instytucje kultury przeprowadziły ogółem 1,6 tys. kursów (o 0,5 tys. więcej niż przed rokiem i 0,1 tys. mniej niż w 2015 r.). Wśród kursów najbardziej popularna była nauka gry na instrumentach (0,6 tys., tj. 35,6% ogółu zorganizowanych kursów). W 2021 r. kursy ukończyło 20,6 tys. osób (o 6,9 tys. więcej niż przed rokiem), w tym 16,8 tys. dzieci i młodzieży szkolnej (o 6,6 tys. więcej niż przed rokiem).

Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2021 r.

Map 35. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2021

W 2021 r. wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów samorządów terytorialnych ogółem wyniosły 986,5 mln zł (9242,8 mln zł w kraju). Udział wydatków na kulturę w województwie małopolskim stanowił 10,7% ogółu wydatków na dział w kraju. Zarówno w relacji do 2020 r. jak i do 2015 r. kwota wydatków w dziale wzrosła (odpowiednio o 104,9 mln zł i 429,5 mln zł), przy czym udział wydatków jednostek samorządu terytorialnego, w ogólnej kwocie wydatków pozostawał na zbliżonym poziomie (tj. odpowiednio 3,5% i 3,4%). Kwota powyższych wydatków *per capita* w 2021 r. to 287,52 zł. W roku poprzednim kwota przypadająca na 1 mieszkańca była o 30,96 zł niższa, a w 2015 r. o 122,28 zł niższa.

Wydatki samorządów gminnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 392,5 mln (tj. o 35,3 mln zł więcej niż w roku poprzednim i 166,3 mln zł więcej niż w 2015 r.) i stanowiły one 39,8% ogółu wydatków samorządowych w tym zakresie. Wydatki samorządów miast na prawach powiatu, województw i powiatów wyniosły odpowiednio: 39,2%, 19,9% i 1,1% ogółu wydatków.

W 2021 r., podobnie jak przed rokiem, z budżetów samorządowych gmin i miast na prawach powiatu najwięcej wydatkowano na działalność domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic – 31,4% (36,6% w kraju). Na funkcjonowanie bibliotek przeznaczono 17,0% ogółu środków z budżetów omawianych jednostek (20,5% w kraju). Najmniejszy udział wydatków z budżetów samorządowych gmin i miast na prawach przeznaczony był na galerie i biura wystaw artystycznych – 1,4% (0,9% w kraju).

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

W 2022 r. liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych była wyższa niż w 2021 r. Zmniejszyła się skuteczność wykrywania sprawców przestępstw. Odnotowano większą liczbę rannych, mniej było natomiast wypadków drogowych i ofiar śmiertelnych.

Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym jest to przestępstwo skarbowe.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

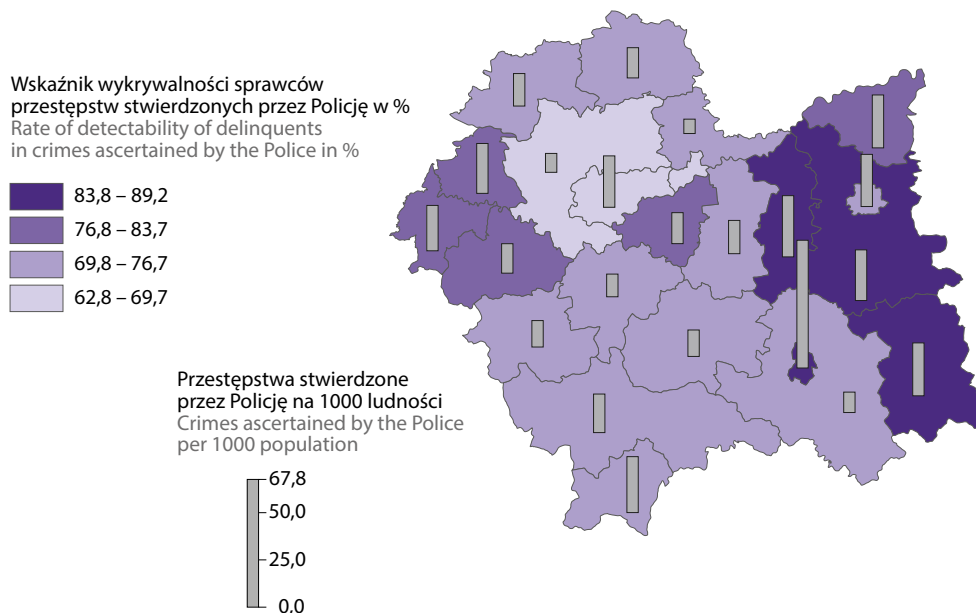
W 2022 r. w województwie małopolskim Policja odnotowała 75,1 tys. przestępstw (8,7% przestępstw stwierdzonych w kraju). W ich strukturze przeważały przestępstwa o charakterze kryminalnym, stanowiące 56,0% ogółu. Mniejszy udział miały przestępstwa o charakterze gospodarczym (30,8%) i drogowe (6,4%). W porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił wzrost liczby przestępstw ogółem o 7,5%, przy czym przestępstw kryminalnych było więcej o 14,2%, drogowych o 8,7%, a gospodarczych mniej o 4,1%. Do największej liczby przestępstw doszło na terenie Krakowa, gdzie w 2022 r. zarejestrowano ich 21,8 tys., tj. 29,1% ogółu przestępstw odnotowanych w województwie.

W relacji do 2015 r. liczba przestępstw zwiększyła się o 8,3%, przy czym wzrost dotyczył przestępstw o charakterze gospodarczym (o 50,0%), a spadła liczba przestępstw drogowych i kryminalnych (odpowiednio o 14,6% i 7,0%).

W 2022 r. wskaźnik natężenia przestępczości, czyli liczba przestępstw stwierdzonych przypadająca na 1000 mieszkańców, wyniósł 21,9 (wobec 20,3 w 2021 r. i 20,6 w 2015 r.). W omawianym okresie wskaźnik ten wahał się od 7,8 w powiecie proszowickim do 67,8 w Nowym Sączu.

Wykrywalność sprawców przestępstw ogółem w województwie poprawiła się w latach 2015–2021 z 67,1% do 74,8% (dla porównania w kraju zwiększyła się w tym okresie z 64,7% do 71,1%). Ten pozytywny trend dotyczył także wykrywalności sprawców przestępstw kryminalnych, która zwiększyła się o 15,9 p. proc. do poziomu 71,1% (w kraju wzrost o 11,5 p. proc. do 63,2%). Najwyższy wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych odnotowano w powiecie gorlickim (89,2%), a najniższy w Krakowie (62,8%).

Mapa 36. Zagrożenie przestępczością w 2022 r.
Map 36. Crime risk in 2022

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
Source: data of the National Police Headquarters.

Dane o **wypadkach drogowych** pochodzą z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK) prowadzonego przez Komendę Główną Policji i obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni. Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Komenda Główna Policji w 2022 r. zarejestrowała w Systemie Ewidencji Wypadków i Kolizji 2226 wypadków drogowych w województwie małopolskim, w wyniku których śmierć poniosły 102 osoby, a 2615 osób odniosło obrażenia ciała. W porównaniu z rokiem poprzednim spadła liczba ofiar śmiertelnych (o 29,2%) i wypadków (o 0,6%), natomiast nieznacznie wzrosła liczba rannych (1,0%). Wypadki, które wydarzyły się w województwie stanowiły 10,4% wszystkich wypadków w kraju (w 2021 r. – 9,8%, a w 2015 r. – 11,6%). W omawianym okresie na 100 tys. ludności odnotowano 65 wypadków (w Polsce – 56).

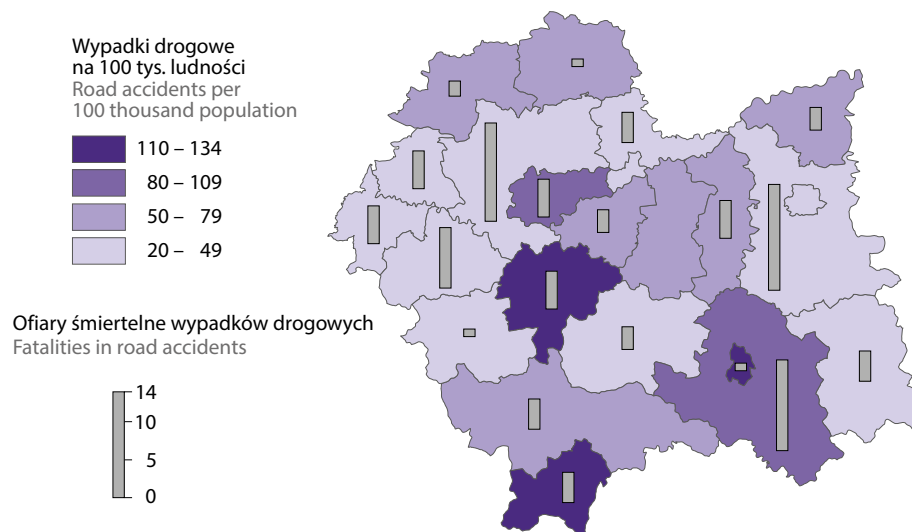
Tablica 27. Wypadki drogowe^a oraz ich skutki
Table 27. Road accidents^a and their effects

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Wypadki Accidents	3839	2265	2239	2226
Ofiary śmiertelne Fatalities	198	157	144	102
na 100 wypadków per 100 road accidents	5,2	6,9	6,4	4,6
Ranni Injured	4619	2563	2590	2615
na 100 wypadków per 100 road accidents	120,3	113,2	115,7	117,5

^a Zarejestrowane przez Policję.
 Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
^a Registered by the Police.
 Source: data of the National Police Headquarters.

Poprawę stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego najlepiej obrazuje liczba ofiar śmiertelnych w przeliczeniu na 100 wypadków. W 2022 r. wskaźnik ten wyniósł 4,6 (w kraju – 8,9) i był niższy niż rok wcześniej (6,4) i w 2015 r. (5,2). Największą liczbę ofiar śmiertelnych na 100 wypadków zanotowano w powiecie tarnowskim – 21, a najmniejszą w Krakowie – 1. W Tarnowie oraz powiecie bocheńskim nie odnotowano ofiar śmiertelnych.

Mapa 37. Bezpieczeństwo na drogach w 2022 r.
Map 37. Road safety in 2022

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
 Source: data of the National Police Headquarters.

Spółeczeństwo informacyjne

Information society

Udział gospodarstw domowych posiadających w domu łącze internetowe systematycznie rośnie. W 2022 r. zwiększyła się liczba osób w wieku 16–74 lata korzystających z Internetu. W porównaniu z 2021 r. większy był również odsetek osób korzystających z usług administracji publicznej przez Internet (w ciągu ostatnich 12 miesięcy).

W 2022 r. w województwie małopolskim dostęp do Internetu posiadało (podobnie jak w kraju) 93,3% gospodarstw domowych, tj. o 1,2 p. proc. więcej niż w roku poprzednim (w Polsce – o 0,9 p. proc.).

Spośród gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu 92,8% korzystało z łącza szerokopasmowych, co oznacza wzrost w relacji do poprzedniego roku o 2,6 p. proc. (w kraju – o 0,9 p. proc.). Dostęp do szerokopasmowego łącza stacjonarnego posiadało 73,3% gospodarstw domowych (wzrost – o 3,3 p. proc.), natomiast z szerokopasmowego łącza mobilnego korzystało 64,0% gospodarstw domowych (spadek – o 4,4 p. proc.).

Tablica 28. Gospodarstwa domowe^a posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby^b korzystające z Internetu

Table 28. Households^a with access to the Internet at home and Internet users^b

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu Percentage of households with access to the Internet at home	76,0	90,8	92,1	93,3
Odsetek osób korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet	69,2	86,3	86,4	91,2
Odsetek osób regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet regularly (at least once a week)	60,2	78,8	81,3	86,1

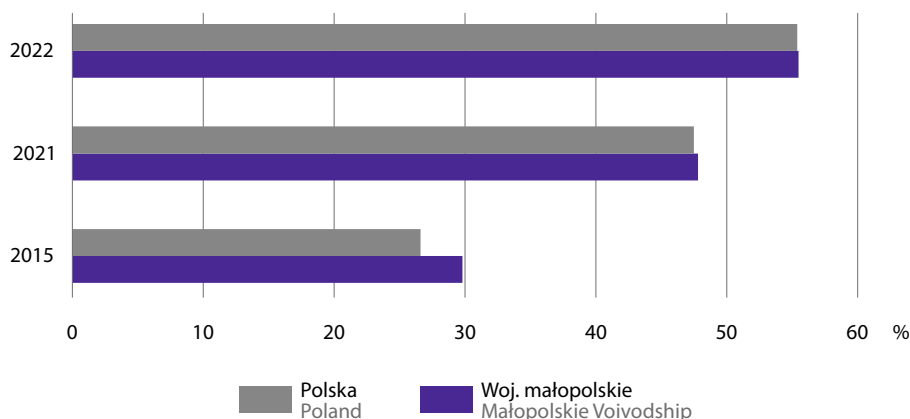
a Dane dotyczą gospodarstw domowych z co najmniej 1 osobą w wieku 16–74 lata. b Osoby w wieku 16–74 lata.
a Data concern households with at least one person aged 16–74. b Persons aged 16–74.

Wśród mieszkańców województwa w wieku 16–74 lata odsetek osób korzystających z Internetu w 2022 r. wyniósł 91,2%, co oznacza wzrost w relacji do ub. roku o 4,8 p. proc. (w Polsce – o 1,7 p. proc.). Co najmniej raz w tygodniu korzystało z sieci 86,1% mieszkańców wobec 81,3% w 2021 r. W kraju regularnie korzystało z Internetu 85,7% osób, wobec 83,6% w roku poprzednim.

Zakupów towaru lub usługi przez Internet w ciągu ostatnich 12 miesięcy od momentu przeprowadzenia badania dokonało 65,9% mieszkańców w wieku 16–74 lata, o 7,0 p. proc. więcej niż przed rokiem (w Polsce odpowiednio – 64,6%, wzrost o 3,4 p. proc.). Najpopularniejszymi towarami kupowanymi przez Internet (w ciągu ostatnich 3 miesięcy) były odzież, obuwie i dodatki. W 2022 r. produkty te nabyło 34,0% osób robiących zakupy przez Internet.

Wykres 35. Osoby^a zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 35. Individuals^a ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months

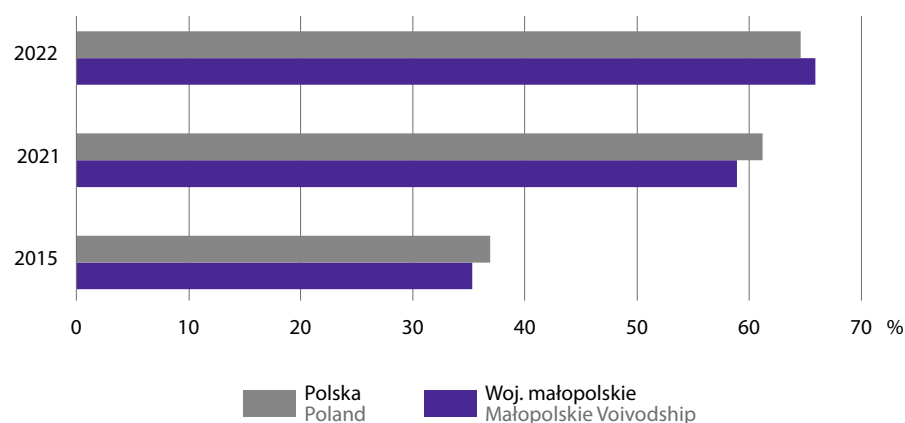

^a Osoby w wieku 16–74 lata.
^a Persons aged 16–74.

W 2022 r. osoby korzystające w ciągu ostatnich 12 miesięcy od momentu przeprowadzenia badania z usług administracji publicznej przez Internet stanowiły 55,5% ogólnej liczby osób w wieku 16–74 lata (w Polsce – 55,4%), co oznacza wzrost w porównaniu z 2021 r. o 7,7 p. proc. (w kraju – o 7,9 p. proc.). Wśród osób korzystających z usług administracji publicznej przez Internet największym zainteresowaniem cieszyło się wysyłanie wypełnionych deklaracji podatkowych. Z możliwości tej skorzystało 28,7% mieszkańców województwa (w kraju 28,9%).

Wykres 36. Osoby^a korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 36. Individuals^a using e-government services during the last 12 months

^a Osoby w wieku 16–74 lata.
^a Persons aged 16–74.

Aktywność społeczna

Social activity

W końcu 2022 r. odnotowano wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON w porównaniu z 2021 r.

W województwie małopolskim w końcu grudnia 2022 r. w rejestrze REGON wpisanych było 11,2 tys. stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 3,3 tys. fundacji, co stanowiło odpowiednio 8,9% i 9,7% ogólnej liczby tych podmiotów w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba fundacji wzrosła o 7,2%, a stowarzyszeń i organizacji społecznych o 3,2% (w kraju – wzrost odpowiednio o 7,9% i 2,8%).

Tablica 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON

Stan w dniu 31 grudnia

Table 29. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2022
Ogółem Total	8937	11694	13571	14004	14571
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	26,8	34,7	39,8	41,1	42,5

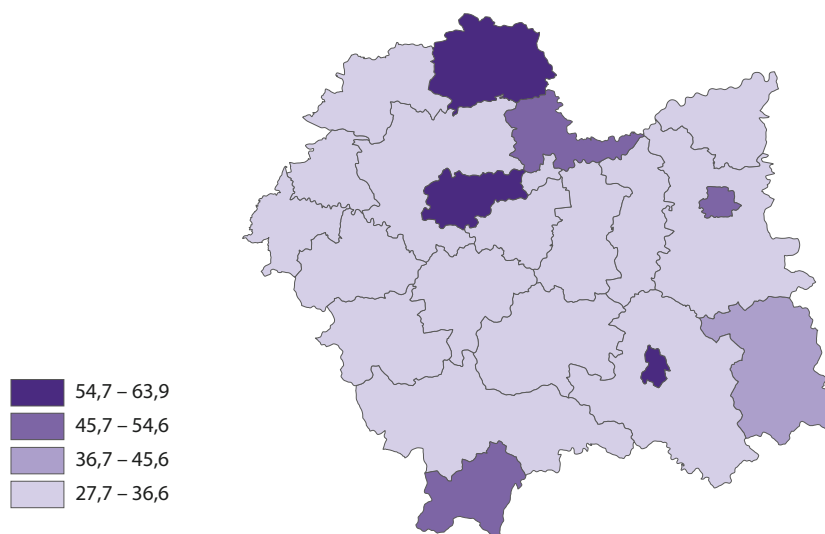
W końcu 2022 r. największą liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON odnotowano w Krakowie, tj. 35,2% ogólnej liczby tych podmiotów w województwie małopolskim, a najmniejszą w powiecie dąbrowskim – 1,3%.

Mapa 38. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 38. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register per 10 thousand population in 2022

As of 31 December

W 2020 r. liczba aktywnych organizacji non-profit w województwie małopolskim wzrosła o 0,2 tys. w porównaniu z 2018 r. Łączna liczba członkostw osób fizycznych wyniosła 517,8 tys., a dobrowolną i bezpłatną pracę na rzecz organizacji wykonywało 144,4 tys. osób. W stosunku do 2018 r. odnotowano spadek zarówno liczby członkostw, jak i osób świadczących pracę społeczną (odpowiednio o 9,5 tys. i 48,7 tys. osób).

W 2020 r. aktywną działalność w województwie małopolskim prowadziło 8,9 tys. organizacji non-profit (tj. 9,3% wszystkich organizacji działających w Polsce). Wśród nich najliczniejszą grupę stanowiły stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (6,2 tys.).

Status pożytku publicznego posiadało 0,8 tys. organizacji, w tym 0,3 tys. mających siedzibę w Krakowie. W stolicy województwa aktywną działalność prowadziło 2,6 tys. organizacji non-profit, stanowiąc 28,7% wszystkich organizacji w województwie i 2,7% w Polsce.

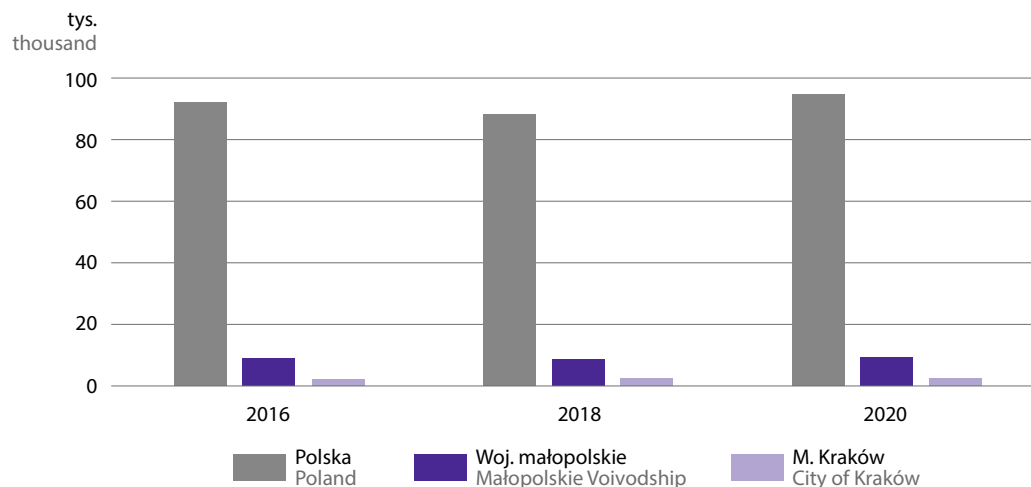
Tablica 30. Liczba organizacji non-profit w 2020 r.
Table 30. Non-profit organisations in 2020

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Woj. małopolskie Małopolskie Voivodship		W tym Kraków Of which Kraków	
	w tys. in thousands		Polska=100 Poland=100	w tys. in thousands	woj. małopolskie=100 Małopolskie Voivodship=100
Ogółem Total	95,1	8,9	9,3	2,6	28,7
w tym OPP of which PBOs	9,3	0,8	8,2	0,3	34,1
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne Associations and similar organisations	66,7	6,2	9,2	1,4	23,4
Fundacje Foundations	16,0	1,5	9,5	0,9	62,2
Społeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	1,9	0,3	14,9	0,1	38,0
Koła gospodyń wiejskich Rural housewives clubs	8,5	0,7	8,4	–	–
Samorząd gospodarczy i zawodowy Business and professional associations	2,1	0,2	10,0	0,1	26,6

W latach 2016–2020 liczba organizacji non-profit w województwie małopolskim zwiększyła się o 0,1 tys. Między 2016 r. a 2018 r. odnotowano spadek ich liczby o 1,4%, następnie w 2020 r. nastąpił ich wzrost o 2,4% w porównaniu z 2018 r.

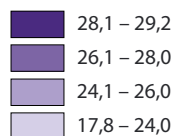
Wykres 37. Liczba organizacji non-profit

Chart 37. Non-profit organisations

Mapa 39. Organizacje non-profit w 2020 r.

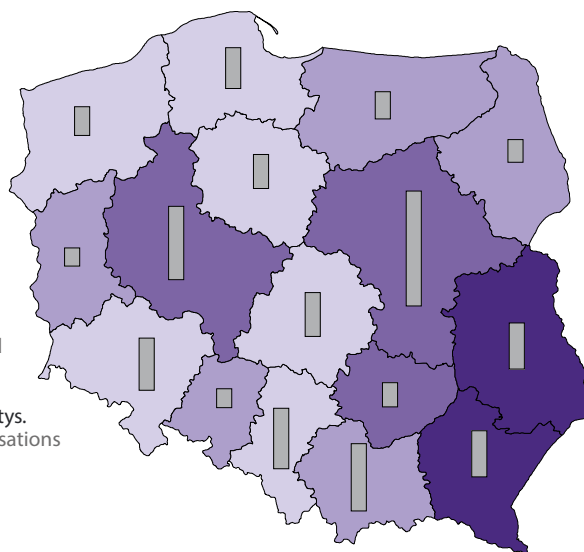
Map 39. Non-profit organisations in 2020

Organizacje non-profit
na 10 tys. ludności
Non-profit organisations
per 10 thousand population

Polska Poland = 95,1 tys. thousand

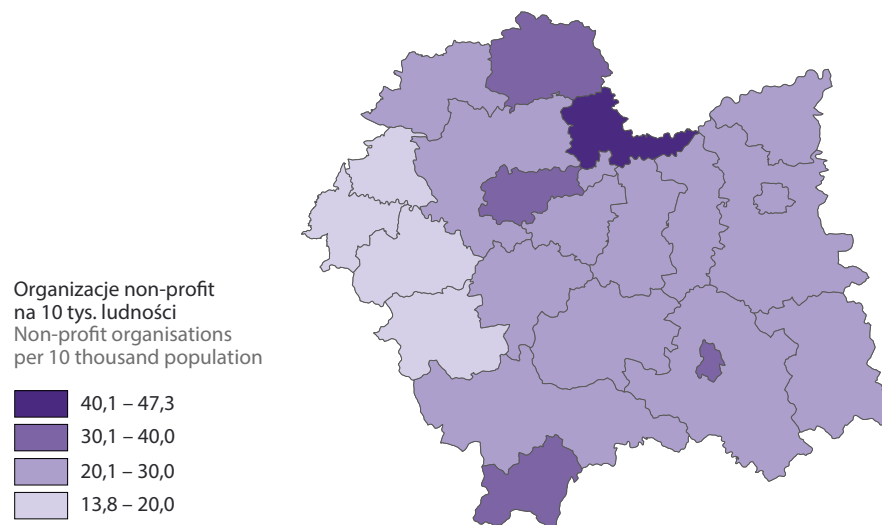
Liczba organizacji non-profit w tys.
Number of the non-profit organisations
in thousands

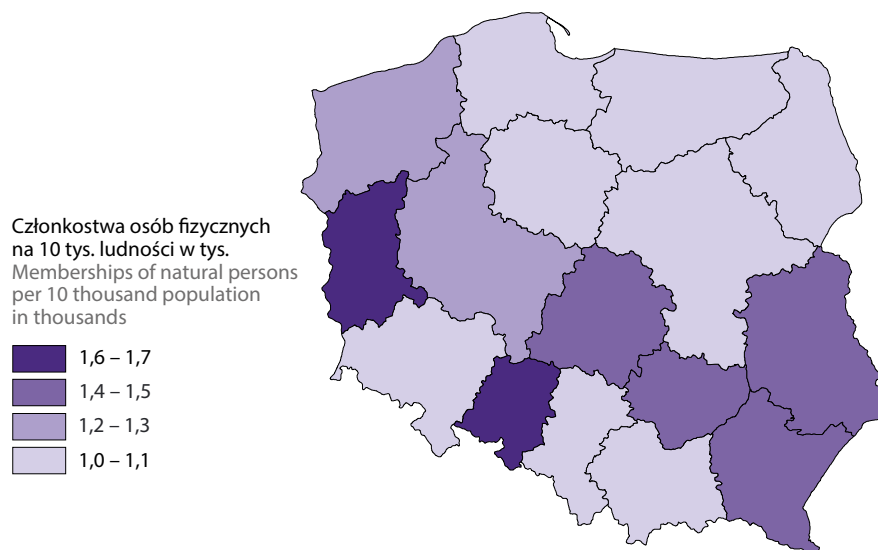
Na 10 tys. ludności województwa małopolskiego przypadało 26,0 organizacji non-profit (w Polsce wskaźnik ten wyniósł 24,9). W 2020 r. najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie proszowickim (47,3). W miastach na prawach powiatu, dostępność organizacji non-profit na 10 tys. ludności wyniosła 31,9 w Krakowie, 31,1 w Nowym Sączu i 27,1 w Tarnowie. Najmniejszą liczbę organizacji non-profit przypadającą na 10 tys. ludności odnotowano w powiecie oświęcimskim (13,8).

Mapa 40. Organizacje non-profit w 2020 r.

Map 40. Non-profit organisations in 2020

Na koniec 2020 r. organizacje non-profit w województwie małopolskim wykazały łącznie 517,8 tys. członkostw osób fizycznych (kobiety stanowiły 42,0%). W porównaniu z 2018 r. ich liczba zmniejszyła się o 9,5 tys. Organizacje zrzeszały średnio 72 osoby, jednakże połowa z nich zadeklarowała nie więcej niż 29 członków. Największy potencjał członkowski charakteryzował stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, które skupiały 77,0% członkostw osób fizycznych.

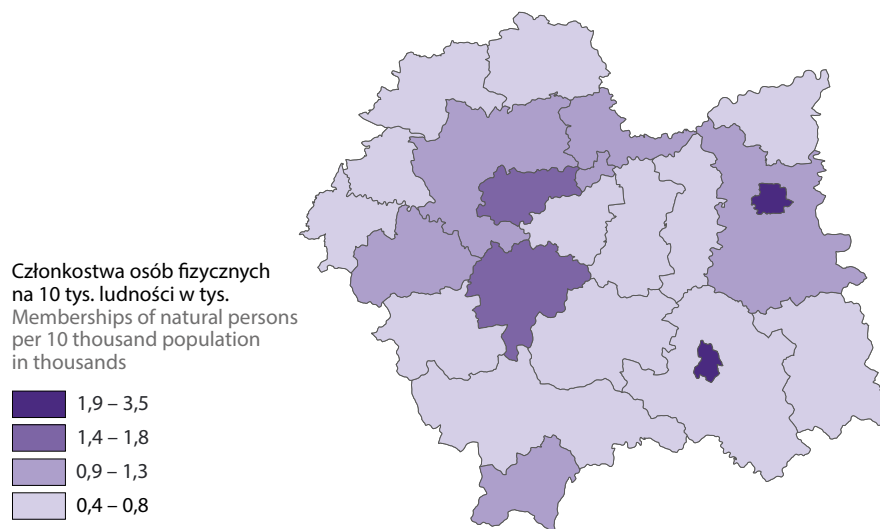
Mapa 41. Członkostwa osób fizycznych w organizacjach non-profit w 2020 r.^aMap 41. Memberships of natural persons in non-profit organisations in 2020^a

^a Analiza obejmuje wyłącznie organizacje, których maksymalny zasięg działalności nie przekraczał poza granice województwa.
^a The analysis includes only organisations whose maximum territorial scope did not exceed the voivodship.

Organizacje non-profit, których maksymalny zasięg działalności nie wykraczał poza granice województwa zrzeszały 363,7 tys. członkostw osób fizycznych. Na 10 tys. ludności województwa małopolskiego przypadało 1,1 tys. członkostw (w kraju wskaźnik ten wyniósł 1,2 tys.). Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w miastach na prawach powiatu, gdzie liczba członkostw osób fizycznych na 10 tys. ludności wyniosła 3,5 tys. w Tarnowie, 2,6 tys. w Nowym Sączu, 1,4 tys. w Krakowie, a także w powiecie myślenickim – 1,4 tys. Najmniejszą liczbę członkostw posiadały powiaty gorlicki i olkuski (po 0,4 tys.).

Mapa 42. Członkostwa osób fizycznych w organizacjach non-profit w 2020 r.^a

Map 42. Memberships of natural persons in non-profit organisations in 2020^a

^a Analiza obejmuje wyłącznie organizacje, których maksymalny zasięg działalności nie wykraczał poza granice województwa.
^a The analysis includes only organisations whose maximum territorial scope did not exceed the voivodship.

W 2020 r. z pracy społecznej korzystało 92,4% organizacji non-profit działających w województwie małopolskim. Dobrowolną i bezpłatną pracę na rzecz organizacji wykonywało 144,4 tys. osób, tj. o 25,2% mniej w porównaniu z 2018 r. Najwyższy odsetek organizacji korzystających z pracy społecznej odnotowano wśród kół gospodyń wiejskich (100,0%). Dużym odsetkiem charakteryzowały się również stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (94,5%). Najniższy udział organizacji korzystających z pracy społecznej wystąpił w grupie społecznych podmiotów wyznaniowych (39,4%). W województwie małopolskim na jedną organizację non-profit przypadało średnio 18 osób pracujących społecznie, a mediana wyniosła 9 osób.

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

Według danych wstępnych w województwie małopolskim w 2021 r. zarówno wartość produktu krajowego brutto, jak i PKB na 1 mieszkańca była wyższa (w cenach bieżących) niż rok wcześniej. W 2020 r., w porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano wzrost wartości dodanej brutto i wydajności pracy, mierzonej WDB na 1 pracującego.

Według wstępnego szacunku w 2021 r. w województwie wartość wytworzonego produktu krajowego brutto (PKB) wyniosła 215,6 mld zł. W porównaniu z 2020 r. była wyższa w cenach bieżących o 13,8%, a w odniesieniu do 2015 r. o 52,0% (w Polsce – wzrost o 12,2% i o 45,9%). Udział województwa w tworzeniu produktu krajowego brutto wyniósł 8,2%.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

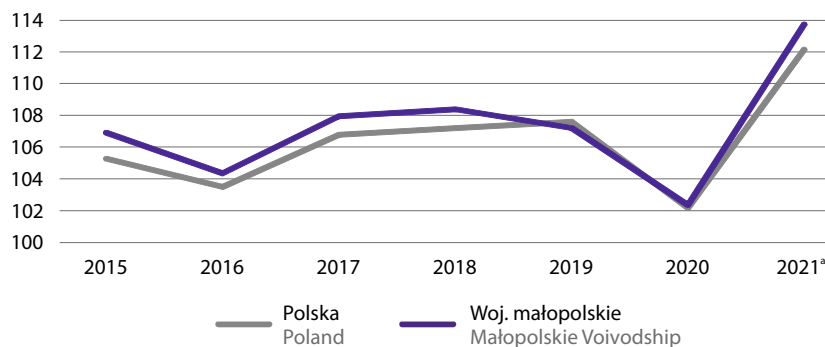
Województwo małopolskie należało do grupy 12 województw, w których PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca nie przekraczał przeciętnej wartości w kraju. W 2021 r. PKB na 1 mieszkańca województwa wyniósł 62,8 tys. zł (55,1 tys. zł w 2020 r. i 42,1 tys. zł w 2015 r.), przy średniej krajowej 69,1 tys. zł (61,2 tys. zł i 46,8 tys. zł). Największą wartość produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca odnotowano w województwie mazowieckim – 108,1 tys. zł, a najmniejszą w lubelskim – 47,5 tys. zł.

Wykres 38. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100

Chart 38. Indices of gross domestic product (current prices)

Previous year=100

a Wstępny szacunek.
a Preliminary estimate.

Porównanie województwa małopolskiego pod względem produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca w relacji do średniego poziomu wskaźnika w Unii Europejskiej (UE27)^{1,2} wymaga zastosowania umownej waluty – standardu siły nabywczej (PPS). W latach 2015–2021 wartość PKB na 1 mieszkańca w województwie rosła od 62% do 71% średniej Unii Europejskiej.

W 2020 r. udziały poszczególnych podregionów w generowaniu produktu krajowego brutto województwa kształtowały się od 6,3% w podregionie nowotarskim do 42,3% w Krakowie, w 2015 r. w tych samych podregionach było to od 6,5% do 40,4%. W grupie podregionów z wysokimi udziałami w tworzeniu PKB w 2020 r. – oprócz Krakowa – były także podregiony krakowski (17,6%) i oświęcimski (13,0%), w 2015 r. odpowiednio – 17,7% i 14,1%. Do podregionów z niższymi udziałami w tworzeniu PKB – oprócz podregionu nowotarskiego – należały również podregiony nowosądecki (11,4%) oraz tarnowski (9,4%), w 2015 r. odpowiednio – 11,3% i 10,0%.

Udział podregionów województwa małopolskiego w tworzeniu krajowej wartości PKB wyniósł od 0,5% w podregionie nowotarskim do 3,4% w Krakowie i uległ niewielkim zmianom w porównaniu z 2015 r. (od 0,5% do 3,2%).

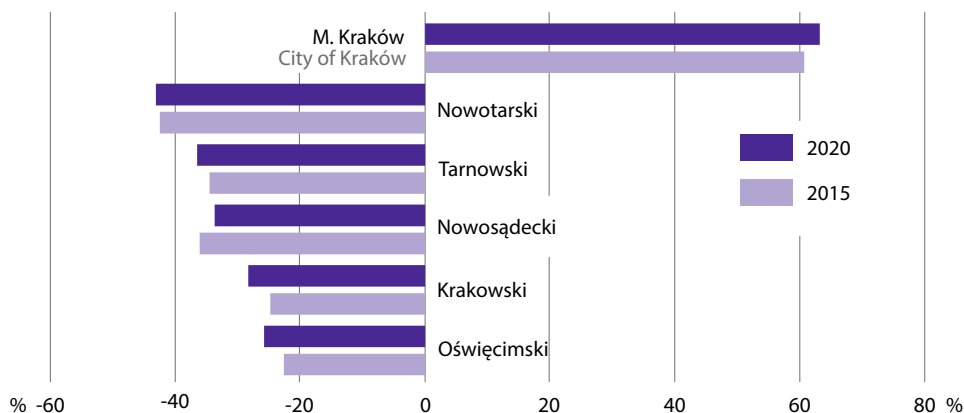
Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

W latach 2015–2020 poziom PKB na 1 mieszkańca w przekroju podregionów był zróżnicowany. Świadczy o tym wzrost wskaźnika dyspersji PKB na 1 mieszkańca obliczonego na poziomie podregionów dla województwa – z 36,6% w 2015 r. do 37,9% w 2020 r.

Najwyższa wartość PKB na 1 mieszkańca w 2020 r. odnotowana została w Krakowie – 99,9 tys. zł (w 2015 r. – 75,2 tys. zł), przewyższając przeciętną zarówno dla województwa, jak i dla kraju, odpowiednio o 81,3% i 63,2% (w 2015 r. – o 78,6% i 60,7%). Najniższy poziom PKB na 1 mieszkańca uzyskano z kolei w podregionie nowotarskim – 34,8 tys. zł (w 2015 r. – 26,9 tys. zł), stanowiący 63,1% wartości wojewódzkiej i 56,9% średniej krajowej (odpowiednio 63,9% i 57,5%).

Wykres 39. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

Chart 39. Gross domestic product per capita (current prices)
relative deviations from the national average value

1 Bez Wielkiej Brytanii, która od 1 lutego 2020 r. nie jest już członkiem Unii Europejskiej.

2 Dane będą przedmiotem dalszej rewizji, zgodnie z rekomendacjami Zharmonizowanej Europejskiej Polityki Rewizji (HERP).

Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

Wartość dodana brutto (WDB) wypracowana przez podmioty województwa w 2020 r. wyniosła 166,9 mld zł i była wyższa o 2,6% niż przed rokiem i o 32,6% niż w 2015 r. W strukturze według rodzajów działalności największy udział WDB wypracowały podmioty prowadzące działalność w usługach pozostałych (sekcje M,N,O,P,Q,R,S,T) – 30,3% (przed rokiem – 29,2%, w 2015 r. – 27,7%). Znaczny udział odnotowano także w handlu; naprawie pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej; zakwaterowaniu i gastronomii; informacji i komunikacji – 28,4% (przed rokiem – 29,3%, w 2015 r. – 28,6%) oraz przemyśle – 21,9% (przed rokiem – 21,6%, w 2015 r. – 23,6%). Najmniejszy udział wypracowały jednostki prowadzące działalność w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie – 1,4% (przed rokiem – 1,3%, w 2015 r. – 1,4%).

Wydajność pracy mierzona jako wartość dodana brutto w przeliczeniu na 1 pracującego wyniosła 127,8 tys. zł (rok wcześniej – 116,0 tys. zł, a w 2015 r. – 100,0 tys. zł), przy średniej krajowej 141,9 tys. zł (odpowiednio – 131,7 tys. zł i 113,5 tys. zł).

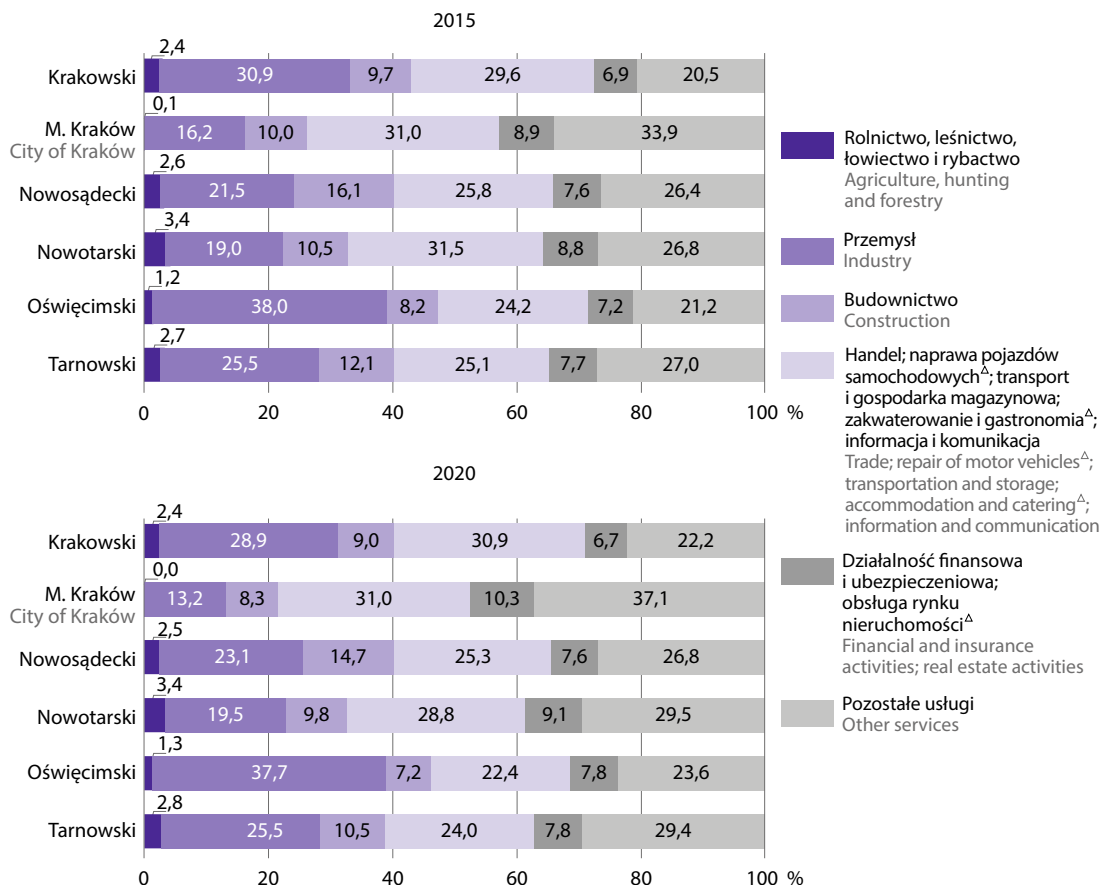
Wykres 40. Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Chart 40. Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

W 2020 r. w przekroju podregionów największy udział wartości dodanej brutto wypracowany został w Krakowie – 42,3% WDB województwa. Dominującą rolę odegrały tutaj jednostki prowadzące działalność w zakresie pozostałych usług (w tym administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne), które wypracowały 37,1% łącznej wartości dodanej brutto uzyskanej przez jednostki na terenie Krakowa. Najmniejszy udział WDB wypracowany został w podregionie nowotarskim – 6,3%. Największą wartość osiągnęły również podmioty prowadzące działalność w usługach pozostałych (sekcje M,N,O,P,Q,R,S,T) – 29,5% łącznej WDB osiągniętej w podregionie.

Wykres 41. Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
Chart 41. Structure of gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

6.2. Przedsiębiorczość

6.2. Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wzrosła w ujęciu rocznym, tak w sektorze publicznym, jak i prywatnym. Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych. Rozwojowi przedsiębiorczości towarzyszył wzrost zarówno liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, jak i spółek handlowych, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej lub osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie stanowi kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r. w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej, zwanym dalej rejestrem REGON, wpisanych było 463,0 tys. podmiotów z terenu województwa małopolskiego, tj. o 17,9 tys. (o 4,0%) więcej niż na koniec 2021 r. i o 99,2 tys. (o 27,2%) niż na koniec 2015 r. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru stanowiła 9,3% ich ogólnej liczby w kraju (8,7% w 2015 r.).

Tablica 31. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

Stan w dniu 31 grudnia

Table 31. Entities of the national economy in the REGON register

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
Ogółem^a Total ^a	363883	426306	445149	463034	9,3
sektor publiczny public sector	7862	7018	7075	7117	6,4
sektor prywatny private sector	352956	413828	431486	448244	9,4
z liczby ogółem: of total number:					
Spółki Partnerships and companies	64357	75956	80032	83490	9,0
Fundacje Foundations	1995	2920	3117	3340	9,7
Stowarzyszenia i organizacje społeczne Associations and social organisations	9699	10651	10887	11231	8,9
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	265355	313035	326924	340297	9,6

a W podziale na sektory własności dane nie obejmują podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

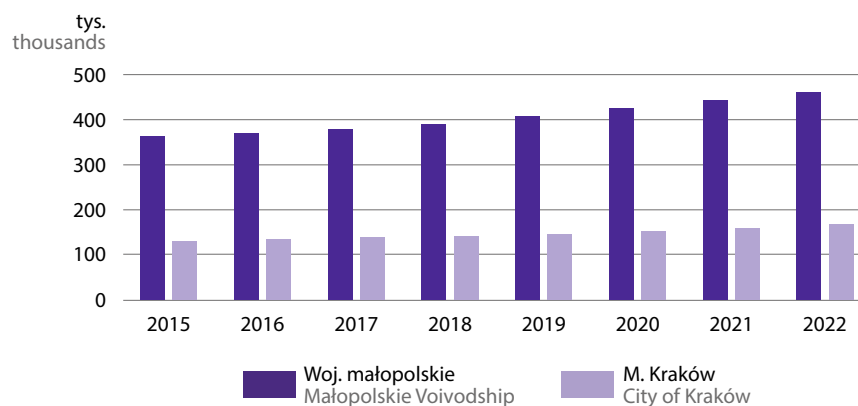
a In division by ownership sectors, data do not include entities for which information on the ownership form does not exist in the REGON register.

Wykres 42. Podmioty gospodarki narodowej

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 42. Entities of the national economy

As of 31 December

W ujęciu terytorialnym największą liczbę wpisów do rejestru REGON odnotowano w Krakowie – 168,2 tys. (o 5,1% więcej niż w 2021 r.). Stanowiły one 36,3% ogólnej liczby jednostek w województwie. Najmniej zarejestrowanych podmiotów miało siedzibę w powiecie dąbrowskim – 4,2 tys. (o 2,4% więcej niż w 2021 r.). Liczba podmiotów wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem we wszystkich powiatach, przy czym najbardziej w wielickim (o 6,5%), a najmniej w gorlickim (o 1,5%). Wśród gmin największy wzrost liczby podmiotów w ujęciu rocznym dotyczył jednostek mających siedzibę w Biskupicach (o 9,1%), a najmniejszy w Lubniu (o 0,2%).

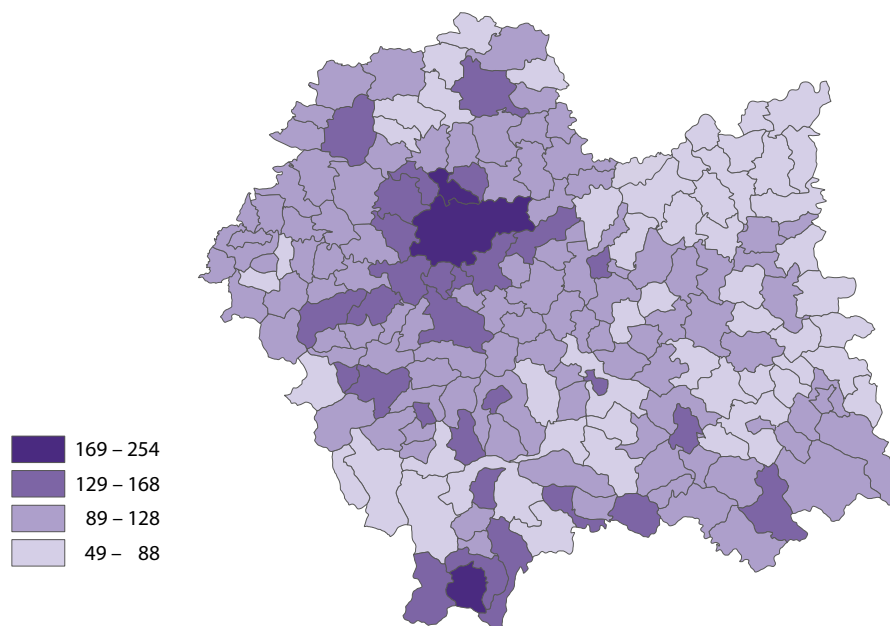
Na 1 tys. mieszkańców województwa przypadało 135 podmiotów gospodarki narodowej. W 23 gminach wskaźnik przedsiębiorczości przekroczył średnią dla województwa. Najwyższy wskaźnik odnotowano w gminie Zakopane (254), a najniższy w Bolesławiu w powiecie dąbrowskim (49).

Mapa 43. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 43. Entities of the national economy per 1000 population in 2022

As of 31 December

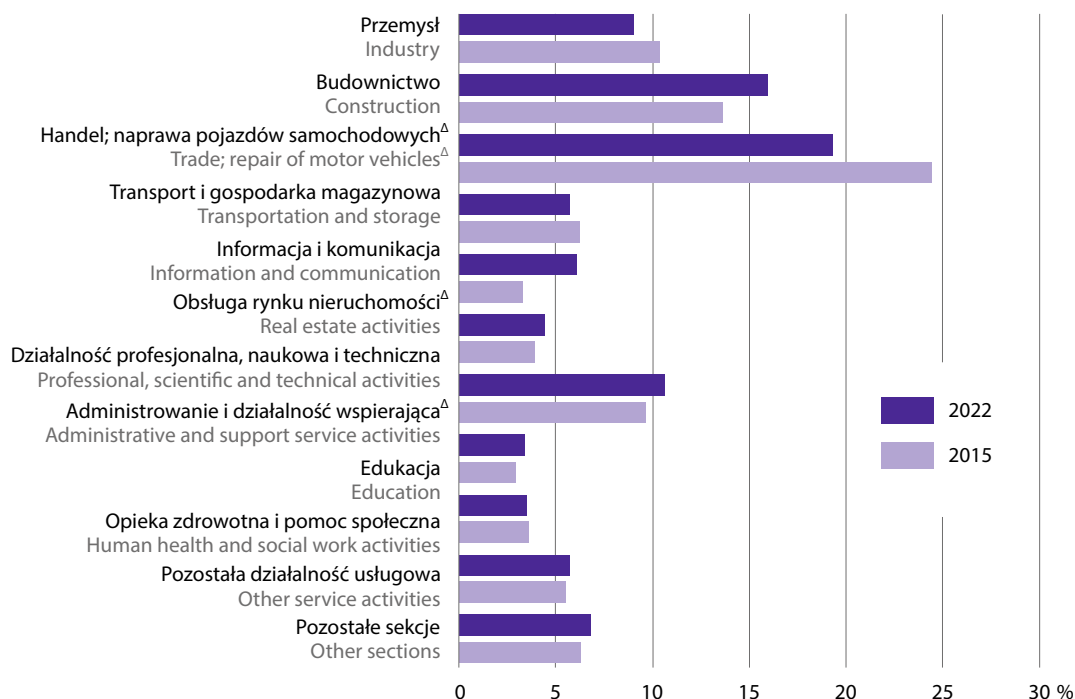
W 2022 r. wpisano do rejestru REGON 37,5 tys. nowych podmiotów (o 4,5% więcej niż w 2021 r.), w tym 30,8 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 5,8% więcej niż rok wcześniej) i 4,7 tys. spółek handlowych (o 4,4% mniej). Jednocześnie wyrejestrowano 19,2 tys. podmiotów, tj. o 15,3% więcej niż w 2021 r., w tym 17,0 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (wzrost o 14,9%) oraz 1,3 tys. spółek handlowych (wzrost o 31,9%). W końcu roku 60,4 tys. podmiotów miało zawieszoną działalność (o 19,3% więcej niż w 2021 r.), w tym 56,4 tys. osób fizycznych oraz 3,1 tys. spółek handlowych (wzrost odpowiednio o 19,2% i 21,3%).

Najwięcej podmiotów deklaroowało prowadzenie działalności w sekcji PKD handel; naprawa pojazdów samochodowych – 89,4 tys. (o 0,7% więcej niż rok wcześniej). Stanowiły one 19,3% ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów w województwie, jednak największy wzrost w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano w sekcji informacja i komunikacja (o 22,0%).

Wykres 43. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 43. Entities of the national economy by selected PKD sections
As of 31 December

Według stanu na koniec 2022 r. w sektorze prywatnym w podziale podmiotów według form prawnych dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w liczbie 340,3 tys., które stanowiły 73,5% ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów. W stosunku do 2021 r. ich odsetek pozostał na podobnym poziomie (73,4%), natomiast w porównaniu z 2015 r. zwiększył się o 0,6 p. proc.

W końcu 2022 r. w województwie małopolskim do rejestru REGON wpisanych było 83,5 tys. spółek (wzrost zarówno w stosunku do 2021 r., jak i 2015 r. odpowiednio o 4,3% i 29,7%) oraz 14,6 tys. fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (więcej odpowiednio o 4,0% i 24,6%).

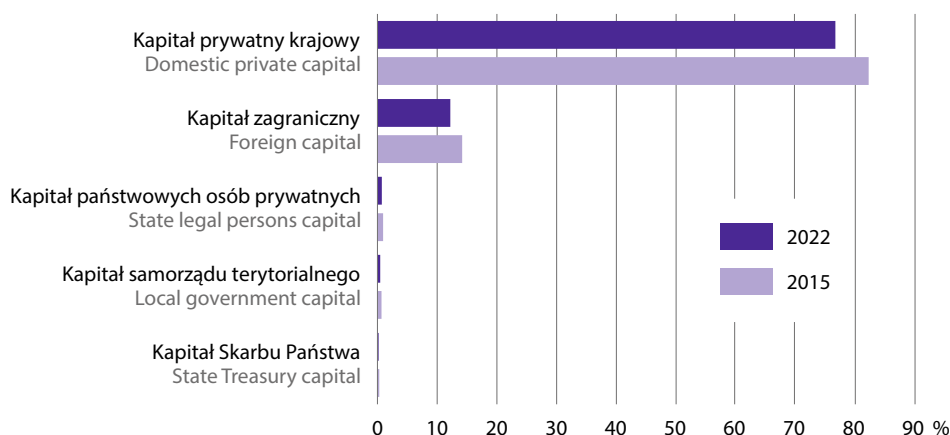
W 2022 r. w bazie REGON zarejestrowanych było 54,8 tys. spółek handlowych z siedzibą w województwie małopolskim, tj. o 51,9% więcej niż w 2015 r. Biorąc pod uwagę rodzaj kapitału największy udział miały spółki handlowe o kapitale prywatnym krajowym – 76,9% (o 5,6 p. proc. mniej niż w 2015 r.), w dalszej kolejności spółki handlowe o kapitale zagranicznym – 12,2% (o 2,0 p. proc. mniej), państwowych osób prawnych – 0,7% (o 0,2 p. proc. mniej), samorządu terytorialnego – 0,4% (o 0,2 p. proc. mniej) oraz Skarbu Państwa – 0,1% (o 0,2 p. proc. mniej).

Wykres 44. Spółki handlowe według rodzaju kapitału^a

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 44. Commercial companies by type of capital^a

As of 31 December

^a Danych dotyczących liczby spółek według rodzaju kapitału nie należy sumować na „ogółem”, ponieważ ujmują one spółki według występowania w nich rodzaju kapitału, a nie kapitału przeważającego.

^a Figures for the number of companies by capital type should not be sum to “total” as they list companies by share of capital type rather than their predominant capital.

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna**Research and development and innovation activity**

Wzrosły nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową. Głównym sektorem finansującym działalność B+R był sektor przedsiębiorstw. W województwie było więcej pracujących w działalności B+R na 1 tys. osób aktywnych zawodowo niż przeciętnie w Polsce.

Zmniejszył się odsetek przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w 2021 r. w województwie wyniosły 5411,4 mln zł, co oznacza wzrost o 18,6% w porównaniu z 2020 r. i o 155,4% w stosunku do 2015 r. Ich udział w nakładach w kraju wyniósł 14,4%. Nakłady bieżące stanowiły 85,7% wszystkich nakładów wewnętrznych na badania naukowe i prace rozwojowe. Wśród sektorów wykonawczych największe nakłady wewnętrzne na działalność badawczo-rozwojową przeznaczył sektor przedsiębiorstw – 3560,3 mln zł (o 21,8% więcej niż rok wcześniej). Stanowiło to 65,8% nakładów na działalność B+R. Blisko 40% nakładów na działalność B+R w 2021 r. obejmowały nakłady poniesione na prowadzenie badań podstawowych.

Tablica 32. Nakłady wewnętrzne^a na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)

Table 32. Intramural expenditure^a on research and development by sources of financing (current prices)

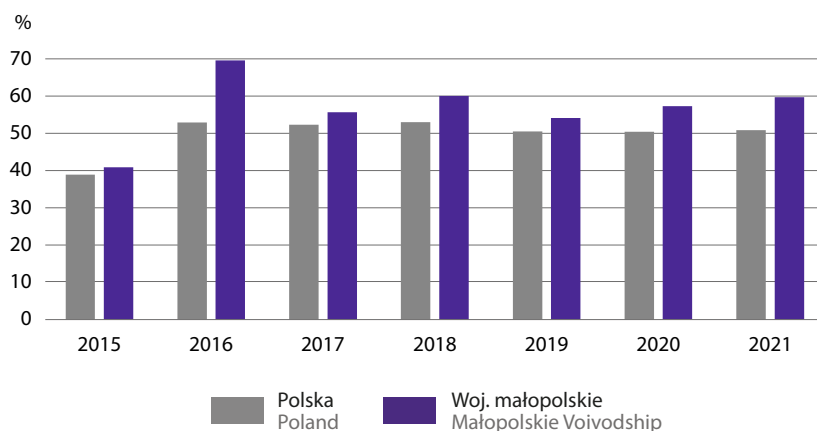
Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	2118,6	4132,8	4560,9	5411,4
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	878,9	1629,3	1503,1	1640,0
Przedsiębiorstw Business enterprise	869,7	2243,8	2621,8	3242,1
Szkolnictwa wyższego Higher education	51,5	70,7	163,5	222,4
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit	2,2	20,7	12,3	3,3
Reszta świata Rest of the world	316,3	168,4	260,2	303,7

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

Głównym sektorem finansującym działalność B+R w 2021 r. był sektor przedsiębiorstw. Udział nakładów na działalność B+R finansowanych z sektora przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem wyniósł 59,9% (w kraju 51,0%). W stosunku do 2020 r. zwiększył się o 2,4 p. proc., a w porównaniu z 2015 r. – o 18,9 p. proc.

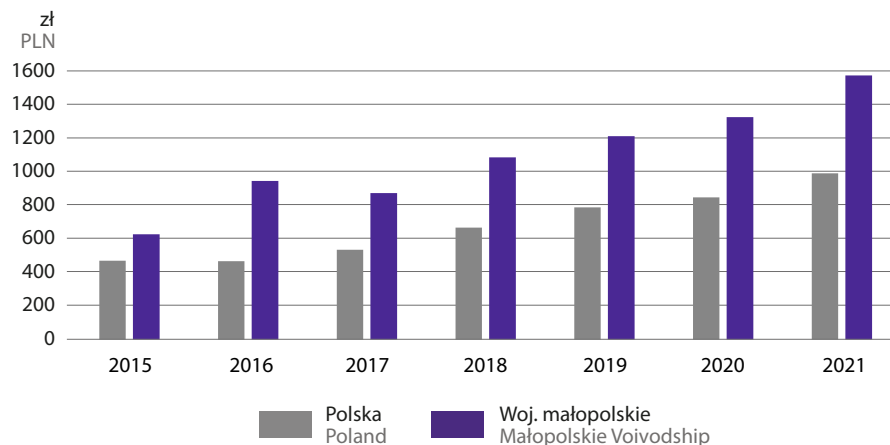
Wykres 45. Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R

Chart 45. Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

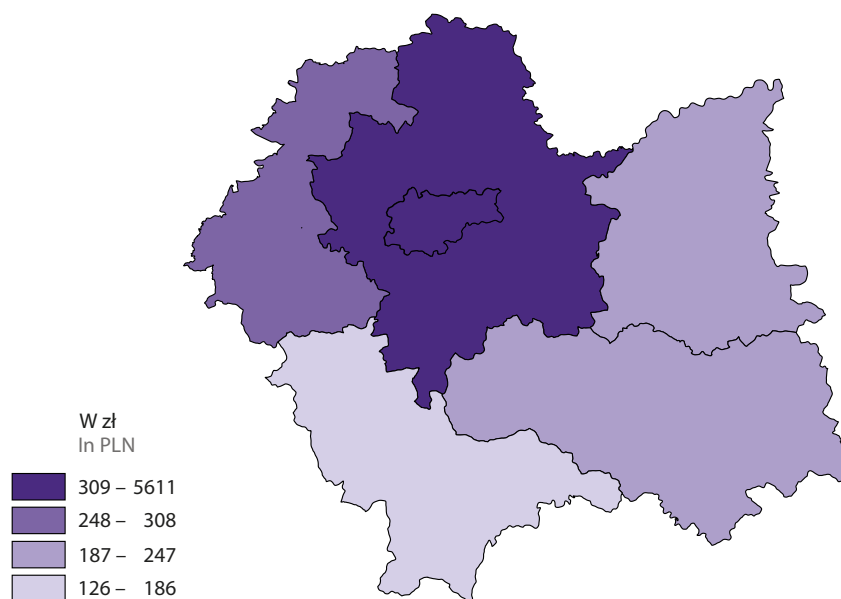
W 2021 r. nakłady wewnętrzne na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 1577 zł, tj. o 250 zł więcej niż rok wcześniej i o 949 zł więcej niż w 2015 r. W Polsce odpowiednio – 992 zł (wzrost o 143 zł i o 522 zł).

Wykres 46. Nakłady wewnętrzne^a na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca
Chart 46. Intramural expenditure^a on research and development per capita

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

Mapa 44. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R na 1 mieszkańca według podregionów w 2021 r.
Map 44. Intramural expenditure^a on R&D per capita by subregions in 2021

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

W strukturze nakładów wewnętrznych na działalność B+R według pochodzenia środków przeważały nakłady finansowane ze środków wewnętrznych. W 2021 r. stanowiły one 60,7% wielkości ogółem i wyniosły 3285,8 mln zł. W relacji do roku poprzedniego zwiększyły się o 24,1%, a w stosunku do 2018 r. – o 45,7%.

Nakłady finansowane ze środków zewnętrznych w omawianym roku wyniosły 2125,6 mln zł, tj. 39,3% ogółu. W ujęciu rocznym wzrosły o 11,1%, a na przestrzeni trzech lat – o 48,0%. Głównym źródłem pochodzenia środków zewnętrznych były instytucje rządowe i samorządowe, których środki stanowiły 76,4% środków zewnętrznych przeznaczonych na finansowanie prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych (rok wcześniej 77,9%).

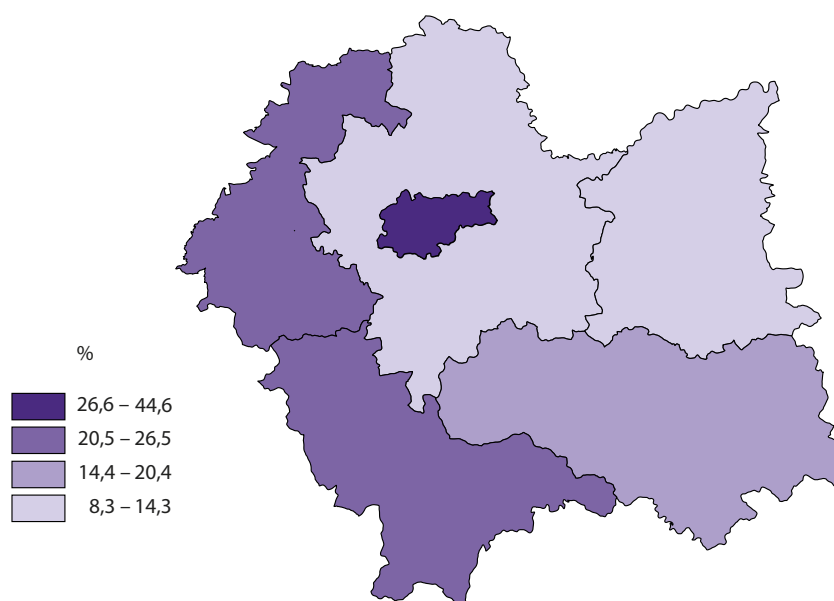
Tablica 33. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące)
Table 33. Intramural expenditure^a on R&D by origin of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	2020	2021	2021 Polska=100 Poland=100
	w mln zł in million PLN				
Ogółem Total	3692,4	4132,8	4560,9	5411,4	14,4
nakłady finansowane ze środków: expenditure financed by:					
Wewnętrznych Internal funds	2255,9	2255,9	2647,6	3285,8	16,8
Zewnętrznych External funds	1436,5	1876,9	1913,3	2125,6	11,7
w tym od instytucji rządowych i samorządowych of which from general and local government	1228,5	1621,7	1491,2	1623,1	11,6

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

Mapa 45. Udział środków zewnętrznych w nakładach wewnętrznych^a na działalność B+R według podregionów w 2021 r.

Map 45. Share of external funds in intramural expenditure^a on R&D by subregions in 2021

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

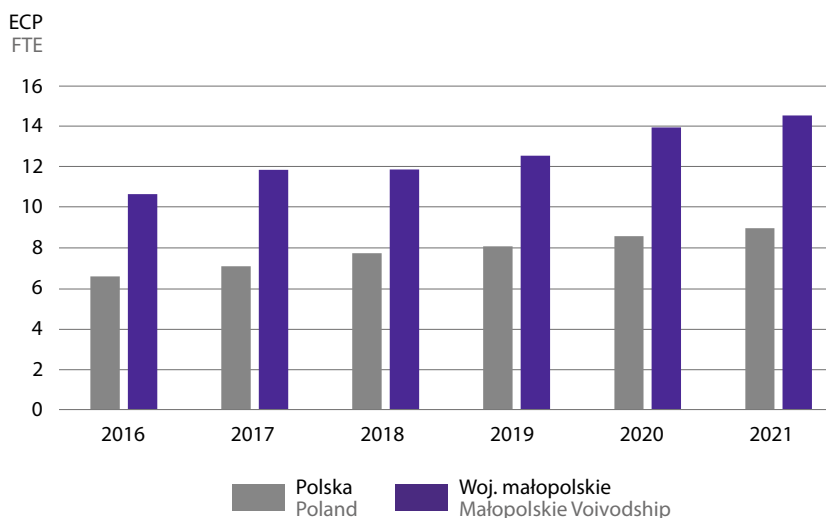
Personel wewnętrzny B+R są to osoby pracujące (zatrudnieni, pracujący właściciele oraz nieodpłatnie pomagający członkowie ich rodzin) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

W 2021 r. w działalność B+R zaangażowanych było (jako personel wewnętrzny) 33,6 tys. osób, tj. 13,5% ogólnej liczby zaangażowanych w prace B+R w kraju. Rzeczywiste zaangażowanie personelu B+R w prowadzone badania naukowe i prace rozwojowe wyniosło 21,8 tys. ekwiwalentów pełnego czasu pracy (EPC). Udział personelu wewnętrznego B+R w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC) na 1000 osób aktywnych zawodowo w województwie małopolskim wyniósł 14,6, a w Polsce – 9,0 (w 2020 r. odpowiednio 14,0 i 8,6).

Wykres 47. Personel wewnętrzny B+R^a na 1000 osób aktywnych zawodowo^b

Chart 47. Internal R&D personnel^a per 1000 economically active persons^b

a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC). b Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo i pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – przeciętne w roku.

a In full time equivalent (FTE). b For calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active and employed persons were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) – annual averages.

Badacze (pracownicy naukowo-badawczy) są to osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządowanie, oprogramowanie lub metody operacyjne.

Wśród osób zaangażowanych w działalność badawczą i rozwojową (w EPC) według realizowanej funkcji 17,9 tys. (81,8%) stanowili badacze (w kraju 112,7 tys., tj. 72,7%). W ujęciu rocznym ich liczba zwiększyła się o 1,5 tys. (8,9%). Pracownicy naukowo-badawczy w województwie stanowili 15,9% ogółu personelu tego typu w Polsce (rok wcześniej – 15,7%).

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Aktywność innowacyjną w latach 2019–2021 (tj. wdrażanie innowacji produktowych lub procesów biznesowych) wykazało 27,6% przedsiębiorstw przemysłowych i 24,9% przedsiębiorstw usługowych. Innowacje (polegające na wprowadzeniu przynajmniej jednej innowacji produktowej lub innowacji procesów biznesowych) wprowadziło 24,6% przedsiębiorstw przemysłowych i 20,3% przedsiębiorstw usługowych (w Polsce odpowiednio 22,0% i 19,7%). Zarówno innowacje produktowe, jak i innowacje procesów biznesowych częściej wprowadzały przedsiębiorstwa przemysłowe (14,2% i 21,6%) niż usługowe (5,5% i 19,6%). Wśród badanych przedsiębiorstw największy udział wprowadzających innowacje notowano w grupie podmiotów o liczbie pracujących 250 osób i więcej (75,6% przedsiębiorstw przemysłowych i 68,5% przedsiębiorstw usługowych).

Tablica 34. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji

Table 34. Innovative enterprises by types of introduced innovations

Wyszczególnienie Specification	2013–2015	2017–2019	2018–2020	2019–2021	2019–2021 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	20,4	21,4	36,4	24,6	22,0
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	14,2	13,6	19,0	14,2	13,1
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	14,9	18,3	31,2	21,6	18,0
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	10,0	17,2	33,5	20,3	19,7
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	4,5	8,2	15,3	5,5	6,8
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	7,8	15,8	29,1	19,6	18,1

a W latach 2013–2015 dane dotyczą innowacji procesowych.

a In the years 2013–2015 the data relate to process innovations.

W 2021 r. wysokim udziałem przedsiębiorstw innowacyjnych charakteryzowały się m.in. następujące działy przemysłu: działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami (100,0%), produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych (75,8%), produkcja pozostałego sprzętu transportowego (70,0%), produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (60,6%), produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (60,5%).

W 2021 r. w województwie nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesów biznesowych badanych przedsiębiorstw przemysłowych wyniosły 2803,3 mln zł i były niższe o 4,3% od poniesionych w 2020 r. Nakłady te stanowiły 14,7% ogólnej wartości nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa przemysłowe w kraju, a ich udział zwiększył się o 0,3 p. proc. w stosunku do 2020 r.

W strukturze nakładów dominowały nakłady na działalność badawczą i rozwojową (59,6%). Głównym źródłem finansowania nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych były środki własne (80,8%).

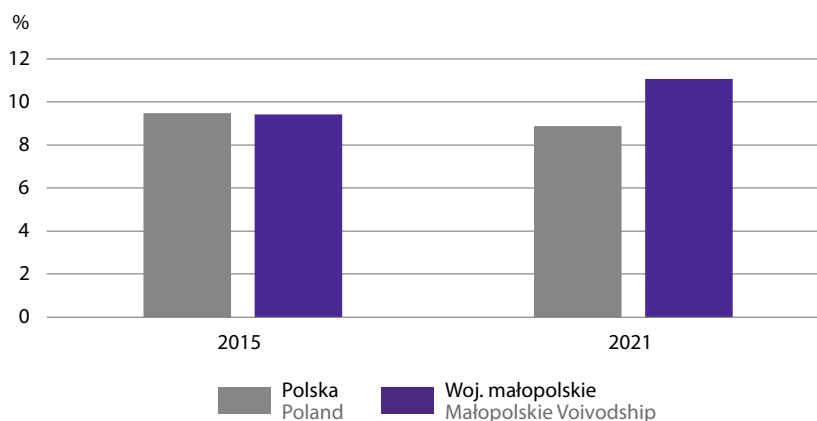
Wysokim udziałem innowacyjnych przedsiębiorstw usługowych charakteryzowały się następujące działy: działalność związana z produkcją filmów, nagrań video, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych (75,0%), badania naukowe i prace rozwojowe (71,9%), finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych (52,8%), działalność usługowa w zakresie informacji (46,3%), działalność finansowa i ubezpieczeniowa (43,4%).

Nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesów biznesowych badanych przedsiębiorstw usługowych wyniosły 2111,9 mln zł i były większe o 22,4% od poniesionych w 2020 r. Nakłady te stanowiły 9,4% ogólnej wartości nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa usługowe w kraju, czyli tyle samo ile rok wcześniej. W strukturze nakładów przeważały nakłady na działalność badawczą i rozwojową (91,1%), a głównym źródłem finansowania były środki własne (91,5%).

W 2021 r. udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych, wprowadzonych w latach 2019–2021, w przychodach ogółem wyniósł w przedsiębiorstwach przemysłowych 11,1%, a w usługowych – 3,6% (w kraju odpowiednio 8,9% oraz 3,1%). Dla porównania udział przychodów w 2020 r. ze sprzedaży tych produktów wprowadzonych w latach 2018–2020 w przedsiębiorstwach przemysłowych wyniósł 12,5%, a w usługowych – 5,1% (w latach 2013–2015 odpowiednio 9,5% i 2,4%).

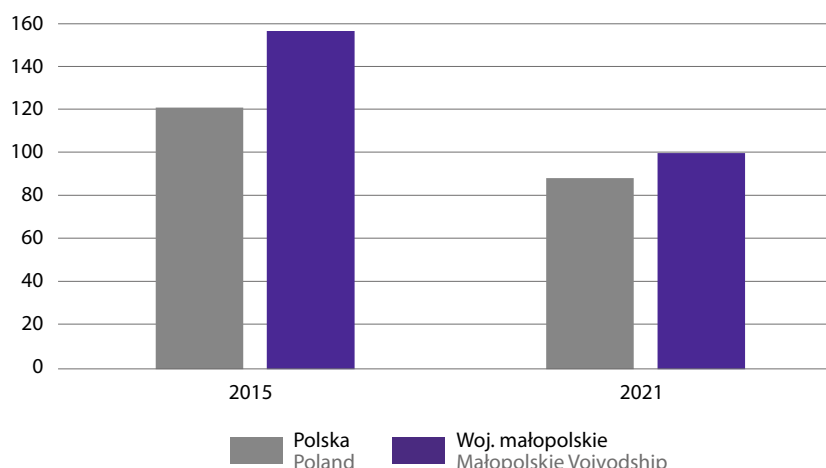
Wykres 48. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

Chart 48. Share of revenue of industrial enterprises from sale of new or improved products in total sales revenue

Według danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej w 2021 r. z terenu województwa małopolskiego zgłoszono 345 wynalazków (10,2% ogółu wynalazków w Polsce) oraz 73 wzory użytkowe (10,1% ogółu wzorów użytkowych w kraju). W porównaniu z 2015 r. liczba zgłoszonych wynalazków zmniejszyła się o 34,9%, a wzorów użytkowych o 27,4%. Liczba patentów wyniosła 364 (11,2% ogółu udzielonych patentów w Polsce), co oznacza wzrost o 45,0% w relacji do 2015 r.

Wykres 49. Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe^a na 1 mln mieszkańców
Chart 49. Patent applications filed by domestic entities^a per million inhabitants

^a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.

Źródło: dane urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej

^a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

W 2021 r. w województwie małopolskim na 1 mln mieszkańców przypadało 100,5 zgłoszeń wynalazków w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej wobec 88,9 w kraju. W 2015 r. było to odpowiednio 157,2 zgłoszeń w województwie i 121,6 w kraju.

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Use of information and communication technologies in enterprises

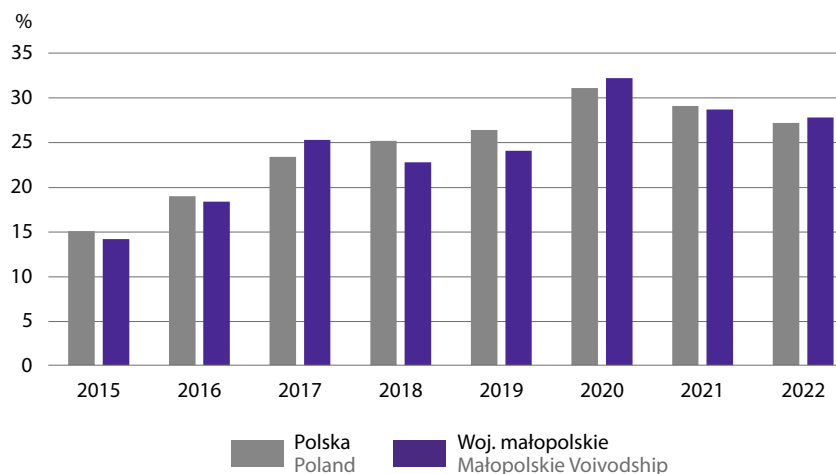
W 2022 r. w województwie małopolskim udział przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu oraz udział przedsiębiorstw wyposażających swoich pracowników w urządzenia przenośne pozwalające na mobilny dostęp do Internetu zwiększył się zarówno w stosunku do 2021 r., jak i w porównaniu z 2015 r.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

Badanie dotyczące wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach (SSI-01) obejmuje podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W 2022 r. odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu wyniósł 99,1% (o 1,0 p. proc. więcej niż w 2021 r. i o 8,3 p. proc. więcej niż w 2015 r.), w kraju – 98,5% (podobnie jak przed rokiem). W województwie 93,7% przedsiębiorstw wyposażało swoich pracowników w urządzenia przenośne pozwalające na mobilny dostęp do Internetu (o 1,9 p. proc. mniej niż w Polsce), dla porównania w 2021 r. i 2015 r. było to odpowiednio 78,4% i 58,1%.

W województwie w 2022 r. 85,7% ogółu przedsiębiorstw korzystało ze stałych szerokopasmowych połączeń internetowych, tj. o 1,5 p. proc. więcej niż w kraju. Najczęściej (31,4%) były one wyposażone w stałe łącza o prędkości „przynajmniej 100, ale mniej niż 500 Mbit/s” (w kraju 33,3%). Znaczący (27,7%) był również udział przedsiębiorstw, którym operatorzy dostarczają mniejszą przepustowość „przynajmniej 30, ale mniej niż 100 Mbit/s” (w Polsce 27,1%).

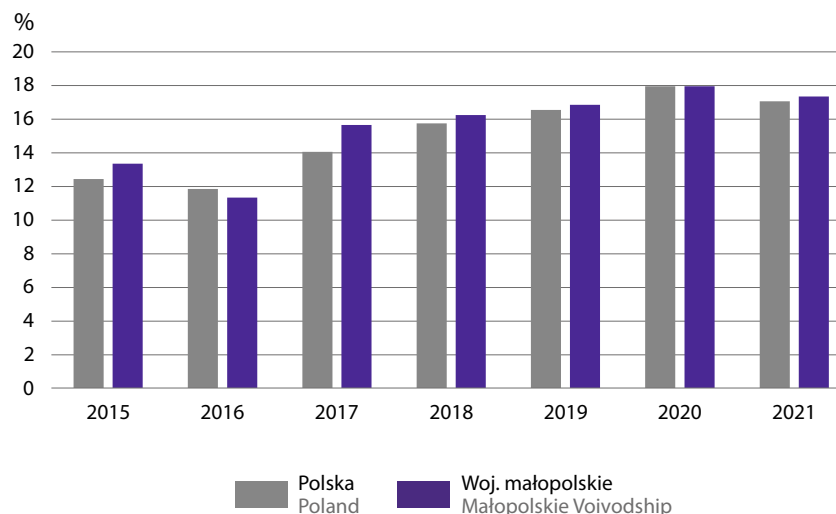
Wykres 50. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu^aChart 50. Enterprises with Internet access^a^a Dostęp do Internetu o prędkości 30–100 Mbit/s.^a Internet access 30–100 Mbit/s.

Do **sprzedaży elektronicznej** zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faksem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

W 2021 r. odsetek przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż poprzez sieci komputerowe wyniósł 17,3% i był wyższy niż w Polsce o 0,3 p. proc. W porównaniu z 2020 r. udział ten spadł o 0,6 p. proc., ale w odniesieniu do 2015 r. wzrósł o 4,0 p. proc. Przedsiębiorstwa prowadziły sprzedaż elektroniczną głównie za pośrednictwem własnych stron internetowych lub aplikacji (75,4% przedsiębiorstw sprzedających przez strony). Z zewnętrznych platform handlowych korzystało 60,3% omawianych przedsiębiorstw.

Wykres 51. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe

Chart 51. Enterprises receiving orders via computer networks

Dostęp do Internetu umożliwia wykorzystanie ogólnodostępnych danych udostępnianych przez administrację publiczną. Otwarte dane publiczne ułatwiają podejmowanie decyzji biznesowych. W 2021 r. w województwie 17,1% przedsiębiorstw wykorzystywało otwarte dane publiczne (w Polsce 19,0%), tj. o 0,9 p. proc. mniej niż rok wcześniej. Najczęściej wykorzystywane przez przedsiębiorstwa dane obejmowały swoim zakresem gospodarkę i finanse (15,0%), a najrzadziej – kulturę, sport i rekreację (2,6%). Odsetek przedsiębiorstw identyfikujących dane publiczne, które mogłyby być wykorzystane w celach biznesowych, lecz nie zostały udostępnione w ramach otwartych danych publicznych wyniósł 3,3% (w kraju 4,2%).

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

Wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw w 2022 r. były gorsze w porównaniu z rokiem poprzednim. Odnotowano spadek wyniku finansowego brutto i netto. Zmniejszył się także wynik finansowy z pozostałej działalności operacyjnej, jak i wynik na operacjach finansowych. Pogorszeniu uległy podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Zmniejszył się ponadto udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności.

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych dotyczą przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007); działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007); szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

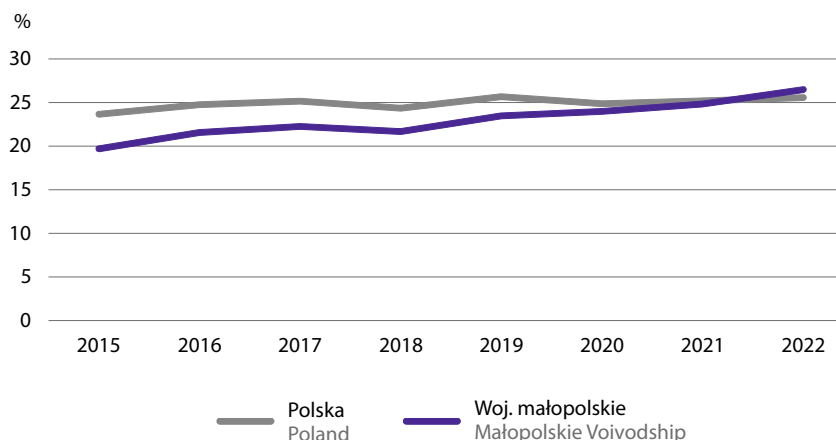
Przychody z całokształtu działalności w 2022 r. wyniosły 335392,4 mln zł i były o 22,7% wyższe niż w roku poprzednim, a w porównaniu z 2015 r. wyższe o 87,5%. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 325414,6 mln zł, tym samym zwiększyły się o 23,2% w ujęciu rocznym i o 86,9% w relacji do 2015 r. Wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (w ujęciu wartościowym) odnotowano w większości sekcji PKD (poza obsługą rynku nieruchomości), w tym zwłaszcza w przetwórstwie przemysłowym oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych. W ujęciu procentowym omawiane przychody wzrosły odpowiednio o 26,9% i 18,3%.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnętrzzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Wartość przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przeznaczonych na eksport wyniosła 86387,0 mln zł, tj. o 31,5% więcej w stosunku do poprzedniego roku. Ich udział w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem w omawianym roku sięgnął 26,5% wobec 24,9% rok wcześniej. Przychody ze sprzedaży produktów na eksport stanowiły 85,6% przychodów na eksport ogółem, natomiast przychody ze sprzedaży towarów i materiałów na eksport – 14,4%.

Wykres 52. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 52. Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenues from sale of products, goods and materials

Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności w 2022 r. wyniosły 311877,2 mln zł i zwiększyły się w ujęciu rocznym o 25,0%, a w porównaniu z 2015 r. o 84,2%. W strukturze kosztów według rodzajów, koszt sprzedaży produktów stanowił 65,0%, a wartość sprzedaży towarów i materiałów – 32,4%. Ponadto koszty finansowe oraz koszty operacyjne stanowiły odpowiednio 1,6% i 1,0% kosztów ogółem. Koszty sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 303948,6 mln zł i tym samym były wyższe o 24,3% w skali roku. Wzrost kosztów sprzedaży produktów (w ujęciu wartościowym) odnotowano w większości sekcji PKD (poza obsługą rynku nieruchomości), w tym zwłaszcza w przetwórstwie przemysłowym oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych. Procentowy wzrost w wyżej wymienionych sekcjach wyniósł odpowiednio 27,8% i 18,3%.

Wyniki finansowe:

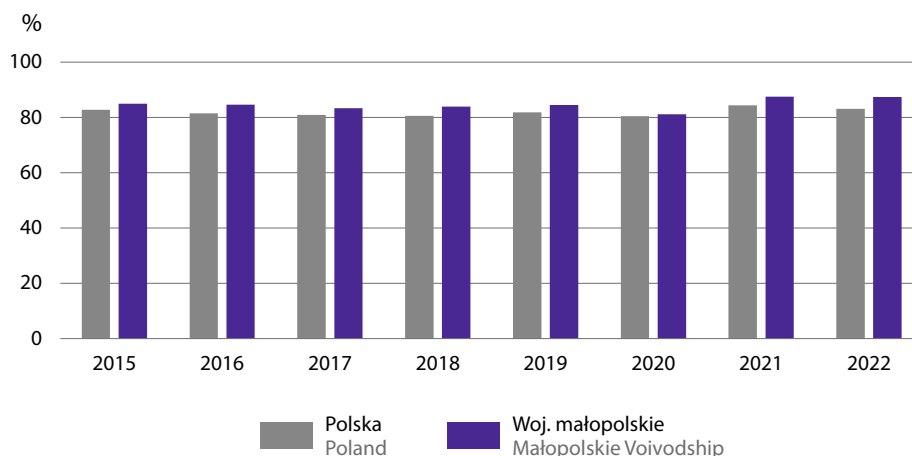
- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-);
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł 21466,0 mln zł i był o 9,3% wyższy w ujęciu rocznym. Pogorszył się wynik na pozostałej działalności operacyjnej (477,7 mln zł wobec 2278,6 mln zł rok wcześniej), a także wynik na operacjach finansowych (1571,4 mln zł wobec 1871,4 mln zł). Wynik finansowy brutto ukształtował się na poziomie 23515,1 mln zł, tj. o 1,2% niższym od uzyskanego w 2021 r. Obciążenia wyniku finansowego brutto podatkiem dochodowym zwiększyły się w odniesieniu do poprzedniego roku o 5,5% do 3440,7 mln zł. W rezultacie wynik finansowy netto wyniósł 20074,4 mln zł i był o 2,2% niższy niż rok wcześniej. Zysk netto zwiększył się o 1,1%, natomiast strata netto była o 77,0% większa. W ujęciu wartościowym, niższy niż przed rokiem wynik finansowy netto wystąpił w prawie połowie sekcji, w tym zwłaszcza w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych. Największy wzrost wyniku finansowego netto odnotowano w przetwórstwie przemysłowym.

W 2022 r. zysk netto wykazało 87,4% badanych przedsiębiorstw wobec 87,5% rok wcześniej. Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności zmniejszył się z 93,1% do 86,7%. W przetwórstwie przemysłowym zysk netto odnotowało 87,5% przedsiębiorstw (rok wcześniej – 89,1%), a udział uzyskanych przez nie przychodów w przychodach wszystkich podmiotów tej sekcji stanowił 91,4% (rok wcześniej – 89,9%).

Wykres 53. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 53. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności sprzedaży brutto to relacja wyniku finansowego ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W badanych przedsiębiorstwach wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności zwiększył się w ciągu roku (o 1,7 p. proc.). Słabiej kształtowały się ponadto wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto (spadek odpowiednio o 1,7 p. proc. i 1,5 p. proc.), wskaźnik rentowności sprzedaży brutto (o 0,8 p. proc.), jak również wskaźnik płynności finansowej I i II stopnia (odpowiednio o 7,3 p. proc. i 9,8 p. proc.).

Do sekcji PKD o najwyższych wskaźnikach rentowności obrotu netto w 2022 r. należały górnictwo i wydobywanie (10,1%), a także zakwaterowanie i gastronomia (8,9%). W ujęciu rocznym wzrost wskaźnika rentowności obrotu netto odnotowano w 3 sekcjach, w tym największy w zakwaterowaniu i gastronomii (o 4,7 p. proc.).

W kraju w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano również pogorszenie podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych. Kształtowały się one w większości na poziomie niższym niż w województwie małopolskim.

Tablica 35. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Table 35. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	94,7	93,7	91,3	93,0	94,0
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	4,9	6,0	7,4	6,6	6,0
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	5,3	6,3	8,7	7,0	6,0
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	4,7	5,3	7,5	6,0	5,0
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	36,1	38,8	37,6	30,3	39,0
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	99,0	100,9	101,5	91,7	105,4

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw w końcu grudnia 2022 r. wyniosła 104744,2 mln zł i była o 13,9% wyższa w ujęciu rocznym. W rzeczowej strukturze aktywów obrotowych zwiększył się udział zapasów (z 27,5% do 30,9%), krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (z 2,2% do 2,7%) oraz należności krótkoterminowych (z 44,2% do 44,5%), a zmniejszył udział inwestycji krótkoterminowych (z 26,1% do 21,9%). W strukturze zapasów wzrost udziału w ciągu roku dotyczył materiałów (z 32,9% do 35,2%), produktów gotowych (z 15,5% do 16,0%). Spadek udziału odnotowano w przypadku półproduktów i produktów w toku (z 14,6% do 12,5%), natomiast udział towarów pozostał na niezmiennym poziomie (34,2%). Aktywa obrotowe finansowane były głównie zobowiązaniami krótkoterminowymi – relacja zobowiązań krótkoterminowych do aktywów obrotowych wyniosła 72,5% wobec 69,2% rok wcześniej.

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) w końcu grudnia 2022 r. wyniosły 115412,6 mln zł i były o 17,2% wyższe w ujęciu rocznym. Zobowiązania długoterminowe stanowiły 34,2% ogółu zobowiązań (wobec 35,4% w końcu grudnia 2021 r.). Wartość zobowiązań długoterminowych wyniosła 39505,7 mln zł i była o 13,5% wyższa niż rok wcześniej. Zobowiązania krótkoterminowe badanych przedsiębiorstw wyniosły 75906,8 mln zł, tj. o 19,3% więcej niż w 2021 r. Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług wzrosły o 25,6%, z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń – o 11,6%, a z tytułu kredytów bankowych i pożyczek – o 8,0%.

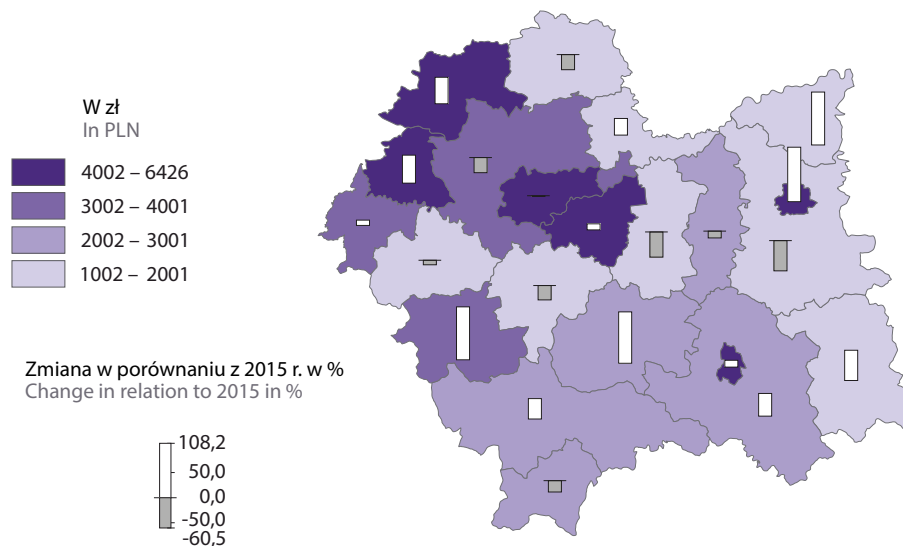
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

Investment outlays of enterprises

Nakłady inwestycyjne ogółem poniesione w 2021 r. przez przedsiębiorstwa niefinansowe (o liczbie pracujących powyżej 49 osób) mające siedzibę na terenie województwa były wyższe niż w roku poprzednim. Największy wzrost dotyczył nakładów na maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i wyposażenie, a następnie na budynki i budowle oraz środki transportu. Zmniejszyła się liczba inwestycji nowo rozpoczętych przy jednoczesnym wzroście ich wartości kosztorysowej.

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach powyżej 9 pracujących (według lokalizacji inwestycji) w cenach bieżących w 2021 r. w województwie wyniosły 13197,3 mln zł i były o 5,9% wyższe niż w roku poprzednim i o 6,7% wyższe niż w 2015 r. Stanowiły 6,4% nakładów ogółem w Polsce (w 2020 r. – 6,8%). Wartość poniesionych nakładów w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa była o 195 zł większa niż rok wcześniej i wyniosła 3846 zł. W nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących w przeliczeniu na mieszkańca powiatu najwięcej zainwestowano w Tarnowie (6426 zł), a najmniej w powiecie proszowickim (1002 zł).

Mapa 46. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach^a na 1 mieszkańca w 2021 r. (ceny bieżące)
Map 46. Investment outlays in enterprises^a per capita in 2021 (current prices)

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; by investment location.

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

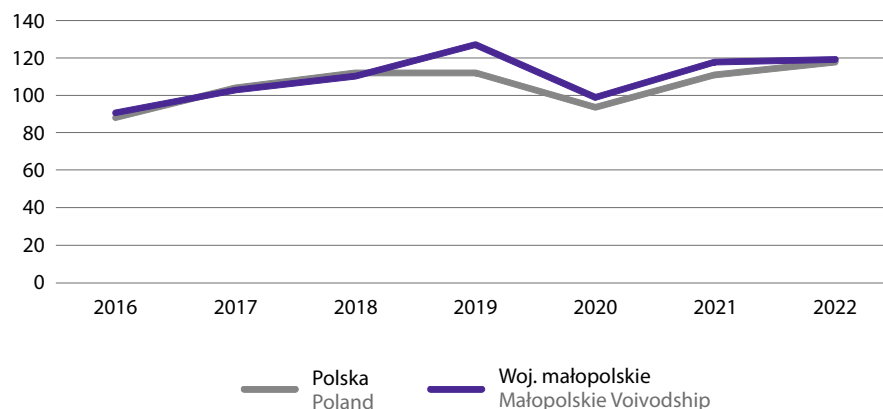
Nakłady inwestycyjne poniesione w 2022 r. przez przedsiębiorstwa niefinansowe (o liczbie pracujących powyżej 49 osób) mające siedzibę na terenie województwa wyniosły 15730,8 mln zł i były (w cenach bieżących) o 19,6% wyższe niż w roku poprzednim.

Wykres 54. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100

Chart 54. Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Previous year=100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, zasadzenia wieloletnie, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Nakłady na maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i wyposażenie zwiększyły się o 25,6%, na budynki i budowle o 14,8%, a na środki transportu były większe o 14,4%. Wśród sekcji PKD wzrost nakładów w ujęciu rocznym odnotowano we wszystkich sekcjach, w tym największy w obsłudze rynku nieruchomości (o 482,9%).

Tablica 36. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)

Table 36. Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ogółem Total				
w mln zł in million PLN	8442,1	11113,0	13151,4	15730,8
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	6,2	7,4	7,9	8,0
w tym – w % – nakłady na: of which – in % – outlays on:				
Budynki i budowle Buildings and structures	42,9	49,5	48,5	46,6
Zakupy Purchases				
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	46,7	43,7	43,3	45,4
środków transportu transport equipment	10,1	6,6	8,0	7,6

Inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (na które przypadało 37,8% ogółu poniesionych nakładów), przetwórstwa przemysłowego (34,7%) oraz handlu; naprawy pojazdów samochodowych (9,0%). W strukturze nakładów według sekcji w ujęciu rocznym najbardziej zwiększył się udział przedsiębiorstw zajmujących się przetwórstwem przemysłowym (o 3,7 p. proc.), natomiast najgłębszy spadek udziału poniesionych nakładów dotyczył przedsiębiorstw działających w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 3,2 p. proc.).

W 2022 r. rozpoczęto 125,4 tys. inwestycji, tj. o 26,0% mniej w ujęciu rocznym. Łączna wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych wyniosła 6960,9 mln zł i była o 28,5 większa w relacji do poprzedniego roku. Na ulepszenie (tj. przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących środków trwałych przypadało 21,4% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji rozpoczętych (rok wcześniej 25,1%). W ujęciu rocznym wyższą wartość kosztorysową inwestycji rozpoczętych zanotowały przedsiębiorstwa działające w transporcie i gospodarce magazynowej, handlu: naprawie pojazdów samochodowych, zakwaterowaniu i gastronomii, informacji i komunikacji, obsłudze rynku nieruchomości oraz w przetwórstwie przemysłowym.

Wartość kosztorysowa inwestycji dotyczy nakładów na budowę środków trwałych zarówno rozpoczętą i zakończoną, jak również rozpoczętą i niezakończoną w roku sprawozdawczym, przyjmując wartość w cenach bieżących wynikającą z dokumentacji projektowo-kosztorysowej, z uwzględnieniem ewentualnych zmian w wartości kosztorysowej dokonanych do końca roku sprawozdawczego. Przez **inwestycje nowo rozpoczęte** rozumie się te budowy środków trwałych, których realizację faktycznie rozpoczęto w roku sprawozdawczym.

6.3. Produkcja i usługi

6.3. Production and services

Rolnictwo

Agriculture

W 2022 r. w województwie małopolskim przy zmniejszonej powierzchni uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi większe były ich plony i zbiory w porównaniu z 2021 r. Plony i zbiory rzepaku i rzepiku były niższe niż rok wcześniej, pomimo większej powierzchni uprawy. Zwiększył się areal uprawy ziemniaków, przy czym wyższe były także ich plony, co spowodowało zwiększenie zbiorów w stosunku do 2021 r.

W odniesieniu do roku poprzedniego zanotowano spadek pogłowia bydła, trzody chlewnej i owiec. Większy był skup zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), w tym pszenicy, a także skup mleka. Mniej natomiast skupiono ziemniaków, żywca wołowego, wieprzowego i drobiowego. W porównaniu z poprzednim rokiem ceny skupu podstawowych produktów rolnych były wyższe.

W 2021 r. w województwie małopolskim zmniejszyła się globalna produkcja rolnicza (w cenach stałych), o czym zadecydowała niższa wartość produkcji roślinnej, przy jednoczesnym wzroście wartości produkcji zwierzęcej. W ujęciu rocznym odnotowano również spadek wartości końcowej produkcji rolniczej oraz wartości towarowej produkcji rolniczej.

W 2022 r. powierzchnia upraw zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosła 164,2 tys. ha i była mniejsza o 2,5% niż w 2021 r. i o 17,6% niż w 2015 r. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi osiągnęły poziom 45,4 dt z 1 ha i były wyższe niż w 2021 r. (o 17,3%), a także wyższe od plonów z 2015 r. (o 38,8%). Plony te były zbliżone do średnich plonów w Polsce, które sięgnęły 45,9 dt z 1 ha. Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie oszacowano na 744,7 tys. t, tj. więcej o 14,1% niż przed rokiem i przed siedmioma laty.

W 2022 r. powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku wyniosła 12,5 tys. ha i zwiększyła się w porównaniu z poprzednim rokiem o 0,4%, a w zestawieniu z 2015 r. – o 61,5%. Plony wyniosły 32,7 dt z 1 ha i w porównaniu z plonami uzyskanymi rok wcześniej zmniejszyły się o 1,8%, a w stosunku do 2015 r. wzrosły o 26,3%. W odniesieniu do Polski plony z 1 ha były niższe o 1,1 dt. Zbiory rzepaku i rzepiku oszacowano na 41,0 tys. t, co oznacza spadek w relacji do roku 2021 o 1,4%, a w porównaniu z rokiem 2015 – ponad dwukrotny wzrost.

Tablica 37. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych^a
Table 37. Yields of selected agricultural crops^a

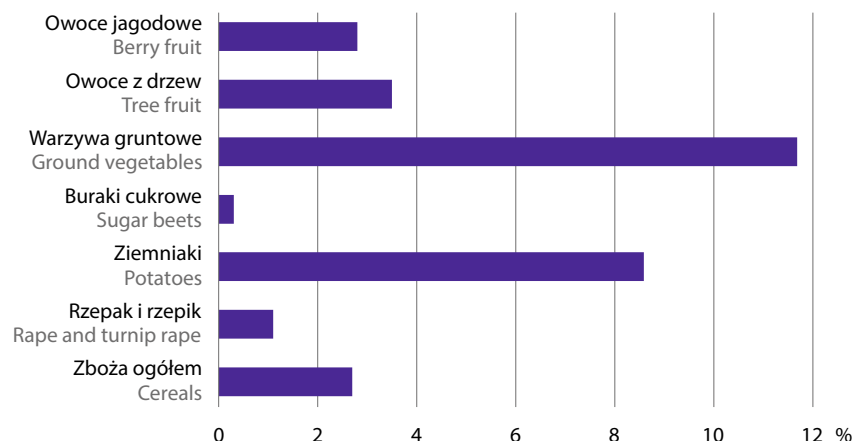
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
	z 1 ha w dt per 1 ha in dt				
Zboża ogółem Cereals in total	35,2	45,0	44,8	49,7	49,5
w tym zboża podstawowe z mieszankami of which basic cereals including cereal mixed	32,7	39,3	38,7	45,4	45,9
w tym: of which:					
pszenica wheat	35,8	42,9	42,7	51,1	53,4
żyto rye	27,4	31,7	32,0	33,1	36,0
jęczmień barley	33,7	39,6	39,0	40,4	44,3
owies oats	24,7	28,5	28,4	32,8	32,8
pszenżyto triticale	29,8	35,5	36,2	40,8	45,0
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	25,9	31,9	33,3	32,7	33,8
Ziemniaki ^a Potatoes ^a	210	322	310	330	308
Buraki cukrowe Sugar beets	677	493	621	585	638

^a Bez uprawy w ogrodach przydomowych.
^a Excluding kitchen gardens.

Powierzchnia uprawy ziemniaków wyniosła 15,7 tys. ha i zwiększyła się o 3,3% w stosunku do 2021 r., lecz zmalała o 38,8% w relacji do 2015 r. Z 1 ha zebrano 330 dt ziemniaków, tj. o 6,5% więcej niż w poprzednim roku i o 57,1% więcej niż w 2015 r. Plony uzyskane w województwie małopolskim były wyższe o 7,1% od średnich plonów ziemniaków w kraju. Produkcja ziemniaków wyniosła 517,5 tys. t i była wyższa o 9,8% niż w 2021 r., a jednocześnie niższa o prawie 4% niż 7 lat wcześniej.

Wykres 55. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich w 2022 r.

Chart 55. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2022

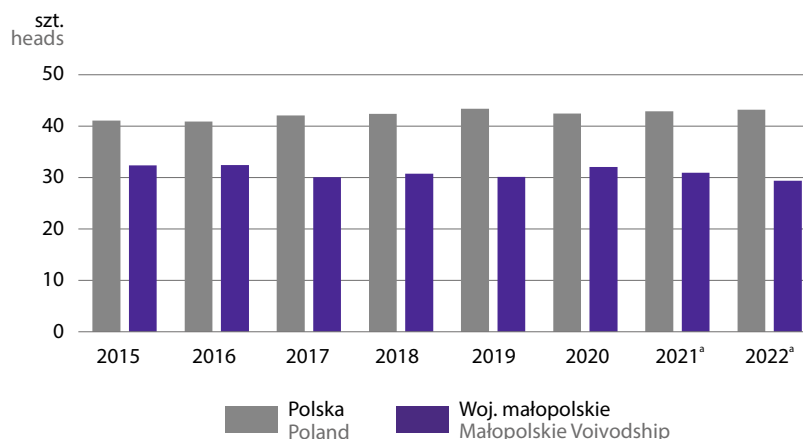

W czerwcu 2022 r. pogłowie bydła liczyło 163,4 tys. szt., co stanowiło 2,5% pogłowia bydła w kraju. W stosunku do stanu z czerwca 2021 r. liczebność stada zmniejszyła się o 5,2% (w kraju wzrost o 0,7%). Spadek liczebności stada bydła wynikał ze zmniejszenia się pogłowia cieląt (o 9,4%), bydła młodego w wieku 1–2 lat (o 8,9%) i bydła dorosłego w wieku 2 lat i więcej (o 1,1%), w tym pogłowia krów (o 15,3%). W strukturze stada bydła największy odsetek stanowiły krowy (40,5%), w tym krowy mleczne (35,5%).

Wykres 56. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 56. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

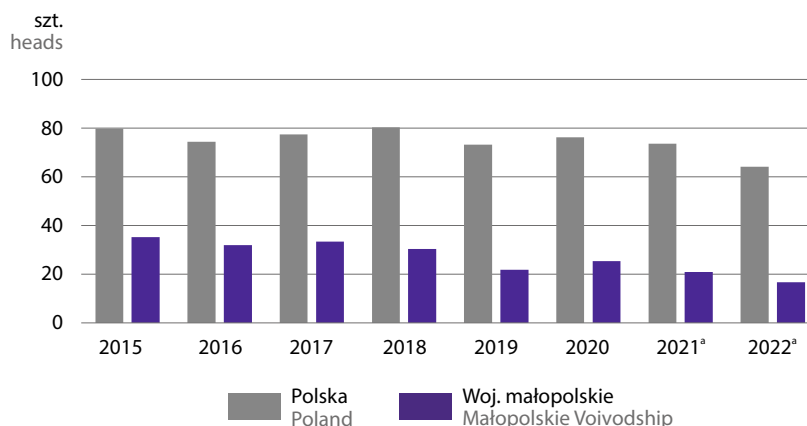
a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.
a Data on agricultural land as of 1 June 2020 was used as the basis for the calculations.

W czerwcu 2022 r. pogłowie trzody chlewnej liczyło 93,3 tys. szt. (w tym 9,7 tys. szt., tj. 10,4% stanowiły lochy). Udział województwa w ogólnokrajowym pogłowie trzody chlewnej wyniósł 1,0% (przed rokiem – 1,1%). W odniesieniu do stanu z czerwca 2021 r. wielkość stada trzody chlewnej zmniejszyła się o 20,4% (w Polsce – o 12,9%). Spadek pogłowia wystąpił we wszystkich grupach produkcyjno-użytkowych, w tym największy (o 33,1%) w stadzie prosiąt od 20 do 50 kg.

Wykres 57. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 57. Pigs density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.
a Data on agricultural land as of 1 June 2020 was used as the basis for the calculations.

Stado owiec według stanu w czerwcu 2022 r. liczyło 76,8 tys. szt., co stanowiło 26,5% pogłowia krajowego. W porównaniu z poprzednim rokiem pogłowie owiec zmniejszyło się o 4,2% (w Polsce zwiększyło się o 0,3%). Pogłowie maciorek spadło o 21,7%, w tym maciorek użytkowanych w kierunku mlecznym o 32,2%.

W 2022 r. skupiono 70,3 tys. t ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowiło 0,8% skupu ogólnokrajowego (podobnie jak rok wcześniej). W odniesieniu do roku poprzedniego skup ziarna zwiększył się o 2,2%. Pszenicy skupiono 62,2 tys. t, tj. o 5,1% więcej niż przed rokiem, a żyta – 0,04 tys. t, czyli o 89,2% mniej niż rok wcześniej.

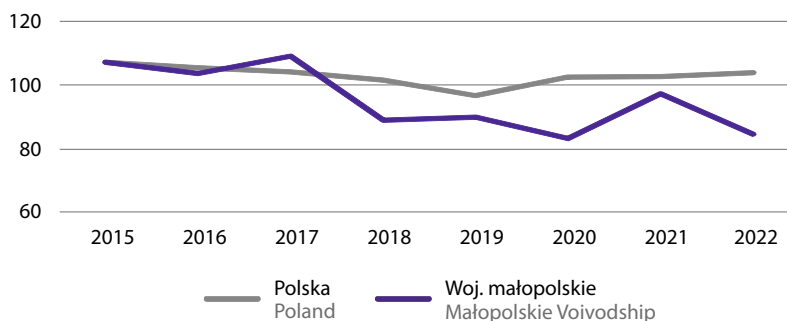
Skup ziemniaków w 2022 r. wyniósł 13,9 tys. t, co stanowiło 0,9% ogólnego skupu w kraju (0,8% przed rokiem). W porównaniu z poprzednim rokiem skup ziemniaków zmniejszył się o 18,2%.

W ciągu 2022 r. skupiono 72,5 tys. t żywca rzeźnego w wadze żywej, tj. 1,1% wielkości krajowej (w 2021 r. – 1,3%). W ujęciu rocznym skup żywca zmniejszył się o 15,5%. Żywca wieprzowego skupiono 21,2 tys. t, czyli mniej o 24,1% (0,9% w skali kraju wobec 1,1% przed rokiem). Skup żywca wołowego wyniósł 16,5 tys. t i był mniejszy o 23,6% niż przed rokiem (udział w wielkości krajowej spadł o 0,7 p. proc. do 2,2%), natomiast skup żywca drobiowego zmniejszył się o 4,3% do poziomu 34,3 tys. t (udział w wielkości krajowej spadł o 0,2 p. proc do 0,9%).

Wykres 58. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)

Rok poprzedni=100

Chart 58. Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight)
Previous year=100

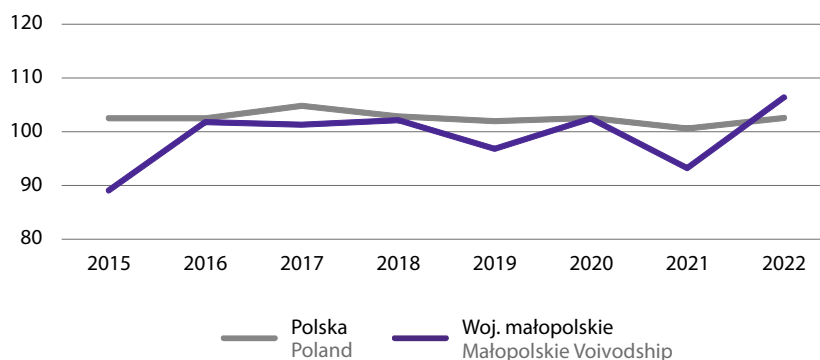
W 2022 r. skupiono 136,4 mln l mleka krowiego, co stanowiło 1,1% ogólnej ilości mleka krowiego skupionego w kraju (tak jak rok wcześniej). Skup mleka był o 6,2% większy niż przed rokiem.

Wykres 59. Dynamika skupu mleka krowiego

Rok poprzedni=100

Chart 59. Indices of procurement of cows' milk

Previous year=100

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

W 2022 r. średnia cena pszenicy w skupie wyniosła 147,82 zł/dt i w ujęciu rocznym wzrosła o 55,6% (w kraju o 57,1%). Ceny pszenicy w województwie małopolskim w odniesieniu do średniej krajowej były niższe o 2,8%.

W analizowanym roku cena żyta w skupie (107,07 zł/dt) wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem o 58,3%. W relacji do średniej krajowej cena żyta była niższa o 11,6%.

W 2022 r. za 1 dt ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) w skupie płacono 92,95 zł, tj. o prawie 1/3 więcej niż przeciętnie w kraju. W relacji do poprzedniego roku cena tego ziemniopłodu w skupie była wyższa o 30,2%.

W ujęciu rocznym cena skupu żywca wołowego zwiększyła się o 34,0% i wyniosła 10,16 zł za kg. W porównaniu ze średnią krajową cena tego gatunku żywca była niższa o 3,1%.

W omawianym okresie średnia cena skupu żywca wieprzowego wyniosła 6,85 zł za 1 kg, tj. więcej niż w 2021 r. o 39,4%. Przeciętna cena skupu żywca wieprzowego była wyższa od średniej ceny w kraju o 1,9%.

W 2022 r. mniejszym niż przed rokiem dostawom żywca drobiowego do skupu towarzyszył wzrost cen tego surowca. Przeciętna roczna cena drobiu rzeźnego (5,87 zł/kg) w porównaniu z 2021 r. zwiększyła się o 51,1%. Cena 1 kg żywca drobiowego dostarczonego do skupu przez producentów z województwa była o 4,7% niższa od średniej w kraju.

W 2022 r. przy skupie mleka o ponad 6% większym niż w roku poprzednim, przeciętna cena tego produktu była o 48,8% wyższa niż w 2021 r. i wyniosła 212,40 zł za 100 litrów (w kraju – 231,20 zł).

W województwie w 2022 r. ceny targowiskowe ziarna zbóż wzrosły w porównaniu z 2019 r.³ Cena targowiskowa 1 dt pszenicy sięgnęła 167,82 zł (w kraju 166,53 zł) wobec 90,45 zł przed trzema laty. Cena targowiskowa 1 dt żyta wyniosła 142,26 zł (w kraju 127,21 zł) wobec 82,49 zł w 2019 r. Cena targowiskowa 1 dt ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) spadła do 138,30 zł (w kraju 158,22 zł) z 173,21 zł w 2019 r.

Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku),
- **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Globalna produkcja rolnicza w 2021 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, była mniejsza (w cenach stałych z 2020 r.) o 11,4%, przy czym produkcja roślinna spadła o 19,6%, natomiast produkcja zwierzęca wzrosła o 4,5%. Udział województwa małopolskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 3,1% (przed rokiem – 3,6%). W strukturze produkcji globalnej przeważała produkcja roślinna, której udział wyniósł 59,6%.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane uwzględniają naliczone za dany rok płatności uzupełniające do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

Wartość końcowej produkcji rolniczej w 2021 r. była o 10,7% mniejsza niż w roku poprzednim. Spadła końcowa produkcja roślinna (o 20,9%), wzrosła natomiast zwierzęca (o 4,3%). W 2021 r. towarowa produkcja rolnicza była niższa od notowanej rok wcześniej (o 7,1%). Spadek dotyczył wartości produkcji roślinnej (o 17,4%), natomiast w produkcji zwierzęcej zanotowano wzrost (o 9,0%). W strukturze towarowej produkcji rolniczej przeważała produkcja roślinna, która stanowiła 54,4% (w 2020 r. – 63,2%).

W omawianym okresie udział województwa w ogólnokrajowej produkcji końcowej oraz towarowej utrzymywał się na zbliżonym poziomie i wyniósł odpowiednio 3,0% i 2,9% (wobec odpowiednio 3,4% i 3,2% w roku poprzednim).

³ Brak danych za lata 2020–2021; z uwagi na okresowe zamknięcie targowisk w związku ze stanem zagrożenia chorobą COVID-19, nie było możliwe zebranie danych o cenach targowiskowych produktów.

Przemysł Industry

W 2022 r. produkcja sprzedana przemysłu była wyższa (w cenach stałych) niż przed rokiem. Zano-
wano wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle oraz wzrost wydajności pracy, mierzony wiel-
kością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej
podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo prze-
mysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę
i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odp-
adami oraz działalność związana z rekultywacją”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej
o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego,
natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

W pierwszej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu
w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
Wyniki opracowane zostały na podstawie danych rocznych z systemu zintegrowanego – produkcja,
zatrudnienie i wynagrodzenia dla sekcji B, C, D, E (z badań statystycznych: Z-06, SP, F-01/I-01, DG-1)
i mają status danych ostatecznych (do 2021 r. włącznie).

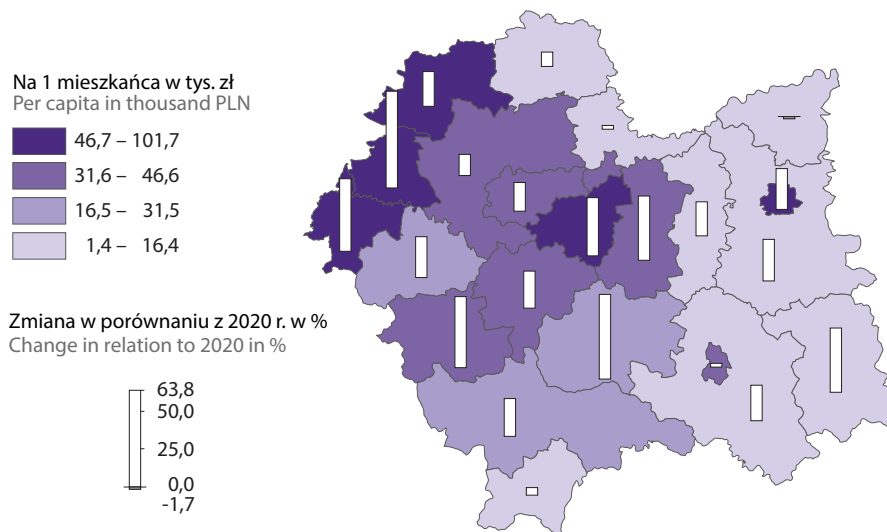
W 2021 r. w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób (2824 podmioty) produkcja sprzedana
przemysłu była o 18,3% wyższa (w cenach stałych) niż przed rokiem i wyniosła 130688,9 mln zł (w cenach
bieżących). W Polsce produkcja sprzedana w tym okresie wyniosła 1795468,1 mln zł (w cenach bieżących),
tj. o 14,7% więcej (w cenach stałych). Pod względem wartości produkcji sprzedanej przemysłu wojewódz-
two małopolskie zajmowało 5. miejsce w kraju.

Najwyższą wartość produkcji sprzedanej przemysłu w cenach bieżących odnotowano w Krakowie
(32455,0 mln zł). Znacząca wartość wystąpiła także w powiatach wielickim (13646,1 mln zł), krakowskim
(13077,1 mln zł) i Tarnowie (10762,6 mln zł). Najmniejszą wartość produkcji sprzedanej odnotowano w po-
wiecie tatrzańskim (90,4 mln zł).

W porównaniu z 2020 r. w większości powiatów nastąpił wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (w ce-
nach bieżących), poza powiatem dąbrowskim (spadek o 2,2%). Największy wzrost wystąpił w powiecie
chrzanowskim (o 62,3%).

Mapa 47. Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2021 r.

Map 47. Sold production of industry (current prices) per inhabitant in 2021

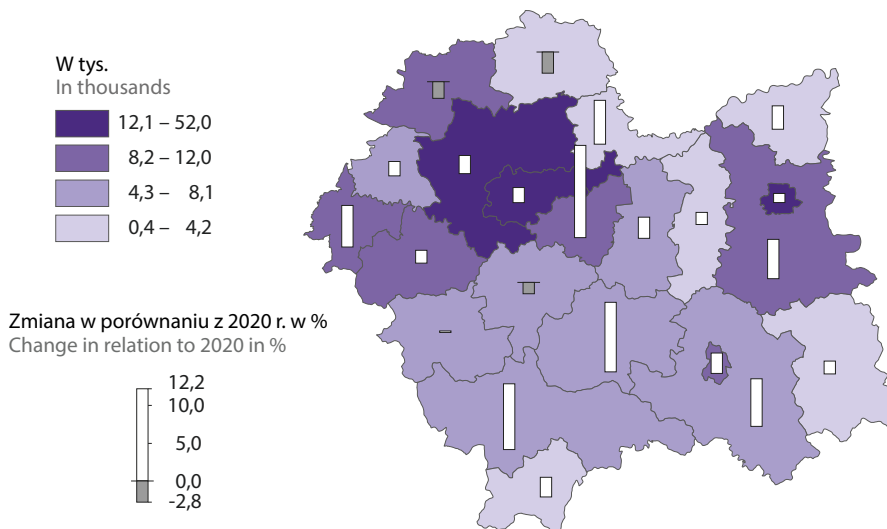
W 2021 r. produkcja sprzedana przemysłu (w cenach bieżących) w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 38,1 tys. zł (w Polsce – 47,3 tys. zł), tj. o 27,5% więcej (w cenach bieżących) niż w roku poprzednim (w kraju – o 24,9%). Pod względem wartości produkcji sprzedanej przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwo małopolskie zajmowało 9. miejsce w kraju i należało do grupy 11 województw, w których wartość ta nie przekraczała przeciętnej w kraju.

Najwyższa wartość produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiła w Tarnowie – 101,7 tys. zł (o 167,0% większa niż w województwie). Najmniejszą wartość odnotowano w powiecie tatrzańskim – 1,4 tys. zł (o 96,5% mniej niż w województwie).

W 21 powiatach województwa produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosła w porównaniu z 2020 r. Największy wzrost produkcji (w cenach bieżących) odnotowano w powiecie chrzanowskim (o 63,8%). Spadek produkcji sprzedanej (w cenach bieżących) na 1 mieszkańca wystąpił tylko w powiecie dąbrowskim (o 1,7%).

Mapa 48. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2021 r.

Map 48. Average paid employment in industry in 2021

W 2021 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle wyniosło 214,5 tys. osób, tj. o 3,0% więcej niż przed rokiem. W ujęciu terytorialnym największa liczba osób zatrudnionych w przemyśle odnotowana została w Krakowie (24,3% ogólnej liczby zatrudnionych w przemyśle w województwie). W dwóch pozostałych miastach na prawach powiatu, tj. w Tarnowie i Nowym Sączu przeciętne zatrudnienie stanowiło odpowiednio 9,6% i 4,6% ogólnej liczby zatrudnionych w województwie. Wyłączając miasta na prawach powiatu znaczący udział wystąpił także w powiecie krakowskim (10,9%). Najmniej osób zatrudnionych w przemyśle odnotowano w powiatach miechowskim i tatrzańskim (po 0,2%).

Zatrudnienie w przemyśle większe niż przed rokiem odnotowano w 19 powiatach województwa, przy czym największy wzrost wystąpił w powiecie wielickim (o 12,2%). W pozostałych powiatach, tj. miechowskim, olkuskim i myślenickim odnotowano spadek przeciętnego zatrudnienia odpowiednio o 2,8%, 2,2% i 1,5%.

W 2021 r. wartość produkcji sprzedanej przemysłu na 1 zatrudnionego wyniosła 610,1 tys. zł (w cenach bieżących), tj. o 23,5% więcej (w cenach bieżących) niż w poprzednim roku. W porównaniu z 2020 r. w większości powiatów nastąpił wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) na 1 zatrudnionego, przy czym największy w powiecie chrzanowskim (o 59,3%). Spadek produkcji odnotowano w powiecie dąbrowskim (o 6,9%), proszowickim (o 3,5%) i Nowym Sączu (o 0,8%).

W drugiej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych krótkookresowych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2022 r. wyniosła 174385,6 mln zł (w cenach bieżących) i była o 6,0% wyższa (w cenach stałych) w odniesieniu do zanotowanej w roku poprzednim. W kraju w tym czasie sprzedaż produkcji zwiększyła się o 10,2%. W kolejnych kwartalnych okresach narastających odnotowano wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w ujęciu rocznym odpowiednio: w 1 kwartale – o 14,3%, w 1 półroczu – o 10,1%, a w okresie trzech kwartałów – o 6,6%.

Tablica 38. Przemysł
Table 38. Industry

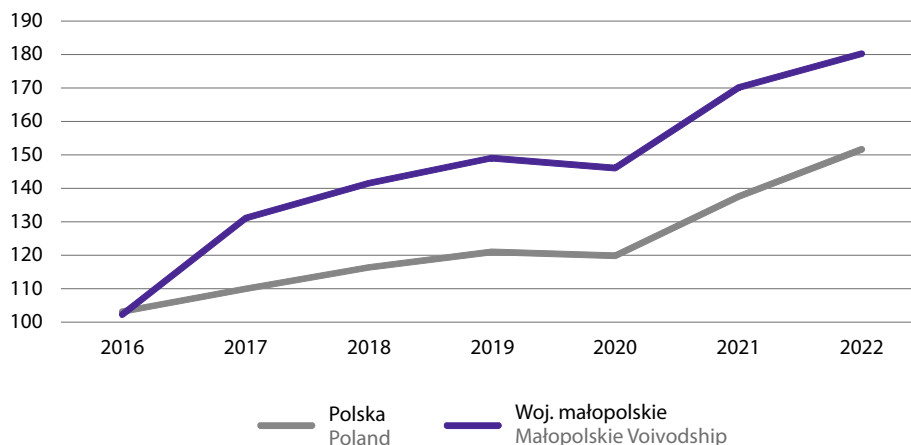
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) Sold production of industry (current prices)				
w mln zł in million PLN	81028,2	109398,4	139744,1	174385,6
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	6,8	7,2	7,5	7,0
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	85,8	80,5	81,6	84,3
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	180,0	211,5	214,3	218,9

Wykres 60. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)

2015=100

Chart 60. Indices of sold production of industry (constant prices)

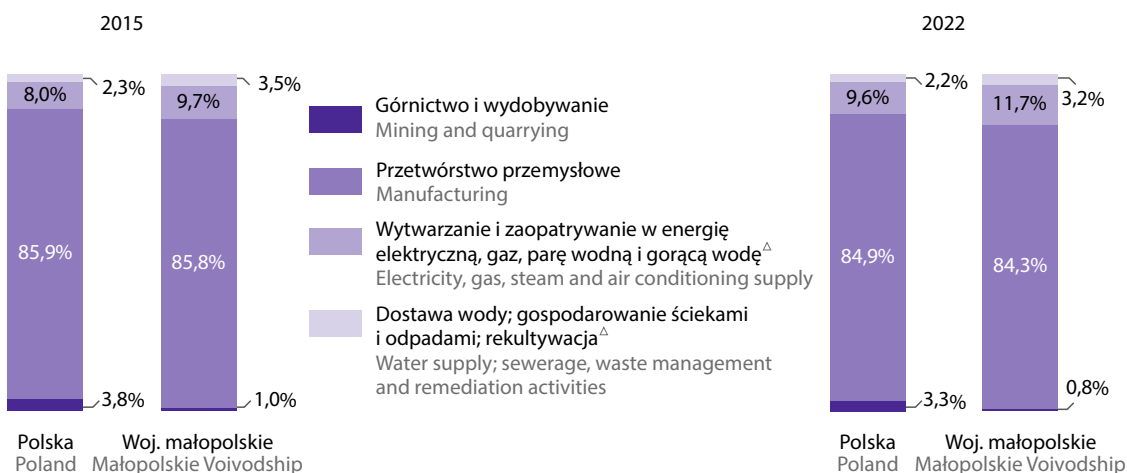
2015=100

Na ogólną wartość produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) w 2022 r. złożyła się produkcja w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe (147014,5 mln zł), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (20352,4 mln zł), dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (5630,4 mln zł) oraz górnictwo i wydobywanie (1388,4 mln zł). W odniesieniu do roku poprzedniego wzrost produkcji sprzedanej (w cenach stałych) wystąpił w przetwórstwie przemysłowym (o 7,4%) oraz górnictwie i wydobywaniu (o 2,4%). Spadek odnotowano w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 1,8%) oraz dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 0,9%).

Wykres 61. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)

Chart 61. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

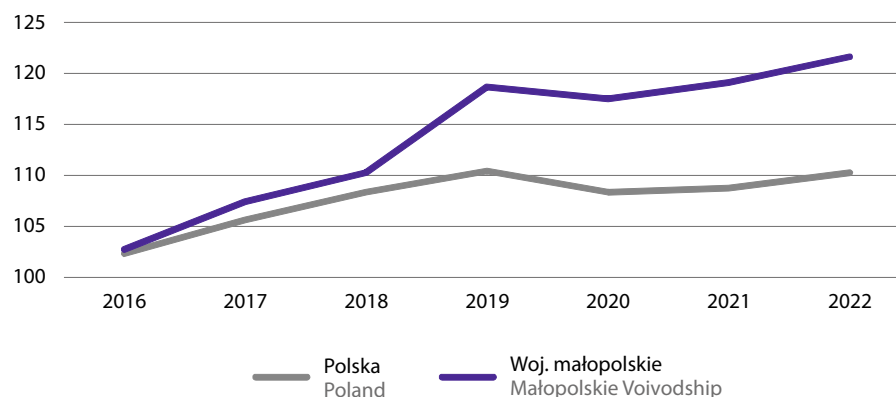
W 2022 r. wśród działów przetwórstwa przemysłowego wzrost produkcji w ujęciu rocznym odnotowano m.in. w produkcji papieru i wyrobów z papieru (o 39,0%), produkcji wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 20,8%), poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji (o 15,1%), pozostałej produkcji wyrobów (o 14,8%), produkcji napojów (o 13,2%), naprawie, konserwacji i instalowaniu maszyn i urządzeń (o 12,0%), produkcji urządzeń elektrycznych (o 10,9%), produkcji komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 10,1%).

Wykres 62. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle

2015=100

Chart 62. Indices of average paid employment in industry

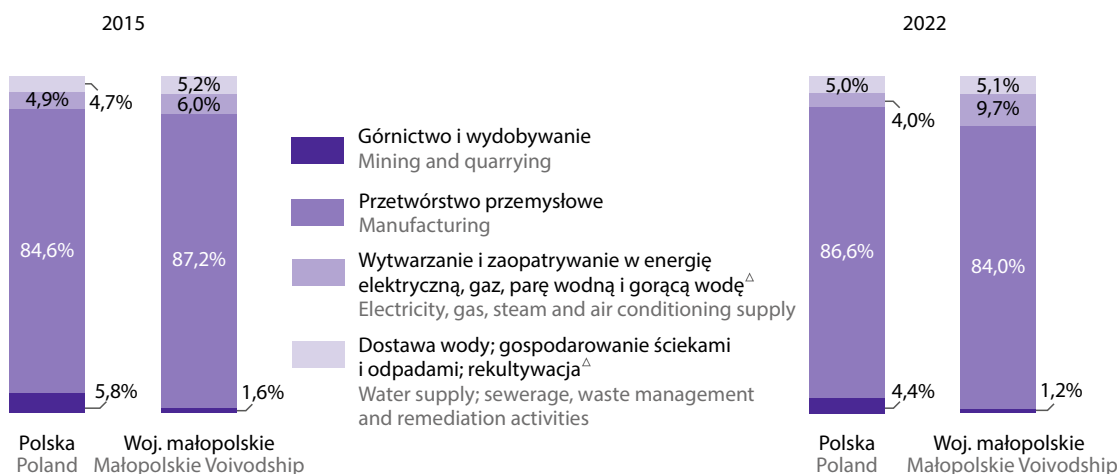
2015=100

Wzrostowi produkcji sprzedanej przemysłu towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia (o 2,1%). W 2022 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle wyniosło 218,9 tys. osób. W stosunku do roku poprzedniego zatrudnienie zwiększyło się we wszystkich sekcjach (z wyjątkiem dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami; rekultywacji), w tym najbardziej w przetwórstwie przemysłowym (o 2,5%). Również w kraju zanotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle w odniesieniu do roku poprzedniego (o 1,4%) do 2767,6 tys. osób.

Wykres 63. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD

Chart 63. Average paid employment in industry by PKD sections

Wydajność pracy w przemyśle w 2022 r. mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego wyniosła 796,8 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 3,7% wyższa (w cenach stałych) niż przed rokiem.

Budownictwo

Construction

W 2022 r. odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa w odniesieniu do roku poprzedniego. Wyższa niż przed rokiem była również wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. Zwiększyła się wydajność pracy mierzona wartością produkcji sprzedanej budownictwa na 1 zatrudnionego, przy jednoczesnym spadku przeciętnego zatrudnienia.

W 2022 r. produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) wyniosła 35208,7 mln zł i zwiększyła się o 18,7% w ujęciu rocznym (o 125,1% w porównaniu z 2015 r.). W kraju produkcja sprzedana budownictwa była o 29,8% wyższa od notowanej w roku poprzednim (w relacji do 2015 r. o 115,7%). Produkcja sprzedana budownictwa w województwie stanowiła 9,0% produkcji krajowej.

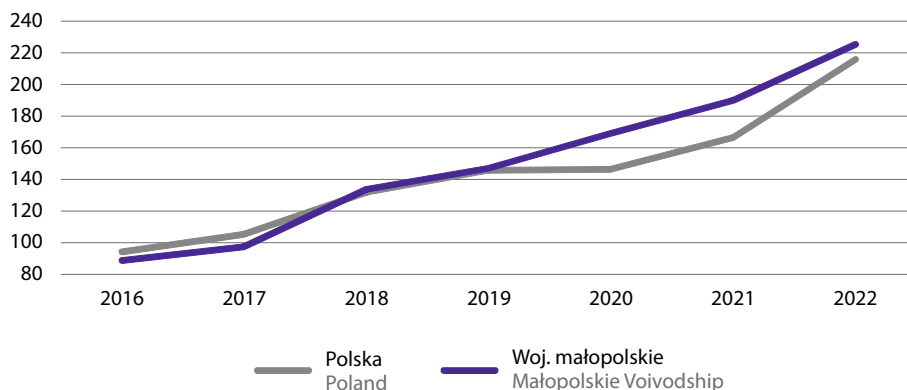
Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Tablica 39. Budownictwo
Table 39. Construction

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) Sold production of construction (current prices)				
w mln zł in million PLN	15639,8	26416,0	29667,1	35208,7
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	8,6	9,9	9,8	9,0
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	57,3	42,9	41,5	37,7
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	37,3	43,9	42,4	41,7

Wykres 64. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)
2015=100

Chart 64. Indices of sold production of construction (current prices)
2015=100

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

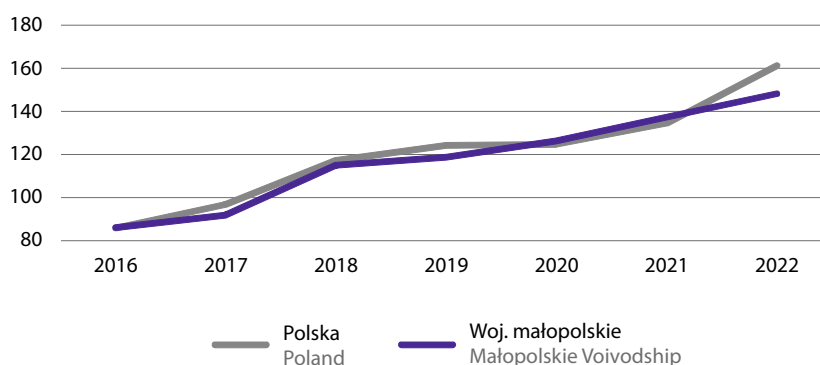
Produkcja budowlano-montażowa w 2022 r. wyniosła 13277,8 mln zł (37,7% ogólnej wartości produkcji sprzedanej budownictwa) i zwiększyła się w ujęciu rocznym o 8,0% (o 48,2% w porównaniu z 2015 r.). W kraju produkcja budowlano-montażowa była wyższa o 19,9% (w 2021 r. wzrost wyniósł 7,9%). Produkcja budowlano-montażowa w województwie stanowiła 9,5% wartości krajowej.

Wykres 65. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)

2015=100

Chart 65. Indices of construction and assembly production (current prices)

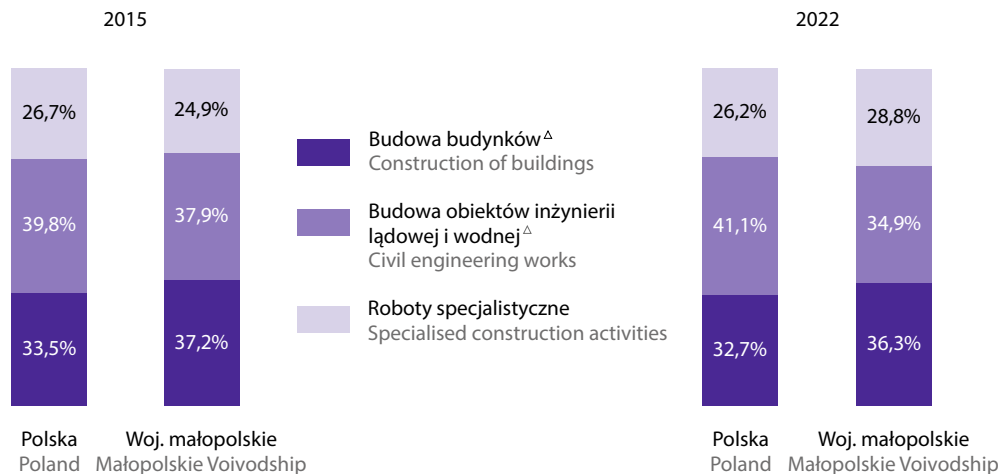
2015=100

W omawianym okresie wzrost produkcji budowlano-montażowej w ujęciu rocznym odnotowano we wszystkich działach, w tym największy w przedsiębiorstwach zajmujących się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 8,5%).

W porównaniu z 2021 r. w strukturze sprzedaży produkcji budowlano-montażowej zwiększył się udział przedsiębiorstw specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 0,2 p. proc.) oraz zajmujących się budową budynków (o 0,1 p. proc.). Zmniejszył się natomiast udział przedsiębiorstw wykonujących roboty budowlane specjalistyczne (o 0,3 p. proc.).

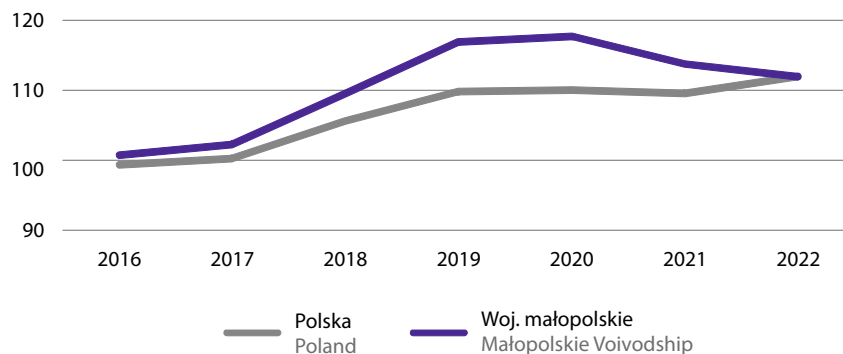
Wykres 66. Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD (ceny bieżące)
 Chart 66. Structure of construction and assembly production by PKD divisions (current prices)

W 2022 r. przeciętne zatrudnienie w budownictwie zmniejszyło się o 1,6% w porównaniu z rokiem poprzednim do poziomu 41,7 tys. osób (wobec wzrostu o 2,2% w kraju). W porównaniu z 2015 r. przeciętne zatrudnienie zwiększyło się zarówno w województwie jak i kraju po 11,9%.

Wykres 67. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie
 2015=100

Chart 67. Indices of average paid employment in construction
 2010=100

Wydajność pracy w budownictwie, mierzona produkcją sprzedaną na 1 zatrudnionego w 2022 r., wyniosła 843,6 tys. zł (w cenach bieżących), co oznacza wzrost o 20,6% w stosunku do roku poprzedniego i o 101,2% w relacji do 2015 r.

Budownictwo mieszkaniowe

Residential construction

W 2022 r. oddano do użytkowania więcej mieszkań niż rok wcześniej. Zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto oraz mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania była mniejsza niż w 2021 r.

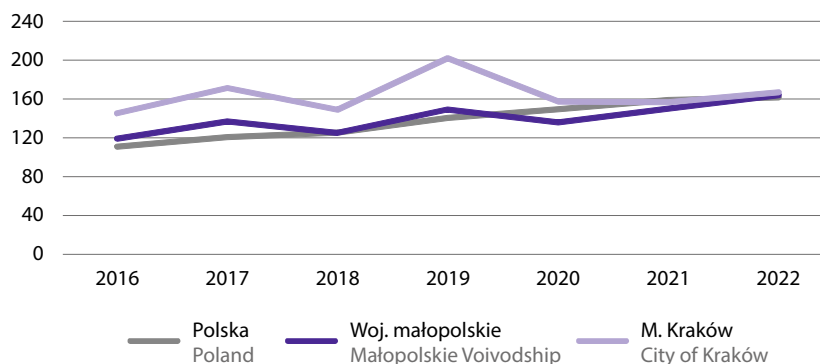
W 2022 r. w województwie małopolskim oddano do użytkowania 23864 mieszkania, tj. o 8,9% więcej niż rok wcześniej oraz o 63,5% więcej niż w 2015 r. Łączna powierzchnia użytkowa oddanych mieszkań wyniosła 2327,9 tys. m² i tym samym wzrosła w ujęciu rocznym o 7,9% (o 49,9% w 2015 r.). Mieszkania wybudowane w województwie stanowiły 10,0% efektów budownictwa mieszkaniowego w kraju (rok wcześniej – 9,3%, a w 2015 r. – 9,9%).

Wykres 68. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania

2015=100

Chart 68. Indices of the number of dwellings completed

2015=100

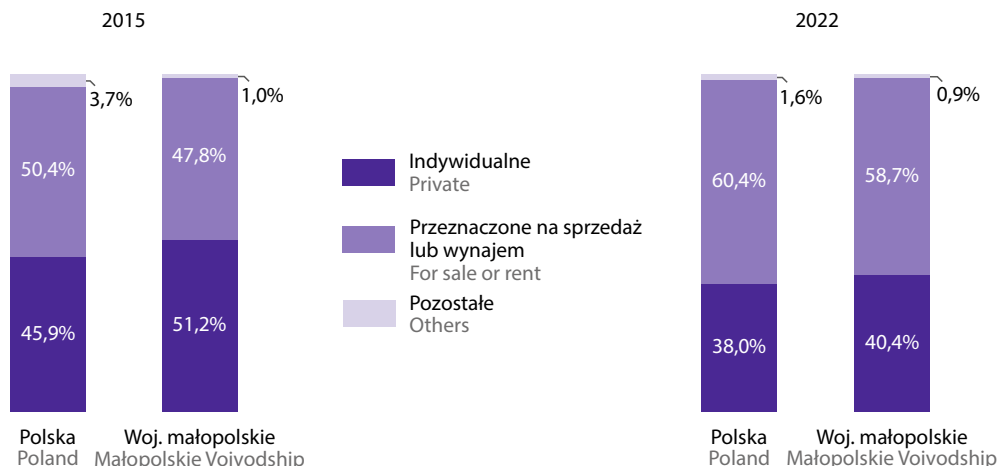
Tablica 40. Budownictwo mieszkaniowe

Table 40. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	4,3	5,8	6,4	7,0	6,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	106,4	92,3	98,4	97,5	92,3
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for which permits were granted or which were registered with a construction project per 1000 population	5,1	7,0	8,7	7,9	7,9
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1000 population	5,7	6,1	7,6	5,3	5,3

W 2022 r. najczęściej mieszkań było budowanych z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem (14002). Ich udział w ogólnej liczbie mieszkań oddanych do użytkowania wyniósł 58,7% i był większy niż przed rokiem o 0,7 p. proc. Mieszkania oddane przez inwestorów indywidualnych (9642) stanowiły 40,4% wszystkich oddanych w tym okresie inwestycji, tj. o 0,8 p. proc. mniej niż rok wcześniej. Pozostałe formy budownictwa – mieszkania społeczne czynszowe (109), komunalne (106) i zakładowe (5) stanowiły łącznie 0,9% ogólnej liczby oddanych mieszkań.

Wykres 69. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa
Chart 69. Dwellings completed by forms of construction

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

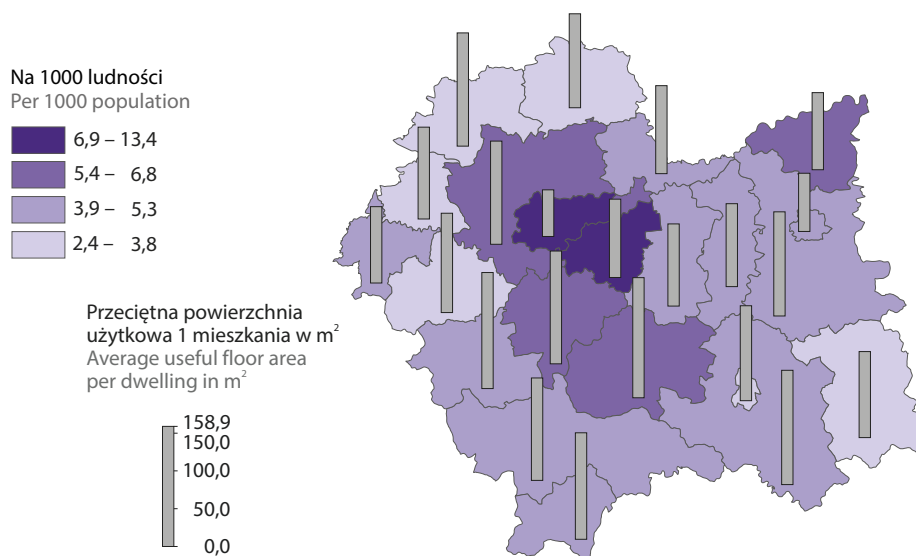
W 2022 r. oddano łącznie 96,5 tys. izb, tj. o 9,3% więcej niż rok wcześniej i o 53,1% więcej niż w 2015 r. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w omawianym okresie wyniosła 97,5 m² (w kraju – 92,3 m²) i była mniejsza o 0,9 m² w stosunku do 2021 r. i o 8,9 m² w porównaniu z 2015 r. (w kraju odpowiednio o 0,6 m² i 7,5 m²). Średnia powierzchnia mieszkania wybudowanego na obszarach miejskich wyniosła 70,7 m² i była o 71,0 m² mniejsza niż na wsi. Największe mieszkania wybudowano w ramach budownictwa zakładowego (187,4 m²). W budownictwie indywidualnym średnia powierzchnia mieszkania wyniosła 152,3 m², a w przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem 60,6 m². Najmniejsze mieszkania powstały w ramach budownictwa komunalnego (42,6 m²).

W stolicy województwa wybudowano 10766 nowych mieszkań, tj. 45,1% ogólnej liczby mieszkań wybudowanych w województwie. W powiatach wielickim i krakowskim, stanowiących jednocześnie strefę podmiejską miasta Krakowa oddano do użytkowania odpowiednio 1805 i 1761 mieszkań. Najmniejszą liczbę mieszkań oddano do użytkowania w powiecie miechowskim (140). Biorąc pod uwagę miasta na prawach powiatu, największą powierzchnię użytkową miały mieszkania w Nowym Sączu (125,6 m²), następnie w Tarnowie (77,0 m²), a najmniejszą w Krakowie (61,7 m²). W pozostałych powiatach powierzchnia użytkowa wahała się od 100,0 m² w powiecie oświęcimskim do 158,9 m² w limanowskim.

Wskaźnik natężenia liczby oddanych do użytkowania mieszkań w przeliczeniu na 1 tys. ludności województwa wyniósł 7,0, przy czym najwyższą wartość uzyskał w powiecie wielickim – 12,8, a najniższą w olkuskim – 2,5. W miastach na prawach powiatu omawiany wskaźnik wyniósł od 13,4 w Krakowie, poprzez 4,3 w Tarnowie do 2,4 w Nowym Sączu.

Mapa 49. Mieszkania oddane do użytkowania w 2022 r.

Map 49. Dwellings completed in 2022

W 2022 r. wydano pozwolenia na budowę lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym 27012 mieszkań, tj. o 9,2% mniej niż rok wcześniej (w kraju spadek o 12,6%). Pozwolenia wydane w województwie stanowiły 9,1% wszystkich pozwoleń wydanych w kraju. Najwięcej pozwoleń dotyczyło mieszkań z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem (58,8% ogólnej liczby), a następnie indywidualnych (40,4%). Wśród ogólnej liczby wydanych pozwoleń na budowę mieszkań najwięcej (32,5%) dotyczyło Krakowa. Znaczną liczbę odnotowano także w powiatach: krakowskim, wielickim, nowosądeckim i nowotarskim, w których łącznie wydano 31,2% ogólnej liczby pozwoleń na budowę mieszkań w województwie. W porównaniu z poprzednim rokiem w 15 powiatach odnotowano spadek liczby wydanych pozwoleń – największy w powiecie oświęcimskim – o 49,9%. W Tarnowie liczba pozwoleń zmniejszyła się o 49,6%, a w Krakowie i Nowym Sączu – odpowiednio o 10,1% i 1,0%.

W 2022 r. na terenie województwa rozpoczęto budowę 18230 mieszkań, tj. mniej o 29,7% w porównaniu z 2021 r. i o 5,9% niż w 2015 r. W kraju w ujęciu rocznym liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto zmniejszyła się o 27,8%, a w porównaniu z 2015 r. odnotowano wzrost – o 18,9%. Najwięcej omawianych inwestycji rozpoczęli inwestorzy budujący indywidualnie (55,7% ogólnej liczby rozpoczętych budów), a następnie na sprzedaż lub wynajem (44,2%). Spadek liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto miał miejsce w większości powiatów (17), w tym największy w powiecie miechowskim (o 39,0%), natomiast wzrost wystąpił w pozostałych pięciu i wahał się od 1,3% w powiecie krakowskim do 49,3% w brzeskim. W Tarnowie liczba nowo rozpoczętych inwestycji mieszkaniowych zmniejszyła się o 84,1%, a w Krakowie i Nowym Sączu – odpowiednio o 50,7% i 17,5%.

Rynek wewnętrzny

Internal market

W 2022 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, odnotowano wzrost sprzedaży detalicznej towarów. Kolejny rok z rzędu wzrosła również sprzedaż hurtowa towarów zarówno w przedsiębiorstwach handlowych, jak i hurtowych.

Dane o **sprzedaży detalicznej**, jak i **hurtowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, opracowane zostały na podstawie danych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

Wartość sprzedaży detalicznej (w cenach bieżących) zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe w 2022 r. była o 30,6% wyższa niż w roku poprzednim (kiedy obserwowano wzrost rzędu 6,0%) i o 34,7% większa niż w 2015 r. W kraju sprzedaż detaliczna w omawianym okresie wzrosła o 19,9% (przed rokiem o 12,9%). We wszystkich miesiącach 2022 r. w ujęciu rocznym notowano wzrost wartości sprzedaży detalicznej towarów ogółem (największy w kwietniu – o 43,9%, a najmniejszy w lutym – o 23,9%).

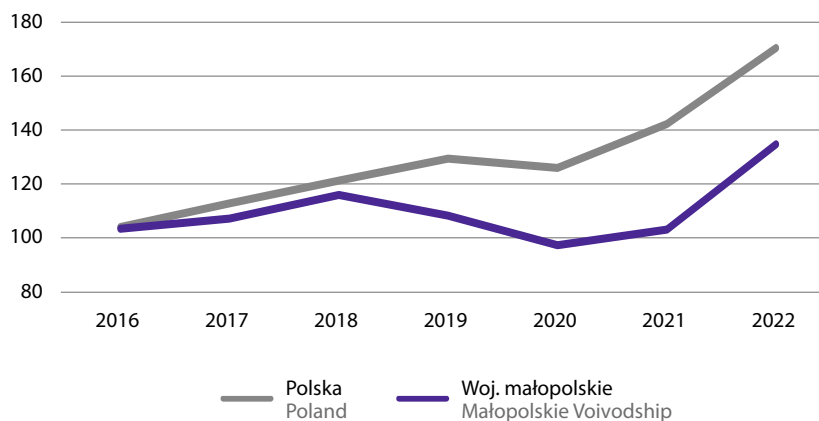
Dane o **sprzedaży detalicznej** towarów (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Wykres 70. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)

2015=100

Chart 70. Indices of retail sales of goods (current prices)

2015=100

Tablica 41. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)
Table 41. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	104,3	89,8	106,0	130,6	119,9
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	103,9	83,4	89,7	125,3	98,2
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	92,4	75,8	134,7	130,4	135,9
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	102,9	86,9	83,9	96,3	118,9
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowa- nych sklepach Other retail sale in non-specialised stores	97,6	113,5	87,1	233,3	.
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopaedic equipment	113,2	107,9	110,9	128,1	117,9
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	127,3	76,6	122,8	182,2	128,5
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	85,8	111,0	128,2	154,6	109,9
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowa- nych sklepach Newspapers, books, other sale in specialised stores	211,1	127,3	101,1	135,9	112,1
Pozostałe Others	87,4	99,0	135,9	156,0	120,9

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included in a specific category by predominating kind of activity and according to its present organisational status. The retail sales index results, inter alia, from a change in both of the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Największy wzrost sprzedaży w odniesieniu do 2021 r. wystąpił w przedsiębiorstwach zgrupowanych w kategorii „pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach” (o 133,3%). Ponad 50% wzrostu osiągnięto także w grupach: „tekstylia, odzież, obuwie” (82,2%), „pozostałe” (56,0%) oraz „meble, RTV, AGD” (54,6%). Poziom sprzedaży niższy niż rok wcześniej obserwowano w grupie przedsiębiorstw zajmujących się sprzedażą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych (o 3,7%). W ogólnej wartości sprzedaży detalicznej przedsiębiorstwa zajmujące się sprzedażą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych miały największy udział – 19,5% (o 6,9 p. proc. mniej niż przed rokiem). Przedsiębiorstwa prowadzące handel paliwami stałymi, ciekłymi i gazowymi miały zbliżony udział – 19,1% (o 0,1 p. proc. mniej niż w poprzednim roku).

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** towarów (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W 2022 r. wartość sprzedaży hurtowej towarów (w cenach bieżących) w jednostkach handlowych była wyższa o 89,0% niż przed rokiem, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych o 96,5% (wobec wzrostu w 2021 r. odpowiednio o 27,8% i 25,3%, a w 2015 r. odpowiednio o 0,9% i o 0,1%). W kraju sprzedaż hurtowa w jednostkach handlowych była o 35,9% wyższa niż rok wcześniej, a zrealizowana przez jednostki hurtowe – o 39,3% (rok wcześniej zanotowano odpowiednio wzrost o 22,5% i 21,8%).

Wśród grup sprzedaży hurtowej największy wzrost w odniesieniu do 2021 r. wystąpił w grupie „półprodukty i odpady pochodzenia nierolniczego oraz złom” (o 147,5%). Najgłębszy spadek sprzedaży hurtowej zanotowano w grupie „sprzedaż hurtowa AGD, RTV, artykułów użytku domowego” (o 36,4%).

Transport

W 2021 r. w województwie małopolskim, w odniesieniu do roku poprzedniego, odnotowano wzrost długości dróg publicznych, w tym dróg o nawierzchni twardej. W porównaniu z 2020 r. zwiększyła się liczba linii obsługiwanych przez komunikację miejską i liczba tras obsługiwanych przez port lotniczy. Większa liczba osób skorzystała z komunikacji miejskiej oraz z transportu lotniczego.

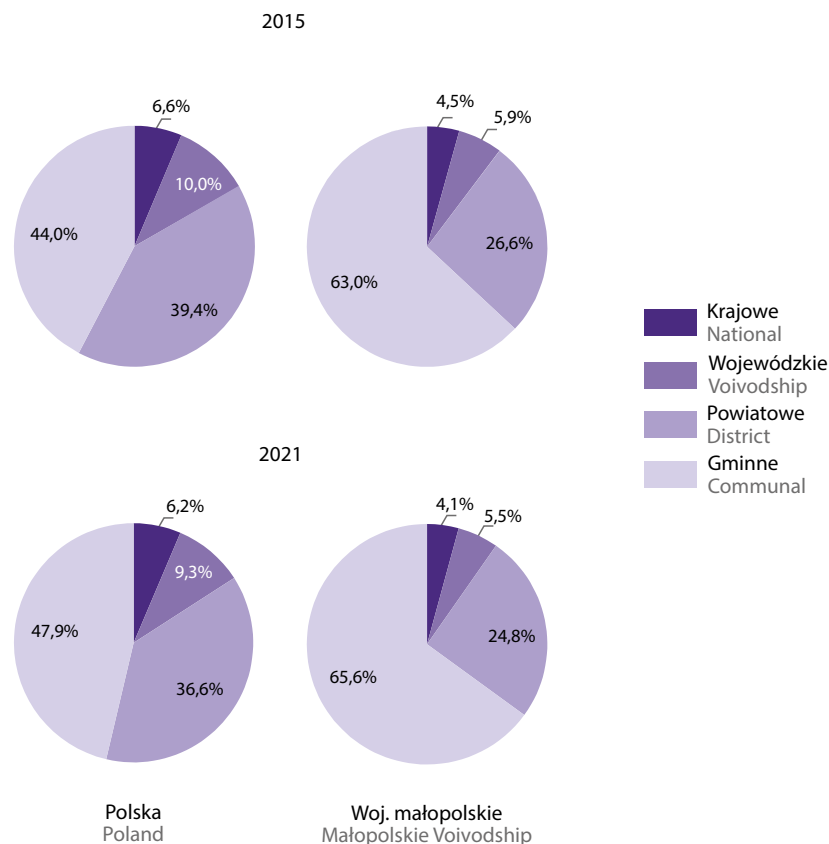
Rozwój sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego.

Według stanu na koniec 2021 r. na terenie województwa małopolskiego znajdowało się 31,5 tys. km dróg publicznych, w tym drogi o nawierzchni twardej stanowiły 84,0% (w 2020 r. – 83,2%, w 2015 r. – 81,7%). Spośród dróg utwardzanych 91,3% posiadało nawierzchnię ulepszoną (przed rokiem – 91,4%, przed sześcioma laty – 90,8%). W odniesieniu do roku poprzedniego długość dróg publicznych zwiększyła się o 0,3%, dróg utwardzanych – o 1,3%, a dróg o nawierzchni twardej ulepszonej – o 1,1%, a w stosunku do 2015 r. wzrosła odpowiednio o: 4,5%, 7,4% i 8,1%. W 2021 r. na 100 km² powierzchni województwa przypadało 174,4 km dróg o nawierzchni twardej (w 2020 r. – 172,2 km, w 2015 r. – 162,3 km), podczas gdy w kraju wskaźnik ten wyniósł 100,9 km.

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1693) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Wykres 71. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 71. Structure of hard surface public roads
As of 31 December

W strukturze dróg publicznych przeważały drogi o znaczeniu lokalnym, tj. gminne i powiatowe, o łącznej długości 29,0 tys. km (w 2020 r. – 28,9 tys. km, w 2015 r. – 27,6 tys. km), w tym drogi o nawierzchni twardej o długości 23,9 tys. km (więcej o 1,4% niż przed rokiem i o 8,3% niż sześć lat wcześniej). Spośród dróg utwardzanych 90,4% miało nawierzchnię ulepszoną (w 2020 r. – 90,5%, w 2015 r. – 89,7%). Pozostałe drogi to drogi o nawierzchni gruntowej, które stanowiły 17,4% łącznej długości dróg publicznych gminnych i powiatowych (przed rokiem – 18,2%, przed sześcioma laty – 19,9%).

Wskaźnik gęstości dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej wyniósł 157,6 km na 100 km² powierzchni województwa (w 2020 r. – 155,5 km, w 2015 r. – 145,6 km). W kraju wskaźnik ten osiągnął wartość 85,3 km.

Długość dróg wojewódzkich o nawierzchni twardej wyniosła 1,5 tys. km (o 1,2% więcej niż w 2020 r.), a dróg krajowych – 1,1 tys. km (o 0,2% mniej). Na 100 km² powierzchni województwa przypadało 9,6 km dróg wojewódzkich utwardzanych (9,4 km w 2020 r.) i 7,2 km dróg krajowych o nawierzchni twardej (analogicznie jak przed rokiem). W kraju wskaźniki te wyniosły odpowiednio 9,4 km i 6,2 km.

Tablica 42. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 42. Public roads by type of surface

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Ogółem w km Total in km	30153	31697	31400	31508
o nawierzchni twardej hard surface	24648	26244	26139	26481
w tym ulepszonej of which improved	22369	23901	23903	24174
o nawierzchni gruntowej unsurfaced	5505	5453	5261	5027

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

W porównaniu z 2020 r. i z 2015 r. zwiększyła się długość dróg ekspresowych, a autostrad pozostała bez zmian i w końcu roku wyniosła odpowiednio 52,0 km i 151,0 km. Oznacza to, że na 1000 km² powierzchni województwa przypadało 13,4 km dróg ekspresowych i autostrad, w tym 10,0 km autostrad (w kraju odpowiednio 14,6 km i 5,6 km).

Tablica 43. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 43. Hard surface public roads

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Ogółem w km Total in km	24648	26244	26139	26481
na 100 km ² per 100 km ²	162,3	172,9	172,2	174,4
W tym o nawierzchni ulepszonej Of which with improved surface	22369	23901	23903	24174
ekspresowe expressways	21,8	31,0	38,9	52,0
autostrady motorways	151,0	151,0	151,0	151,0

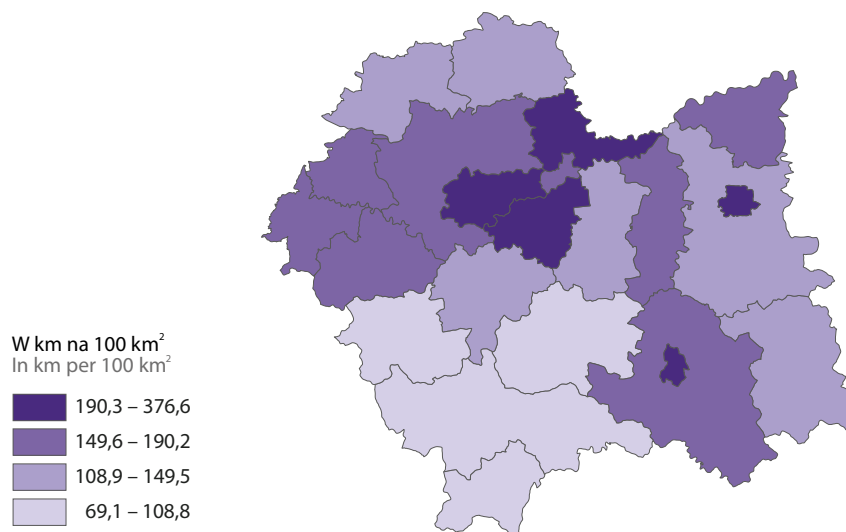
Źródło : dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Mapa 50. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 50. Improved hard surface communal and district roads in 2021
As of 31 December

Długość ścieżek rowerowych (będących pod nadzorem gminy, powiatu bądź województwa) w 2021 r. wyniosła 837,2 km (4,5% ogólnej długości ścieżek rowerowych w kraju) i w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyła się o 8,4%, a w zestawieniu z 2015 r. – o 125,9%. Na 100 km² powierzchni przypadało ich 5,5 km (w 2020 r. – 5,1 km, w 2015 r. – 2,4 km), podczas gdy w kraju wskaźnik ten wyniósł – 5,9 km. Na 10 tys. ludności przypadało 2,44 km ścieżek rowerowych (w 2020 r. – 2,25 km, w 2015 r. – 1,10 km), czyli dwukrotnie mniej niż w kraju (4,88 km).

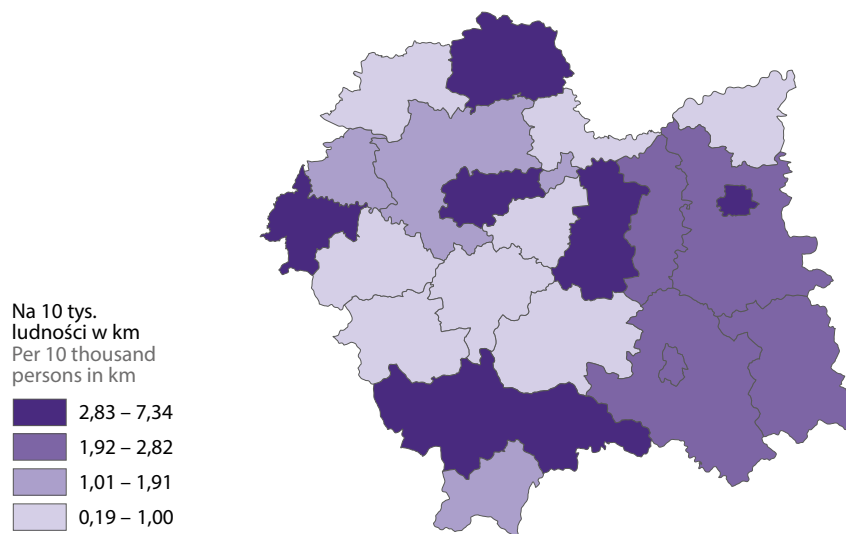
W ujęciu terytorialnym najwięcej ścieżek rowerowych znajdowało się w Krakowie, tj. 258,2 km (30,8% ogólnej długości ścieżek rowerowych w województwie małopolskim). W porównaniu z poprzednim rokiem w 16 powiatach województwa długość ścieżek rowerowych wzrosła, przy czym najbardziej w powiecie proszowickim (czterokrotnie). W 5 powiatach w skali roku długość ścieżek rowerowych pozostała bez zmian, a w powiecie oświęcimskim nieznacznie spadła. W odniesieniu do 2015 r. relatywnie najwyższy, 60-krotny wzrost długości ścieżek rowerowych wystąpił w powiecie krakowskim (z 0,7 km do 42,1 km), gdzie najwięcej powstało ich w gminie Skawina (14,8 km). Najwięcej ścieżek rowerowych przybyło w Krakowie (92,2 km).

Mapa 51. Ścieżki rowerowe w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 51. Cycle paths in 2021

As of 31 December

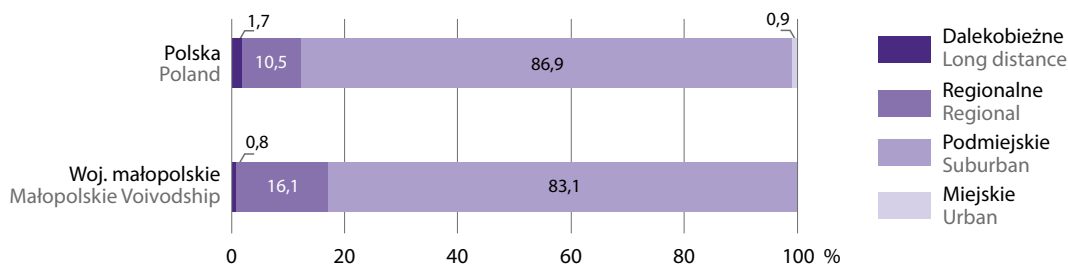
Regularna komunikacja autobusowa⁴ prowadzona była na 118 liniach krajowych o łącznej długości 5,4 tys. km. W odniesieniu do roku poprzedniego liczba linii krajowych zmniejszyła się o 9,9%, a w stosunku do 2015 r. o 58,2%. Ich łączna długość spadła w ujęciu rocznym odpowiednio o 9,7% i 53,4%. W ogólnej liczbie linii regularnej komunikacji autobusowej dominowały linie podmiejskie, które stanowiły 83,1% (przed rokiem – 87,8%, a przed sześcioma laty – 83,3%).

Wykres 72. Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 72. National lines of scheduled bus transport in 2021

As of 31 December

Jednocześnie w województwie funkcjonowały 3 międzynarodowe linie regularnej komunikacji autobusowej o łącznej długości 1,7 tys. km, tj. podobnie jak rok wcześniej, wobec 5 linii o łącznej długości 4,1 tys. km w 2015 r. Stanowiły one 3,3% międzynarodowych linii w Polsce, a biorąc pod uwagę ich łączną długość – 1,8%.

⁴ Przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 prowadzące regularną komunikację w ruchu krajowym i międzynarodowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.

Sieć komunikacji miejskiej⁵ obejmowała 5,1 tys. km linii i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 4,7% (w kraju o 0,5%). Długość linii autobusowych zmniejszyła się w stosunku rocznym o 5,0%, a tramwajowych nieznacznie zwiększyła się – o 0,2%. Komunikacja miejska dysponowała większą niż przed rokiem liczbą autobusów i tramwajów, odpowiednio o 33 szt. i o 2 szt. Liczba autobusów komunikacji miejskiej przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych wzrosła o 6,7%, a ich udział w ogólnej liczbie autobusów wyniósł 95,8% (o 3,0 p. proc. więcej niż w 2020 r.). Zwiększyła się również liczba tramwajów przystosowanych do przewozu tych osób (o 17,0%), a ich udział w ogólnej liczbie tramwajów wzrósł z 54,2% w 2020 r. do 63,1% w 2021 r. Taborem komunikacji miejskiej przewieziono 248,6 mln pasażerów, tj. o 1,8% więcej niż w poprzednim roku.

Tablica 44. Komunikacja miejska^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 44. Urban transport^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	5678	5376	5364	5112
linii autobusowych bus lines	5375	5073	5045	4792
linii tramwajowych tram lines	303	303	320	320
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	911	987	987	1020
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	688	908	916	977
tramwaje trams	401	390	380	382
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	159	178	206	241
Liczba miejsc w autobusach Number of seats in buses	85851	94120	94414	101147
w tym przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	71065	89797	90647	98545
Liczba miejsc w tramwajach Number of seats in trams	60201	59729	61138	64806
w tym przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	33774	37187	43095	50676
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	396,9	455,2	244,3	248,6
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	117,8	133,7	71,5	72,5

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

a Data concern entities and urban transport enterprises in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

5 Prowadzona przez jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Długość sieci kolejowej wyniosła 1,1 tys. km i była mniejsza o 1 km (o 0,1%) niż w roku poprzednim. Stanowiła ona 5,6% łącznej długości sieci kolejowej w kraju (podobnie jak w 2020 r.). W ogólnej długości linii kolejowych eksploatowanych linie zelektryfikowane stanowiły 84,4% (przed rokiem – 84,6%). W 2021 r. na 100 km² powierzchni województwa przypadało 7,1 km linii kolejowych eksploatowanych (podobnie jak w 2020 r.). W kraju wskaźnik ten wyniósł 6,2 km.

Dane o **ruchu pasażerów w portach lotniczych** obejmują pasażerów: dla których określony port krajowy jest portem zakończenia lotu rozpoczętego w porcie krajowym lub zagranicznym, dla których określony port krajowy jest portem rozpoczęcia lotu kończącego się w porcie krajowym lub zagranicznym, w transzycie bezpośrednim, tj. pasażerów, dla których przy kontynuacji podróży samolotem numer lotu pozostał bez zmian.

Liczba krajów, z którymi utrzymywana była regularna komunikacja lotnicza wyniosła 35 (32 w 2020 r., 19 w 2015 r.). W 2021 r. ruch samolotów w porcie lotniczym w Krakowie zwiększył się o 21,7% w porównaniu z rokiem poprzednim oraz był mniejszy o 17,0% w stosunku do 2015 r. Stanowił 10,5% ogólnokrajowego ruchu samolotów (startów i lądowań). Wzrost ruchu międzynarodowego w województwie w ujęciu rocznym wyniósł 23,6%, a ruchu krajowego – 11,3%. Loty samolotami polskimi w liczbie 4,2 tys. stanowiły 14,0% ogólnej liczby zrealizowanych lotów (w 2020 r. – 16,8%). W 2021 r. odnotowano 15,1 tys. startów (o 21,3% więcej niż przed rokiem), w tym 85,7% dotyczyło ruchu międzynarodowego, a 14,3% ruchu krajowego. Liczba lądowań zwiększyła się w ujęciu rocznym o 22,0% i wyniosła także 15,1 tys., w tym 85,6% dotyczyło lądowań w ramach ruchu międzynarodowego, a 14,4% w ruchu krajowym.

Tablica 45. Ruch pasażerów w Międzynarodowym Porcie Lotniczym im. Jana Pawła II Kraków-Balice
Table 45. Passenger traffic at the John Paul II International Airport Kraków-Balice

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Pasażerowie przybyli z portów ^a : Passenger arrivals from airports ^a :				
krajowych domestic	170572	256648	84911	111826
zagranicznych foreign	1926220	3934500	1184262	1442178
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	1863829	3894391	1171776	1425026
Pasażerowie odprawieni do portów ^a : Passenger departures to airports ^a :				
krajowych domestic	175013	268954	87861	111788
zagranicznych foreign	1941996	3942765	1231935	1400165
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	1878598	3901510	1219852	1383127

a W lotach komunikacyjnych.

Źródło: dane Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o.

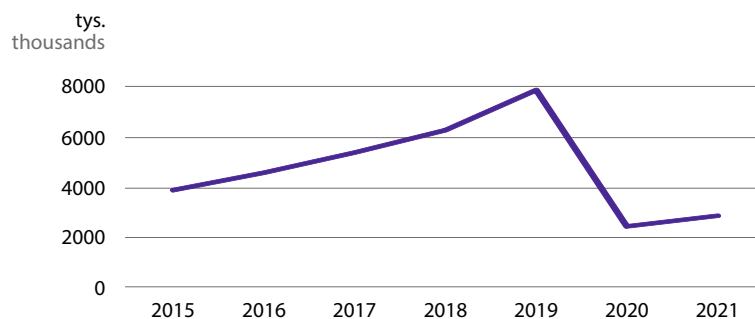
a In transport flights.

Source: data of the John Paul II International Airport Kraków-Balice Ltd.

W 2021 r. Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice obsłużył (bez tranzytu) 3,1 mln pasażerów, tj. o 18,4% więcej niż w roku poprzednim oraz o 27,2% mniej niż 6 lat wcześniej. Ruch pasażerów w porcie Kraków-Balice stanowił 15,6% całkowitego ruchu lotniczego w Polsce (w 2020 r. – 17,8%, w 2015 r. – 13,8%). W komunikacji międzynarodowej przewieziono 2,8 mln pasażerów, tj. o 17,6% więcej niż w roku poprzednim. W komunikacji krajowej obsłużonych zostało 223,6 tys. pasażerów, tj. o 29,4% więcej niż rok wcześniej. Z transportu samolotami polskimi skorzystało 209,1 tys. pasażerów (o 6,7% więcej niż w 2020 r.) i stanowili oni 6,8% ogólnej liczby podróżujących (przed rokiem – 7,6%).

Wykres 73. Ruch pasażerów w Międzynarodowym Porcie Lotniczym im. Jana Pawła II Kraków-Balice (przyloty i odloty)

Chart 73. Passenger traffic at the John Paul II International Airport Kraków-Balice (arrivals and departures)

Źródło: dane Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o.
Source: data of the John Paul II International Airport Kraków-Balice Ltd.

Energia Energy

W 2021 r., w porównaniu z 2020 r., odnotowano wzrost **mocy zainstalowanej i osiągalnej** elektrowni oraz produkcji energii elektrycznej. Zwiększyła się także liczba odbiorców oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych.

W województwie małopolskim w 2021 r. łączna moc zainstalowana elektrowni wyniosła 2596,2 MW, tj. więcej o 15,4% niż w 2020 r. i o 25,5% niż w 2015 r. Stanowiła 4,6% łącznej mocy zainstalowanej w kraju (4,3% przed rokiem). Głównymi producentami energii elektrycznej były elektrownie zawodowe. Moc zainstalowana tych elektrowni wyniosła 1679,3 MW, czyli 64,7% ogólnej ilości mocy zainstalowanej elektrowni w województwie (przed rokiem – 74,2%).

Łączna moc osiągalna elektrowni wyniosła 2277,5 MW i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 4,3%, a w zestawieniu z 2015 r. – o 16,6%. Łączna moc osiągalna zainstalowanych urządzeń prądotwórczych w województwie stanowiła 4,3% ogólnej mocy osiągalnej w kraju (4,4% w 2020 r.). Największą mocą osiągalną charakteryzowały się elektrownie zawodowe – 1367,0 MW, co stanowiło 60,0% łącznej mocy osiągalnej w województwie (przed rokiem – 73,7%).

Wykres 74. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki
Chart 74. Structure of electricity consumption by economy sectors

W 2021 r. produkcja energii elektrycznej wyniosła 5494,0 GWh, tj. o 14,7% więcej niż w roku poprzednim oraz o 17,0% mniej niż przed sześcioma laty. Energia elektryczna wyprodukowana w województwie stanowiła 3,1% ogólnej produkcji w kraju (wobec 3,0% w 2020 r.). Udział odnawialnych nośników energii w ogólnej produkcji energii elektrycznej wyniósł 14,7% (w kraju – 17,0%), wobec 14,6% w roku poprzednim i 7,0% w 2015 r.

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 46. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
Table 46. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31 December) in thousands	1249,5	1364,2	1380,7	1410,0
miasta urban areas	715,2	795,0	807,0	822,6
wieś rural areas	534,3	569,2	573,7	587,4
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
W GWh In GWh	2652,3	2858,0	2938,1	3001,2
miasta urban areas	1381,4	1464,2	1503,7	1531,8
wieś rural areas	1270,9	1393,9	1434,4	1469,4
W kWh na 1 odbiorcę^a In kWh per consumer ^a	2122,7	2095,1	2128,0	2128,5
miasta urban areas	1931,7	1841,8	1863,3	1862,2
wieś rural areas	2378,4	2448,8	2500,4	2501,4

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

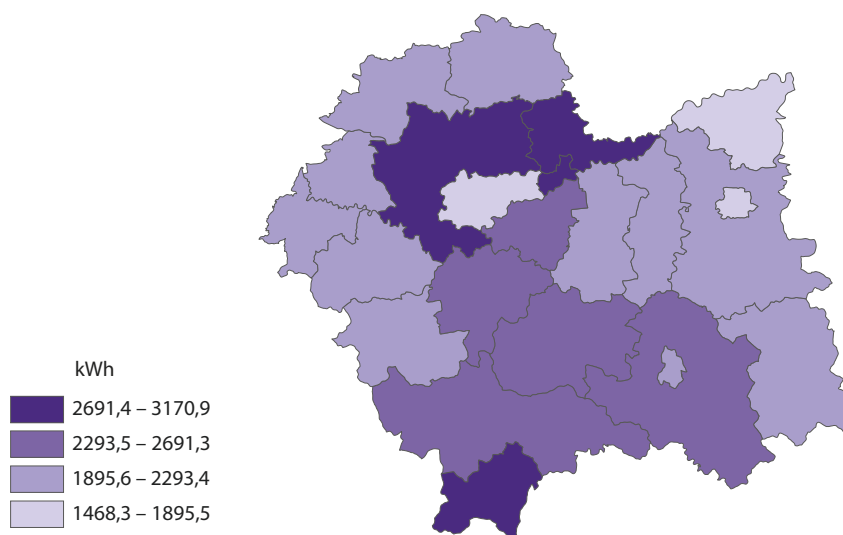
Source: data of the Ministry of Climate and Environment.

W 2021 r. w województwie małopolskim odnotowano 1410,0 tys. odbiorców energii elektrycznej na niskim napięciu, co oznacza wzrost o 2,1% w odniesieniu do poprzedniego roku i o 12,8% w porównaniu z 2015 r. Odbiorcy energii elektrycznej w miastach stanowili 58,3% ogólnej liczby z niej korzystających (wobec 58,4% w 2020 r.). W kraju łączna liczba odbiorców wzrosła o 1,2% w stosunku do 2020 r. i o 10,5% w zestawieniu z 2015 r.

Zużycie energii elektrycznej wyniosło 3001,2 GWh (więcej o 2,1% niż przed rokiem i o 13,2% niż sześć lat wcześniej) i stanowiło 9,5% wielkości krajowej (9,3% w 2020 r.). W miastach zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych było większe niż na wsi i stanowiło 51,0% ogólnego zużycia w województwie (51,2% w 2020 r.).

Wskaźnik zużycia energii elektrycznej na 1 odbiorcę w województwie wyniósł 2128,5 kWh (w kraju – 1979,9 kWh), natomiast w przeliczeniu na 1 mieszkańca – 874,7 kWh (w kraju – 833,0 kWh). W analizowanym okresie mieszkańcy miast województwa zużywali średnio w ciągu roku więcej energii niż mieszkańcy wsi (w miastach – 930,3 kWh, na wsi – 823,4 kWh). W kraju wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 815,5 kWh i 859,1 kWh.

Mapa 52. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 odbiorcę w 2021 r.
Map 52. Consumption of electricity in households per consumer in 2021

Rozdział 7

Chapter 7

Zarządzanie rozwojem

Development management

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

W 2021 r. w ujęciu rocznym zwiększyły się dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego w większości kategorii. W strukturze dochodów ogółem według rodzajów odnotowano niewielkie zmiany, wzrost udziału subwencji spowodował równoczesny spadek udziału dochodów własnych oraz dotacji.

W 2021 r. dochody ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego wyniosły łącznie 29640 mln zł, tj. o 10,9% więcej niż rok wcześniej i o 82,2% więcej niż w 2015 r. Wzrost dochodów w ujęciu rocznym wystąpił w budżetach jednostek większości kategorii, a największy odnotowano w budżetach miast na prawach powiatu – o 15,2%. Dochody budżetów gmin zwiększyły się o 11,8%, powiatów o 4,1%, natomiast w dochodach budżetów województwa odnotowano spadek o 1,7%.

Największy udział w dochodach ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego miały, podobnie jak w latach poprzednich, gminy. W 2021 r. po raz szósty z kolei udział dochodów budżetów gmin w dochodach ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego przekroczył 50% (53,3%). Udział dochodów budżetów miast na prawach powiatu wyniósł 29,9%, powiatów 10,0%, a województwa 6,8%. W strukturze dochodów budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów wystąpiły niewielkie zmiany względem roku poprzedniego. Zmniejszył się udział dochodów własnych będących głównym źródłem dochodów jednostek samorządu terytorialnego z 45,3% do 44,9% oraz dotacji z 32,1% do 29,1%, wzrósł natomiast udział subwencji z 22,6% do 26,0%.

Dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa małopolskiego wyniosły 8639 zł (o 862 zł więcej niż w 2020 r. i o 3813 zł więcej niż w 2015 r.), w tym w gminach 6465 zł (o 688 zł więcej niż w 2020 r.), w miastach na prawach powiatu 8962 zł (o 1198 zł więcej), w powiatach 1219 zł (o 50 zł więcej), a w budżecie województwa 586 zł (o 9 zł mniej).

Dochody własne ogółem jednostek samorządowych województwa wyniosły 13317 mln zł i były o 10,1% wyższe niż rok wcześniej i o 66,3% wyższe niż w 2015 r. Na dochody własne składały się głównie wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (49,7%), z podatku od nieruchomości (14,0%) oraz z dochodów z majątku (5,1%).

Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego z dochodów własnych ogółem jednostek samorządowych przypadało 3881 zł (o 360 zł więcej niż w 2020 r. i o 1505 zł więcej niż w 2015 r.). Wzrost w stosunku do ubiegłego roku wystąpił w miastach na prawach powiatu, gdzie była to kwota 5369 zł (o 881 zł więcej), w gminach 2413 zł (o 85 zł więcej) i w budżecie województwa 286 zł (o 57 zł więcej). Spadek (o 16 zł) odnotowano natomiast w powiatach – 464 zł.

Tablica 47. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 47. Revenue of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółem dochodów share of own revenue in % of total revenue
Ogółem Total	4826	6991	7777	8639	44,9
Gminy ^a Gminas ^a	3297	5141	5777	6465	37,3
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	5415	7602	7764	8962	59,9
Powiaty Powiats	824	1025	1169	1219	38,1
Województwo Voivodship	337	416	595	586	48,8

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Najwyższe dochody ogółem na 1 mieszkańca w 2021 r. odnotowano w gminie Pałecznicza (11380 zł), natomiast najniższe wystąpiły w gminie Koszyce (5011 zł). Dla porównania wartość tego wskaźnika dla Krakowa wyniosła 8974 zł. Z dochodów własnych na 1 mieszkańca najwięcej przypadało w gminie Zakopane – 5929 zł, najmniej w gminie Radgoszcz – 1026 zł, wobec 5673 zł w Krakowie.

Źródłami dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego są m.in: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku jst, spadki, zapisy i darowizny na rzecz jst, dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez jednostki samorządu terytorialnego o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody jst, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej i inne. W rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

Istotnym elementem dochodów budżetów jednostek samorządu terytorialnego są dotacje. W 2021 r. kwota dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego wyniosła 8630 mln zł, tym samym zwiększyła się w ujęciu rocznym o 0,6%. Dotacje ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa małopolskiego wyniosły 2515 zł (o 18 zł więcej niż w 2020 r.).

Dotacje inwestycyjne, mające duży wpływ na rozwój regionu, osiągnęły wartość 1919 mln zł, co stanowiło 22,2% kwoty dotacji ogółem. Udział ten zmniejszył się o 4,9 p. proc. względem roku poprzedniego. Dotacje inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa małopolskiego wyniosły 559 zł (o 128 zł więcej niż w 2020 r.). Miały one znaczący udział w finansowaniu wydatków inwestycyjnych. W 2021 r. dotacje inwestycyjne pokrywały 40,2% ogólnej kwoty wydatków inwestycyjnych, tj. o 5,0 p. proc. więcej niż w roku poprzednim. Udział dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych w budżetach jednostek poszczególnych kategorii kształtował się od 13,1% w przypadku miast na prawach powiatu, poprzez 28,5% w powiatach, 48,2% w gminach, aż do 65,1% w województwie.

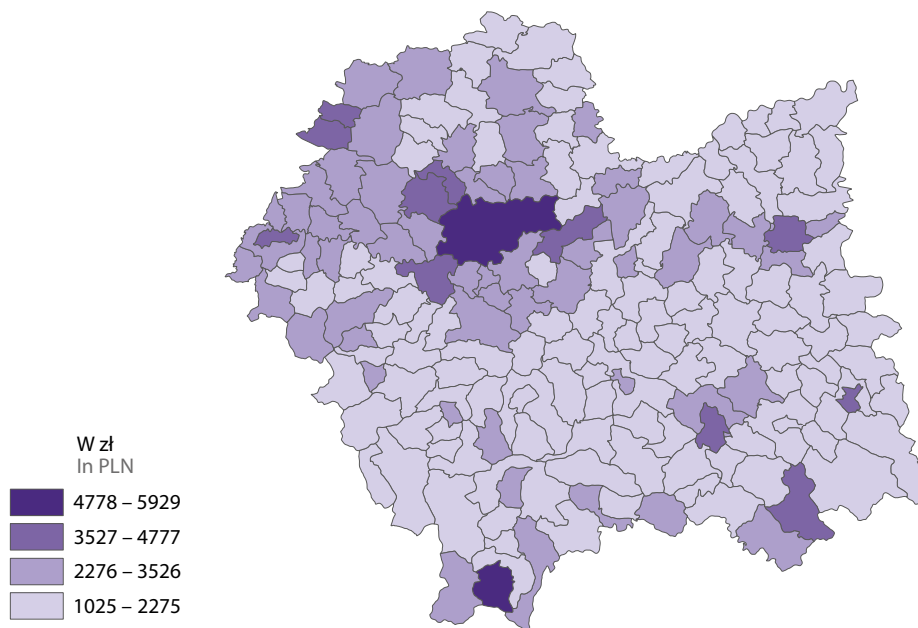
W strukturze dotacji przeważały dotacje celowe, których wartość wynosząca 7057 mln zł, stanowiła 81,8% dotacji ogółem. Dotacje celowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa małopolskiego wyniosły 2057 zł (o 167 zł więcej niż w 2020 r.). Pozostałe środki stanowiły dotacje przyznane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§§ 200, 620 oraz §§ 205, 625) w łącznej kwocie 1573 mln zł, tj. 18,2%.

Z tytułu dotacji do budżetów gmin przekazano 5390 mln zł (62,5% ogólnej kwoty dotacji), do miast na prawach powiatu – 1772 mln zł (20,5%), do województwa – 866 mln zł (10,0%), a do powiatów – 602 mln zł (7,0%).

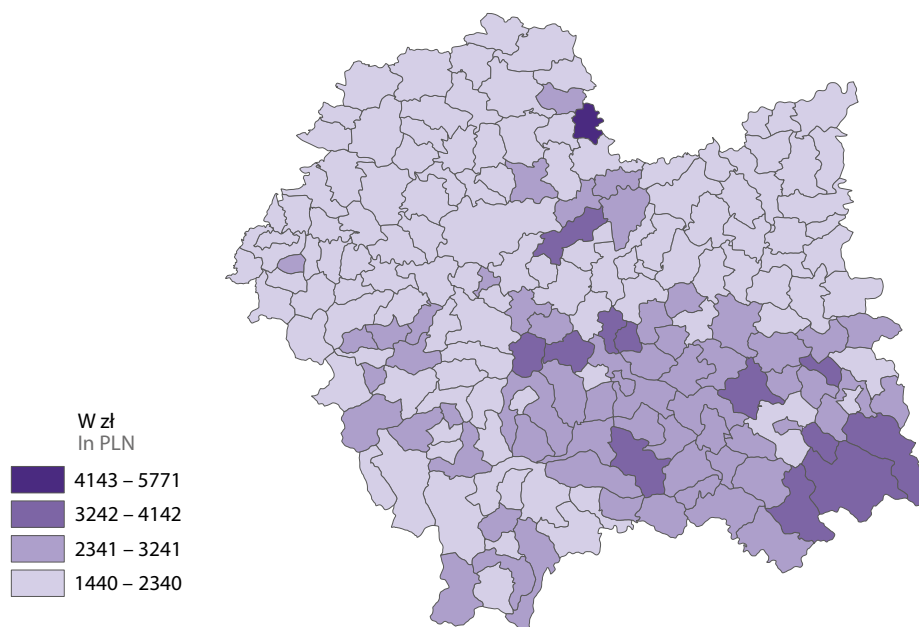
Najwyższe dotacje ogółem na 1 mieszkańca w 2021 r. odnotowano w gminie Pałecznica (5771 zł), natomiast najniższe wystąpiły w gminie Gręboszów (1441 zł). Dla porównania wartość tego wskaźnika dla Krakowa wyniosła 1658 zł. Dotacje inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w omawianym roku najwyższą wartość osiągnęły w gminie Pałecznica – 3186 zł, najniższą w gminie Chrzanów – 13 zł, wobec 128 zł w Krakowie.

Mapa 53. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2021 r.

Map 53. Own revenue of budgets of gminas^a per capita in 2021

^a Dochody własne miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
^a Revenues of cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

Mapa 54. Dotacje^a dla gmin na 1 mieszkańca w 2021 r.Map 54. Grants^a for gminas per capita in 2021

a Suma dotacji celowych oraz dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej.

a Sum of targeted grants and grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification.

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego**7.2. Expenditure of local government units**

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego były większe niż rok wcześniej. Wzrost wydatków odnotowano w budżetach jednostek samorządowych większości kategorii. W relacji do roku poprzedniego zwiększył się udział wydatków majątkowych.

W 2021 r. wydatki ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego osiągnęły wartość 28315 mln zł, tj. o 7,2% więcej niż rok wcześniej i o 73,7% więcej niż w 2015 r. Wzrost wydatków w porównaniu z rokiem poprzednim wystąpił w budżetach jednostek większości kategorii, przy czym największy odnotowano w budżetach miast na prawach powiatu – o 10,3%. W budżetach powiatów wzrost wydatków wyniósł 8,8%, w budżetach gmin 6,5%, natomiast w budżecie województwa wydatki zmniejszyły się o 3,0%. Największy udział w strukturze wydatków miały gminy – 51,3%. Udział miast na prawach powiatu w strukturze wydatków wyniósł 31,8%, udział powiatów 10,0%, a samorządu województwa 6,9%.

Jednym z obciążeń dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego są wydatki majątkowe, które w 2021 r. wyniosły 5031 mln zł (o 17,2% więcej niż w roku poprzednim i o 57,9% więcej niż w 2015 r.), które niemal w całości (94,9%) zostały przeznaczone na inwestycje – 4776 mln zł (o 13,5% więcej). Wydatki inwestycyjne stanowiły 16,9% wydatków ogółem budżetów (o 1,0 p. proc. więcej niż w 2020 r.). Udział ten był największy w budżecie województwa (44,5%), natomiast najmniejszy w budżetach miast na prawach powiatu (13,7%). W budżetach powiatów kształtował się na poziomie 17,2%, a w budżetach gmin wyniósł 15,0%.

Z wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca województwa w 2021 r. przypadało 8252 zł, tj. więcej o 564 zł niż w 2020 r. i o 3416 zł niż w 2015 r. Wydatki wyższe niż w roku poprzednim odnotowano w miastach na prawach powiatu – 9111 zł (o 868 zł), w gminach – 5942 zł (o 369 zł), w powiatach – 1164 zł (o 95 zł), natomiast niższe w budżecie województwa – 568 zł (o 17 zł).

Z kolei z wydatków inwestycyjnych jednostek samorządowych w województwie na 1 mieszkańca przypadały 1392 zł (o 167 zł więcej niż w 2020 r.), przy czym w miastach na prawach powiatu było to 1252 zł (o 302 zł więcej), w gminach – 894 zł (o 27 zł więcej), w województwie – 253 zł (o 41 zł więcej), a w powiatach – 200 zł (o 28 zł więcej).

W 2021 r. największe wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca poniosła gmina Pałecznicza (5401 zł), natomiast najmniejsze odnotowano w gminie Koszyce (197 zł). Dla porównania wydatki *per capita* w Krakowie wyniosły 1376 zł.

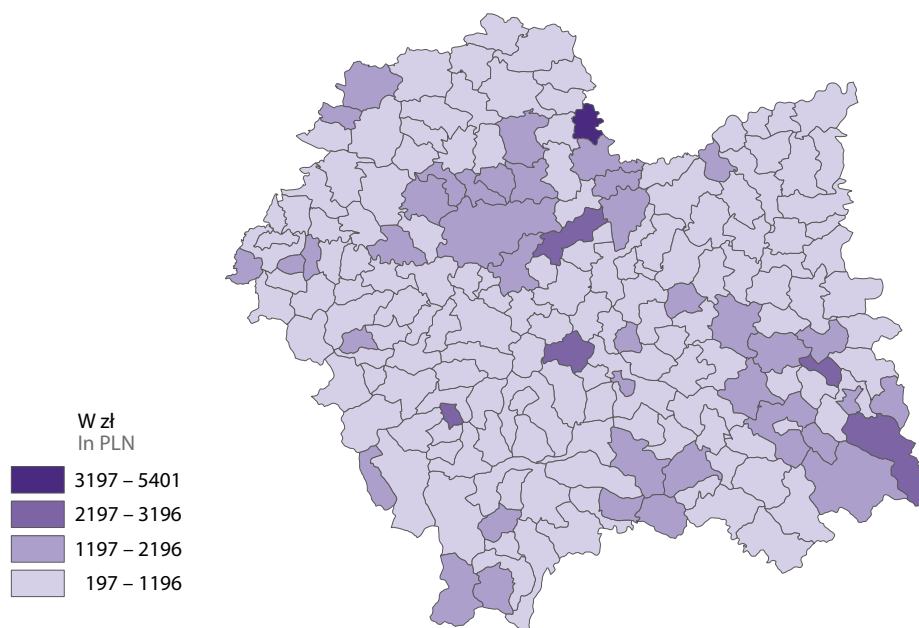
Tablica 48. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 48. Expenditure of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółem wydatków share of investment expenditure in % of total expenditure
Ogółem Total	4836	7070	7688	8252	16,9
Gminy ^a Gminas ^a	3277	5186	5573	5942	15,0
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	5519	7961	8243	9111	13,7
Powiaty Powiats	829	982	1069	1164	17,2
Województwo Voivodship	329	392	585	568	44,5

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

^a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

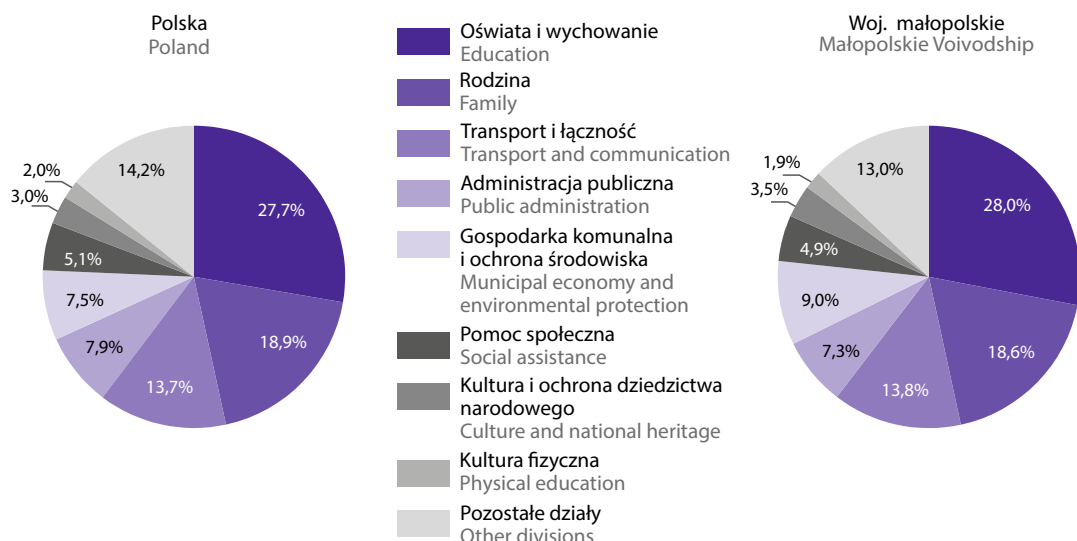
Mapa 55. Wydatki inwestycyjne gmin^a na 1 mieszkańca w 2021 r.Map 55. Investment expenditure of gminas^a per capita in 2021

^a Wydatki miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.

^a Expenditure of cities with powiat status concerns the statutory tasks of gminas and powiats.

W województwie małopolskim w 2021 r., podobnie jak w latach poprzednich, nie zmieniły się główne kierunki rozdysponowania środków budżetowych według działów i rozdziałów klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych Ministerstwa Finansów. Największy udział miały „Oświata i wychowanie” (28,0%), „Rodzina” (18,6%) oraz „Transport i łączność” (13,8%). Dla porównania w Polsce udziały te wyniosły odpowiednio: 27,7%, 18,9% i 13,7%. Wydatki w dziale „Oświata i wychowanie” były największym obciążeniem dla budżetów powiatów i gmin (stanowiły odpowiednio 32,3% i 30,8% wydatków ogółem, w Polsce – 30,8% i 29,5%), a wydatki w dziale „Rodzina” – dla budżetów gmin i miast na prawach powiatu (odpowiednio 26,3% i 14,9%, w Polsce – 26,0% i 16,6%). Największy udział wydatków w dziale „Transport i łączność” odnotowano natomiast w budżecie województwa (46,3%, w Polsce – 40,9%) oraz w budżetach powiatów (18,1%, w Polsce – 15,7%).

Wykres 75. Struktura wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2021 r.
Chart 75. Structure of budget expenditure of local government units by divisions in 2021

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2021 r. wynik finansowy jednostek samorządu terytorialnego ogółem, podobnie jak rok wcześniej, był dodatni. Nadwyżka budżetowa wyniosła 1326 mln zł wobec 305 mln zł w 2020 r.

W 2021 r. budżety jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego osiągnęły zbiorczo nadwyżkę w wysokości 1326 mln zł (wobec 305 mln zł w 2020 r.). Na tę kwotę złożył się przede wszystkim dodatni wynik budżetów gmin (1278 mln zł), a w dalszej kolejności nadwyżka w budżetach powiatów (134 mln zł) oraz w budżecie województwa (62 mln zł). Deficyt wystąpił jedynie w budżetach miast na prawach powiatu (148 mln zł).

Relacja nadwyżki w budżetach jednostek samorządu terytorialnego do dochodów ogółem wyniosła 4,5% wobec 1,1% w 2020 r. W gminach relacja nadwyżki do dochodów ogółem wyniosła 8,1% (3,5% przed rokiem), w powiatach 4,5% (8,6%), a w województwie 3,1% (1,7%). W miastach na prawach powiatu relacja deficytu do dochodów ogółem osiągnęła poziom minus 1,7% (6,2%).

Zagregowany wynik finansowy budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca wyniósł 386 zł wobec 89 zł w 2020 r.

Nadwyżkę budżetową w kwocie 1669 mln zł odnotowano łącznie w budżetach 176 jednostkach (w 158 gminach, w 2 miastach na prawach powiatu, w 15 powiatach oraz w budżecie województwa), podczas gdy deficyt budżetowy w wysokości 343 mln zł wystąpił w 26 jednostkach (w 21 gminach, w 4 powiatach i w 1 mieście na prawach powiatu).

Tablica 49. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 49. Result of budgets of local government units

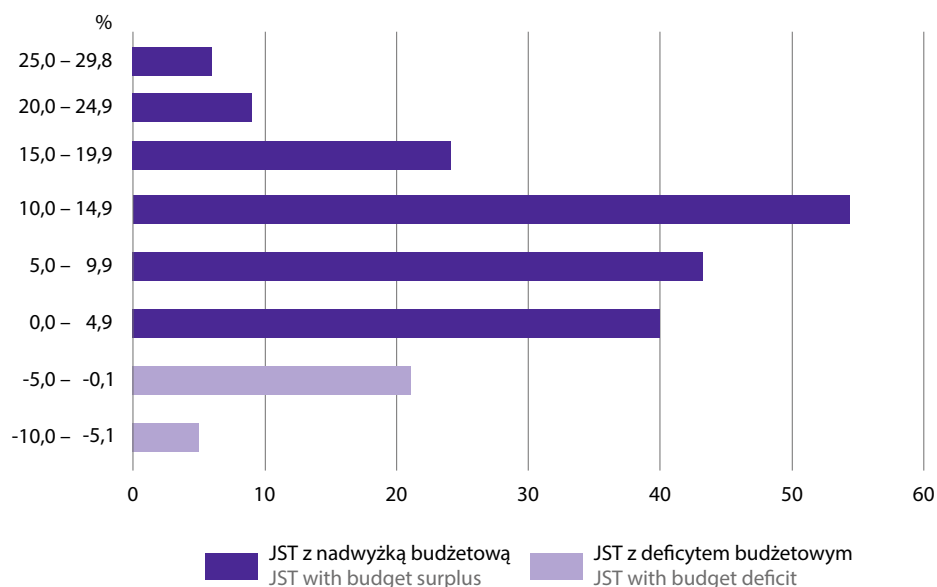
Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	w mln zł in million PLN				relacja do dochodów ogółem w % relations to total revenue in %
Ogółem Total	-33	-269	305	1326	4,5
Gminy ^a Gminas ^a	48	-110	499	1278	8,1
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-100	-348	-474	-148	-1,7
Powiaty Powiats	-11	105	245	134	4,5
Województwo Voivodship	29	84	35	62	3,1

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Wykres 76. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2021 r.

Chart 76. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2021

Jednostki samorządowe województwa małopolskiego w 2021 r. posiadały zobowiązania wynoszące 9274 mln zł, tj. o 8,8% większe niż rok wcześniej. Zobowiązania wystąpiły w 196 spośród 202 jednostek samorządowych wszystkich kategorii.

Na gminy przypadało 3517 mln zł z ogólnej kwoty zobowiązań (o 0,8% więcej niż w 2020 r.), na miasta na prawach powiatu – 4725 mln zł (wzrost o 18,3%), na powiaty – 539 mln zł (spadek o 3,7%), a na województwo – 494 mln zł (wzrost o 1,7%).

Tablica 50. Zadłużenie budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 50. Debt of local government units in 2021

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in million PLN	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W % dochodów ogółem In % of total revenue	2020=100
Ogółem Total	9274	2704	31,3	108,8
Gminy ^a Gminas ^a	3517	1440	22,3	100,8
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4725	4779	53,4	118,3
Powiaty Powiats	539	221	18,1	96,3
Województwo Voivodship	494	144	24,6	101,7

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

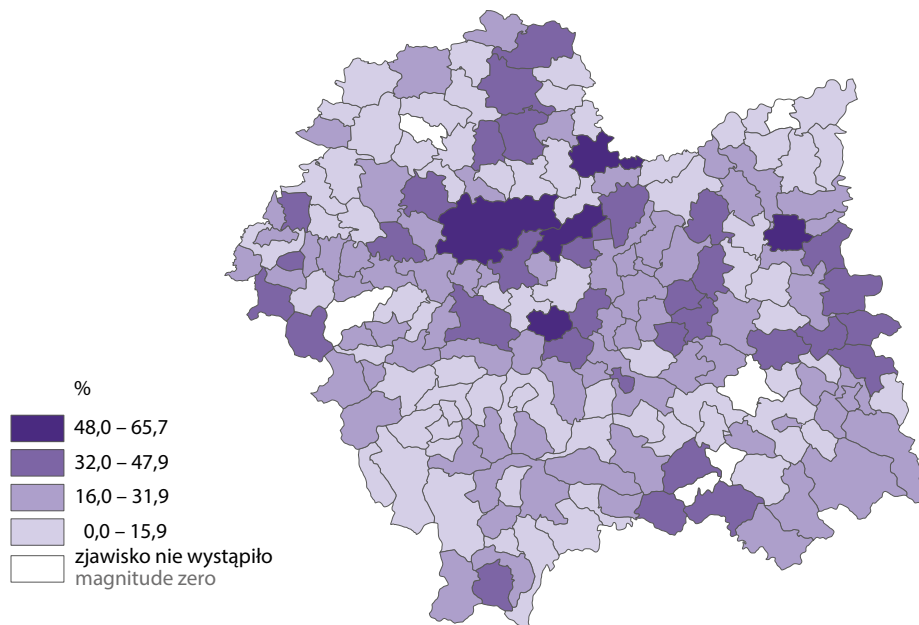
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Mapa 56. Zadłużenie gmin w % dochodów ogółem w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 56. Debt of gminas in % of total revenue in 2021

As of 31 December

7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich

7.4. Projects co-financed by the European funds

Udział dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa małopolskiego stanowił 7,7% całkowitej wartości w kraju. Najwięcej środków było przeznaczonych na projekty zrealizowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Umowa Partnerstwa 2014–2020 jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014–2020. Instrumentami realizacji Umowy Partnerstwa są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy operacyjne (RPO).

Do końca czerwca 2022 r. całkowita wartość projektów zrealizowanych na terenie województwa małopolskiego w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 wyniosła 43,3 mld zł, co stanowiło 7,7% wartości całkowitej w Polsce (nie wliczając środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna).

Ponad połowa omawianej kwoty (60,0%, tj. 26,0 mld zł) pochodziła z budżetu Unii Europejskiej. W kraju udział dofinansowania ze środków wspólnotowych był o 0,9 p. proc. wyższy i wyniósł 60,9%. Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego przypadało przeciętnie 12619 zł, o 2326 zł mniej niż w kraju.

Tablica 51. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do końca czerwca 2022 r.^a

Table 51. The total value of projects and the value of European Union co-financing of projects implemented under the Partnership Agreement 2014–2020 in the Voivodship by the end of June 2022^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków UE Of which co-financing from the EU resources	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	43269	25962	12619	7,7 ^b
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	14189	7346	4138	6,3
Inteligentny Rozwój Smart Growth	8530	4697	2488	11,1
Polska Cyfrowa Digital Poland	495	309	144	3,2
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	1236	1081	360	4,8
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	18820	12529	5489	9,2

a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. b Dla Polski łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.

Źródło: dane Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. b For Poland, together with the funds of the Operational Programme Eastern Poland.

Source: data of the Ministry of Funds and Regional Policy.

Tylko część środków publicznych przekazanych na realizację wymienionych programów operacyjnych jest realizowana przez samorządy, natomiast pozostałe trafiają bezpośrednio do sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Należy podkreślić, że opisane wartości projektów to nie są wszystkie środki europejskie wykorzystywane w województwie. Nie obejmują one:

- funduszy z formalnie już zakończonych poprzednich ram finansowych 2007–2013, lecz jeszcze później w niewielkim stopniu wykorzystywanych,
- środków pozaunijnych z Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF; tzw. Funduszu Norweskiego) i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG),
- projektów unijnych na lata 2014–2020 realizowanych poza funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności, czyli poza Umową Partnerstwa i pieczę Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (np. realizowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – EFRROW).

Dotacje z funduszy europejskich (nie tylko z budżetu Unii Europejskiej, ale także ze środków pochodzących z Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy) oznaczone są w klasyfikacji dochodów budżetowych czterema paragrafami:

- §§ 200 i 620 dotyczą ram finansowych okresu 2007–2013 oraz źródeł pozaunijnych,
- §§ 205 i 625 dotyczą ram finansowych okresu 2014–2020.

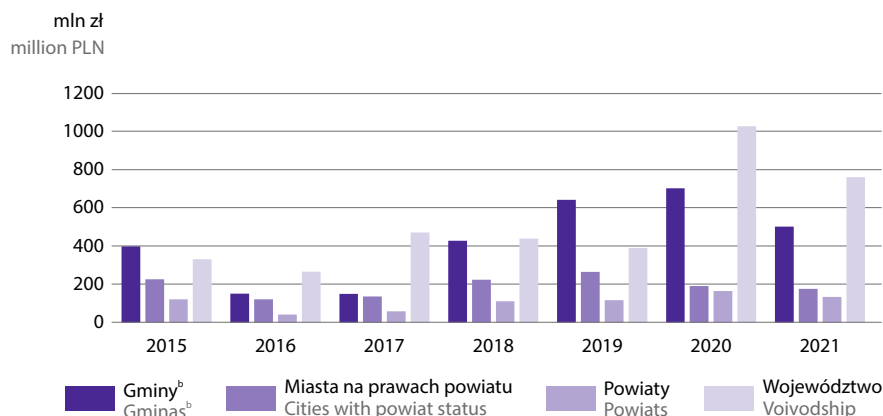
Dotacje z tytułu §§ 200 i 205 odnoszą się do projektów i zadań o charakterze nieinwestycyjnym, a dotacje z §§ 620 i 625 – do zadań inwestycyjnych. Dotacje te wchodziły do budżetów jednostek samorządu terytorialnego, gdy jednostki te skutecznie aplikują o ich przyznanie.

W 2021 r. jednostki samorządu terytorialnego otrzymały 1573 mln zł jako dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej). Większość z tej kwoty (1501 mln zł) dotyczyła projektów określonych w Umowie Partnerstwa na lata 2014–2020 (§§ 205 i 625), natomiast mniejsza część (73 mln zł) dotyczyła źródeł pozaunijnych (§§ 200 i 620). W porównaniu z 2020 r. dotacje z funduszy europejskich były niższe o 512 mln zł, tj. o 24,5%, natomiast wyższe o 496 mln zł, tj. o 46,0% w stosunku do 2015 r.

W ogólnej kwocie dotacji otrzymanych przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich (§§ 200, 620, 205 i 625) największy udział miało województwo – 48,4%. Udział dotacji dla gmin wyniósł 31,9%, miast na prawach powiatu 11,2%, a powiatów 8,5%.

Wykres 77. Dotacje otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich^a

Chart 77. Grants received by local government units for the implementation of European projects^a

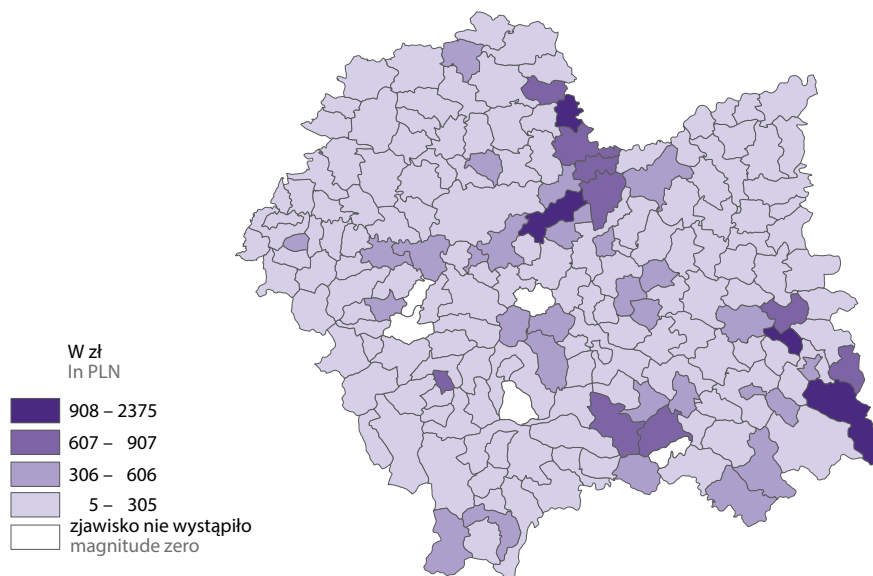

a Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej. b Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification. b Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W 2021 r. dotacje jednostek samorządu terytorialnego otrzymane na realizację projektów europejskich w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa małopolskiego wyniosły 459 zł, w tym w budżecie województwa 222 zł, w gminach 205 zł, w miastach na prawach powiatu 178 zł, a w powiatach 55 zł. Spośród 182 gmin województwa małopolskiego najwyższe dotacje z funduszy europejskich w przeliczeniu na 1 mieszkańca zanotowano w gminie Pałecznica (2375 zł), natomiast najniższe w gminie Maków Podhalański (5 zł). Dla porównania w Krakowie kwota ta wyniosła 137 zł.

Relacja wartości dotacji na projekty europejskie do dochodów własnych w województwie małopolskim w 2021 r. wyniosła 11,8%. W budżecie województwa relacja ta wyniosła 77,5%, w powiatach 11,8%, w gminach 8,5%, a w miastach na prawach powiatu 3,3%.

Mapa 57. Dotacje otrzymane przez gminy^a na realizację projektów europejskich^b na 1 mieszkańca w 2021 r.
Map 57. Grants received by gminas^a for the implementation of European project^b per capita in 2021

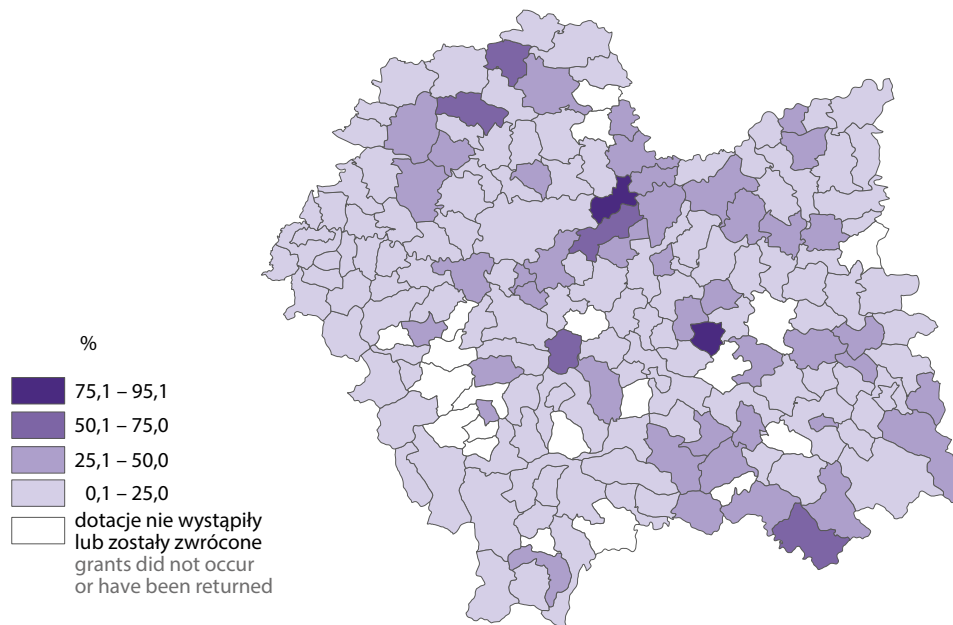
a Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej. b Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej.

a Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts. b Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification.

W 2021 r. dotacje inwestycyjne (§§ 620 i 625) w województwie małopolskim osiągnęły wartość 1160 mln zł i stanowiły 73,8% ogólnej kwoty dotacji z funduszy europejskich. W tej kwocie największy udział miało województwo – 47,2% (547 mln zł). Udział dotacji inwestycyjnych w gminach wyniósł 35,2% (408 mln zł), miastach na prawach powiatu 11,3% (131 mln zł), a powiatach 6,4% (74 mln zł).

Udział europejskich dotacji inwestycyjnych na projekty europejskie w wydatkach inwestycyjnych w województwie małopolskim w omawianym roku wyniósł 24,3%. W budżetach województwa odsetek ten wyniósł 63,1%, w gminach 18,7%, w powiatach 15,1%, a w miastach na prawach powiatu 10,6%.

Mapa 58. Udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych ogółem w 2021 r.
 Map 58. Share of the European investment grants in total investment expenditure in 2021

7.5. Planowanie przestrzenne

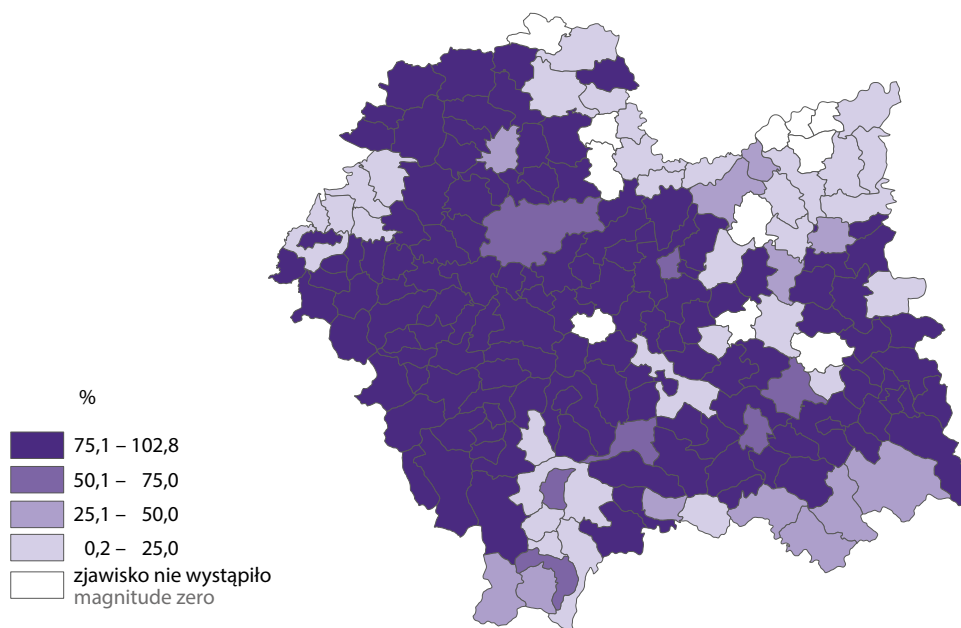
7.5. Spatial planning

W 2021 r. w województwie małopolskim wzrosła liczba planów zagospodarowania przestrzennego i tym samym wzrosła powierzchnia obszarów objętych tymi planami w gminach. Działania rewitalizacyjne prowadziło mniej gmin niż w 2020 r. W większości były one prowadzone na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Obszar zdegradowany wyznaczyło 78,6% gmin województwa, a jego powierzchnia stanowiąca 19,1% powierzchni województwa uległa zmniejszeniu w ujęciu rocznym.

W 2021 r. liczba planów zagospodarowania przestrzennego w województwie małopolskim wyniosła 2706 (o 71 więcej niż rok wcześniej). Powierzchnia gmin objęta obowiązującymi planami ogółem wyniosła 1049664 ha i zwiększyła się w ujęciu rocznym o 8936 ha. Jej udział w powierzchni ogółem województwa w 2021 r. wyniósł 69,1% (68,5% przed rokiem).

Mapa 59. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem w 2021 r.

Map 59. Share of the area covered by binding local spatial management plans in total area in 2021

Uwaga. Wartość wskaźnika większa od 100% wynika z rozbieżności zapisów w dokumentacji planistycznej gmin w stosunku do powierzchni geodezyjnej publikowanej przez GUGIK z uwzględnieniem prowadzonej od 2006 rewizji granic jednostek terytorialnych.
Note. The index value greater than 100% results from the discrepancy in the planning documentation of the municipalities in relation to the geodetic area published by GUGIK, taking into account the revision of territorial units' boundaries since 2006.

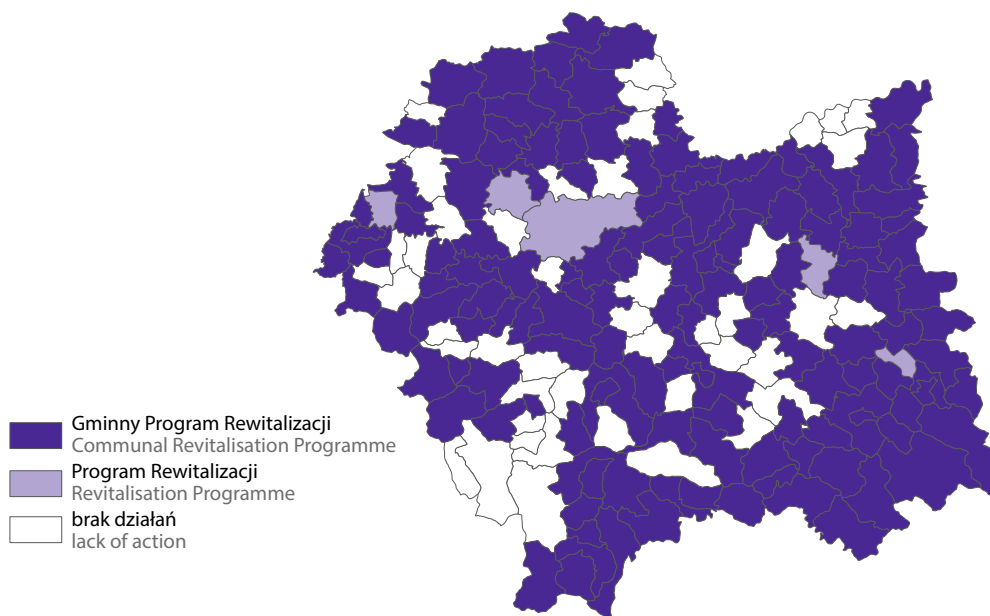
W 2021 r. liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w trakcie sporządzania na podstawie ustawy z 27 marca 2003 r. w województwie małopolskim wyniosła 603 (o 27 więcej niż rok wcześniej). Powierzchnia terenów wskazanych w studium do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wyniosła 546881 ha i zmniejszyła się w porównaniu z 2020 r. o 18295 ha.

Rewitalizacja stanowi jeden z obszarów działań władz lokalnych skierowanych na poprawę stanu zagospodarowania i jakości życia na obszarach będących w stanie kryzysowym. Potrzeba rewitalizacji wynika z narastających problemów o charakterze przestrzennym i infrastrukturalnym, jak i społecznym oraz gospodarczym. Jej efektem powinno być przywrócenie funkcji danego obszaru z uwzględnieniem nowych uwarunkowań i potrzeb poprzez np. likwidację zagrożeń środowiska naturalnego, przywrócenie wartości użytkowych terenu, stwarzanie nowych miejsc pracy, spadek zagrożenia przestępczością, zachowanie dziedzictwa kulturowego, poprawę dostępu do usług kulturalnych lub edukacyjnych, przeciwdziałanie trudnościom gospodarczym tych terenów oraz złemu stanowi technicznemu budynków.

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji, na podstawie działań przygotowanych przez gminy i prowadzonych na podstawie dokumentu strategicznego (gminnego programu rewitalizacji, programu rewitalizacji lub innego dokumentu strategicznego).

W 2021 r. działania rewitalizacyjne prowadziło 138 gmin województwa małopolskiego (o 6 mniej niż w 2020 r.), co stanowiło 75,8% wszystkich gmin w województwie (o 3,3 p. proc. mniej niż przed rokiem). Działania rewitalizacyjne, ze względu na rodzaj gminy, prowadziły wszystkie miasta na prawach powiatu, wszystkie gminy miejskie, 89,6% gmin miejsko-wiejskich i 67,5% gmin wiejskich. W 2021 r. 133 gminy (96,4% ogólnej liczby gmin prowadzących działania rewitalizacyjne) zadeklarowało prowadzenie działań rewitalizacyjnych na podstawie GPR (gminnego programu rewitalizacji uchwalonego na podstawie ustawy o rewitalizacji), pozostałe 5 gmin (3,6%) na podstawie PR (programu rewitalizacji uchwalonego na podstawie ustawy o samorządzie).

Mapa 60. Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2021 r.
Map 60. Activity of the gminas in the field of revitalisation in 2021

Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

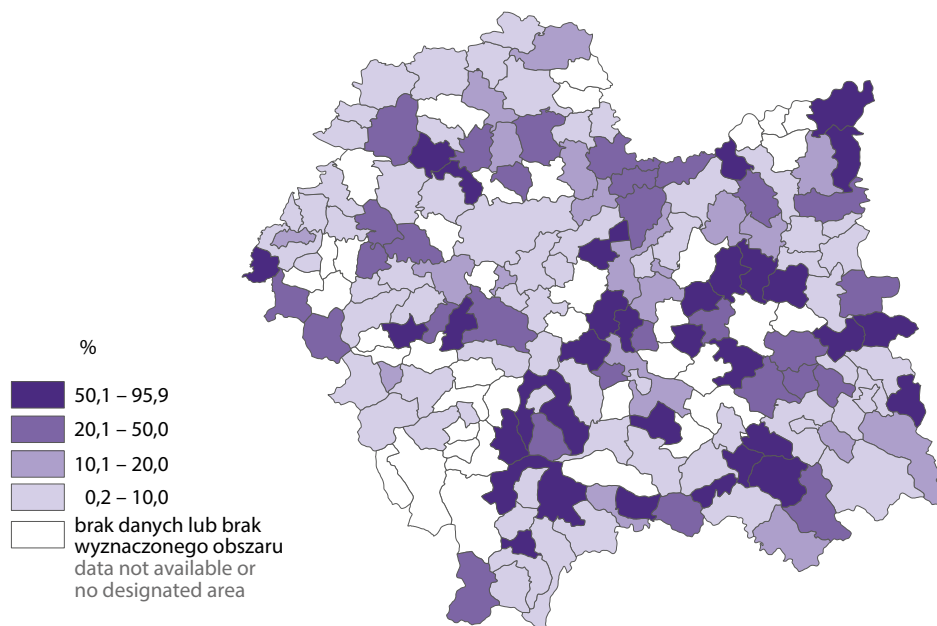
- gospodarczych (m.in.: niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowych (m.in.: przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnych (m.in.: niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznych (m.in.: degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, niefunkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego stanowi pierwszy etap działań prowadzących do wskazania terytorium gminy, na którym będzie prowadzona rewitalizacja. W 2021 r. 143 gminy województwa małopolskiego podały informację o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (podobnie jak w roku poprzednim), co stanowiło 78,6% wszystkich gmin w województwie. Powierzchnia wyznaczonego obszaru zdegradowanego ogółem wyniosła 290714 ha (o 4725 ha mniej niż w 2020 r.), tj. 19,1% powierzchni ogółem w województwie (o 0,4 p. proc. mniej niż w 2020 r.).

Tablica 52. Obszary zdegradowane w gminach
Table 52. Degraded area in gminas

Wyszczególnienie Specification	2020	2021		2020	2021	
	liczba gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany number of gminas which have designated degraded area			powierzchnia obszaru zdegradowanego area of degraded area		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % in %	w ha in ha		w % in %
Ogółem Total	143	143	78,6	295439	290714	19,1
gminy miejskie urban gminas	11	11	100,0	2267	2267	5,7
miasta na prawach powiatu cities with powiat status	3	3	100,0	2920	2920	6,4
gminy wiejskie rural gminas	85	85	70,8	190909	188680	19,2
gminy miejsko-wiejskie urban-rural gminas	44	44	91,7	99343	96847	21,4

Mapa 61. Udział powierzchni obszaru zdegradowanego w powierzchni ogółem gmin w 2021 r.
Map 61. Share of area of degraded area in total areas of gminas in 2021

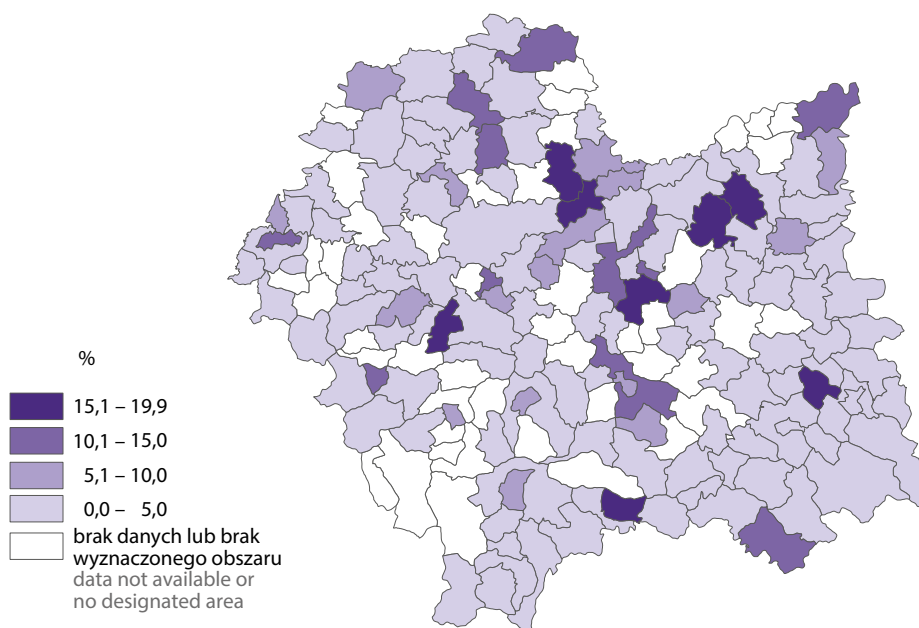
W 2021 r. w 134 gminach, które podały informację o liczbie osób zamieszkujących obszar zdegradowany w momencie jego ustanowienia mieszkało 932,0 tys. osób, co stanowiło 27,2% ogólnej liczby ludności w województwie. W porównaniu z 2020 r. liczba ta wzrosła o 0,4 tys. osób.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz co najmniej jednego o charakterze gospodarczym lub środowiskowym lub technicznym lub przestrzenno-funkcjonalnym, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji powinien być wyznaczony na podstawie zapisów uchwały rady gminy lub przynajmniej wskazany w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy.

Łączna powierzchnia obszarów rewitalizacji w gminach, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR, wyniosła w 2021 r. w województwie małopolskim 45025 ha i zmniejszyła się o 1510 ha w porównaniu z 2020 r. Obszar rewitalizacji zajmował 3,8% (o 1,1 p. proc. mniej niż rok wcześniej) powierzchni gmin prowadzących działania rewitalizacyjne.

Mapa 62. Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2021 r.

Map 62. Share of area of revitalisation area in total areas of gminas which have carried out revitalisation activities on the basis of GPR or PR in 2021

Liczba ludności zamieszkująca obszar rewitalizacji w momencie uchwalenia programu rewitalizacji (w gminach, które podały informację o liczbie osób) wyniosła w 2021 r. 450,6 tys. osób (o 12,7 tys. osób mniej niż w roku poprzednim), co stanowiło 16,0% ogólnej liczby ludności zamieszkującej gminy w momencie uchwalenia programów rewitalizacyjnych (o 0,2 p. proc. mniej niż w 2020 r.).

W strukturze powierzchni rewitalizacji według typu funkcjonalnego terenów, na których ustanowiono obszar rewitalizacji w gminach (w których prowadzone były działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR), wyraźnie dominują tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi na wsi. Stanowiły one 67,2% obszarów rewitalizacji w 2021 r. (o 0,7 p. proc. mniej niż w roku poprzednim). Wśród pozostałych typów terenów wyróżniały się tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi w mieście – 22,1% (o 0,8 p. proc. mniej niż w 2020 r.) oraz pozostałe tereny niezamieszkane – 7,7% (o 0,3 p. proc. więcej). Tereny niezamieszkane zabudowane stanowiły 1,9% powierzchni obszaru rewitalizacji (o 0,1 p. proc. więcej niż w roku poprzednim), a tereny zieleni (parki, zieleńce, cmentarze) – 1,1% (o 0,1 p. proc. więcej).

Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji to sformalizowana i zdefiniowana w programach rewitalizacji forma aktywności podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacji służąca realizacji celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia realizowane mogą być przez gminę (jej jednostki organizacyjne) lub inny podmiot publiczny lub prywatny. Przedsięwzięcia podstawowe to takie, dla których zawarto: nazwy przedsięwzięć i podmioty je realizujące, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość środków finansowych, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia, dla których nie ma możliwości wskazania powyższych informacji – zgodnie z ustawą o rewitalizacji – stanowią przedsięwzięcia dopuszczalne.

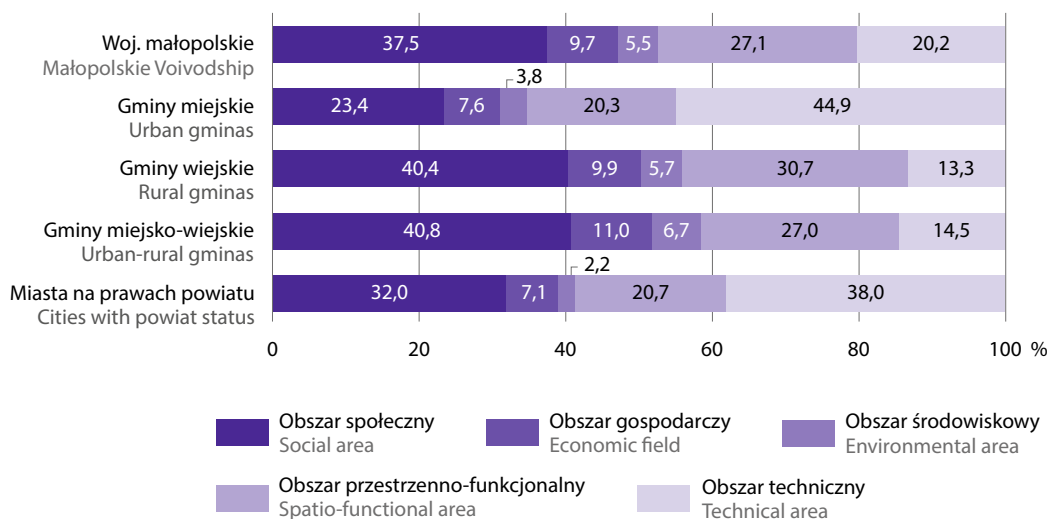
W obowiązujących w 2021 r. programach rewitalizacji były 3564 przedsięwzięcia zaplanowane na cały okres obowiązywania programu GPR lub PR (o 67 mniej w porównaniu z 2020 r.).

W strukturze przedsięwzięć podstawowych, zaplanowanych w programach rewitalizacji obowiązujących w badanym okresie, dominowały przedsięwzięcia z obszaru społecznego – 37,5%. Udział ten zmniejszył się o 1,0 p. proc. względem poprzedniego roku. Liczne interwencje obejmowały również działania w obszarach przestrzenno-funkcjonalnych – 27,1% (o 0,8 p. proc. więcej niż rok wcześniej) oraz technicznym – 20,2% (o 0,2 p. proc. więcej). Pozostałe interwencje obejmowały obszary gospodarcze oraz środowiskowe – odpowiednio 9,7% i 5,5% (o 0,1 p. proc. więcej oraz o 0,1 p. proc. mniej niż w roku poprzednim).

W przekroju gmin w 2021 r. w ramach programów GPR lub PR, największy udział przedsięwzięć zaplanowanych na cały okres obowiązywania programu charakteryzował gminy wiejskie – 43,5% ogólnej liczby programów zaplanowanych w województwie małopolskim (o 0,9 p. proc. mniej niż w 2020 r.). Zaplanowane przedsięwzięcia w gminach miejsko-wiejskich stanowiły 34,1% (o 0,5 p. proc. więcej w porównaniu z rokiem poprzednim), w gminach miejskich – 13,3% (o 0,2 p. proc. więcej), a w miastach na prawach powiatu – 9,1% (o 0,2 p. proc. więcej).

Wykres 78. Struktura przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji zaplanowanych w programach rewitalizacji GPR/PR według obszaru interwencji w % w 2021 r.

Chart 78. Structure of revitalisation undertakings planned of revitalisation in programme GPR/PR by intervention areas in % in 2021

Udział przedsięwzięć rozpoczętych/realizowanych/zrealizowanych w 2021 r. w ogólnej liczbie przedsięwzięć zaplanowanych na cały okres obowiązywania programów GPR/PR w województwie małopolskim wyniósł 16,1% (o 1,7 p. proc. mniej niż w 2020 r.).

W strukturze gmin w omawianym okresie największy udział odnotowano w miastach na prawach powiatu – 35,5% (o 3,7 p. proc. więcej w porównaniu z 2020 r.), natomiast najmniejszy wykazały gminy wiejskie – 12,4% (o 1,1 p. proc. mniej). W gminach miejskich kształtował się na poziomie 20,0% (o 1,5 p. proc. więcej niż w roku poprzednim), a w gminach miejsko-wiejskich – 14,1% (o 5,3 p. proc. mniej).

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie małopolskim

Selected data on Małopolskie Voivodship

Tablica 53. Wybrane dane o województwie małopolskim

Table 53. Selected data on Małopolskie Voivodship

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	1636274	752662	495877	825329
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	380370	165174	108095	149162
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dam ³	31,4	32,2	33,5	34,0
Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	23,9	27,3	30,3	32,5
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,99	1,66	1,86	1,59
Urodzenia żywe na 1000 ludności	10,30	10,76	11,27	11,15
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	0,9 ^a	1,1	1,2	1,6
Wskaźnik starości demograficznej w %	15,3	15,7	16,2	16,6
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	.	826	879	908
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^b w %	48,6	50,4	51,3	52,3
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^b w %	52,5	53,4	53,7	53,9
Stopa bezrobocia według BAEL ^b w %	7,5	5,5	4,4	3,0
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy ^c	40	20	16	13
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^d w zł	3876,04	4065,97	4375,40	4696,66
Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	718,8	719,2	719,9	739,1
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1938,81	1975,40	2029,96	2122,42
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1305,45	1423,46	1491,91	1627,85
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w %	.	.	.	.
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	6,1	5,5	4,8	4,5
Dzieci przebywające w żłobkach ^e i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 ^c	62,6	76,5	89,1	107,3
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności ^c	340	344	349	353
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w m ³	26,8	26,8	27,1	27,7
Porady lekarskie ^f udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	7,3	7,5	7,4	7,6
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^c	1681	1630	1619	1591
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^g w %	94,7	94,8	94,5	94,6

a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. b Przeciętne w roku. c Stan w dniu z poradami z izb przyjęć udzielonymi pacjentom niehospitalizowanym. g Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących a Data on internal migration for 2015 and foreign migration for 2014 were used to calculate the balance. b Annual averages. c As of 31 December. d Data in admission rooms for non-hospitalized patients. g Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons.

2019	2020	2021	2022	Specification
939682	857860	819650	.	Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN
258453	210788	264400	.	Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN
0,034	0,033	0,034	.	Industrial wastewater discharged per capita in dam ³
33,2	39,8	41,1	.	Share of waste municipal collected separately in total municipal waste in %
1,16	-1,00	-2,17	-1,42	Natural increase per 1000 population
10,85	10,29	9,70	9,06	Live births per 1000 population
2,0	1,2	1,4	1,2	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
17,0	17,2	17,5	17,9	Old age ratio in %
918	882	906	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6
53,2	53,2	55,2	55,3	Employment rate by LFS ^b in %
54,9	54,7	57,0	56,6	Activity rate by LFS ^b in %
2,9	2,8	3,2	2,4	Unemployment rate by LFS ^b in %
17	23	13	16	Unemployed persons per a job offer ^c
5151,08	5483,28	6020,56	6923,39	Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^d in PLN
744,0	746,8	744,4	743,2	Annual average number of retirees and pensioners in thousands
2224,97	2280,37	2509,36	2736,32	Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN
1773,08	1914,74	2038,88	.	Average monthly per capita available income in households in PLN
16,0	13,7	14,9	.	At-risk-of-poverty rate after social transfers in %
4,1	3,7	3,4	.	Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in %
119,9	121,5	143,3	.	Children staying in nurseries ^e and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 ^c
358	374	379	.	Dwelling stocks per 1000 population ^c
28,1	28,5	28,2	.	Consumption of water from water supply system in households (during the year) per capita in m ³
7,7	6,9	7,4	.	Doctor's consultation ^f provided within the scope of out-patient health care per capita
1652	1638	1588	.	Population per out-patient health care unit ^c
94,4	93,7	91,3	93,0	Cost level indicator in non-financial enterprises ^g in %

31 grudnia. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. e Łącznie z oddziałami żłobkowymi. f Łącznie przekracza 49 osób.

concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. e Including nursery wards. f Including consultations provided

Tablica 53. Wybrane dane o województwie małopolskim (dok.)**Table 53. Selected data on Małopolskie Voivodship (cont.)**

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	4,7	4,4	4,6	4,5
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a w mln zł (ceny bieżące)	8442,1	7683,2	7924,1	8774,1
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	110,5	91,0	103,1	110,7
Nakłady ^b wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	628,5	946,9	873,9	1087,4
Sprzedaż detaliczna towarów ^c (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	104,3	103,2	107,2	104,7
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej ^d	145,6	147,8	154,0	153,7
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	7,0	7,7	8,4	7,0
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %				
Ogółem	49,2	46,5	46,2	47,0
Gminy ^e	44,1	38,9	38,2	38,5
Miasta na prawach powiatu	64,7	62,0	62,7	63,2
Powiaty	32,6	35,6	36,8	37,5
Województwo	43,6	49,4	45,8	53,4
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %				
Ogółem	19,1	13,1	14,4	17,8
Gminy ^e	19,3	10,9	12,6	18,0
Miasta na prawach powiatu	14,4	10,6	10,7	13,7
Powiaty	20,5	14,7	17,2	19,9
Województwo	38,0	40,7	41,9	34,8
Dotacje inwestycyjne ogółem ^f dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł				
Ogółem	1339	751	811	1148
Gminy ^e	521	244	196	526
Miasta na prawach powiatu	234	120	119	172
Powiaty	265	199	115	172
Województwo	319	191	382	277
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł				
Ogółem	-33	344	29	-775
Gminy ^e	48	317	18	-438
Miasta na prawach powiatu	-100	3	-52	-351
Powiaty	-11	69	19	-40
Województwo	29	-47	43	54

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Bez amortyzacji środków trwałych. c Dane dotyczą prawach powiatu. f Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. b Excluding depreciation of fixed assets. c Data concern status. f Sum of all types of investment grants.

2019	2020	2021	2020	Specification
4,7	5,3	7,5	6,0	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^a in %
11191,0	11113,0	13151,4	15730,8	Investment outlays of non-financial enterprises ^a in million PLN (current prices)
127,5	99,3	118,3	119,6	Investment outlays of non-financial enterprises ^a (previous year=100; current prices)
1213,8	1327,3	1577,1	.	Intramural expenditures ^d on research and development per capita in PLN (current prices)
93,4	89,8	106,0	130,6	Retail sale of goods ^c (previous year=100; current prices)
156,2	155,5	157,6	.	Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area (as of 31 December)
10,6	14,6	14,7	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %
				Share of own revenue in total revenue of local government units in %
46,5	45,3	44,9	.	Total
38,1	40,3	37,3	.	Gminas ^d
60,7	57,8	59,9	.	Cities with powiat status
40,8	41,0	38,1	.	Powiats
56,7	38,5	48,8	.	Voivodship
				Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %
16,6	15,9	16,9	.	Total
16,5	15,6	15,0	.	Gminas ^d
13,7	11,5	13,7	.	Cities with powiat status
18,3	16,1	17,2	.	Powiats
30,4	36,3	44,5	.	Voivodship
				Total investment grants ^e for local government units in million PLN
1276	1482	1919	.	Total
735	709	1053	.	Gminas ^d
216	136	162	.	Cities with powiat status
143	151	139	.	Powiats
182	486	565	.	Voivodship
				Result of budgets of local government units in million PLN
-269	305	1326	.	Total
-110	499	1278	.	Gminas ^d
-348	-474	-148	.	Cities with powiat status
105	245	134	.	Powiats
84	35	62	.	Voivodship

podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Stan w dniu 31 grudnia. e Bez gmin mających również status miast na economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. d As of 31 December. e Excluding gminas which are also cities with powiat

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o Krakowie

Selected data on Kraków

Tablica 54. Wybrane dane o Krakowie

Table 54. Selected data on Kraków

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tonach/rok:				
gazowych	4686130	4441006	5087968	4842749
pyłowych	985	745	796	808
Odpady wytworzone ^a w tys. t	1330,9	1329,3	1478,3	1821,4
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w kg	248,8	326,1	283,3	291,2
Ludność ^b	761069	765320	767348	771069
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,5	2,2	2,0	2,0
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	.	2,4	2,6	6,1
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym ^b	613	635	658	678
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^c na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	.	930	1001	1021
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b (w %)	4,4	3,5	2,7	2,3
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych ^b w %	54,8	56,3	52,7	50,7
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy ^b	17	9	7	4
Liczba osób na 1 przychodnię ^{bd}	1214	1163	1157	1108
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej ^d na 1 mieszkańca	11,2	11,6	11,8	12,0
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w %	3,2	3,4	2,8	2,7
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^e i klubach dziecięcych w %	15,7	21,3	23,3	26,2
Miejsca w żłobkach ^e i klubach dziecięcych ^b na 1000 dzieci w wieku do lat 3	204	230	257	308
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych ^b	2,11	2,07	2,02	1,98
Podmioty gospodarki narodowej ^b na 1000 ludności	171	176	181	182
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą ^b na 1000 ludności	108	108	110	114
Spółki handlowe ^b na 1000 ludności	31	35	38	36
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^f w %	3,3	3,3	3,7	4,2
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^g na 1 mieszkańca w zł	3669	3160	3180	3641
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	8,5	12,3	14,4	12,5
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	3780,79	4011,03	4319,22	4679,43
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	815,99	798,29	819,68	1031,12

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Stan w dniu 31 grudnia. c Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących żłobkowymi oraz w latach 2017–2021 żłobkami przyzakładowymi. f Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza a Excluding municipal waste. b As of 31 December. c Including children in units performing health care activities throughout the school year. d Data have workplace nurseries. f Data concern economic entities employing more than 49 persons. g Data concern economic entities employing more than 9 persons;

2019	2020	2021	2022	Specification
				Emission of air pollutants from plants especially noxious to air purity in tonnes/year:
3913849	2392576	2670721	.	gaseous
591	234	230	.	particulates
1442,6	600,9	477,7	.	Waste generated ^a in thousand tonnes
284,3	240,7	239,8	.	Mixed municipal waste collected per capita in kg
779115	800531	802583	803282	Population ^b
2,0	-0,1	-1,0	-0,5	Natural increase per 1000 population
9,0	3,1	4,0	2,3	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
692	616	624	632	Non-working age population per 1000 persons of working age ^b
1010	1047	1046	.	Children attending pre-primary education establishments ^c per 1000 children aged 3–6
2,0	3,1	2,8	2,3	Registered unemployment rate ^b in %
46,4	39,5	59,0	50,1	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons ^b in %
6	12	6	6	Registered unemployed persons per job offer ^b
1136	1126	1070	.	Population per out-patient departments ^b
12,1	10,8	11,6	.	Medical consultations provided in out-patient health care ^d per capita
2,5	2,3	2,1	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %
27,3	30,1	33,2	.	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries ^e and children's club in %
327	407	429	.	Places in nurseries ^e and children's clubs ^b per 1000 children up to the age of 3
1,94	1,85	1,83	.	Population per dwelling in dwelling stocks ^b
189	191	199	209	Entities of the national economy ^b per 1000 population
118	120	125	132	Natural persons conducting economic activity ^b per 1000 population
38	39	42	45	Commercial companies ^b per 1000 population
4,1	4,5	6,2	4,3	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^f in %
3887	3651	3846	.	Investment outlays in enterprises (current prices) ^g per capita in PLN
16,8	12,7	12,6	13,4	Dwellings completed per 1000 population
4947,30	4752,01	5672,78	.	Own revenues of the city budget per capita in PLN
1160,96	1047,71	1518,56	.	Property expenditures of the city budgets per capita in PLN

działalność leczniczą. d Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. e Łącznie z oddziałami 49 osób. g Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

included health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration. e Including nursery wards as well as in 2017–2021 according to investment location.

Rozdział 10

Chapter 10

Wybrane dane o miastach na prawach powiatu

Selected data on cities with powiat status

Tablica 55. Wybrane dane o miastach na prawach powiatu

Table 55. Selected data on cities with powiat status

Wyszczególnienie	Kraków	Nowy Sącz	Tarnów	Specification
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2021 r. w tonach/rok):				Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2021 in tonnes/year:
gazowych	2670721	158070	1013287	gaseous
pyłowych	230	35	259	particulates
Odpady wytworzone ^a w 2021 r. w tys. t	477,7	20,6	74,7	Waste generated ^a in 2021 in thousand tonnes
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w 2021 r. w kg	239,8	263,0	248,5	Mixed municipal waste collected per capita in 2021 in kg
Ludność ^b w 2022 r.	803282	80587	103960	Population ^b in 2022
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2022 r.	-0,5	-1,9	-5,2	Natural increase per 1000 population in 2022
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2022 r.	2,3	-3,7	-4,6	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2022
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym ^b w 2022 r.	632	737	746	Non-working age population per 1000 persons of working age ^b in 2022
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2021/22	1046	1148	1083	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 in 2021/22 school year
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b w 2022 r. w %	2,3	3,2	4,1	Registered unemployment rate ^b in 2022 in %
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych ^b w 2022 r. w %	50,1	38,2	53,8	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons ^b in 2022 in %
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy ^b w 2022 r.	6	25	10	Registered unemployed persons per job offer ^b in 2022
Liczba osób na 1 przychodnię ^b w 2021 r.	1070	1038	1346	Population per out-patient departments ^b in 2021
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca w 2021 r.	11,6	10,8	13,9	Medical consultations provided in out-patient health care per capita in 2021
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. w %	2,1	3,6	3,8	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in 2021 in %
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^c i klubach dziecięcych ^b w 2021 r. w %	33,2	16,7	23,0	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries ^c and children's clubs ^b in 2021 in %
Miejsca w żłobkach ^c i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 ^b w 2021 r.	429	268	246	Places in nurseries ^c and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 ^b in 2021
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych ^b w 2021 r.	1,83	2,57	2,33	Population per dwelling in dwelling stocks ^b in 2021
Podmioty gospodarki narodowej ^b na 1000 ludności w 2022 r.	209	137	124	Entities of the national economy ^b per 1000 population in 2022
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą ^b na 1000 ludności w 2022 r.	132	97	86	Natural persons conducting economic activity ^b per 1000 population in 2022
Spółki handlowe ^b na 1000 ludności w 2022 r.	45	15	15	Commercial companies ^b per 1000 population in 2022
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^d na 1 mieszkańca w 2021 r. w zł	6055	6108	6426	Investment outlays in enterprises (current prices) ^d per capita in 2021 in PLN
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2022 r.	13,4	2,4	4,3	Dwellings completed per 1000 population in 2022
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2021 r. w zł	5672,78	4338,49	3855,06	Own revenue of the city budget per capita in 2021 in PLN
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2021 r. w zł	1518,56	1018,60	732,09	Property expenditure of the city budget per capita in 2021 in PLN

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Stan w dniu 31 grudnia. c Łącznie z oddziałami żłobkowymi i żłobkami przyzakładowymi. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

a Excluding municipal waste. b As of 31 December. c Including nursery wards and workplace nurseries. d Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.